



การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ  
ของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย



คุณฉวีนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม  
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์  
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2563



**BUILDING THE COMMUNITY CAPACITY TO REDUCE  
INEQUALITY AMONG PEOPLE IN THE RURAL  
AREA IN CHIANG RAI PROVINCE**



**BY  
PHURIPAT KAEWSRI**

**A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT  
OF THE REQUIREMENTS FOR  
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY IN PUBLIC ADMINISTRATION  
INSTITUTE OF PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC POLICY**

**GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY**

**ACADEMIC YEAR 2020**

คุษฎีนิพนธ์เรื่อง  
การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ  
ของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

โดย  
ภูริพัฒน์ แก้วศรี

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยรังสิต  
ปีการศึกษา 2563

ศ.(กิตติคุณ) ดร.สุเทพ เชาวลิต  
ประธานกรรมการสอบ

ศ.ดร.ศุภชัย ยาวะประภาษ  
กรรมการ

รศ.ดร.ปธาน สุวรรณมงคล  
กรรมการ

รศ.ดร.ชนิดา จิตตรุทธะ  
กรรมการ

รศ.ดร.จีระ ประทีป  
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ สุขสาตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

29 มีนาคม 2564

Dissertation entitled

**BUILDING THE COMMUNITY CAPACITY TO REDUCE  
INEQUALITY AMONG PEOPLE IN THE RURAL  
AREA IN CHIANG RAI PROVINCE**

by

PHURIPAT KAEWSRI

was submitted in partial fulfillment of the requirements  
for the degree of Doctor of Philosophy in Public Administration

Rangsit University  
Academic Year 2020

---

Prof. Suthep Chaovalit, Ph.D.  
Examination Committee Chairperson

Prof. Supachai Yavaprabhas, Ph.D.  
Member

---

Assoc.Prof. Pathan Suvanamongkol, Ph.D.  
Member

Assoc.Prof. Chanida Jittarutha, Ph.D.  
Member

---

Assoc.Prof. Chira Prateep, Ph.D.  
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plт.Off. Vanee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

March 29, 2021

## กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์และความร่วมมือต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน ซึ่งให้การสนับสนุนผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มต้นงานวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จิระ ประทีป ที่ได้เป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ ราชบัณฑิต ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลีตระกูล ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ การวัดผล และประเมินผล ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา รวมทั้ง นางเดือนใจ ดิเทศน์ อดีตกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นางนฤมล ล้อมทอง อดีตคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสที่ได้กรุณาแนะนำวิธีการจัดทำเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือ รวมถึงแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล อีกทั้งกรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำและให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับแนวทางการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณิดา ปิงเมือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวิณ พรหมใจสา และนายพงศพร ชยาตุลชาติ ที่ได้กรุณาเสนอแนะวิธีการในการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบตลอดจนให้ความอนุเคราะห์ในการติดต่อประสานงานการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์และการจัดการสนทนากลุ่มเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การอุปการะอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนส่งเสริมการศึกษา และให้กำลังใจเป็นอย่างดี อีกทั้งขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา และขอขอบพระคุณเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่านที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาอ้างอิงใน การทำวิจัย จนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

กฤษิพัฒน์ แก้วศรี

ผู้วิจัย

5907262 : ฎริพัฒน์ แก้วศรี  
 ชื่อคุณิพนธ์ : การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ  
 ของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงร่าย  
 หลักศูตร : ปรัชญาคุณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์  
 อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.จิระ ประทีป

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงร่าย 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงร่าย 3) เพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงร่าย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนจำนวน 236,637 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เป็นตัวแทนของครัวเรือนและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน จำนวน 384 ครัวเรือนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประชาชนและผู้นำชุมชน จำนวน 40 คน ผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาการ จำนวน 15 คนซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์การถดถอยพหุรวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดการส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและการขาดโอกาสในการร้องเรียนเรื่องต่างๆเท่าเทียม 2) ศักยภาพชุมชนที่สำคัญคือ ผู้นำชุมชนเป็นคนรุ่นใหม่มีวิสัยทัศน์ได้รับการยอมรับและมีการทำงานตามหลักของความคุ้มค่า มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนที่จะมีการจัดทำแผนงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในพื้นที่ 3) รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน คือ Uni-equality Model ประกอบด้วย U = Understanding คือ การสร้างความเข้าใจ Ni = Nice-networking คือ การทำงานโดยสร้างเครือข่ายที่ดี E = Encouraging คือ การส่งเสริมสนับสนุน Q = Quality คือ การพัฒนาระบบคุณภาพการทำงาน U = Ubiquity คือ การมีอยู่อย่างแพร่หลายทั่วทุกแห่ง A = Accessibility คือ การเข้าถึงง่าย L = Literacy คือ การรู้หนังสือ ความสามารถอ่านออกเขียนได้ I = Information คือ ฐานข้อมูล ข่าวสาร T= Technology คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ Y = Youth คือ สร้างความตระหนักของหนุ่มสาววัยทำงาน

(คุณิพนธ์มีจำนวนทั้งสิ้น 250 หน้า)

คำสำคัญ: ศักยภาพชุมชน, ความเหลื่อมล้ำ, จังหวัดเชียงร่าย

ลายมือชื่อนักศึกษา ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

5907262 : Phuripat Kaewsri  
 Dissertation Title : Building the Community Capacity to Reduce Inequality among People  
 in the Rural Area in Chiang Rai Province  
 Program : Doctor of Philosophy in Public Administration  
 Dissertation Advisor : Assoc.Prof. Chira Prateep, Ph.D.

**Abstract**

The objectives of this study were 1) to investigate the inequality conditions, 2) to analyze the community capacity to reduce the inequality, and 3) to propose a model for building the community capacity to reduce the inequality.

This study was divided into 3 steps. The first one was to investigate the inequality conditions in the community. In this step, the data were collected from 413 target households in the rural areas in Chiang Rai Province using questionnaires. The second step was to analyze the community capacity to reduce the inequality. This step was performed through a review of related documents and group discussions with 40 local residents and community leaders. The final step was to propose a model to strengthen the community capacity. This step was performed through workshops with 15 key informants including local people, community leaders, government officials, private sector officers, and scholars.

The data from the analysis of the conditions of inequality, interviews, and suggestions from the scholars were employed to develop a model to strengthen the community capacity which would help reduce the inequality among people in the community in terms of rights and opportunity; promote the collaboration among public sector, private sector, and people; as well as improve the local government strategic development plan. The developed model was called the ‘Uni-equality – Model’, and it comprised 10 components with an emphasis on 3 aspects including society, environment, and management.

(Total 250 pages)

Keywords: Community Capacity, Inequality, Chiang Rai

Student’s Signature ..... Dissertation Advisor’s Signature .....

## สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูป	ฎ
<b>บทที่ 1</b> บทนำ	<b>1</b>
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.4 สมมติฐานของการวิจัย	7
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	7
1.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย	9
1.7 ประโยชน์ของการวิจัย	12
1.8 นิยามศัพท์	12
<b>บทที่ 2</b> การทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	<b>15</b>
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน	15
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ	31
2.3 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงราย	53
2.4 ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยและจังหวัดเชียงราย	61
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	76
<b>บทที่ 3</b> ระเบียบวิธีการวิจัย	<b>84</b>
3.1 ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของ ประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย	85



## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความ เหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย	130
3.3 ขั้นตอนที่ 3 การเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงราย	157
<b>บทที่ 4 ผลการวิจัย</b>	<b>94</b>
4.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของ ประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย	94
4.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความ เหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย	131
4.3 ตอนที่ 3 รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความ เหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย	132
<b>บทที่ 5 สรุปผล และข้อเสนอแนะ</b>	<b>196</b>
5.1 สรุปผลการวิจัย	197
5.2 อภิปรายผล	182
5.3 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้	204
5.4 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป	205
<b>บรรณานุกรม</b>	<b>206</b>
<b>ภาคผนวก</b>	<b>213</b>
ภาคผนวก ก ราชานามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	214
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	216
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	224
ภาคผนวก ง แบบสอบถามสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส ของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย	230

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก จ รูปภาพการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก	หน้า 244
ประวัติผู้วิจัย	250



## สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจน และความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย	3
1.2 รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ. ปี พ.ศ. 2561	4
3.1 จำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลของพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย	85
3.2 สรุปเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	93
4.1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	94
4.2 จำนวนและร้อยละการรับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจำแนกตามขนาดองค์การบริหารส่วนตำบล	98
4.3 จำนวนและร้อยละการเข้าร่วมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจำแนกตามขนาดองค์การบริหารส่วนตำบล	98
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม	99
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ	99
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม	102
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	104

## สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
4.8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	106
4.9	การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงรายระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง	108
4.10	การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงรายระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุข	109
4.11	การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงรายระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม	111
4.12	การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง ด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	112
4.13	การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	114
4.14	การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ระหว่างอาชีพ	116
4.15	การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุขของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ระหว่างอาชีพของประชาชน	117

## สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.16	การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ระหว่างอาชีพของประชาชน	118
4.17	การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ระหว่างระดับการศึกษาสูงสุด	119
4.18	การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ระหว่างระดับการศึกษา	119
4.19	การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ระหว่างระดับการศึกษา	120
4.20	การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายระหว่าง ระดับการศึกษา	121
4.21	ความแตกต่างของสภาพปัญหา	124
4.22	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย	125
4.23	การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่	131
4.24	การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง	143
4.25	จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	158
4.26	องค์ประกอบเนื้อหาด้านสิทธิและโอกาสและแนวทางศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท	170
4.27	ร่างแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย	174
4.28	แสดงตัวอย่างของบริการที่เข้าข่ายและไม่เข้าข่ายตามนิยามของกฎหมาย	185

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.29 ตัวอย่างการคำนวณรายได้ที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ	190
4.30 สรุปการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินกิจกรรมทั้ง 6 รูปแบบ	163
4.31 ตัวอย่างการจำแนกรายการบริการดิจิทัลซึ่งครอบคลุมตามกฎหมาย	207
4.32 สรุปการเปรียบเทียบนโยบายด้านผู้มีส่วนได้เสียทั้งสามบริษัท	168
4.33 สรุปรูปแบบกิจกรรมทั้ง 6 รูปแบบของทั้งสามบริษัท	172
4.34 สรุปความรับผิดชอบทั้ง 4 ด้านตามแนวคิดของ Pyramid of Corporate Social Responsibilities ของทั้งสามบริษัท	175



## สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1.1	ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มประชากร	2
1.2	กรอบแนวคิดของการวิจัย	11
2.1	คำจนิของรายจ่ายครัวเรือน	62
3.1	ขั้นตอนการดำเนินการศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย	84
3.2	กลุ่มของผู้ให้บริการ OTT และเนื้อหา (Content)	66
3.3	การดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนที่ 3 การเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย	92
4.1	สภาพปัญหาสูงสุดและเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท	123
4.2	สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย	127
4.3	ปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย	129
4.4	รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชื่อรูปแบบ Uni-equality-Model	176
4.5	การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (U = Understanding) การสร้างให้มีความรู้ความเข้าใจ	178
4.6	การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (Ni = Nicenetwork) การทำงานโดยสร้างเครือข่ายที่ดี	179
4.7	การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (E = Encouraging) การส่งเสริมสนับสนุน	180
4.8	การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (Q=Quality) การพัฒนาระบบคุณภาพการทำงาน	181
4.9	การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (U = Ubiquity) การแพร่หลายทั่วทุกแห่ง	182
4.10	การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน A = Accessibility การเข้าถึงง่าย	183

## สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่		หน้า
4.11	การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (L = Literacy) การสร้างการรู้หนังสือ ความสามารถอ่านออกเขียนได้	184
4.12	การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (I = Information) การพัฒนาระบบ ฐานข้อมูลชุมชน	186
4.13	การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (T= Technology) เทคโนโลยีสารสนเทศ	187
4.14	การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (Y = Youth) การสร้างความตระหนักของ หนุ่มสาว วัยทำงาน	188
4.15	การประยุกต์ใช้ UNI-EQUALITY Model ในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ใน 3 ด้าน (SEA) ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนจังหวัดเชียงราย	190



# บทที่ 1

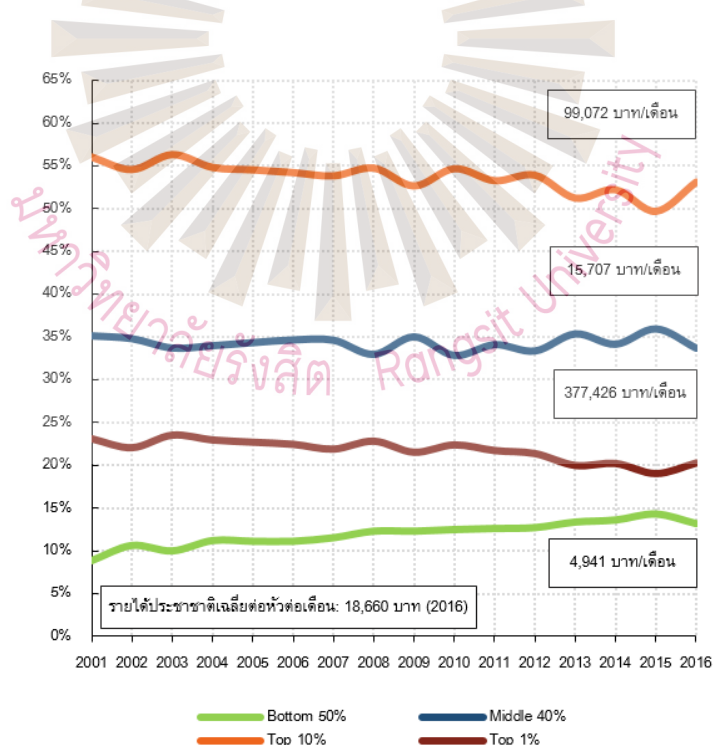
## บทนำ

### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงและจากสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวจึงนำมาสู่การตราพระราชบัญญัติว่าด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วซึ่ง เป็นแผนการพัฒนาประเทศที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทย ที่ว่าประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ขณะเดียวกันก็เน้นการปฏิบัติแบบบูรณาการร่วมกับภาคประชาชน เอกชน ประชาสังคม ซึ่งในส่วนประเด็นของการสร้างความมั่นคงได้มีมาตรการเร่งด่วนเพื่อยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศให้สูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม กลับพบว่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยปัจจุบัน คือ ความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท ที่กล่าวเช่นนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า ประเทศไทยมีลักษณะของการเป็นเมือง “โตเดี่ยว” กล่าวคือ มีกรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีการกระจุกตัวด้านการพัฒนาที่สูงมากเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ นอกจากเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาโดยเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาชั้นนำของประเทศจำนวนหลายแห่ง เช่นเดียวกับในด้านสาธารณสุขที่มีโรงพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ซึ่งมีความสามารถความเชี่ยวชาญจำนวนมาก และมีเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัย ซึ่งคนต่างจังหวัดที่ไม่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีก็ไม่สามารถเข้าถึงเพื่อรับบริการได้ ในด้านการเมืองกรุงเทพมหานครนับเป็นเวทีสำคัญในการต่อรองเจรจาทาง

การเมืองระดับชาติมาโดยตลอด จะเห็นว่า ไม่ว่าปัญหาจะเกิดขึ้นที่ส่วนใดของประเทศก็ตาม การประท้วงมักจะเกิดขึ้นในกรุงเทพฯ เสมอ ประกอบกับรายงานของ CS Global Wealth Report 2018 ที่ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมากเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยคนไทยที่รวยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1% เท่านั้นที่ถือครองทรัพย์สินทั้งประเทศมากถึง 66.90 % ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงสถิติที่ตอกย้ำให้เห็นถึงสถานการณ์ของความเหลื่อมล้ำของไทยได้อย่างชัดเจน คือ ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มประชากร เช่น กลุ่มที่รวยที่สุด 1% 10% หรือจนที่สุด 50% นอกจากจะสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงตามกลุ่มรายได้ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมืองมากกว่า ยังสามารถแบ่งชนิดรายได้ตามกลุ่มประชากรอีกด้วย จากข้อมูลปี 2559 ประชากรวัยทำงาน 52 ล้านคน กลุ่มที่รวยที่สุด 10% มีส่วนแบ่งรายได้ประชาชาติถึง 53% (เฉลี่ย 99,072 บาทต่อเดือน) และคนรวยที่สุด 1% ถือรายได้อยู่ 20.23% (เฉลี่ย 377,426 บาทต่อเดือน) ในขณะที่คนจนที่สุดครึ่งประเทศ (Bottom 50%) มีส่วนแบ่งเพียง 13% (เฉลี่ย 4,941 บาทต่อเดือน) กลุ่มชนชั้นกลาง 40% (Middle 40%) มีส่วนแบ่ง 34% (เฉลี่ย 15,707 บาทต่อเดือน) กล่าวคือ คนที่มีรายได้น้อยที่สุด 50% ต้องทำงานหนึ่งเดือนถึงจะได้รายได้ในหนึ่งวันของคนที่รวยที่สุด 10% จึงเกิดวาทกรรมที่ว่า “รวยกระจุก จนกระจาย” ซึ่งเป็นการฉายภาพของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจไทยในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างชัดเจนที่สุด ดังรูปที่ 1.1



รูปที่ 1.1 ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มประชากร

ที่มา: Jenmana, 2018

ข้อมูลเบื้องต้นเป็นข้อบ่งชี้ถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน คือ ความยากจนกระจุกตัวหนาแน่นอยู่ในพื้นที่เขตชนบทมากกว่าเขตเมือง ข้อมูลเมื่อปี 2559 เขตชนบทมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 10.65 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.91 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าได้กำหนดแนวทางการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560-2564 โดยมีเป้าหมายที่สำคัญในช่วงระยะเวลา 5 ปี คือ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความยากจนลดลง เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การประกอบอาชีพ และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม แต่สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นเพียงกรอบหรือแนวทางกว้าง ๆ เท่านั้น ซึ่งยังไม่มีกระบวนการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมชัดเจนตามความเหมาะสมของบริบทในแต่ละพื้นที่ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วมีความแตกต่างกันตามภูมิสังคม ประเด็นปัญหาดังกล่าวปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในพื้นที่ชนบทของประเทศ ซึ่งสอดคล้องข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจน และความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย

ตัวชี้วัด	ปีล่าสุดข้อมูล	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่จาก 77 จังหวัด
1. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน	2558	17,673	69
2. สัดส่วนความยากจน (%)	2558	11.87	49
3. ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สิน เพื่ออุปโภคบริโภค	2559	24.79	13
4. ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกัน ของรายได้ (%)	2558	40.55	43

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า พบว่า ข้อมูลตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำให้ได้ทราบถึงสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย รายได้ครัวเรือนต่ำที่สุดในประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 69 ของประเทศ

มีสัดส่วนของคนจนร้อยละ 11.87 และครัวเรือนเป็นหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคร้อยละ 24.79 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงราย ประกอบกับข้อมูลประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้อยู่ที่ร้อยละ 40.55 ลำดับที่ 43 ของประเทศ ถึงแม้ว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายปี 2562 นั้นจะอยู่ในอัตราร้อยละ 3.4 โดยได้รับแรงหนุนจากภาคบริการ ภาคเกษตร การค้าชายแดน และการบริโภคภาคเอกชน เป็นสำคัญก็ตาม ซึ่งพิจารณาสรุปรายได้เฉลี่ย ปี 2557-2560 ของจังหวัดเชียงราย จากข้อมูล จปฐ. ปี พ.ศ. 2561 นั้น

ตารางที่ 1.2 รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ. ปี พ.ศ. 2561

ที่	อำเภอ	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	เปรียบเทียบ		
						57/58	58/59	59/60
						รายได้เฉลี่ย	รายได้เฉลี่ย	รายได้เฉลี่ย
1	เมืองเชียงราย	71,830.00	74,687.00	85,307	84,711.11	2,857.00	10,620	595.89
2	เวียงชัย	68,884.00	70,404.00	77,204	77,461.52	1,520.00	6,800	-257.52
3	เชียงของ	67,199.00	65,324.00	74,778	70,555.53	-1,875.00	9,454	4,222.47
4	เทิง	75,775.00	61,919.00	65,970	64,787.34	-13,865.00	4,051	1,182.66
5	พาน	71,930.00	72,829.00	73,858	70,468.12	899.00	1,029	3,389.88
6	ป่าแดด	71,900.00	74,359.00	68,683	61,394.80	2,459.00	-5,676	7,288.20
7	แม่จัน	72,713.00	70,494.00	79,252	74,088.49	-2,219.00	8,758	5,163.51
8	เชียงแสน	72,414.00	71,784.00	80,209	74,477.39	-630.00	8,425	5,731.61
9	แม่สาย	89,424.00	90,156.00	88,506	95,501.30	732.00	-1,650	-6,995.30
10	แม่สรวย	56,935.00	58,111.00	64,421	62,705.85	1,176.00	6,310	1,715.15
11	เวียงป่าเป้า	54,677.00	52,966.00	59,893	62,735.21	-1,711.00	6,927	-2,842.21
12	พญาเม็งราย	59,558.00	58,653.00	60,498	55,203.17	-905.00	1,845	5,294.83
13	เวียงแก่น	57,750.00	57,878.00	57,909	55,818.28	128.00	31	2,090.72
14	ขุนตาล	63,045.00	62,794.00	70,005	61,121.52	-251.00	7,211	8,883.48
15	แม่ฟ้าหลวง	43,338.00	46,899.00	45,937	55,989.32	3,561.00	-962	-10,052.32
16	แม่ลาว	63,726.00	69,922.00	74,825	68,431.39	6,196.00	4,903	6,393.61
17	เวียงเชียงรุ้ง	64,874.00	65,881.00	71,238	72,976.80	1,007.00	5,357	-1,738.80

ตารางที่ 1.2 รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ. ปี พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	อำเภอ	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	เปรียบเทียบ		
						57/58	58/59	59/60
		รายได้ เฉลี่ย	รายได้ เฉลี่ย	รายได้ เฉลี่ย	รายได้ เฉลี่ย	เพิ่ม/ลด	เพิ่ม/ลด	เพิ่ม/ลด
18	ดอยหลวง	58,982.00	79,741.00	69,929	56,569.04	20,759.00	9,812	13,359.96
รวม		65,051.00	67,784.00	73,373.00	72,062.02	2,733.00	3,532	1,310.98

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย, 2561

ข้อมูลในพื้นที่ชนบทของจังหวัดเชียงราย แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย ซึ่งเมื่อพิจารณาในมิติการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในจังหวัด ในปีปัจจุบันต่ำกว่าค่ากลางของประเทศ แสดงให้เห็นถึงการขาดความมั่นคงด้านรายได้ของแรงงานในจังหวัด โดยมีแรงงานที่ยังมีรายได้น้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ผลผลิตทั้งหมดรวมของจังหวัดต่อคน ในปี 2559 อยู่ที่ 86,884 บาทต่อคน ในขณะที่ภาพรวมของประเทศ 215,455 บาทต่อคน ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ชนบทยังมีฐานะยากจน ซึ่งรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในจังหวัดเชียงรายต่ำที่สุดของประเทศ ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร เกษตรกรขาดเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกินรายได้เฉลี่ยต่อคนต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของประเทศ ทำการเกษตรแบบขาดการบริหารจัดการด้านการผลิตและเกิดจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ เช่น ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติจากความไม่แน่นอนของสภาพอากาศ อาจทำให้เกิดภัยธรรมชาติ ขึ้นได้และกระทบต่อปริมาณผลผลิตสินค้าภาคเกษตร และการปรับตัวสูงขึ้นของราคาน้ำมัน ส่งผลต่อค่าครองชีพของประชาชน ทำให้กำลังซื้อลดลงนอกจากนี้ยังมีปัญหาต้นทุนการผลิตสินค้าภาคเกษตรสูงขึ้น ในขณะที่ราคาสินค้าเกษตรบางชนิดยังทรงตัวอยู่ในระดับต่ำ จะกระทบต่อรายได้เกษตรกรและส่งผลต่อกำลังซื้อลดลง

ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ในด้านหนึ่งจึงสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในข้อที่ 3 เรื่อง การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ และอีกด้านก็เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเชิงพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่กรณีศึกษาคือ พื้นที่ชนบทในจังหวัดเชียงราย เนื่องจาก จังหวัดเชียงรายมีหลายพื้นที่ ซึ่งยังมีลักษณะเป็นชนบท เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่าชนบท คือ ส่วนที่อยู่นอกเขตเมืองหรือเขต

เทศบาล ซึ่งจังหวัดเชียงรายมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 144 แห่ง แบ่งออกเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 72 แห่ง และเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล 70 แห่ง หากพิจารณาตามความหมายข้างต้นแล้วอาจกล่าวได้ว่ามีพื้นที่ชนบทร้อยละ 63.89 และเพื่อให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทได้อย่างแท้จริงนั้น จึงเน้นการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนที่ครบทุกมิติทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในลำดับต้น ๆ ที่ต้องศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท ในประเด็นสิทธิและโอกาส 4 ด้าน คือ การรับบริการสาธารณะ การได้รับความยุติธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมือง และสิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งหากสามารถลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ได้ คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนย่อมเกิดขึ้นตามมา เช่น มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ระบบเศรษฐกิจของชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ด้วยสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและประโยชน์ในเชิงวิชาการจึงนำไปสู่การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอและรูปแบบในการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ต่อไป

## 1.2 คำถามการวิจัย

- 1.2.1 สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายเป็นอย่างไร
- 1.2.2 ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไร
- 1.2.3 รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายควรเป็นอย่างไร

## 1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดความปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1.3.1 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย
- 1.3.2 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

1.3.3 เพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

## 1.4 สมมติฐานของการวิจัย

1.4.1 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่มีสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำแตกต่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกลาง

1.4.2 ประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงรายที่มี เพศ อายุ รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำแตกต่างกัน

## 1.5 ขอบเขตของการวิจัย

### 1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ มีขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาประเด็นการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

1) ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ประกอบไปด้วย 4 ด้าน

- 1.1) สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ
- 1.2) สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม
- 1.3) สิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
- 1.4) สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2) ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในภาพรวมไว้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

- 2.1) ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ
  - 2.1.1) ด้านภาวะผู้นำ
  - 2.1.2) ขีดความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.2) ศักยภาพชุมชนด้านสังคม
  - 2.2.1) การประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล

2.2.2) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการ  
ชุมชน

2.2.3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3) ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

2.3.1) การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

3) รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน  
ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

### 1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย จำนวน 236,637 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เป็นตัวแทนของครัวเรือน จำนวน 384 ครัวเรือน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประชาชนและผู้นำชุมชน จำนวน 40 คน ผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาการ จำนวน 15 คน

### 1.5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ทำการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาในเขตประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ทั้ง 18 อำเภอ และมีลักษณะรูปของการปกครองแบบองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 70 แห่ง

### 1.5.4 ขอบเขตระยะเวลา

การศึกษาศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายมุ่งเน้นการพัฒนาในช่วงการบริหารงานของรัฐบาลปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2561 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2562



## 1.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย มาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจอันเกิดจากระบบเศรษฐกิจ การเมืองที่เป็นปัจจัยสำคัญแต่ความเหลื่อมล้ำไม่ได้มีเพียงแค่ปัจจัยทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เท่านั้น แท้ที่จริงความเหลื่อมล้ำเกิดจากปัจจัยหลายปัจจัยด้วยกัน แม้ว่าประเทศไทยจะให้ความสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมดังจะเห็นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560-2564 ที่มีเป้าหมายสำคัญ คือ ความเหลื่อม ล้ำทางด้านรายได้และความยากจนลดลง เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง ประชาชนทุกคนมีโอกาส ในการเข้าถึงทรัพยากร การประกอบอาชีพ และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็น ธรรมแล้วก็ตาม แต่ความเหลื่อมล้ำก็ยังคงปรากฏเป็นปัญหาที่ทำนายหลายด้าน เช่น การเข้าถึงสิทธิ และโอกาสในการได้รับบริการจากรัฐในมิติต่าง ๆ ได้แก่

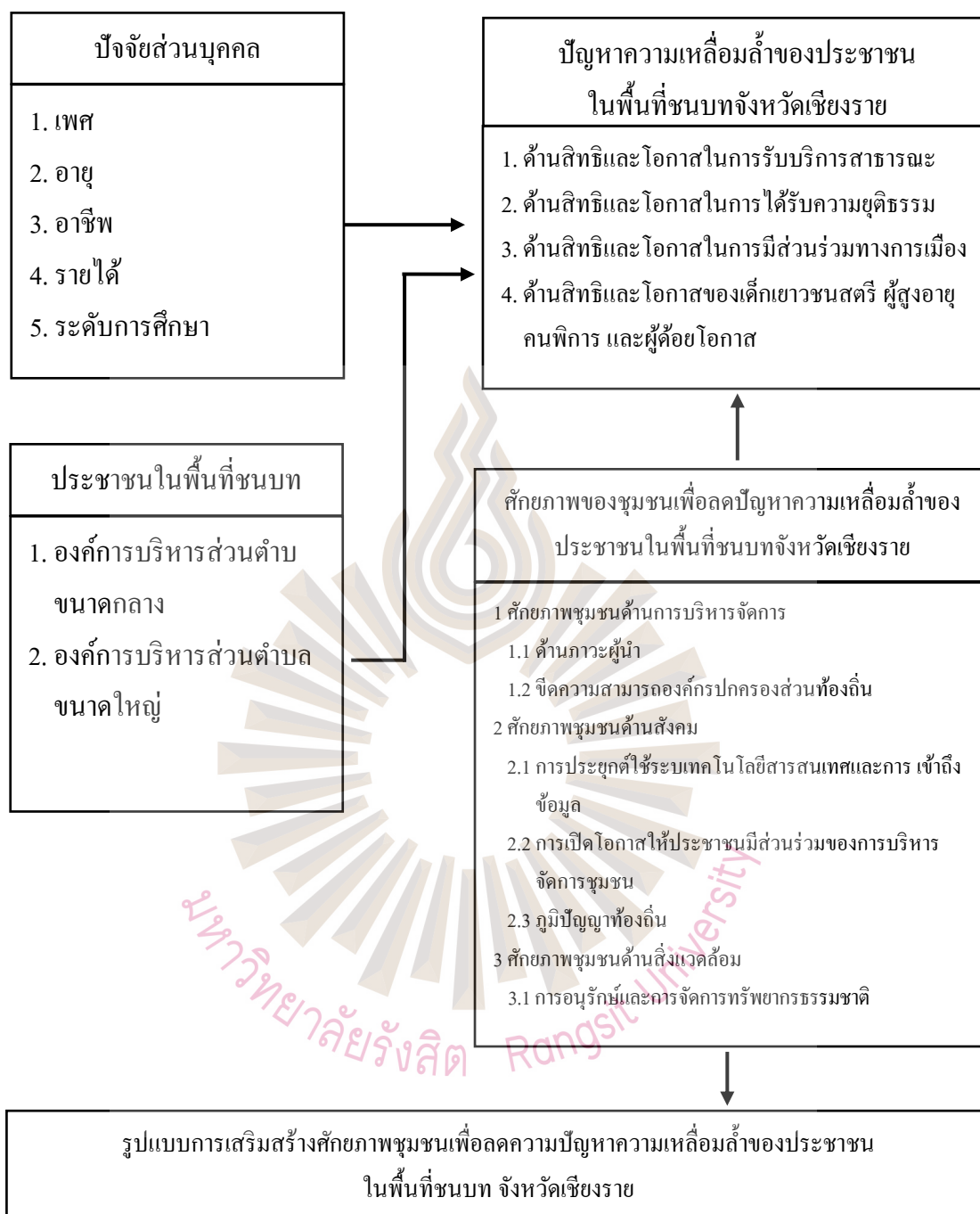
- 1) สิทธิและโอกาสในการได้รับบริการสาธารณะ
- 2) สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม
- 3) สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 4) สิทธิและโอกาสของเด็กและสตรี

โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ห่างไกลในชนบทที่การพัฒนาหรือการบริการของรัฐยังไม่ เท่ากับประชาชนที่อาศัยในเขตเมือง หรือแม้ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทเดียวกันก็ตาม ก็ ยังคงพบความไม่เท่าเทียมกันเกิดขึ้นในระหว่างกลุ่มคน จากการอาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ต่างกัน จากกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่มีระดับการศึกษาและอาชีพที่ต่างกันซึ่งเหล่านี้มีผลต่อการได้รับสิทธิ และโอกาสที่มีคุณภาพที่ต่ำกว่าซึ่งสร้างความไม่เป็นธรรมในสังคมชนบท อันจะส่งผลต่อ ความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศ ที่ถือว่าเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้นการลดความ เหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชนบทโดยเฉพาะจังหวัดเชิงรายนที่เป็นจังหวัดเหนือสุดของประเทศไทย มี ชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน สภาพทางภูมิศาสตร์มีทั้งพื้นที่ราบและพื้นที่สูงประชากรมีความ หลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ทำให้กลุ่มคนมีความแตกต่างกัน บริบทของพื้นที่ จึงต่างไปจากพื้นที่อื่น ดังนั้นโอกาสและการเข้าถึงสิทธิหรือบริการต่างๆจากรัฐจึงมีความแตกต่างกัน ในหลายมิติ อย่างไรก็ตามการทำให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนของการขับเคลื่อนให้ลดความเหลื่อมล้ำ ของประชาชน ประการสำคัญคือ ความจำเป็นในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งในการ ลดความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากศักยภาพของชุมชนก็คือ การที่ชุมชนมีคน ความรู้ ทรัพยากร แต่ขาด โอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง ไม่มีความรู้ในการจัดการทรัพยากรให้เกิด

ประโยชน์แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2548, น. 115) ดังนั้นการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้มีความเข้มแข็งย่อมทำให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิและโอกาสอันพึงได้รับจากการเป็นพลเมืองของประเทศในการส่งเสริมศักยภาพชุมชนต้องดำเนินการให้ครอบคลุมหลายด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการบริหารจัดการ
- 2) ศักยภาพชุมชนด้านสังคม
- 3) ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งดังกล่าวจำเป็นต้องเป็นการดำเนินการที่เป็นระบบและมีรูปแบบที่ชัดเจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมรวมทั้งการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในชุมชนประกอบด้วย ประชาชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาการได้เข้ามามีส่วนร่วมกันให้มุมมองที่หลากหลาย ในการพัฒนารูปแบบที่จะเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการที่จะลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในชนบทที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และนำไปสู่การขับเคลื่อนการลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างแท้จริง อันจะส่งผลต่อฐานรากความเข้มแข็งชุมชนชนบทประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การประกอบอาชีพ และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญของประเทศ



รูปที่ 1.2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

## 1.7 ประโยชน์ของการวิจัย

1.7.1 หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่สามารถนำข้อมูลพื้นฐานของสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนและศักยภาพบริบทของชุมชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย จัดทำเป็นรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดความปัญหาความเหลื่อมล้ำ

1.7.2 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสามารถนำรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ไปเพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบในกระบวนการ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือข้อบัญญัติตำบลรวมถึงเพื่อเสนอเป็นแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดความปัญหาความเหลื่อมล้ำ

1.7.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อนำเสนอแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาต่อไป

## 1.8 นิยามศัพท์

**ความเหลื่อมล้ำ** หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันใน ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการ สาธารณะการได้รับความยุติธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

**ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ** หมายถึง สิทธิและโอกาสในการรับบริการ สาธารณะจากรัฐ ทั้งด้านการศึกษาและบริการสาธารณสุขการดูแลรักษาทางการแพทย์ และความอยู่ดีของตนและของครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และบริการสังคมที่จำเป็น รวมทั้งบริการขนส่งมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ จากรัฐ

**ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม** หมายถึง หลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการ ได้รับการพิจารณาและคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการแจกแจงสิทธิใน กระบวนการยุติธรรม

**ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง** หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชน ทั้งกลไกทางตรงและทางอ้อม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลกันในประเด็น

สาธารณะต่าง ๆ รวมถึงสิทธิของประชาชนในการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ ผ่านกฎหมายและ  
แนวนโยบายแห่งรัฐอย่างเท่าเทียม

**ด้านสิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส** หมายถึง  
การที่รัฐคำนึงถึงความจำเป็นและตอบสนองต่อความต้องการ การให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน  
สตรีผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และ  
คุ้มครองป้องกัน ไม่ให้ใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ตามความแตกต่างกันของเพศ  
วัย และสภาพของบุคคล

**ผู้นำชุมชน** หมายถึง ผู้นำท้องที่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน  
ผู้นำกลุ่มสตรี ผู้นำกลุ่มเยาวชน และผู้นำท้องถิ่น (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภา  
องค์การบริหารส่วนตำบล) ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

**พื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย** หมายถึง ส่วนที่อยู่นอกเขตเมืองหรือเขตเทศบาล เป็นเขตแดน  
ที่พ้นจากเมืองหลวงออกไป ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 70 แห่ง

**บริบทของชุมชน** หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติในปัจจุบันงานของผู้นำชุมชนใน  
การสร้างเสริมความเจริญ การปรับปรุงสภาพต่าง ๆ ของชุมชน รวมการกำหนดมาตรฐาน ความเป็นอยู่  
ของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

**ศักยภาพชุมชน** หมายถึง ระดับความสามารถและต้นทุนของชุมชนในด้านการบริหาร  
จัดการ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดได้ทั้งหมด 3 ด้าน  
ประกอบด้วย

1) ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำและขีดความสามารถ  
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ศักยภาพชุมชนด้านสังคม ได้แก่ การประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและ  
การเข้าถึงข้อมูลรวมทั้ง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชนและภูมิ  
ปัญญาท้องถิ่น

3) ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอนุรักษ์และการจัดการ  
ทรัพยากรธรรมชาติ

ภาวะผู้นำ หมายถึง การสร้างและการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่มีต่อสมาชิกในชุมชน ที่มุ่งหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในมิติการบริการสาธารณะ ความยุติธรรม ด้วยธรรมาภิบาล และการสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ขีดความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง กลไกระดับหรือกิจกรรมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนชุมชน

การประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล หมายถึง การประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของชุมชนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรของชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่สะสมขึ้นมาจากประสบการณ์

รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน หมายถึง โครงสร้างหรือแผนผังการดำเนินงานที่แสดงถึงความคิดรวบยอดในภาพรวมการบริหารจัดการชุมชนที่เป็นประเด็นความคิดวิธีการและกระบวนการของการบริหารจัดการที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดการในการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและแบ่งขนาดองค์การบริหารส่วนตำบล 2 ขนาด (สำนักพัฒนาระบบ รูปแบบและโครงสร้าง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) โดยมีเกณฑ์ระดับรายได้ ที่ใช้แบ่งขนาดองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนสูงกว่า 20 ล้านบาท
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน 6-20 ล้านบาท

## บทที่ 2

### การทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน
  - 2.1.1 ความหมายของศักยภาพชุมชน
  - 2.1.2 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
  - 2.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ
  - 2.2.1 ความหมายความเหลื่อมล้ำ
  - 2.2.2 สาเหตุของความเหลื่อมล้ำ
  - 2.2.3 นโยบายและการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
- 2.3 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงราย
- 2.4 ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยและจังหวัดเชียงราย
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน

##### 2.1.1 ความหมายของศักยภาพชุมชน

มีนักวิชาการหลายท่านให้ได้เสนอมุมมองแนวคิดไว้ ดังนี้

ศิริภา คุณพระเนตร (2553, น. 27) ได้ให้ความหมายของศักยภาพว่า หมายถึง ความพร้อมของสิ่งต่าง ๆ ที่จะแสดงพลังอำนาจหรือความสามารถในการกระทำการต่าง ๆ ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดการพัฒนาและบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ

สายพิน สันทัด ทรงชัย สวนรัตนชัย และปาริชาติ กฤษณะเศรษฐี (2551, น. 5) ได้ให้ความหมายของศักยภาพชุมชน หมายถึง การพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ทรัพยากรธรรมชาติและองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองจากการนำทรัพยากรที่มีของมนุษย์มาสร้างประโยชน์คืนสู่ชุมชน

โกวิทย์ พวงงาม (2553, น. 381) ได้กล่าวว่า ศักยภาพของชุมชน หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์ ทรัพยากรในองค์กรและทุนทางสังคมที่มีอยู่ภายในชุมชนหนึ่ง ๆ ที่สามารถยกระดับเพื่อแก้ไขปัญหาของส่วนรวม และปรับปรุงหรือผดุงรักษาความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนนั้น ๆ การดำเนินการอาจกระทำผ่านกระบวนการของสังคมแบบไม่เป็นทางการ หรือการรวมกลุ่มของปัจเจกบุคคล องค์กร และเครือข่ายทางสังคมที่มีอยู่ในระดับต่าง ๆ รวมทั้งในระดับชุมชนอนุชาติ

สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ (2553, น. 12-24) ให้ความหมายว่า ศักยภาพชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น มีศักยภาพในการพึ่งตนเองและการเรียนรู้ในระดับสูง มีองค์กรในชุมชน กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาคีเครือข่ายการพัฒนา ที่เข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งมีความสามัคคีเอื้ออาทร อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และธำรงไว้ซึ่งคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน หรือท้องถิ่น หรือเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างต่อเนื่อง

จิระเดช จิระแดง (2556, น. 7) ให้ความหมายว่า ศักยภาพของชุมชน หมายถึง ขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งให้เกิดการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพภูมินิเวศของชุมชน และยังครอบคลุมถึงการพัฒนาระบวนทัศน์ทางความคิด สติปัญญาและภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน ประสานให้ชุมชนมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการในมิติต่าง ๆ ที่สูงขึ้น ทั้งขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมชุมชน การเสริมสร้างศักยภาพผู้นำ การให้ความรู้และจิตสานึกด้านอนุรักษ์แก่ชุมชน รวมไปถึงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน และการติดตามผลการดำเนินงานของชุมชน อันเป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายที่วางไว้

เสรี พงศ์พิศ (2548, น. 27) ให้ความหมายว่า ศักยภาพของชุมชน คือ การที่ชุมชน “คน ความรู้ ทรัพยากร” ไม่ได้ “โง่ จน เจ็บ” แต่ขาดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง ไม่มีความรู้



ในการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน ชาวบ้านสามารถค้นหาศักยภาพของชุมชนได้จาก (เสรี พงศ์พิศ, 2548, น. 115) คน คือ การค้นพบความรู้ความสามารถของคน ของผู้รู้คนที่สั่งสมความรู้และประสบการณ์จากการทำงาน จากการสืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมในด้านต่าง ๆ คนที่เป็นครู เป็นแรงงานความรู้ คือ องค์กรความรู้ และตัวความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการดำรงชีวิตการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกัน การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทรัพยากรคือ ดิน น้ำ ป่า ไร่นา พืช สัตว์ ผลผลิต เป็นต้น

อำไพ อุตสาหกรรม (2542, น. 36) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของตนเองและได้สรุปผลการศึกษาว่า ประชาชนมีบทบาทจัดการตนเองในเรื่องของการแก้ไขปัญหาจัดการเรียนรู้ หาทางออกในเชิงคืนชน โดยได้ประสบทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวมากมายทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ศักยภาพชุมชน หมายถึง จิตความสามารถของชุมชนในการบริหารจัดการตนเองให้มีมิติต่าง ๆ ที่สูงขึ้น ทั้งด้านทรัพยากรมนุษย์ทรัพยากรธรรมชาติและองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองจากการนำทรัพยากรที่มีของมนุษย์มาสร้างประโยชน์คืนสู่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองตอบสนองต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

### 2.1.2 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน

นิตยา โพธิ์นอก และรัชวดี แสงมหะหมัด (2560, น. 74) กล่าวว่า การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เป็นการเสริมความสามารถเดิมที่ชุมชนมีอยู่เพื่อเพิ่มระดับความสามารถในการพัฒนาบนพื้นฐานที่ยั่งยืน ภายใต้องค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ทรัพยากร การสนับสนุนทักษะ และเจตจำนงร่วมของชุมชน ผ่านการดำเนินงานในหลายกิจกรรมเพื่อบรรลุองค์ประกอบดังกล่าว การให้ความหมายเช่นนี้ เพราะการเสริมสร้างศักยภาพจะทำให้เกิดการยกระดับความสามารถของชุมชนที่มากกว่าการพึ่งพาตนเองได้ อาจรวมไปถึงการพัฒนาและสร้างเครือข่ายในประเด็นสาธารณะ ริเริ่มการพัฒนาาร่วมตัดสินใจในประเด็นใหม่ ๆ ร่วมกับภาคส่วนอื่นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนได้รับการกล่าวถึงในหลายมิติ ทั้งทางการเมือง สุขภาพ หรือสิ่งแวดล้อม และจำเป็นต้องมีกิจกรรมหรือโครงการที่ให้ชุมชนได้ฝึกและพัฒนาประสบการณ์ผ่านการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน โดยอาจแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

- 1) การทำความเข้าใจชุมชนและสิ่งที่ชุมชนมี
- 2) การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในประเด็นที่ชุมชนให้ความสำคัญ
- 3) ประเมินผลลัพธ์เพื่อวัดประสิทธิภาพของกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไป

นอกจากนี้ อนุชา ม่วงใหญ่ (2559, น. 23 - 25) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและท้องถิ่น มีดังนี้

- 1) การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็งด้วยการส่งเสริมการรวมตัวเรียนรู้ร่วมคิดร่วมทดลองปฏิบัติจริง รวมทั้งการเสริมหนุนกลุ่มที่มีการรวมตัวอยู่แล้วให้เข้มแข็ง เน้นศักยภาพความพร้อมของชุมชน เชื่อมโยงกับการทำมาหาเลี้ยงชีพตั้งแต่ระดับปัจเจกระดับครอบครัวจนถึงระดับชุมชน คำนึงถึงความพอประมาณและความพออยู่กินเป็นลำดับแรกก่อนที่จะเชื่อมต่อกับชุมชนและสังคมภายนอก มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน และเสริมหนุนชุมชนที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มต่าง ๆ อยู่แล้ว ให้มีขีดความสามารถในการพัฒนามากขึ้น โดยการเปิดพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล สื่อการศึกษา สื่อท้องถิ่น และสื่อระดับชาติ รวมถึงการปรับปรุงกลไกทางกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการการเงินและการคลังเพื่อเอื้ออำนวยให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามาร่วมสนับสนุนการสร้างชุมชนเข้มแข็ง

- 2) การจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนให้เป็นระบบและปรับให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลศักยภาพชุมชนในประเด็นต่าง ๆ อาทิ สถานะของกลุ่มต่างๆ กิจกรรมชุมชน ทุนทางเศรษฐกิจทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ หรือผู้นำตามธรรมชาติในชุมชน การสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน เป็นต้น โดยจัดทำเป็นแผนที่ทุนของชุมชนที่คนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้สะดวกและนำไปใช้เป็นฐานในการจัดการทรัพยากรของชุมชนและกำหนดทางเลือกการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมกำหนดแนวทางและกิจกรรมการพัฒนาของชุมชนที่ยึดหลักการพึ่งพาตนเองด้วยศักยภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ส่งเสริมให้กลุ่มปราชญ์ กลุ่มแกนนำและผู้รู้ถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้และการจัดการความรู้ในชุมชน และสนับสนุนองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความหลากหลายของทุนในชุมชน ควบคู่กับการฟื้นฟูความรู้พื้นบ้านโดยสนับสนุนบทบาทนักวิจัยท้องถิ่นร่วมกับนักวิจัยของสถาบันการศึกษาในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

3) การสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วยการส่งเสริมความมั่นคง ของครอบครัว การจัดการบริการทางสังคมในชุมชน การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม การสร้างระบบความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของชุมชนและระหว่างชุมชนอย่างเท่าเทียม ด้วยบริบททางศาสนาและวัฒนธรรมชุมชนและการให้ความคุ้มครองสิทธิชุมชน รวมถึงการเฝ้าระวังช่วยเหลือเยียวยาเมื่อชุมชนเผชิญกับภัยพิบัติต่าง ๆ เสริมสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคง มีสัมพันธภาพที่ดี มีความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัว การชดเชยกิจกรรมเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถานศึกษา และสถาบันทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ทั้งการสร้างหลักประกันชีวิต สวัสดิการสังคม ความมั่นคงด้านอาหาร ความมั่นคงด้านสุขภาพ และที่อยู่อาศัย การคุ้มครองผู้บริโภค และความมั่นคงในสิทธิมนุษยชน

4) การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนและนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน โดยสนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มรูปแบบต่าง ๆ โดยมีข้อตกลงและผลประโยชน์ที่ยอมรับร่วมกันอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาครัฐวิสาหกิจบนหลักของความโปร่งใส ใช้ฐานทรัพยากรในพื้นที่

5) สนับสนุนการนำภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการที่มีโอกาสทางการตลาดสูง เช่น อาหารสุขภาพ หัตถกรรม บริการสุขภาพ บริการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยรักษาคูณค่าเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างเข้มแข็งเมื่อนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นไปต่อยอดขายผลในเชิงพาณิชย์ พัฒนาระบบการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชน ควบคู่กับการสร้างผู้ประกอบการใหม่ด้วยการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการการตลาด องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น พัฒนามาตรฐานสินค้าการสร้างตราสินค้า การจัดการเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพของกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งคนพิการที่สอดคล้องกับความหลากหลายทางอาชีพในชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

6) การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน ด้วยการส่งเสริมชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ใช้ประโยชน์ และเพื่อมีประสิทธิภาพบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยสร้างความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิต รวมทั้งกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรของ

ท้องถิ่นให้ชุมชนที่มีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนกลไกชุมชนและเครือข่ายในการจัดการและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการผลิตเพื่อการยังชีพของชุมชนอย่างเป็นธรรม ตลอดจน โอกาสให้ได้รับการชดเชยหากเกิดการทำลายทรัพยากรของชุมชนโดยกิจการอื่นนอกชุมชน

7) เสริมสร้างขีดความสามารถขององค์ความรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นภาคีหลักในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดการป่าและฟื้นฟูอนุรักษ์ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น เป็นต้น โดยมีการใช้และแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม

8) ส่งเสริมบทบาทของภาคีกับการพัฒนาชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ชุมชนมีการเรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นชุมชนที่น่าอยู่ มีความสุข และมีการเชื่อมต่อระหว่างชุมชนเป็นเครือข่ายขยายผลเพื่อการพัฒนาทั่วทั้งประเทศแต่ละภาค การพัฒนาทั้งภาครัฐ ให้เกิดการเชื่อมโยงแผนทุกระดับตั้งแต่แผนพัฒนาระดับชาติ แผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนปฏิบัติราชการ ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนท้องถิ่นและแผนชุมชน ปรับปรุงกฎระเบียบ กฎหมาย ตลอดจนปรับวิถีคิดของเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้มีมุมมองในการแก้ปัญหาและการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม เป็นผู้หนุนเสริมศักยภาพ ชุมชน อำนาจความสะดวกให้ประชาชน สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ตลอดทั้งทำความเข้าใจกับแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพิ่มบทบาทในการดำเนินการและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

9) ส่งเสริมภาคส่วนท้องถิ่นในการนำแผนชุมชนมาประกอบการจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาท้องถิ่นและผลักดันการดำเนินงานภายใต้แผนชุมชนให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม โดยการระดมทรัพยากรภายในพื้นที่รับผิดชอบทั้งจากภาครัฐ เอกชน พัฒนาเอกชน และชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลของชุมชน และจัดทำตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในมิติต่าง ๆ

10) ส่งเสริมภาคเอกชนและประชาคม ในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำวิจัยร่วมกับชุมชนในหุ้นส่วนของชุมชนในการต่อยอดภูมิปัญญา ประสานและสร้างความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจและชุมชน และชุมชน (ประชาชน/ประชาคม) ให้เกิดการรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาฐานข้อมูลชุมชน กำหนดแนวทางและกิจกรรมการพัฒนาของชุมชนที่ยึดหลักการพึ่งพาตนเองด้วยการคำนึงถึงศักยภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยนำข้อมูลชุมชนมาวิเคราะห์หาปัญหาและสาเหตุ

ค้นหาทางออก นำไปทดลองปฏิบัติจริงบนฐานองค์ความรู้และศักยภาพของชุมชน ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเครือข่าย และจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม

11) ส่งเสริมสถาบันทางสังคมอื่น ๆ องค์กรพัฒนาเอกชนให้มีบทบาทในการจัดการ องค์ความรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ชุมชน เป็นพี่เลี้ยงที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และบริหารจัดการ สถาบันการศึกษา นักวิชาการ ในการทำวิจัยร่วมกับชุมชน โดยชุมชนเป็นนักวิจัยหลัก ถอดรหัสความรู้ที่อยู่ในตัวภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นความรู้ที่เปิดเผย รวมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลและที่ปรึกษาของชุมชน และสร้างศักยภาพชุมชนให้สามารถจัดการความรู้ใน ชุมชนของตัวเอง และสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชน รวมทั้งต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชุมชนสามารถนำไปสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเกิดรายได้แก่ชุมชน

12) ส่งเสริมสถาบันศาสนาในการปลูกฝังทัศนคติและแนวระบมระเบียบปฏิบัติที่ถูกต้องใน การดำรงชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและให้บุคลากรทางศาสนาเป็นตัวอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตอย่าง พอเพียง เป็นศูนย์รวมใจเชื่อมโยงสานใจของคนให้มาร่วมในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน

13) ส่งเสริมองค์กรสื่อ เพื่อเป็นแกนกลางในการไหลเวียนข้อมูลสารสนเทศที่เป็น ประโยชน์ในการปรับตัวของชุมชนกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องให้แก่ชุมชน ผลกระทบการค้าเสรี การคุ้มครองผู้บริโภค โภคภัณฑ์สินค้าและบริการ ตลอดทั้งการสร้างความเข้าใจและความตระหนักถึงสิทธิอัน พึงมีพึงได้ของประชาชน ชุมชน ตลอดจนสอดแทรกสาระสร้างสรรค์สังคมในสื่อทุกรูปแบบ เพื่อ เสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและครอบครัว และเปิดโอกาสให้เด็กมีบทบาทร่วมผลิตสื่อสร้างสรรค์ เช่น สื่อสะท้อนการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเฝ้าระวังทางสังคมและการ เผยแพร่ความรู้

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชน หมายถึง การ เสริมความสามารถเดิมที่ชุมชนมีอยู่เพื่อเพิ่มระดับความสามารถในการพัฒนาบนพื้นฐานที่ยั่งยืน ภายใต้ องค์กรประกอบที่สำคัญได้แก่ ทรัพยากร การสนับสนุนทักษะ และเจตจำนงร่วมของชุมชน ผ่านการ ดำเนินงานในหลายกิจกรรมเพื่อบรรลุองค์ประกอบดังกล่าว โดยกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ ชุมชน มีหลายมิติทั้งมิติทางการเมือง สุขภาพ หรือสิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรม โครงการที่ชุมชนได้ฝึก และพัฒนาประสบการณ์ร่วมกัน และมีแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและท้องถิ่น ดังนี้

1) การส่งเสริมการรวมตัวเรียนรู้ร่วมคิดร่วมทดลองปฏิบัติจริง รวมทั้งการเสริมหนุน กลุ่มที่มีการรวมตัวอยู่แล้วให้เข้มแข็ง เน้นศักยภาพความพร้อมของชุมชน

- 2) การจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนให้เป็นระบบและปรับให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลศักยภาพชุมชน
- 3) การสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต
- 4) การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล
- 5) การสนับสนุนการนำภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการที่มีโอกาสทางการตลาดสูง
- 6) การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน
- 7) การเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์ความรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นภาคีหลักในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง
- 8) การส่งเสริมบทบาทของภาคีกับการพัฒนาชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ชุมชนมีการเรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง
- 9) การส่งเสริมภาคส่วนท้องถิ่นในการนำแผนชุมชนมาประกอบการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาท้องถิ่นและผลักดันการดำเนินงานภายใต้แผนชุมชนให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม
- 10) การส่งเสริมภาคเอกชนและประชาคมในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 11) การส่งเสริมสถาบันทางสังคมอื่น ๆ องค์กรพัฒนาเอกชนให้มีบทบาทในการจัดการองค์ความรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ชุมชน
- 12) การส่งเสริมสถาบันศาสนาในการปลูกฝังทัศนคติและแนวธรรมะปฏิบัติที่ถูกต้องในการดำรงชีวิต
- 13) ส่งเสริมองค์กรสื่อ เพื่อเป็นแกนกลางในการไหลเวียนข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการปรับตัวของชุมชน และกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องให้แก่ชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) กล่าวว่า แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสิทธิในการจัดการทุนที่ดินและทรัพยากรภายในชุมชน ได้แก่

- 1) สร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนให้มีขีดความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา มีจุดยืนทางความคิด มีธรรมาภิบาลในการบริหารและพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนพึ่งพาตนเอง
- 2) ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยและการถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่และการต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่เชิงพาณิชย์ รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างการจัดการความรู้ในชุมชน
- 3) พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบ การระดับชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน การส่งเสริมการเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายอุตสาหกรรม (Cluster) ในพื้นที่กับเศรษฐกิจชุมชน การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการร่วมกันพัฒนา ความรู้ในเชิงทฤษฎีและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติเพื่อสร้างศักยภาพให้กับชุมชนในการประกอบ ธุรกิจการสนับสนุนการประกอบธุรกิจแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยว
- 4) สนับสนุนการให้ความรู้ในการบริหารจัดการทางการเงินแก่ชุมชนและครัวเรือน การปรับองค์กรการเงินของชุมชนให้ทำหน้าที่เป็นสถาบันการเงินในระดับหมู่บ้านตำบลที่ทำหน้าที่ทั้งการให้ กู้ยืมและการออม และจัดตั้งโครงข่ายการเงินฐานรากโดยมีธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นแม่ข่าย
- 5) สนับสนุนชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ บริการและการจัดการทรัพยากรในชุมชน ในลักษณะเป็นหุ้นส่วนกับหน่วยงานภาครัฐ อปท. ในการดูแลคุณภาพชีวิตประชาชน โดยเปิดรับสมาชิกทุกคนในท้องถิ่นโดยไม่เลือกปฏิบัติผลัดกัน พ.ร.บ. โฉนดชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากที่ดินและทรัพยากรในพื้นที่ร่วมกัน

### 2.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน

ทฤษฎีของการพัฒนาสามารถแบ่งได้ ดังนี้

#### 1) ทฤษฎีความทันสมัย

แนวทางการพัฒนาโดยอาศัยทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory) นับว่าได้รับความนิมอย่างสูงในประเทศตะวันตกในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่สอง เนื่องจากเมื่อใช้วิธีการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ แล้วเห็นว่า ประเทศแถบยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งพัฒนาแล้วได้ใช้แนวทางในการพัฒนาฟื้นฟูประเทศของตนเป็นผลสำเร็จ ดังนั้น แนวคิดการพัฒนาตามแบบจำลองดังกล่าวจึงได้แพร่กระจายได้รับการนำไปใช้เป็นกระแสหลัก

ในการพัฒนาประเทศด้อยพัฒนาต่าง ๆ ผลงานด้านวิชาการที่เกี่ยวกับการพัฒนาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ส่วนใหญ่เน้นการนำเอาแบบจำลองความทันสมัยเป็นองค์ความรู้สำคัญในการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ

แนวคิดการพัฒนาตามแบบจำลองความทันสมัยนี้เน้นการพัฒนาที่ต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กันในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและระบบการเมือง กล่าวคือ (บุษบา หินเชาว์, 2556, น. 37-47)

#### ด้านเศรษฐกิจ

จะเน้นที่การพัฒนาประเทศให้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ส่งเสริมการลงทุน สนับสนุนด้านการสร้างความพร้อมในเรื่องสาธารณูปโภคและกิจกรรมเพื่อการผลิตในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ให้ความสำคัญกับการลงทุนจากต่างประเทศโดยเชื่อว่าการสะสมทุนจะทำให้เกิดการลงทุนสูงขึ้น การยกระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศและผลักดันให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Growth) จะส่งผลดีให้ประเทศชาติสามารถยกระดับการพัฒนาประเทศไปสู่ภาวะประเทศที่มั่นคงได้ต่อไป

นักเศรษฐศาสตร์ชื่อ รอสโทว์ (Rostow, 1960) ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดการพัฒนาโดยการอธิบายให้เห็นวิวัฒนาการของสังคมตามลำดับขั้นของความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยการวิเคราะห์ในแง่ประวัติศาสตร์และทฤษฎีทางเศรษฐกิจเป็นกรอบความคิด เขาเสนอว่า ประเทศต่าง ๆ ต้องผ่านขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงของสังคม 5 ขั้นตอน กล่าวคือ

ขั้นแรก เรียกว่า สังคมโบราณ (The Traditional Society) ลักษณะการดำรงของผู้คนมีลักษณะเป็นสังคมดั้งเดิม กล่าวคือ ความเป็นอยู่มีลักษณะการพึ่งพาผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นผลผลิตที่พึ่งพาสภาพธรรมชาติความเป็นอยู่ของผู้คนอาศัยแรงงานในครัวเรือน การซื้อขายแลกเปลี่ยนมีอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ในสังคมโบราณชีวิตความเป็นอยู่มีความผันผวนขึ้นอยู่กับสภาพความแปรปรวนทางธรรมชาติ โรคระบาดและการสงครามที่มีอย่างต่อเนื่อง ชีวิตของผู้คนจึงเชื่อในเรื่องชะตาเป็นสำคัญ ผู้ที่มีอำนาจปกครองมักเป็นเจ้าของที่ดิน และมีอิทธิพลในการกำหนดภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

ขั้นที่สอง เรียกว่า การเตรียมเพื่อทะยานขึ้น (The pre-conditions for take-off society) ลักษณะของเศรษฐกิจในสังคมที่อยู่ในขั้นตอนนี้จะพบว่า ประชาชนเริ่มตระหนักในความต้องการของตนเองที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตไปสู่วิถีชีวิตที่เชื่อว่าดีกว่า เริ่มมีการเตรียมการเพื่อให้สังคม



มีการพัฒนา การขยายตัวด้าน โครงสร้างขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ เกิดการผลิตผลผลิตทางการเกษตรอย่างรวดเร็ว มีการขยายตัวด้านการศึกษา ในสังคมเกิดนักคิดและกลุ่มผู้อุทิศตัวในสังคมที่พยายามผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในประเทศ

ขั้นที่สาม เรียกว่า การทะยานขึ้น (Take-off) ในขั้นนี้เป็นขั้นที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาในระยะต่อไปและในบางประเทศขั้นตอนนี้ นับเป็นขั้นตอนที่กินเวลามากที่สุด คุณลักษณะสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าสังคมได้ก้าวเข้าสู่ขั้นตอนนี้ คือ การพิจารณาจากการลงทุนและการออมของชาติซึ่งจะเพิ่มจากร้อยละ 5 ไปสู่ร้อยละ 10 หรือมากกว่า อันเป็นผลจากความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจภาคที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่นับเป็นส่วนสร้างรายได้สำคัญให้กับประเทศตามแนวคิดของรอสโทว์แล้ว การค้าและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเร่งให้อัตราการเติบโตให้กับประเทศกำลังพัฒนา แต่ไม่มีผลมากนักสำหรับประเทศด้อยพัฒนา ในช่วงเวลานี้จะเกิดสถาบันทางการเมืองและสังคมเพื่อสนับสนุนและรองรับการขยายตัวของธุรกิจภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่จะเกิดขึ้น สืบเนื่องจากการผลิตอย่างมาก

ขั้นที่สี่ เรียกว่า การเร่งรัดเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจที่เติบโตเต็มที่ (The drive to maturity stage) ในขั้นตอนนี้ระบบเศรษฐกิจจะประสบความสำเร็จมีการนำความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีเครื่องจักรกลต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตและการบริการต่าง ๆ มีการผลิตสินค้าทดแทนสินค้าที่เคยนำเข้า นอกจากนี้ ความสามารถในการผลิตที่สูงขึ้น ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ในอัตราที่สูงกว่าอัตราการเติบโตของประชากร

ขั้นที่ห้า การบริโภคนานาใหญ่หรือนักเศรษฐศาสตร์บางท่านเรียกขั้นนี้ว่า ขั้นอุดมโภคา (The Mass-Consumption Society) ในขั้นตอนนี้การผลิตมุ่งเน้นที่สินค้าและบริการประเภทคงทนและถาวร (Durable Consumers' Goods) เป็นต้นว่า รถยนต์ วิทยุ โทรทัศน์ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกประเภทต่าง ๆ เช่น เครื่องซักผ้า, เครื่องดูดฝุ่น, เครื่องปรับอากาศ

แนวคิดนี้ได้รับการตอบสนองนำไปใช้เป็นกรอบในกระบวนการสร้างความทันสมัยให้เกิดขึ้นกับประเทศด้อยพัฒนาต่าง ๆ และในประเทศไทยเราก็รับเอาการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายของการพัฒนานับตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกในปี 2504

### ด้านสังคม

แนวคิดการพัฒนาตามแบบจำลองความทันสมัยจะแบ่งแยกสังคมออกเป็นสองประเภท คือ สังคมดั้งเดิม (Tradition Societies) และสังคมทันสมัย (Modernized Societies) หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ สังคมประเทศด้อยพัฒนา (Underdeveloped Societies) กับสังคมประเทศพัฒนาแล้ว

(Developed Societies) นั่นเอง การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงจากสังคมดั้งเดิมไปสู่สังคมทันสมัย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องอาศัยการเปลี่ยนค่านิยม ทำที่ความคาดหวังในชีวิตของผู้คนในสังคมให้เป็นไปตามแบบสังคมสมัยใหม่

เลินเนอร์ (Lerner, 1958) นักสังคมวิทยาผู้สนใจศึกษาในกระบวนการสร้างความทันสมัย เสนอว่า บุคลิกภาพและกระบวนการคิดของคนในสังคมที่สำคัญที่เอื้อ ต่อการเปลี่ยน ไปสู่ความทันสมัยมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่

การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) เลินเนอร์อธิบายความหมายว่า คนแต่ละคนจะมี ปฏิกริยาตอบสนองต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ตามลักษณะการรับรู้ทางสังคมของตน สำหรับ สังคมทันสมัยสมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมจำเป็นต้องมีคุณลักษณะความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจ เรานั้นเอง คือความเข้าใจผู้อื่น ความสามารถที่จะรับรู้เหตุการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ราวกับที่ผู้อื่นคิด

การเคลื่อนไหว (Mobility) สำหรับความคิดของเลินเนอร์ Mobility นี้ไม่ได้จำกัดอยู่ เฉพาะการย้ายถิ่นหรือการเปลี่ยนแปลงทางลักษณะภูมิศาสตร์ แต่หมายถึงภาวะทางจิตใจตลอดจน บุคลิกภาพที่กระตือรือร้น การเปิดกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่ยึดติดกับบทบาทหน้าที่ หรือสถานภาพเดิมของตนเอง ความสามารถในการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นปัจจัยสำคัญของ สมาชิกในสังคมที่พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ไปสู่สังคมทันสมัย

การมีส่วนร่วมอย่างสูง (High Participation) สำหรับความคิดของเลินเนอร์ การ เปลี่ยนแปลง ไปสู่สังคมแห่งความทันสมัยจำเป็นต้องอาศัยสมาชิกในสังคมซึ่งมีลักษณะการไม่วางเฉย หรือเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) คือการยอมให้ผู้อื่นมามีอิทธิพลต่อความคิดซึ่งนำไปทำตามในเรื่องต่าง ๆ แต่ต้องการสมาชิกในสังคมที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) มีส่วนร่วมและมีอิสระในการตัดสินใจ ด้วยมุมมองของตนเอง

### ด้านการเมือง

แนวคิดด้านการเมืองตามทฤษฎีความทันสมัยที่มีอิทธิพลอย่างสูงได้แก่แนวคิดและงาน เขียนของ อัลมอนด์ และ เพาเวลล์ (Almond and Powell, 1965 อ้างถึงใน บุญบา หินเชาว์, 2556) ในปี ค.ศ.1965 ทั้งสองระบุว่าพัฒนาทางการเมืองที่จะนำไปสู่ความทันสมัยเน้นที่เกณฑ์สำคัญ 3 ประการ คือ มีการแยกแยะโครงสร้างต่าง ๆ ทางสังคม (Structural Differentiation) การมีระบบย่อยที่มีอิสระ (Subsystem Autonomy) และมีการรวมกลุ่มคนวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (Cultural Secularization) ดังนั้น ลักษณะการเมืองที่เหมาะสมกับการผลักดันประเทศเข้าสู่ภาวะความทันสมัยคือ การปกครอง อย่างมีเหตุผล เปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นต่าง ๆ ในสังคม

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ทฤษฎีความทันสมัยเป็นทฤษฎีที่ให้ข้อเสนอโดยแยกสังคม ออกเป็นสองประเภทที่มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงคือ สังคมดั้งเดิมและสังคมทันสมัย โดยให้ความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นดัชนีสำคัญที่จะพัฒนาผู้คนไปสู่สังคมทันสมัย นอกจากนั้น ยังชี้ให้เห็นว่าความคิดความเชื่อและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา ดังนั้น ประเทศที่ทันสมัยคือประเทศที่มีเศรษฐกิจที่เติบโตและละทิ้งความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม (บุษบา หินเชาว์, 2556, น. 47) และเน้นการพัฒนาที่ต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กันในมิติต่าง ๆ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และระบบการเมือง ดังนี้

1) ด้านเศรษฐกิจ เน้นการพัฒนาประเทศให้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ส่งเสริมการลงทุนสนับสนุนด้านการสร้างความพร้อมในเรื่องสาธารณูปโภคและกิจกรรมเพื่อการผลิต ในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ให้ความสำคัญกับการลงทุนจากต่างประเทศโดยเชื่อว่าการสะสมทุนจะทำให้เกิดการลงทุนสูงขึ้น โดยผ่านขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 5 ขั้นตอน คือ

1.1) สังคมโบราณ (The traditional society) ลักษณะการดำรงของผู้นั้นมี ลักษณะเป็นสังคมดั้งเดิม กล่าวคือ ความเป็นอยู่มีลักษณะการพึ่งพาผลผลิตทางการเกษตร

1.2) การเตรียมเพื่อทะยานขึ้น (The pre-conditions for take-off society) ลักษณะของเศรษฐกิจในสังคมจะพบว่า ประชาชนเริ่มตระหนักในความต้องการของตนเองที่จะ เปลี่ยนแปลงชีวิตไปสู่วิถีชีวิตที่เชื่อว่าจะดีกว่า

1.3) การทะยานขึ้น (Take-off) มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาในระยะ ต่อไป คือ การพิจารณาจากการลงทุนและการออมของชาติซึ่งจะเพิ่มจากร้อยละ 5 ไปสู่ร้อยละ 10 หรือ มากกว่า อันเป็นผลจากความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจภาคที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

1.4) การเร่งรัดเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจที่เติบโตเต็มที่ (The drive to maturity stage) ระบบเศรษฐกิจจะประสบความสำเร็จมีการนำความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีเครื่องจักรกล ต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตและการบริการต่าง ๆ

1.5) การบริโภคนานาใหญ่หรือนักเศรษฐศาสตร์บางคนเรียกขั้นนี้ว่า ขั้นอุดมโภค (The mass-consumption society) เน้นการผลิตมุ่งเน้นที่สินค้าและบริการประเภทคงทน และถาวร

2) ด้านสังคม เป็นการแบ่งแยกสังคมออกเป็นสองประเภท คือ สังคมดั้งเดิม (Tradition Societies) และสังคมทันสมัย (Modernized Societies) หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ สังคมประเทศ ด้อยพัฒนา (Underdeveloped Societies) กับสังคมประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Societies) การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงจากสังคมดั้งเดิมไปสู่สังคมทันสมัย

3) ด้านการเมืองการพัฒนาทางการเมืองที่จะนำไปสู่ความทันสมัยเน้นที่เกณฑ์สำคัญ 3 ประการ คือ มีการแยกแยะโครงสร้างต่าง ๆ ทางสังคม (Structural Differentiation) การมีระบบย่อยที่มีอิสระ (Subsystem Autonomy) และมีการรวมกลุ่มคนวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (Cultural Secularization)

## 2) ทฤษฎีการพัฒนาแบบพึ่งพา

ในเวลาเดียวกันกลับกลุ่มประเทศยุโรปและอเมริกาได้มีการใช้แนวคิดการพัฒนาในด้านการสร้างความทันสมัยเป็นกระแสหลักในการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศและได้รับความสำเร็จเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางนั้น นักวิชาการกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาก็มีแนวคิดคัดค้านการพัฒนาด้วยการสร้างภาวะความทันสมัยดังกล่าว ทั้งนี้เป็นผลจากความล้มเหลวและวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจซึ่งกลุ่มประเทศเหล่านี้เผชิญนั่นเอง ความล้มเหลวที่เกิดในประเทศบราซิล อาร์เจนตินา และหลายประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกานับเป็นปรากฏการณ์สำคัญอันเป็นที่มาของการเสนอทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory) ในเวลาต่อมา แนวทางที่ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่พัฒนาแล้วไม่น่าจะมีความเหมาะสมและใช้ได้กับประเทศด้อยพัฒนา ทั้งนี้เพราะผลของการพัฒนาที่เกิดจากแนวคิดของการพัฒนากระแสหลักเช่นแนวคิดหลักขั้นตอนการเติบโตทางเศรษฐกิจของรอสโทว์ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ความเติบโตที่เกิดขึ้นกับประเทศด้อยพัฒนาส่วนใหญ่มีน้อยมาก ยิ่งกว่านั้น ความเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้เกิดความร่ำรวยกับคนเพียงบางกลุ่มเกิดปัญหาตามมาทั้งด้านปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทำให้ประเทศด้อยพัฒนากลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมโลกอย่างไม่มีความหลีกเลี่ยง

ซานโทส (Santos, 1971) นักวิชาการซึ่งมีแนวคิดจัดอยู่ในกลุ่มทฤษฎีการพึ่งพา กล่าวว่าสาเหตุที่แท้จริงของความด้อยพัฒนาหรือการต้องพึ่งพาในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกานั้น มิได้เกิดจากเพียงแต่ความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศศูนย์กลางและประเทศบริวาร แต่เกิดจากการที่โครงสร้างภายในของประเทศเหล่านี้ถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ต้องพึ่งพากันในทางเศรษฐกิจโลก การพึ่งพาเป็นสถานการณ์เงื่อนไขเมื่อเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศหนึ่งจะเติบโตหรือไม่ ต้องขึ้นกับการขยายตัวและการพัฒนาผ่านระบบการค้าหรือระบบเศรษฐกิจโลกของประเทศผู้ที่มีอิทธิพลอื่น ๆ

แนวทางการแก้ปัญหาความด้อยพัฒนาตามความคิด มีเพียงทางเลือกเดียวคือ การหยุดความสัมพันธ์เชิงพึ่งพากับประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศผู้มีอิทธิพลต่อการกำหนดชะตากรรมของประเทศด้อยพัฒนานั้น ๆ เสียนั่นเอง

3) ทฤษฎีการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้ที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ (Redistribution with Growth)

เป็นแนวคิดสำหรับประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศล่าหลังที่มุ่งให้กลุ่มประชากรที่เสียเปรียบในทางเศรษฐกิจ ได้รับผลประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจภายในโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นอยู่ โดยไม่จำเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมแต่อย่างใด

แนวคิดนี้เริ่มมาจากการตั้งคำถามต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและรวดเร็วแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อนนั้น ใครคือผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง บุคคลเหล่านั้นจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มที่ควบคุมทรัพยากรทางเศรษฐกิจและมีอำนาจทางการเมืองเท่านั้นหรือไม่ ทั้งนี้ในระยะแรกของการพัฒนาประเทศนั้น เป็นที่เข้าใจและยอมรับได้ว่าจะมีการกระจุกตัวของรายได้ กล่าวคือ การลงทุนเพื่อการพัฒนาประเทศจะเป็นไปอย่างเป็นกระจุกตัว ด้วยการทุ่มเทไปในภาคเศรษฐกิจที่ทันสมัยซึ่งมีขนาดเล็ก และผลิตสินค้าขั้นปฐมและอุตสาหกรรมรายได้ที่เกิดขึ้น จึงกระจุกตัวอยู่ในภาคดังกล่าว โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมสภาพการกระจุกตัว ได้แก่ ความจำกัดในการเข้าถึงสินเชื่อ โอกาสทางการศึกษา และโอกาสการทำงานในภาคเศรษฐกิจที่ทันสมัย ส่วนนโยบายของรัฐบาลทั้งด้านการคลัง การค้าและการกระจายงบประมาณก็มีความโน้มเอียงที่จะสนับสนุนไปในทางที่ก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจที่กระจุกตัว ซึ่งโดยทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แล้ว เมื่อเศรษฐกิจเติบโตต่อไป รายได้และผลประโยชน์ก็จะกระจายออกไปด้วย หากในทางปฏิบัติกลับพบว่าคนจนไม่ได้มีส่วนร่วมในผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมแนวคิดเรื่องการกระจายรายได้ที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงเสนอว่า การพัฒนาประเทศจะต้องมุ่งไปที่การแก้ไขปัญหาความยากจนให้แก่คนกลุ่มต่าง ๆ ด้วย เช่น ชวนนายขอยผู้ไร้แรงงานที่ไม่มีที่ดินทำกิน คนว่างงาน และแรงงานไร้ฝีมือ ฯลฯ โดยหามาตรการต่าง ๆ เช่น การปฏิรูปที่ดินเพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและการบริการขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

4) ทฤษฎีการพัฒนาที่เน้นความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (Basic minimum Need Approach)

เป็นแนวคิดที่สร้างความชัดเจนมากขึ้น ว่า การพัฒนาจะต้องมุ่งไปที่คนมิใช่การเติบโตทางเศรษฐกิจ เพราะคนและคุณภาพชีวิตของคน คือสิ่งสำคัญที่สุดที่จะต้องได้รับการพัฒนา

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนนี้จำเป็นที่จะต้องใช้ยุทธวิธีการพัฒนาหลายด้านประกอบกัน ทั้งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง การปฏิรูปสถาบัน ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดความยากจนและการว่างงาน และมุ่งให้เกิดความเสมอภาคในการกระจายการบริการขั้นพื้นฐานเนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่ได้แก้ปัญหาความยากจน ทั้งนี้องค์ประกอบทั่วไปของความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) สุขภาพและเงื่อนไขทางประชากรต่าง ๆ 2) อาหารและสารอาหาร 3) การศึกษา รวมทั้งการรู้หนังสือและความเชี่ยวชาญต่าง ๆ 4) เงื่อนไขการทำงานและสภาพการทำงาน 5) การบริโภคและการออม 6) การคมนาคม 7) ที่อยู่อาศัยรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน 8) เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม 9) การพักผ่อนหย่อนใจ และ 10) สวัสดิการทางสังคม

#### 5) ทฤษฎีการพัฒนาที่เน้นความยั่งยืน (Sustainable Development)

เป็นแนวคิดที่เกิดจากการประชุม Brundthland Commission เมื่อปี 1987 ซึ่งมุ่งที่จะแก้ปัญหาการพัฒนาที่ถูกครอบงำด้วยกระบวนการที่เน้นเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในช่วงที่ผ่านมา เกิดจากการขยายตัวทางการผลิตอย่างรวดเร็ว มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยหลักของการผลิตโดยปราศจากการวางแผนการใช้ประโยชน์อย่างรอบคอบและการป้องกันความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการสะสมของปัญหาความเสื่อมโทรมและความร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติตามระดับของการผลิตโดยรวมที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งได้นำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมอันเกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรและเชื่อมโยงไปถึงความไม่เท่าเทียมกันในการครอบครองทรัพยากรระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม โดยพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคที่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสร้างปัญหามลพิษของคนในสังคม ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตขาดความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่า ทั้งทางธรรมชาติ ศิลปกรรมและวัฒนธรรม และที่มากไปกว่านั้น ก็คือ ภาวะตกต่ำและเสื่อมโทรมของธรรมชาติ ทำให้คนจนและผู้ยากไร้ มีความจำเป็นที่จะต้องบุกรุกเข้าใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น เพียงเพื่อที่จะมีชีวิตรอดไปเพียงวันหนึ่ง ๆ เป็นผลให้สภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในภาวะเสื่อมโทรมอย่างหนัก ในขณะที่ความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก็ยิ่งเร่งให้คนจนและผู้ยากไร้มีความยากลำบากมากขึ้น ในการดำรงชีวิต ผลสุดท้ายพวกเขาก็ยิ่งยากจนลงกว่าเดิม

แนวคิดการพัฒนาที่เน้นความยั่งยืนจึงเกิดขึ้น เพื่อที่จะพิทักษ์และคุ้มครองธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนยาวนานไปจนถึงอนาคต เพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นในความอยู่รอดของคนรุ่นหลัง หากก็ไม่ละเลยต่อชีวิตความเป็นอยู่ในคนในรุ่นปัจจุบัน ซึ่ง

หลักการพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาที่เน้นความยั่งยืน มี 3 ประการ คือ 1) การให้ความสำคัญสูงสุดแก่คุณค่าของสิ่งแวดล้อม อันเป็นมิติแห่งความยั่งยืนของระบบนิเวศ 2) การขยายมิติเวลาไปสู่อนาคต ซึ่งเป็นมิติแห่งการมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล และ 3) ความยุติธรรม อันเป็นมิติแห่งความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม โดยในการประชุมสุดยอดเพื่อการพัฒนาสังคม (The world summit for social development) เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2538 ที่กรุงโคเปนเฮเกน ได้สรุปว่า การพัฒนาสังคมจะต้องยึดคนเป็นศูนย์กลาง จุดมุ่งหมายของการพัฒนาคือ การขจัดความยากจนที่แท้จริง การกระจายความยุติธรรมและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้เรื่องที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วนได้แก่ ประชากร สุขภาพอนามัย การศึกษา การจ้างงาน ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติต่าง ๆ อาชญากรรมและความมั่นคงของชาติ

จากข้อมูลทฤษฎีของการพัฒนาข้างต้นสรุปได้ว่า ทฤษฎีการพัฒนาทั้งหมด ประกอบด้วย 5 ทฤษฎี คือ 1) ทฤษฎีความทันสมัย 2) ทฤษฎีการพัฒนาแบบพึ่งพา 3) ทฤษฎีการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้ที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ 4) ทฤษฎีการพัฒนาที่เน้นความจำเป็นขั้นพื้นฐาน และ 5) ทฤษฎีการพัฒนาที่เน้นความยั่งยืน

## 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ

### 2.2.1 ความหมายของการความเหลื่อมล้ำ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558, น. 4) ให้ความหมายของความเหลื่อมล้ำว่า หมายถึง ความแตกต่าง ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายทรัพยากรและฐานะความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศ หรือสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้รับบางอย่างที่คนอื่นไม่ได้รับ โดยความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมมีความเกี่ยวเนื่องครอบคลุมทุกมิติของสังคม โดยรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านเศรษฐกิจ เป็นการพิจารณาความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายความมั่งคั่ง รายได้และทรัพย์สิน การถือครองที่ดิน
- 2) ด้านสังคม มุ่งเน้นพิจารณาความเหลื่อมล้ำทางโอกาสการเข้าถึงบริการสาธารณะ การจัดสรรและกระจายทรัพยากรและบริการของภาครัฐ เช่น การศึกษา สาธารณสุข
- 3) ด้านความยุติธรรม เป็นการพิจารณาความไม่เท่าเทียมกันทางสิทธิและโอกาสการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

4) ด้านการเมือง เป็นความเหลื่อมล้ำของอำนาจต่อรองทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองและกำหนดนโยบาย

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2563) ให้ความหมายว่า ความเหลื่อมล้ำ (Inequality) หมายถึง ความต่างกัน ความไม่เสมอกัน หรือความไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างปัจเจกบุคคล ระหว่างกลุ่ม หรือระหว่างประเทศ ความเหลื่อมล้ำอาจมีหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจโดยทั่วไปวัดจากรายได้ หรือรายจ่าย มักใช้ค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient) และสัดส่วนของรายได้เป็นตัวชี้วัด เช่น ใน พ.ศ. 2558 ข้อมูลที่ประมวลโดยสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระบุว่า ประชากรกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 20 มีรายได้คิดเป็นร้อยละ 50.76 ของรายได้รวมทั้งประเทศ ในขณะที่ประชากรกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 มีรายได้เพียงร้อยละ 4.92 ของรายได้รวมทั้งประเทศ

วรรณพงษ์ คุรงควโรจน์ (2563) ให้ความหมายของความเหลื่อมล้ำไว้ว่า หมายถึง ปრაกฏการณ์ที่อธิบายปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ถึงสภาวะความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ที่มีความแตกต่างกัน อันมีพื้นฐานมาจากหลายปัจจัย เช่น การศึกษา การลงทุน การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และปัญหาด้านสุขภาพและการศึกษา เป็นต้น ทุกสังคม ทุกชุมชนมีความเหลื่อมล้ำด้วยกันทั้งสิ้น ไม่มีสังคมใดที่ความกินดีอยู่ดีมีความเท่าเทียมกันทุกคน ยกเว้นสังคมอุดมคติ

อดิวิษญ์ แสงสุวรรณ (2563) ได้ให้ความหมายของความเหลื่อมล้ำว่า หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ที่มีโอกาสกับผู้ขาดโอกาสซึ่งโอกาสในที่นี้คือ โอกาสในการเข้าถึง ต่อรองและจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคม

ความเหลื่อมล้ำบางครั้งก็เป็นเหตุ บางครั้งก็เป็นผลในตัวเอง ที่เป็นเหตุเพราะความเหลื่อมล้ำจึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือเนื่องจากคนเกิดมา “ไม่เท่ากัน” จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำตามมา การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นประชาชนมีงานทำและมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้นรายได้เฉลี่ยของประชาชนเพิ่มสูงขึ้น ปัญหาความยากจนลดลง และประชาชนเข้าถึงบริการทางสังคมและสาธารณสุขไปมากขึ้นเป็นปัจจัยจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ โอกาสของคนในเมืองกับชนบทในการเข้าถึงบริการสาธารณะหลักที่มีคุณภาพยังมีช่องว่างมากและการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ในสังคมยังไม่เท่าเทียมกันซึ่งเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างใน



สังคมไทยทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับความเดือดร้อนจากความไม่ทัดเทียมของความเติบโตทางเศรษฐกิจและความแตกต่างกันในการเป็นเจ้าของทรัพยากร ส่งผลต่อรายได้ที่แตกต่างกันมากระหว่างกลุ่มคนในสังคม อันสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมของโอกาส ในการเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิพื้นฐาน รวมทั้งความไม่เป็นธรรมด้านอำนาจต่อรอง

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความไม่เสมอภาค หรือ ความไม่เท่าเทียมกันความแตกต่างของการกระจายทรัพยากรและฐานะความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศ หรือ สถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้รับบางอย่างที่คนอื่นไม่ได้รับ

## 2.2.2 สาเหตุของความเหลื่อมล้ำ

สมมิตร โตรักตระกูล (2560) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีหลายมิติด้วยกัน ความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจนที่สุดคือ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เนื่องจากคนรวยมีรายได้สูง จึงออมและสะสมทรัพย์สินได้มาก ส่วนคนจนมีรายได้น้อย ออมเท่าไรก็ต้องส่งให้ครอบครัว และเก็บเป็นทุนการศึกษาให้ลูก เขาจึงมีทรัพย์สินน้อย ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และทรัพย์สินน่าจะส่งผลให้คนรวยกับคนจนมี ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส รวมทั้งคุณภาพการให้บริการของรัฐด้วย ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อย ในชีวิตประจำวัน เช่น แนวโน้มที่เจ้าหน้าที่รัฐจะเร่งอำนวยความสะดวกให้กับคน “เส้นใหญ่” อย่างคนรวยมากกว่าคนจน หรือแนวโน้มที่คนจนจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้มีอำนาจมากกว่าอย่างคนรวย ไปจนถึงโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและบริการสาธารณะที่ได้คุณภาพ คนรวยไม่จำเป็นต้องสนใจบริการเหล่านี้ของรัฐ เนื่องจากเขามีฐานะดีพอที่จะซื้อบริการที่ดีที่สุดจากเอกชนอยู่แล้ว ขณะที่คนจนต้องพึ่งพิงสวัสดิการจากรัฐเป็นหลัก โดยเฉพาะสวัสดิการ ที่แรงงานนอกระบบเข้าถึง เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า ข้อมูลภาวะสังคมที่บ่งชี้ถึงสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย เป็นข้อมูลที่มีการรายงานต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนแต่เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดการขาดความมั่นคงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ความไม่มีเสถียรภาพในการกระจาย

วลีรัตน์ แสงไชย (2558, น. 33) เสนอแนวคิดว่า ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยถูกฝังรากลึกมาอย่างยาวนานซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในลักษณะที่มีสาเหตุมาจาก วิกฤติปัญหาเชิงซ้อน (Current Compounding Crisis) อันได้แก่ 1) ความเหลื่อมล้ำตามธรรมชาติ คือ สาเหตุที่ทำให้คนเรามีความแตกต่างกัน เช่น สติปัญญา รูปร่างลักษณะทางกายภาพ 2) ความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการกระทำ

ของผู้อื่น ถือเป็นความเหลื่อมล้ำในลักษณะปัจจัยเสริมที่ทำให้เกิดการพึ่งพา การเอาเปรียบด้วยการกดขี่ ข่มเหงผู้อื่น หรือ ลักษณะการปฏิบัติแบบสองมาตรฐาน และ 3) ความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากความรู้อันถูกเปรียบเทียบ เป็นความเหลื่อมล้ำในเชิงโครงสร้าง ความเหลื่อมล้ำทางการกระจายทรัพยากร หรือ ความเหลื่อมล้ำทางโอกาส ซึ่งความเหลื่อมล้ำทั้งสามประการนั้น ต่างเชื่อมโยงและส่งผลซึ่งกันและกัน

อดิวิษณุ แสงสุวรรณ (2558, น. 1) ความเหลื่อมล้ำมักจะเป็นการกล่าวถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ที่มีโอกาสกับผู้ที่มีขาดโอกาสซึ่งโอกาสในที่นี้คือโอกาสในการเข้าถึงต่อรองและจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคมความเหลื่อมล้ำบางครั้งก็เป็นเหตุบางครั้งก็เป็นผลในตัวเองที่เป็นเหตุเพราะความเหลื่อมล้ำจึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือเนื่องจากคนเกิดมา "ไม่เท่ากัน" จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำตามมาการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นประชาชนมีงานทำและมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้นรายได้เฉลี่ยของประชาชนเพิ่มสูงขึ้นปัญหาความยากจนลดลงและประชาชนเข้าถึงบริการทางสังคมและสาธารณสุขปลอดภัยเป็นปัจจัยจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้มากขึ้นอย่างไรก็ดีความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ โอกาสของคนในเมืองกับชนบทในการเข้าถึงบริการสาธารณะหลักที่มีคุณภาพยังมีช่องว่างมากและการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ในสังคมยังไม่เท่าเทียมกันซึ่งเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมไทยทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับความเดือดร้อนจากความไม่ทัดเทียมของความเติบโตทางเศรษฐกิจและความแตกต่างกันในการเป็นเจ้าของทรัพยากรส่งผลต่อรายได้ที่แตกต่างกันมากระหว่างกลุ่มคนในสังคมอันสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมของโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิพื้นฐานรวมทั้งความไม่เป็นธรรมด้านอำนาจต่อรอง

สาเหตุความเหลื่อมล้ำมีหลากหลายรูปแบบและมีความเกี่ยวเนื่อง เชื่อมโยงระหว่างกัน แต่เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยเชิงโครงสร้างอันเป็นสาเหตุของปัญหาความเหลื่อมล้ำ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557) พบว่า มาจาก 5 สาเหตุสำคัญดังนี้

1) โครงสร้างทางเศรษฐกิจไทย เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มเจ้าของทุนมากกว่าเจ้าของแรงงาน กล่าวคือผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มาจากฐานการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเป็นสำคัญผลตอบแทนของทุนจึงเป็นของผู้ประกอบการโดยส่วนใหญ่ และในช่วงที่ผ่านมาหนี้รายได้ที่เป็นค่าตอบแทนแรงงานและสวัสดิการคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยเพียงประมาณร้อยละ 37.4 ของ GDP ในขณะที่รายได้ในส่วนผลตอบแทนของทุนและผู้ประกอบการคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 59.7 ของ GDP จึงกลายเป็นช่องว่างระหว่างชนชั้นรายได้ และระหว่างสาขาการผลิต นอกจากนั้น

โครงสร้างการผลิตที่มีแรงงานนอกระบบในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 62.6 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ขาดหลักประกันทางสังคมการเข้าถึงสวัสดิการสังคมยังมีจำกัด

2) โครงสร้างการบริหารจัดการภาครัฐมีลักษณะรวมศูนย์ไว้ที่ส่วนกลาง และโครงสร้างบริการพื้นฐานของรัฐกระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งหัวเมืองใหญ่ต่าง ๆ ในภูมิภาคได้ส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพระหว่างประชากรในเขตเมืองและเขตชนบท และประชากรในแต่ละภูมิภาค บริการพื้นฐานของรัฐทั้งบริการด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะฝีมือ ด้านสาธารณสุข และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีการกระจุกตัวหนาแน่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งเมืองใหญ่ต่าง ๆ

3) ปัญหาระบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน ที่ดินเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญสำหรับการประกอบอาชีพและความมั่นคงในการดำรงชีวิต ปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดินจึงมีความเชื่อมโยงกับปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางเศรษฐกิจ ปัจจุบันมีปัญหาต่าง ๆ ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐปัญหาที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดินระหว่างราษฎรกับรัฐ ทั้งนี้ ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากหน่วยงานบริหารจัดการที่ดินของรัฐยังขาดเอกภาพ ที่ดินของรัฐส่วนใหญ่ขาดความชัดเจนในเรื่องกรรมสิทธิ์ รวมทั้งการขาดระบบฐานข้อมูลที่ดินที่มีประสิทธิภาพ แผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐจึงมีแนวเขตพื้นที่ทับซ้อนกันเองหรือมีหลักเขตไม่ชัดเจน

4) กระบวนการยุติธรรมยังมีข้อจำกัดสำหรับคนจน กล่าวคือ คนจนและคนชายขอบยังไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึงส่วนหนึ่งเป็นเพราะการออกแบบไว้ยากต่อการเข้าถึง เช่น การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมีค่าใช้จ่ายสูง การดำเนินคดีใช้เวลายาวนานทำให้ต้นทุนสูง รวมทั้งการเน้นแบบแผนขั้นตอนปฏิบัติของทางราชการ โดยเคร่งครัด ต้องมีเอกสารหลักฐานครบถ้วน การใช้ภาษาที่ยากต่อการเข้าใจการผูกขาดอำนาจไว้ที่รัฐโดยไม่กระจายสู่ชุมชน เป็นต้น

5) การบริหารราชการแผ่นดินที่ขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใสรวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้การดำเนินนโยบายสาธารณะและการจัดบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลบางส่วนเป็นการใช้จ่ายที่ไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายหรือปัญหาเร่งด่วน ประกอบกับการขาดระบบฐานข้อมูลที่ทันสมัยที่สามารถบ่งชี้ถึงกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการนโยบายนไปสู่การปฏิบัติได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ควรจะได้รับ โดยเฉพาะการขาดระบบฐานข้อมูลที่บ่งชี้ลักษณะของคนจน/ผู้ด้อยโอกาส จึงทำให้การบริหารจัดการของภาครัฐไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มคนจน/ผู้ด้อยโอกาสเท่าที่ควร

สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2554, น. 2-3) กล่าวว่าความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการกระทำของผู้หนึ่งนั้น เกิดจากความไม่เท่าเทียมในเชิงโครงสร้าง อันได้แก่ ความไม่เท่าเทียมกันในเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่ง (Wealth Inequality) ความไม่เท่าเทียมกันในเชิงของสังคมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาส (Opportunity Inequality) และความไม่เท่าเทียมกันในเชิงโครงสร้างทางการเมืองก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ (Power Inequality) ทั้งนี้ความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้น ไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดเท่านั้นทั้ง 3 โครงสร้างดังกล่าวต่างมีปฏิสัมพันธ์และความเชื่อมโยงกันของแต่ละโครงสร้างจึงทำให้ความเหลื่อมล้ำมีความซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อกลับระหว่างกัน

นอกจากนี้ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2554, น. 2-1) ระบุว่า รูปแบบของความเหลื่อมล้ำสามารถแบ่งเป็น 3 รูปแบบคือ

- 1) ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งและรายได้ (Wealth & Income Inequality) ซึ่งเกิดจากการพัฒนาที่มีลักษณะไม่สมดุลหรือกระจุกตัวในบางพื้นที่หรือบางสาขาการผลิตส่งผลให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนากระจายไปไม่ทั่วถึงทั้งในเชิงพื้นที่และกลุ่มบุคคล
- 2) ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายโอกาส (Opportunity Inequality) ในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพทั้งในด้านการศึกษาการเข้าถึงสวัสดิการสังคมและการเข้าถึงแหล่งทุนหรือปัจจัยการผลิต
- 3) ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ (Power Inequality) ทั้งด้านสิทธิทางการเมืองอำนาจต่อรองในการเข้าถึงทรัพยากรและการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการพัฒนาทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมและอาจเกิดการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ต่อกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมน้อย

การพิจารณาปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของชนชาวไทย

ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิ มีความหมายได้สองลักษณะคือ หมายถึง ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่ควรมีสถิตีเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงกลับไม่มี หรือความเหลื่อมล้ำระหว่าง คนที่มีสิทธิเดียวกัน แต่มี “โอกาส” และ “ความสามารถ” ในการใช้สิทธินั้นได้ไม่เท่ากัน ขอยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ทราบปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของชนชาวไทย จำนวน 4 เรื่อง ดังนี้ (สมมิตร โตรักตระกูล, 2560)

### 1) สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุข

สิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) ซึ่งประเทศไทยให้การรับรอง ข้อ 25 ระบุว่า “ทุกคนมีสิทธิ ในมาตรฐาน การครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนและของครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพทางการแพทย์ บริการสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิในหลักประกัน ยามว่างงาน เจ็บป่วย พิกัด ภัย วัยชรา หรือปราศจากการดำรงชีพอื่นในสภาวะแวดล้อมนอกเหนือ การควบคุมของตน” หลักการข้างต้นกล่าวถึง “บริการทางการแพทย์” และ “บริการสังคมที่จำเป็น” ว่าเป็นสิทธิมนุษยชน ซึ่งหมายความว่ารัฐควรจัดทำให้แก่ประชาชนอย่างเสมอภาคกัน แต่โดยข้อเท็จจริง สิทธิและโอกาสในการได้รับบริการสาธารณสุขต่าง ๆ พบว่า ยังไม่เสมอภาคกัน ได้แก่ (1) การศึกษา (2) บริการสาธารณสุข (3) บริการคมนาคม เป็นต้น

### 2) สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม

ปัจจุบันเป็นที่เห็นพ้องต่อกัน โดยทั่วไปว่า สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ควร เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ไม่จำกัดเฉพาะพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่ง เท่านั้น เช่น นายจ้างที่กระทำทารุณกรรมต่อแรงงานไร้สัญชาติ (ละเมิดสิทธิมนุษยชน) สามารถถูก เขี่ยของความรุนแรงฟ้องร้องให้ดำเนินคดีตามกฎหมายไทย แม้ว่าจาเลยจะมีได้มีสัญชาติไทยก็ตาม รัฐธรรมนูญไทยตั้งแต่ปี 2540 มีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมไว้จำนวนมาก เช่น สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง ต้องมีหลักประกันพื้นฐานเรื่อง การได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ สิทธิที่จะ ได้รับการสอบสวน อย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติ กระบวนการยุติธรรมของไทยยังมีความเหลื่อมล้ำอยู่มากระหว่างคนจนกับ คนรวย ทำให้วลี “สองมาตรฐาน” เป็นที่เข้าใจอย่างแพร่หลายว่าสะท้อนสภาพสังคมปัจจุบัน ที่คนมี “โอกาส” ในกระบวนการยุติธรรมไม่เท่ากัน

### 3) สิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสเด็ก

เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส มักถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่รัฐและสังคมต้องให้การ ช่วยเหลือและดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากมีความเปราะบางโดยธรรมชาติ มีความไม่มั่นคงในชีวิต หรือ สุ่มเสี่ยงที่จะถูกเอารัดเอาเปรียบในสังคม รัฐธรรมนูญไทยที่ผ่านมาจึงมีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของ กลุ่มคนเหล่านี้ไว้ กว่าหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2540 สถานการณ์การ “เข้าถึง” สิทธิพื้นฐาน ได้ดีขึ้นมาก สำหรับเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการในกลุ่มที่มีรายได้น้อย ยกเว้นสำหรับคนบางกลุ่มซึ่งสังคมยังไม่ให้การยอมรับ (เช่น แรงงานนอกระบบ และผู้ไร้สัญชาติ) เนื่องจากหน่วยงานรัฐและองค์กรต่าง ๆ ได้พยายามคุ้มครองสิทธิและจัดให้มีสวัสดิการขั้นพื้นฐาน

ตามที่กฎหมายกำหนดอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ภาวะ “ด้อยสิทธิ” เบบางลงกว่าเดิมมาก อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาและความเหลื่อมล้ำที่คนเหล่านี้ประสบได้เปลี่ยนลักษณะไป กลายเป็นปัญหา “ความไม่มั่นคงในชีวิต” ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรขนาดใหญ่ และ “ปัญหาเชิงพฤติกรรม” ของเด็กเยาวชนที่ยากแก่ การเหยียดหยาม โดยเฉพาะพฤติกรรมเสพติด นิยมความรุนแรง และปัญหาการท้องไม่พร้อมและทำแท้งในวัยเรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ของครอบครัว ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา และความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ของโอกาสทาง เศรษฐกิจเป็นรากสาเหตุสำคัญ

4) สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง นับแต่กระแส “ปฏิรูปประเทศไทย” ถูกจุดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2540 หลังจากที่รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน รับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้งกลไกทางตรง เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย และกลไกทางอ้อมผ่านกลไกองค์กรอิสระต่าง ๆ ปัจจุบันสังคมไทยก็ได้ก้าวเข้าสู่ยุคที่สังคมมีความเห็นพ้องต้องกัน อย่างแพร่หลายว่ากลไก “ประชาธิปไตยแบบตัวแทน” (Representative Democracy) เพียงอย่างเดียว นั้นไม่เพียงพอ ที่จะพิทักษ์สิทธิของประชาชนและขับเคลื่อนสังคมไปข้างหน้า เนื่องจากอำนาจในการตัดสินใจ ยังกระจุกตัวอยู่ในมือของนักการเมืองระดับชาติ

#### แนวทางการลดความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของชนชาวไทย

สมมิตร โตรักตระกูล (2560, น. 8-14) กล่าวว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาสของชนชาวไทยดังกล่าวข้างต้นมีข้อเสนอแนะต่อแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำในแต่ละเรื่องได้ดังนี้

1) บริการสาธารณะ ทางเลือกในการจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชนมีมากมายหลายแนวทาง แต่ทุกแนวทางควรพิจารณา 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ประสิทธิภาพ มักจะขึ้นอยู่กับว่า จะหาสมดุลในการเป็นผู้จัดบริการอย่างไร ระหว่างรัฐบาล เอกชน ชุมชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร 2) ความครอบคลุม บริการสาธารณะที่สังคมมีฉันทามติว่าเป็นสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่ทุกคนมีสิทธิพลเมือง ที่จะได้รับคามครอบคลุมประชากรทุกหมู่เหล่า โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อย และ 3) ความยั่งยืนทางการเงิน ขึ้นอยู่กับว่าใครจะเป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายในการจัดบริการและจะบริหารจัดการอย่างไร ความยั่งยืนทางการเงินมีความสำคัญมากสำหรับประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยที่ยังมีรากฐานภาษีค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับภาระการดูแลประชาชนทั่วประเทศ

2) การศึกษา เป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในด้านต่าง ๆ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาทุนมนุษย์ ระบบการศึกษากลับมีความเหลื่อมล้ำอยู่ในตัว เพราะรัฐให้การอุดหนุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในเม็ดเงินที่สูงและเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าการศึกษาระดับอื่นมาก ทั้งที่ผู้จะมาศึกษาในระดับดังกล่าวส่วนใหญ่คือนักศึกษาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง และ

มีแรงจูงใจที่จะเข้าถึงการศึกษาในระดับนี้อยู่แล้ว เนื่องจากให้ผลตอบแทนสูงกว่าระดับอื่น การขยายโอกาสทางการศึกษา ต้องคำนึงถึงการขยายโอกาสลงไปถึงประชาชนในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ยากจน การพิจารณาในภาพรวมเพียงประการเดียวไม่สามารถทำให้การศึกษาลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ลงได้ เนื่องจากนักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะดีย่อมมีโอกาสในการเลือกเรียน และจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงมากกว่านักเรียนจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย

3) การบริการสาธารณสุข ปัจจุบันสิทธิในการรักษาพยาบาลครอบคลุมคนไทยทั้งประเทศผ่าน 3 กลไก คือ 1) โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 2)สวัสดิการข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ และ 3) โครงการประกันสังคมและกองทุนทดแทน แต่ในความครอบคลุมโดยหลักการนั้นก็ยังมีความเหลื่อมล้ำปรากฏอยู่ กลุ่มคนที่มีฐานะดี สามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากการใช้ด้านสาธารณสุขของรัฐมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยมากเนื่องจากการใช้สิทธิของข้าราชการในระบบสวัสดิการข้าราชการ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 5 ล้านคน ในขณะที่ประชาชนที่มีสิทธิรับบริการในระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) มีจำนวนถึง 47 ล้านคน ในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงบริการรัฐด้านสาธารณสุข ควรแก้ไขโดยต้องอยู่บนฐานคิดที่ได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญว่า คนทุกคนเป็นมนุษย์เหมือนกันไม่ว่าจะมีฐานะเช่นไร ประกอบอาชีพอะไร ต่างมีสิทธิที่จะได้รับการรักษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยก ปัญหาสำคัญที่สุดที่ควรพิจารณาคือ การที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการการรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพได้เท่าเทียมกัน อาจเป็นเพราะข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ การกระจายตัวของสถานรักษาพยาบาลปริมาณบุคลากรที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถเข้ารับบริการการรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพเทียบเคียงกับประชาชนที่อยู่ในเขตเมือง เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่ควรได้รับการบรรเทาอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในด้านการเข้าถึงบริการสาธารณะด้านการรักษาพยาบาล

4) บริการคมนาคม จากการศึกษาวิเคราะห์ผลประโยชน์จากรายจ่ายของภาครัฐแบ่งตามกลุ่มรายได้และตามภูมิภาค พบว่า ผลประโยชน์จากรายจ่ายของภาครัฐส่วนใหญ่ตกสู่รถยนต์ส่วนบุคคล โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการสร้างและบำรุงรักษาดถนน ส่วนที่ตกสู่ระบบขนส่งสาธารณะมีสัดส่วนน้อย ทั้งที่ระบบขนส่งสาธารณะเป็นระบบที่คนรายได้น้อยสามารถใช้บริการได้ สะท้อนว่าปัจจุบันนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมการใช้งานรถยนต์ส่วนบุคคลมากกว่าระบบขนส่งสาธารณะ และทำให้สัดส่วนผลประโยชน์จากรายจ่ายของภาครัฐตกสู่ประชาชนที่มีรายได้สูงเป็นส่วนใหญ่ การที่รัฐส่วนกลางให้เงินอุดหนุนในส่วนของการขนส่งสาธารณะผ่านการดำเนินงานขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ทำให้เกิดการกระจายผลประโยชน์แก่กลุ่มรายได้ต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ดีกว่าการกระจายผลประโยชน์ของภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งภาครัฐยังไม่มโนบายสนับสนุนระบบขนส่งสาธารณะ ด้วยเหตุนี้การลดความเหลื่อมล้ำที่สำคัญจึงต้องอาศัยการกระจายค่าใช้จ่ายไปสู่การสร้างระบบขนส่งสาธารณะ

ภูมิภาคอื่น ๆ ด้วย ซึ่งหน่วยงานท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ได้แก่ รถโดยสารประจำทาง เนื่องจากมีราคาถูกลงและประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้ยังควรลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านรถไฟ เพื่อกระจายผลประโยชน์สู่ประชาชนที่มีรายได้น้อย และการวางโครงการระยะยาวอย่างรถไฟความเร็วสูง ที่สามารถเดินทางสู่ภูมิภาคโดยใช้เวลาน้อย และช่วยให้พื้นที่เศรษฐกิจกระจายตัวออกจากกรุงเทพฯ จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการกระจายรายได้ด้วย และสิ่งที่ควรทำควบคู่กันไป อาจเป็นการผลักดันการจัดเก็บภาษีรูปแบบใหม่ ๆ ออกใช้กับรถยนต์นั่งส่วนบุคคล เพื่อลดปัญหาการจราจรแออัดและเพิ่มแรงจูงใจให้ใช้บริการขนส่งสาธารณะ เช่น การเพิ่มภาระของการจอดรถในสถานที่ต่าง ๆ โดยอาจมีการออกแบบภาษีขึ้นใช้กับอาคารที่มีที่จอดรถต่าง ๆ ที่มีการเก็บค่าจอด โดยจัดเก็บแยกออกมาจากภาษีเงินได้ปกติ

5) สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม ปัญหาคนจนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมี 3 ประการ คือ ฐานะยากจน ไม่มีความรู้ และกระบวนการไต่สวนที่ละเอียดหลักนิติธรรม ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมเหลื่อมล้ำไปในทางที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนหรือหน่วยงานรัฐมากกว่าชาวบ้าน การจะแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำในการได้รับความยุติธรรม ต้องทำการแก้ไขปัญหาทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวควบคู่กันไป การมีองค์กรหรือกลไกที่จะคอยให้ความช่วยเหลือคดีความของคนจนมีความจำเป็น โดยรัฐบาลสนับสนุนงานของสภาทนายความและทนายอาสาต่าง ๆ ที่ทำงานลักษณะนี้อยู่แล้ว เพื่อให้คนจนที่ต้องคดีความ ได้รับรู้และเข้าใจในข้อกฎหมายรวมทั้งสิทธิที่ตนเองพึงมีพึงได้ในคดีความนั้น ๆ ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ความเข้าใจตลอดเวลา ไม่ใช่เฉพาะเมื่อเกิดคดีความ นอกจากนี้ยังควรดำเนินการในลักษณะกองทุนที่จะคอยดูแลเรื่องเงินหรือทรัพย์สินที่ต้องใช้ในการประกันตัว เพื่อไม่ให้ต้องถูกคุมขังก่อนมีการพิจารณาคดีในชั้นศาล และเมื่อขึ้นศาลแล้วควรมีการจัดหาทนายความ ซึ่งต้องมีเกณฑ์ในการพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้จ่ายและดำเนินงานขององค์กร นอกจากนี้กองทุนจะต้องเป็นผู้จ่ายเงินโดยตรงให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการจ่ายเงินให้กับผู้ที่ตกเป็นคดีความ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการนำเงินไปใช้ในเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดีความ ซึ่งในเรื่องกองทุนนี้ รัฐได้จัดตั้งกองทุนยุติธรรมเพื่อทำหน้าที่ด้านนี้แล้ว แต่ปัจจุบันก็ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาให้มีศักยภาพในการช่วยเหลือประชาชนได้สูงขึ้น ในส่วนของการพิจารณาคดีโดยเฉพาะคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างชาวบ้านในพื้นที่กับกลุ่มทุนหรือกับหน่วยงานรัฐ องค์ความรู้เรื่อง สิทธิชุมชน เป็นสิ่งที่ควรรวมอยู่ในหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีด้วย ซึ่งน่าจะช่วยให้ชาวบ้านที่ถูกฟ้องมีส่วนได้รับการพิจารณาในฐานะผู้เสียหายไม่ใช่แต่เพียงในฐานะผู้ต้องหาเท่านั้น นอกจากนี้กฎหมายใดก็ตามที่มีบทบัญญัติไม่เป็นธรรมจนซ้ำเติมความเหลื่อมล้ำในทางปฏิบัติ กล่าวคือ ใช้ข้อความที่ครอบคลุมเกินไปจนเปิดช่องให้ผู้ไม่ประสงค์ดีฉวยโอกาสใช้เพื่อกลั่นแกล้งผู้คิดต่างทางการเมือง ถูกรอนสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน หรือมี



บทลงโทษที่รุนแรงเกินฐานความผิด ก็ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น

6) สิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ประเทศไทยมีเด็กทารกเพียงร้อยละ 5 ที่ได้ดื่มน้ำนมแม่เพียงอย่างเดียวในช่วง 6 เดือนแรก ของการเจริญเติบโต ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้เป็นแม่ไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการให้นมแม่ทั้งในแง่สารอาหารและสายสัมพันธ์แม่ลูก และสาเหตุอีกประการหนึ่งก็คือสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่บีบคั้นผู้เป็นแม่ให้ต้องออกไปทำงานจนไม่มีโอกาสให้นมลูก ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โรงพยาบาลต่าง ๆ ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการให้นมแม่แก่เด็กรวมทั้งต้องมีการแนะนำการให้นมที่ถูกต้องวิธี ในขณะที่เดียวกันกรณีที่แม่ทำงานในสถานประกอบการทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ควรมีการจัดพื้นที่สำหรับให้นมลูก ซึ่งต้องทำควบคู่ไปกับการมีสถานที่และเจ้าหน้าที่ดูแลเด็กที่ผู้เป็นแม่ทำงานในสถานประกอบการนั้น ๆ นำมาฝากไว้ หรืออย่างน้อยที่สุด ควรมีพื้นที่ให้ผู้เป็นแม่สามารถปั้มน้ำนม และมีตู้เย็นสำหรับเก็บรักษาน้ำนมเพื่อสามารถนำกลับไปให้ลูกได้ โดยกรณีนี้รัฐอาจสร้างแรงจูงใจโดยให้เงินสนับสนุนในส่วนนี้ไปหักภาษีได้ในฐานะที่เป็นกิจการเพื่อสังคม ทว่าก็ต้องมีการควบคุมดูแลให้ดีเพื่อไม่ให้กลายเป็นช่องทางในการหลบเลี่ยงภาษีด้วย ปัญหา ครอบครัวยุคใหม่ หรือผู้สูงอายุเลี้ยงดูหลานอยู่กับบ้านในชนบท ขณะที่ผู้ปกครองวัยทำงานไปทำงานในเมือง เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีรากมาจากความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ หนุ่มสาวนับล้านคนเดินทางออกจากชนบทมาหางานทำในเมือง เนื่องจากในเมืองมีโอกาสหาเงินรายได้ดีมากกว่าในชนบทมาก วิธีแก้ปัญหาก็ยังยืนจึงอยู่ที่การลดความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ เช่น ด้วยการกระจายการลงทุนไปสู่ชนบทให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เติบโต สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับคนหนุ่มสาว ลดแรงจูงใจที่จะเข้ามาหางานทำในเมือง ส่วนมาตรการแก้ปัญหาในระยะสั้นและกลาง คือ การเพิ่มมาตรการดูแลเด็กและผู้สูงอายุในครอบครัวยุคใหม่ เช่น เพิ่มโอกาสในการเข้าถึง เบี้ยยังชีพคนชรา จัดตั้งศูนย์เด็กเล็กในชุมชนทั่วประเทศที่ได้คุณภาพ และเพิ่มการสนับสนุนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) การแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนที่เป็นปัญหาเชิงพฤติกรรมไม่ว่าจะเป็นปัญหาเด็กติดยาเสพติด ท้องไม่พร้อม หรือติดเกมส์ ล้วนต้องเริ่มจากการกลับด้านทัศนคติกระแสหลักในสังคมเสียใหม่ จากที่มักประณามและทอดทิ้ง เด็กมีปัญหา แต่เชิดชูและทูลเทรพยากรณ์ให้กับ เด็กดี ที่ตั้งใจเรียน มาเป็นความเข้าใจว่าแท้จริงเด็กและเยาวชนเป็นวันที่ต้องการความรักและความเอาใจใส่ ยิ่งเด็กมีปัญหา ยิ่งต้องการดูแลเป็นพิเศษ เพื่อไม่ให้เขามีปัญหามากขึ้นจนยากแก่การเยียวยา นอกจากนี้สังคมควรเปิดใจยอมรับค่านิยมและวิถีชีวิตของวัยรุ่นที่เปลี่ยนไป ทั้งในเรื่องของรสนิยมทางเพศและการให้ความสำคัญกับโลกเสมือนในโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นดาบสองคมไม่ต่างจากโทรศัพท์และเกมส์ ซึ่งมักจะถูกประณามว่าเป็นต้นเหตุของเด็กที่มีปัญหา การเปิดใจให้กว้าง พยายามทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตของวัยรุ่น โดยไม่ตัดสินหรือติกรอบด้วยมาตรวัดทางศีลธรรมที่คับแคบ จะช่วยให้มองเห็นทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาเด็กและ

เยาวชน โดยเฉพาะทางเลือกที่เน้นการหว่านล้อม จูงใจให้การศึกษา ใช้เวลา ดูแล และสร้าง พื้นที่คุณภาพ ให้เด็กได้มีทางเลือกในการทำกิจกรรมมากกว่าการปิดกั้น ประณามหรือสั่งห้าม ล้วนแต่เป็นวิธีที่ไม่น่าจะช่วยแก้ปัญหาได้มากนัก เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็นและต่อต้านการบังคับขืนใจเป็นธรรมชาติ ยิ่งห้ามก็เหมือนยิ่งยุ และเด็กที่มีความปราดเปรียวเฉลียวฉลาดย่อมหาหนทางหลบเลี่ยงการห้ามไปได้เสมอ กรณีผู้สูงอายุ เพื่อให้ประชากรที่ปัจจุบันเป็นผู้สูงอายุมีรายได้ และไม่ต้องประสบปัญหาสุขภาพจิตเนื่องจากความเปลี่ยวในต่าง ๆ ตามความชราของคน ควรมีการดึงศักยภาพที่ผู้สูงอายุมียูมาใช้ โดยสนับสนุนผู้สูงอายุเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หรือทักษะต่าง ๆ ให้กับผู้คนในชุมชน หรือแนะนำการประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่เหมาะสมแก่สภาพ ส่วนในระยะยาว ควรมีการสนับสนุน การศึกษาตลอดชีวิต เพื่อเป็นการเพิ่มทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุ นอกจากมาตรการดูแลผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย การเตรียมพร้อมทางการเงินสำหรับสังคมผู้สูงอายุก็เป็นสิ่งจำเป็น เป้าหมายหลักอยู่ที่การมอบหลักประกันให้ประชาชนเกษียณอายุโดยมีระดับรายได้ที่เพียงพอ และมีระดับคุณภาพชีวิตไม่ด้อยกว่าตอนที่ยังทำงานอยู่ ปัจจุบันระบบบำเหน็จบำนาญของไทยที่มีอยู่ครอบคลุมประชากรได้เพียงประมาณร้อยละ 30 ของแรงงานทั้งประเทศ (ประมาณ 10.5 ล้านคน จาก 35 ล้านคน) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานในระบบ ดังนั้น แรงงานนอกระบบจึงมีความเสี่ยงต่อสภาวะขาดรายได้หลังเกษียณอายุ ทำให้มีความจำเป็นที่รัฐบาลจะมีนโยบายส่งเสริม ทักษะการอ่านออกเขียนได้ทางการเงิน อย่างจริงจังตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เพื่อสร้างศักยภาพและวินัยในการบริหารจัดการเงินออมและหนี้สินส่วนบุคคล ตลอดจนเร่งบังคับใช้กฎหมาย กองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ โดยเร็ว เพื่อให้หลักประกันการออมครอบคลุมแรงงานทุกกลุ่ม ด้านผู้พิการ ปัญหาหลักอยู่ที่การไม่มีงานทำของผู้พิการ ส่งผลให้ขาดความมั่นคงในชีวิตและศักดิ์ศรี ควรแก้ไขด้วยการเพิ่มทรัพยากรและกลไกสนับสนุนผู้พิการในระบบการศึกษา และช่วยหางานและฝึกทักษะที่จำเป็น ส่วนหนึ่งด้วยการสนับสนุน ธุรกิจเพื่อสังคม เพื่อผู้พิการด้านแรงงานต่างด้าว ปัญหาหลักอยู่ที่การถูกละเมิดสิทธิโดยนายจ้างและเลือกปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่รัฐ การแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างอย่างยั่งยืนควรต้องเริ่มจากการเปลี่ยนทัศนคติของนายจ้างและเจ้าหน้าที่รัฐว่าแรงงานต่างด้าวนอกจากจะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักสากลแล้ว ยังเป็นกำลังสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย สมควรได้รับการคุ้มครองสิทธิแรงงานเฉกเช่นคนไทยทั่วไป

7) สิทธิในการเรียกร้องของประชาชนและการตอบสนองจากภาครัฐ ปัจจุบันมีความเหลื่อมล้ำในการตอบสนองจากภาครัฐค่อนข้างมากระหว่างประชาชนกับนักธุรกิจหรือนักการเมือง คนจนมักจะต้องลงเอยด้วยการไปประท้วงปิดถนนเพื่อเรียกร้องความสนใจหลังจากที่เรียกร้องทางอื่น ๆ แล้วไม่ได้รับการตอบสนอง ขณะที่นักธุรกิจหรือนักการเมืองมักจะ นัดกินข้าวกับเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงได้อย่างง่ายดาย ในความเป็นจริงเราคงไม่สามารถทำให้ประชาชนทุกคนสามารถนัดกินข้าวกับ

เจ้าหน้าที่รัฐได้ แต่ควรต้องเปลี่ยนทัศนคติในการตอบสนองต่อประชาชนที่มองว่าผู้เรียกร้องทุกคนเป็นประชาชนเหมือนกัน เพื่อไม่ให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีโอกาสเข้าถึงเจ้าหน้าที่รัฐมากกว่าคนกลุ่มอื่น สิ่งที่จะต้องพัฒนาควบคู่กันไปก็คือ ระบบดำเนินงานที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การมีระบบประเมินการทำงานโดยวัดจากผลของการตอบสนองข้อเรียกร้อง แล้วพิจารณาให้รางวัลหรือลงโทษ อาจช่วยให้บุคลากรของหน่วยงานรัฐมีความกระตือรือร้นในการติดตามเรื่องร้องเรียนที่รับไว้มากขึ้น ส่งผลให้กระบวนการตอบสนองการร้องเรียนเป็นไปด้วยความรวดเร็วมากขึ้น นอกจากนี้ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนยังควรพิจารณาโดยเอาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนเป็นที่ตั้ง ควบคู่ไปกับการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกร้องเรียนอย่างมีการยืดหยุ่นเข้าหากัน และในกรณีที่ไม้อาจตอบสนองข้อเรียกร้องได้ ต้องมีคำอธิบายที่ทำให้ผู้เรียกร้องพึงพอใจ ในกรณีการชุมนุมประท้วงที่ทำให้มีผู้เดือดร้อน เช่น ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพเพราะถูกผู้ประท้วงปิดถนน การเร่งรัดให้รัฐออกกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะ น่าจะเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากที่ผ่านมาไม่ชัดเจนในรายละเอียดว่าเส้นแบ่งระหว่างสิทธิของผู้ชุมนุมประท้วงกับสิทธิของผู้อื่นนั้นควรอยู่ที่ใด แต่เหนือสิ่งอื่นใด การเปลี่ยนทัศนคติต่อการชุมนุมเป็นหัวใจสำคัญแทนที่จะมองว่า การชุมนุมประท้วงจุดชนวนความเดือดร้อนอย่างเดียวการมองมุมกลับว่า ความเดือดร้อนจุดชนวนการชุมนุมประท้วงน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีและเป็นทัศนคติที่ควรบรรจงทำให้เกิดทั้งในฝั่งรัฐและประชาชนทั่วไป ที่ไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมด้วยเหตุผลว่า สร้างความเดือดร้อน เพื่อจะได้เกิดความยินดีที่จะรับฟังและเจรจากับกลุ่มผู้เรียกร้อง อันจะนำไปสู่การถกเถียงกันเรื่องปัญหาตามข้อเรียกร้องว่าควรมีการจัดการกับปัญหานั้นหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ทั้งนั้น สิ่งที่พูดกันมานานก็คือความจริงใจในการเข้าไปแก้ปัญหาของรัฐ

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สาเหตุของความเหลื่อมล้ำ เกิดจากปัญหาความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาส กล่าวคือความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่ควรมีสิทธิเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงกลับไม่มี หรือความเหลื่อมล้ำระหว่าง คนที่มีสิทธิเดียวกัน แต่มี “โอกาส” และ “ความสามารถ” ในการใช้สิทธินั้นได้ไม่เท่ากัน ประกอบด้วย 1) สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ 2) สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) สิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และ 4) ผู้ด้อยโอกาสเด็ก สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

### 2.2.3 นโยบายและการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2554, น. 2-20) ได้ระบุว่า การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่สามารถแก้ไขได้โดยกลไกตลาด แต่เป็นเรื่องการเลือกของสังคม สมาชิกในสังคมต้องร่วมกันตัดสินใจว่าต้องการให้สังคมมีความเท่าเทียมกันในระดับใด การแก้ไขที่สำคัญจึงต้องแก้ไขที่สาเหตุ คือ การทำให้การพัฒนา มีความสมดุลมากยิ่งขึ้น โดยกระจายทรัพยากรจากส่วนกลางไปส่วนท้องถิ่น การเพิ่มการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารทรัพยากรของประเทศแทน การสั่งการจากบนลงล่าง การเพิ่มโอกาสและแต้มต่อให้กับคนยากจน และการปรับความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างคนในสังคมให้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ แนวโน้มการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในนานาประเทศเน้นที่ “การเพิ่มความเท่าเทียมกันของโอกาส (Equality of Opportunity)” มากกว่าแก้ไขที่ “ความเท่าเทียมกันของรายได้โดยตรง (Equity)” เพราะการกระจายรายได้โดยตรงเป็นการโอนเงินจากคนหนึ่งไปให้อีกคนหนึ่งจึงทำให้ผลรวมของสังคมเป็นศูนย์ หรือที่เรียกว่า Zero-sum game โดยปัจจัยสำคัญที่จะลดความเหลื่อมล้ำได้ คือ ปัจจัยในเชิงโอกาส เช่น การจัดการระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและเปิดโอกาสทางการศึกษา การเปิดโอกาสให้เข้าถึงแหล่งเงินทุน การเปิดโอกาสให้เข้าถึงบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น การเปิดช่องทางหรือโอกาสจะช่วยให้บุคคลมีโอกาสนในการเลื่อนฐานะทางสังคม (Social Mobility) ช่วยให้ได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่เดิมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการสร้างแต้มต่อให้กับคนในสังคม โดยการให้ความเท่าเทียมกันเชิงโอกาส (Equality of Opportunities) และเข้าไปหยุดกลไกของความไม่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษา การหารายได้ การออม การเข้าถึงแหล่งทุน สุขภาพและการรักษาพยาบาล เป็นต้น

นอกจากนี้ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) ได้รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2561 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562 โดยระบุว่า นโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้ (1) การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้มีความสมดุลมากขึ้น โดยปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ พัฒนาปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร รวมทั้งจัดสรรที่ดินทำกิน (2) การปรับโครงสร้างภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การจัดเก็บภาษีจากฐานสินทรัพย์เพิ่มขึ้น โดยการออกกฎหมาย ได้แก่ พ.ร.บ. ภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558 (ร่าง) พ.ร.บ. ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 (3) การขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการทางการเงินของผู้มีรายได้น้อย โดยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหานี้นอกระบบอย่างบูรณาการและยั่งยืน (4) การดำเนินนโยบายการคลังด้านรายจ่ายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โครงการ

พัฒนาที่อยู่อาศัยกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้มีรายได้น้อย โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น และ (5) การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยการดำเนินมาตรการทางเลือกแทนโทษจำคุก เช่น ใช้เครื่องมือติดตามตัว การพัฒนานวัตกรรมการปล่อยชั่วคราว นอกจากนี้ ยังมี การส่งเสริมการเพิ่มโอกาสในการต่อสู้คดีของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยผ่านกองทุนยุติธรรมด้วย

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย เมื่อพิจารณาปัจจัยความเหลื่อมล้ำ การแก้ไขของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการค่อนข้างครบถ้วนในทุกปัจจัย อย่างไรก็ตาม ยังคงจำเป็นต้องเร่งดำเนินนโยบายข้างต้นให้เข้มข้นและต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลในการลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างชัดเจนต่อไป นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายของรัฐบาลยังคงมีช่องว่างของนโยบายที่ยังสามารถดำเนินการเพิ่มเติมอันจะช่วยให้การลดความเหลื่อมล้ำมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น อาทิ (1) การสร้างกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างบูรณาการ (2) การบูรณาการฐานข้อมูลด้านความยากจนและนำมาใช้ในการช่วยเหลือประชากรกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงอย่างเป็นรูปธรรม (3) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำ (4) การกำหนดนโยบายการคลังเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (5) การเพิ่มมาตรการในการยกระดับรายได้โดยเฉพาะในประชากรกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 40 ที่มีรายได้น้อยที่สุด และ (6) การเพิ่มมาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม

นโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ซึ่งเป็นแผนกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วง 5 ปี ภายใต้อุดมการณ์ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564) คือ ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจนลดลง เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การประกอบอาชีพ และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม กลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุดร้อยละ 40 มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 15 ต่อปี ทั้งนี้ จุดเน้นและประเด็นการพัฒนาหลักของการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประกอบด้วย (1) การสร้างโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้น้อยที่สุด โดยจัดบริการของรัฐที่มีคุณภาพทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข ให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสและผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล การจัดสรรที่ดินทำกินอย่างมีเงื่อนไขเพื่อป้องกันการเปลี่ยน

เมื่อผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินให้แก่กลุ่มคนจนในภาคเกษตรที่ไร้ที่ดินทำกิน การพัฒนาทักษะของกลุ่มเป้าหมายให้สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้ และการพัฒนาองค์กรการเงินฐานราก (2) การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือที่เชื่อมโยงการเพิ่มผลิตภาพสำหรับประชากรกลุ่มร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด ผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดย่อม วิชากิจ ชุมชนและวิชากิจเพื่อสังคม การพัฒนาองค์กรการเงินฐานรากและการเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพ และการสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัยการผลิตคุณภาพดีที่ราคาเป็นธรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณเชิงพื้นที่และบูรณาการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (3) การกระจายการจัดบริการภาครัฐให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในด้านการศึกษา สาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดสวัสดิการ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรให้มีการกระจายตัวอย่างเป็นธรรม สร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ รวมทั้งการปรับกฎหมาย กฎ ระเบียบให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม (4) การสร้างชุมชนเข้มแข็งให้เป็นพลังร่วมทางสังคมในการสนับสนุนการพัฒนา และพร้อมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา โดยส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับ ชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนเพื่อยกระดับทักษะของคนในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดสวัสดิการและบริการในชุมชน และผลักดันกลไกการกระจายที่ดินทำกินและการบริหารจัดการที่ดินของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย รวมถึงการมีสิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่

การแปลนโยบายไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐเพื่อลดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงแผนหรือยุทธศาสตร์ของกระทรวงต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับนโยบายหรือยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 อาทิ แผนหรือยุทธศาสตร์ของ กระทรวงการคลัง กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ (สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม, 2561, น. 26-30)

1) กระทรวงการคลัง: การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงการคลังได้จัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงการคลังตามร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 4 คือการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม มีกลยุทธ์ที่สำคัญคือ (1) การ

ผลักดันมาตรการการเงินการคลังเพื่อปฏิรูปการกระจายรายได้ (2) การผลักดันมาตรการการเงินการคลังเพื่อการถือครองทรัพย์สินที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ (3) การส่งเสริมและพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน รวมถึงการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กรการเงินชุมชน (4) การพัฒนาระบบการประกันภัยพิหผล (5) การยกระดับบริการทางการเงินฐานรากด้วยเทคโนโลยีทางการเงินสมัยใหม่ (6) การเสริมสร้างความรู้ความสามารถทางการเงิน (Financial Literacy) โดยเฉพาะการใช้ผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีทางการเงิน (7) การเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงการยกระดับความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ (8) การจัดสวัสดิการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ (9) การเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาระบบบริหารจัดการค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ของภาครัฐเพื่อผู้สูงอายุ และ (10) การพัฒนาช่องทางและผลิตภัณฑ์การออมระยะยาวเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ

2) กระทรวงศึกษาธิการ: การขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564) โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกระดับและประเภทการศึกษา ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สถานศึกษาในภูมิภาค/ชนบทได้รับการยกระดับคุณภาพในการให้บริการ เด็กพิการและด้อยโอกาสได้รับโอกาสทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งสามารถเทียบโอนผลการเรียนและทักษะประสบการณ์เพื่อขอรับวุฒิการศึกษาเพิ่มขึ้นได้ โดยมีกลยุทธ์คือ (1) ประกันโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนในทุกพื้นที่ ครอบคลุมถึงคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความต้องการพิเศษ (2) ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ และวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย (3) เร่งสร้างความเข้มแข็งของระบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างกว้างขวาง (4) จัดหาทุนและแหล่งทุนทางการศึกษา (5) เร่งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพมีความหลากหลาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

3) กระทรวงสาธารณสุข: สร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในระบบบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560– 2564)

โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ สร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในระบบบริการสุขภาพ (Service Excellence) เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยยุทธศาสตร์สร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในระบบบริการสุขภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวประจำให้ครบทุกแห่ง และยกระดับขีดความสามารถของหน่วยบริการทุกระดับให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีความเป็นธรรม ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงทัดเทียมกัน รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งและสามารถในการแข่งขันให้กับสุขภาพของประเทศ ตลอดจนลดความเหลื่อมล้ำในการได้รับบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีมาตรการ/แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย (1) จัดกลุ่มหน่วยบริการปฐมภูมิ (Primary Care Cluster) ให้เป็นเครือข่ายการดูแลประชาชนที่อยู่ในเขตรับผิดชอบร่วมกันเป็นการประจำต่อเนื่องด้วยทีมสุขภาพ (สหสาขาวิชาชีพ) (2) เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยบริการทุกระดับให้เป็นไปตามมาตรฐานบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขและความเชี่ยวชาญแต่ละระดับ (3) พัฒนาร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและพันธมิตรในการจัดบริการด้านสุขภาพเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบสุขภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีระหว่างประเทศ (4) สร้างระบบคุณภาพและความปลอดภัยของผู้ป่วย (Patient Safety) ในหน่วยบริการทุกระดับ (5) พัฒนาระบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจในการใช้เทคโนโลยีด้านสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ (6) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์สุขภาพให้มีความนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อการพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพ

4) กระทรวงมหาดไทย: การเสริมสร้างสังคมเข้มแข็งและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560–2564 โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างสังคมเข้มแข็งและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสังคมเข้มแข็งและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มี 2 เป้าประสงค์ที่สำคัญ คือ หมู่บ้าน/ชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชาชนพึ่งตนเองได้ เศรษฐกิจฐานรากได้รับการพัฒนา และผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสเข้าถึงบริการทางสังคมเพิ่มขึ้น โดยแต่ละเป้าประสงค์ ได้กำหนดกลยุทธ์ ดังนี้

เป้าประสงค์ 1: หมู่บ้าน/ชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชาชนพึ่งตนเองได้ เศรษฐกิจฐานรากได้รับการพัฒนา มีกลยุทธ์ คือ (1) ส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชน (2) สร้างและพัฒนาผู้นำสัมมาชีพ (3) พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (4) เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ (5) สนับสนุนการกระจายผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (6) พัฒนาระบบบริหารจัดการ



กองทุนชุมชนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก (7) ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

เป้าประสงค์ 2: ผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสเข้าถึงบริการทางสังคมเพิ่มขึ้น มีกลยุทธ์ คือ (1) กระจายการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเป็นธรรม (2) สร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมโดยคำนึงถึงเรื่องอารยะสถาปัตยกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของเด็ก ผู้สูงวัย ผู้พิการและทุพพลภาพ (3) จัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อผู้ด้อยโอกาส (4) ส่งเสริมการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนที่มีฐานะยากจนในระดับพื้นที่ (5) พัฒนาระบบไฟฟ้า ประปา เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

5) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์: การสร้างภูมิคุ้มกันและส่งเสริมโอกาสทางสังคมบนฐานแห่งความพอเพียง และการจัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ได้จัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2560–2564 ซึ่งมี 2 ยุทธศาสตร์สำคัญที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างภูมิคุ้มกันและส่งเสริมโอกาสทางสังคมบนฐานแห่งความพอเพียง และยุทธศาสตร์ที่ 4 จัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างภูมิคุ้มกันและส่งเสริมโอกาสทางสังคมบนฐานแห่งความพอเพียง มีเป้าประสงค์ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น โดยทำให้คนในกลุ่มที่ต่ำกว่าสามารถมีโอกาสทางสังคม มีภูมิคุ้มกันช่วยเหลือตนเองได้ โดยเน้นการขับเคลื่อนในมิติการพัฒนาป้องกันในลักษณะการเสริมสร้างโอกาส พร้อมกับเสริมศักยภาพไปที่ตัวคน ครอบครัว และชุมชน มีกลยุทธ์ (1) สร้างภูมิคุ้มกัน โดยเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับคนในสังคมและกลุ่มเป้าหมายมีความเข้มแข็ง (2) สร้างและส่งเสริมโอกาสทางสังคม โดยเน้นเสริมสร้างขีดความสามารถของคนในการช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิต การมีอาชีพรายได้ และสนับสนุนส่งเสริมสังคมให้เปิดโอกาสแห่งชีวิต (3) สร้างและพัฒนากลไกในการสร้างความมั่นคงทางสังคมในระดับพื้นที่ โดยเน้นสนับสนุนระบบสวัสดิการชุมชน การพัฒนากลไกในระดับชุมชน เสริมพลังอำนาจให้ท้องถิ่นให้จำแนกเยียวยา เฝ้าระวัง ดูแล ป้องกันกลุ่มเป้าหมาย สนับสนุนองค์ความรู้ให้ชุมชน รวมทั้งประสานความร่วมมือในการสร้างและขับเคลื่อนกลไกเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมในระดับพื้นที่ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 จัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย มีเป้าประสงค์ วางรากฐานของประเทศเพื่อความมั่นคงและสร้างหลักประกันให้ความช่วยเหลือ โดยการสร้างโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงบริการตามความต้องการและความจำเป็นเร่งด่วน มีกลยุทธ์ (1) สร้างสมดุล

ระหว่างสวัสดิการแบบถ้วนหน้า (Universal) และแบบมุ่งเป้า (Targeted) โดยเน้นสร้างความคุ้มครองทางสังคมพื้นฐานขั้นต่ำให้กับประชาชนทุกคน สร้างตาข่ายการคุ้มครองทางสังคมเพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการและสิทธิทางสังคมขั้นพื้นฐานที่พึงได้รับ การให้ความช่วยเหลือเป็นการชั่วคราวเมื่อเกิดผลกระทบทางสังคมโดยมุ่งเป้าหมายภาพใหญ่ของประเทศไทยโดยเฉพาะการลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งกำหนดนโยบายเฉพาะที่เหมาะสมกับระดับความจำเป็นของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย (2) เสริมศักยภาพเพื่อเพิ่มความสามารถในการจัดสวัสดิการตามแนวคิดสังคมสวัสดิการ ที่เสนอให้ภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมรับภาระในการจัดสวัสดิการ เช่น การตั้งกองทุนเติมเต็มชีวิต เปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่น ๆ ร่วมระดมทุน การร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership: PPP) โดยเน้นการสร้างหุ้นส่วนการพัฒนาในด้านสวัสดิการ (การเข้าร่วมให้บริการสวัสดิการ โดยชุมชน ภาคธุรกิจ และท้องถิ่น)

6) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม : สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้จัดทำ “แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2559 โดยยุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มุ่งสร้างประเทศไทยที่ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเกษตรกร ผู้ที่อยู่ในชุมชนห่างไกล ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และคนพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการต่าง ๆ ของรัฐผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล มีข้อมูล องค์กรความรู้ ทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยง่ายและสะดวก และมีประชาชนที่รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารและมีทักษะในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ยุทธศาสตร์สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบด้วย แผนงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ 5 ด้าน คือ (1) สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้พิการ กลุ่มผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล (2) พัฒนาศักยภาพของประชาชนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์ รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแยกแยะข้อมูลข่าวสารในสังคมดิจิทัลที่เปิดกว้างและเสรี (3) สร้างสื่อ คลังสื่อและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประชาชนเข้าถึงได้อย่างสะดวก ผ่านทั้งระบบโทรคมนาคม ระบบแพร่ภาพ กระจายเสียง และสื่อหลอมรวม (4) เพิ่ม

โอกาสการได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานของนักเรียนและประชาชน แบบทุกวัย ทุกที่ ทุกเวลา ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (5) เพิ่มโอกาสการได้รับบริการทางการแพทย์และสุขภาพที่ทันสมัยทั่วถึงและเท่าเทียม ส่งเสริมสุขภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

นอกจากนี้ จากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) พบว่า ประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำในหลายปัจจัย ที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง เพื่อเป็นการสร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

1) ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ แม้ที่ผ่านมาประเทศไทยจะสามารถลดสัดส่วนคนจนจากร้อยละ 65.17 ในปี 2531 เหลือเพียงร้อยละ 7.2 ในปี 2558 แต่ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่วัดจากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ (Gini Coefficient) กลับลดลงเล็กน้อยจาก 0.478 ในปี 2531 เหลือ 0.445 ในปี 2558 ซึ่งยังคงอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ยังพบการกระจุกตัวของรายได้ โดยในปี 2558 ประชากรกลุ่มที่รวยที่สุด 10% แรก มีสัดส่วนรายได้สูงถึงร้อยละ 34.98 ของรายได้คนทั้งประเทศ ขณะที่ประชากรกลุ่มที่จนที่สุด 10% แรก กลับมีสัดส่วนรายได้เพียงร้อยละ 1.58 ของรายได้คนทั้งประเทศ

2) ความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองทรัพย์สิน เมื่อพิจารณาถึงการถือครองทรัพย์สินที่สำคัญ ที่จะใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิต พบว่า ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดินที่สูงมาก โดยประชากรกลุ่มที่รวยที่สุด 10% แรกถือครองที่ดินที่มีเอกสารสิทธิประเภท โฉนดที่ดินสูงถึงร้อยละ 61.48 ของการถือครองที่ดินของคนไทย ขณะที่ประชากรกลุ่มที่จนที่สุด 10% แรกกลับมีการถือครองที่ดินเพียงร้อยละ 0.07 เท่านั้น ซึ่งมีความแตกต่างกันถึง 853.64 เท่า นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงบัญชีเงินฝากในประเทศไทย พบว่า บัญชีเงินฝากที่มีจำนวน 10 ล้านบาทขึ้นไป มีจำนวนเพียงร้อยละ 0.1 ของจำนวนบัญชีเงินฝากทั้งหมด แต่กลับมีมูลค่าเงินฝากถึงร้อยละ 51.3 ของจำนวนเงินฝากทั้งหมด ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงการมีหนี้สิน พบว่า ประชากรกลุ่มที่รวยที่สุด 10% แรก มีหนี้สินคิดเป็น 13.14 เท่าของรายได้ครัวเรือน ขณะที่ประชากรกลุ่มที่จนที่สุด 10% แรก มีหนี้สินสูงถึง 40.52 เท่าของรายได้ครัวเรือน

3) ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงบริการทางสังคมและโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่

3.1) การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข หลังจากพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2548 มีผลบังคับใช้เป็นผลให้คนไทยทุกคนที่มีเลขบัตรประจำตัวประชาชนมีหลักประกันด้านสุขภาพ ยกเว้นในกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ อย่างไรก็ตามยังพบความเหลื่อมล้ำในส่วนของกระจายบุคลากรและทรัพยากรทางการแพทย์ โดยเฉพาะการกระจุกของ

บุคลากรทางการแพทย์ในเขตเมือง ทั้งในวิชาชีพแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาลวิชาชีพ และ พยาบาลเทคนิค

3.2) การเข้าถึงบริการด้านการศึกษ ข้อมูลอัตราการเข้าเรียนสุทธิแสดงให้เห็นว่าประชากรกลุ่มที่มีรายได้สูงกว่าจะมีโอกาสในการเข้าเรียนต่อที่สูงกว่าประชากรกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงอัตราการเข้าเรียนสุทธิ ในระดับปริญญาตรีซึ่งในปี 2558 ประชากรกลุ่มที่มีรายได้สูงที่สุด 10 % แรกมีอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับปริญญาตรีเท่ากับ 62.8 ขณะที่ประชากรกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดกลับมีอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับปริญญาตรีเพียง 3.6 เท่านั้น ขณะเดียวกันงบประมาณอุดหนุนด้านการศึกษารัฐบาลต่อหัวนักเรียนยังมีจำนวนสูงสุดในระดับปริญญาตรี ซึ่งนอกจากความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสในการเข้าถึงแล้ว ยังพบว่ามี ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากผลคะแนนทดสอบ PISA 2015 จำแนกตามกลุ่มประเภทสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษามีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 400 คะแนน ขณะที่โรงเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ และกลุ่มโรงเรียนสาธิตมีผลคะแนนเฉลี่ยมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว

3.3) การเข้าถึงสวัสดิการสังคม ตั้งแต่ปี 2552 ภาครัฐได้ดำเนินโครงการแจกเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ รวมถึงแจกเบี้ยยังชีพผู้พิการตั้งแต่ปี 2553 โดยครอบคลุมผู้สูงอายุและคนพิการทุกคน แต่ยังมี ผู้สูงอายุและผู้พิการ บางส่วนที่ยังเข้าไม่ถึงโครงการดังกล่าว ซึ่งผลการดำเนินโครงการที่ผ่านมา พบว่าผู้สูงอายุ และผู้พิการที่มีฐานะยากจน มีสัดส่วนการเข้าถึงเบี้ยยังชีพที่สูงกว่าผู้สูงอายุและผู้พิการที่ไม่ยากจน ซึ่งในปี 2560 ภาครัฐได้ดำเนินโครงการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อย ซึ่งจะทำให้สามารถทราบจำนวนผู้มีรายได้น้อย และจัดสวัสดิการ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือได้ตรงจุดมากขึ้น ในส่วนของการให้ความคุ้มครองด้านแรงงานแก่แรงงานนอกระบบ พบว่า แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติประกันสังคม โดยในปี 2558 มีแรงงานนอกระบบเพียงร้อยละ 10.8 ของแรงงานนอกระบบทั้งหมด ที่สมัครเข้ารับการคุ้มครองตามมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติประกันสังคม ขณะเดียวกันในปี 2558 มีการจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติเพื่อส่งเสริมการออมของประชาชน แต่ก็ยังไม่ได้รับความนิยมมากนัก โดยในเดือนมิถุนายน 2560 มีสมาชิกทั้งสิ้น 537,009 คน

3.4) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ประเทศไทยได้ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคผ่านการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมตั้งแต่ปี 2549 จากนั้นปี 2558 ยกฐานะเป็นพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการดำเนินโครงการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ แต่ยังคงพบปัญหาในการเข้าถึงกฎหมาย อันเนื่องมาจากความซับซ้อน และความล่าช้าของกฎหมาย การไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดจริงจัง รวมถึงความล่าช้าของระบบ

บริหารงานราชการและการเลือกปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ปัจจุบันภาครัฐอยู่ระหว่างการปฏิรูปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม

3.5) การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน จากข้อมูลในปี 2558 พบว่า คริวเรือนร้อยละ 99.9 มีไฟฟ้าใช้ในบ้าน ขณะที่พบว่ายังมีความเหลื่อมล้ำในส่วนของ การเข้าถึงน้ำประปา โดยร้อยละ 97.5 ของคริวเรือนที่รวยที่สุด 10% แรก มีน้ำประปาใช้ในบ้าน ขณะที่คริวเรือนที่จนที่สุด 10% แรก มีน้ำประปาใช้เพียงร้อยละ 87.3 ในด้านการเข้าถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่า ร้อยละ 95.9 ของคริวเรือนทั้งหมด มีโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยสัดส่วนการเข้าถึง โทรศัพท์เคลื่อนที่ ระหว่างคริวเรือนที่อยู่ในเขตเมืองกับเขตชนบทไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ขณะที่การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยังพบความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงพื้นที่และระดับรายได้ โดยในปี 2558 พบว่า คริวเรือนกลุ่มที่จนที่สุด 10% แรก เข้าถึงอินเทอร์เน็ต เพียงร้อยละ 1.14 ขณะที่คริวเรือนที่รวยที่สุด 10 เข้าถึงอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 50.08 เช่นเดียวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในเขตเมือง จะมีสัดส่วนสูงกว่าการใช้อินเทอร์เน็ตในเขตชนบทเท่ากับ 1.48 เท่า

## 2.3 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงราย

ลักษณะทางกายภาพ (สำนักงานจังหวัดเชียงราย, 2559, น. 2-7)

จังหวัดเชียงรายตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 19 องศาเหนือ ถึง 20 องศา 30 ลิปดาเหนือและเส้นแวงที่ 99 องศา 15 ลิปดา ถึง 100 องศา 45 ลิปดาตะวันออกอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 829 กิโลเมตร แนวเขตชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมา ด้านอำเภอแม่จัน แม่สาย แม่ฟ้าหลวง และเชียงแสน รวม 153 กิโลเมตร แนวชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระยะทาง 155 กิโลเมตร

### สภาพภูมิประเทศ

มีภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงในทวีปตอนเหนือ (North Continental Highland) มีพื้นที่ราบสูงเป็นหย่อม ๆ ในเขตอำเภอแม่สรวย เวียงป่าเป้า และเชียงของ บริเวณเทือกเขาจะมีความสูงประมาณ 1,500–2,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล บริเวณส่วนที่ราบตามลุ่มแม่น้ำสำคัญในตอนกลางของพื้นที่ ได้แก่ อำเภอพาน เมือง แม่จัน แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ มีความสูงประมาณ 410–580 เมตร จากระดับน้ำทะเล

## ประชากร

จังหวัดเชียงรายมีประชากรหลายเชื้อชาติ ทั้งชาวไทยพื้นราบ ชาวไทยภูเขา และชาวจีนฮ่อที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่บนดอยสูง แต่ละชนชาติจะมีประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ เป็นเสน่ห์ที่อีกอย่างที่ทำให้เชียงรายได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

## ข้อมูลการวิเคราะห์ความต้องการและศักยภาพของประชาชนในท้องถิ่น

1) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนจังหวัดเชียงราย โดย กอ.รมน.จ.เชียงราย (แผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2561 – 2564) สำรวจความคิดเห็นประชาชนเพื่อในพื้นที่จังหวัดเชียงราย พบว่า ประเด็นปฏิรูปประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงรายต้องการให้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาในแต่ละประเด็น ได้แก่

1.1) ด้านข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 19.41% พบว่า ปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไข คือ

1.1.1) ปัญหาของการขาดเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการติดต่อสื่อสารและการเรียนรู้ (อินเทอร์เน็ต)

1.1.2) ครอบครัวยุคใหม่มีความเข้าใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นอย่างดี

1.2) ด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ ร้อยละ 17.53 % พบว่า ปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไขคือ

1.2.1) ปัญหาครัวเรือนขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

1.2.2) ปัญหาครัวเรือนขาดที่ดินทำกิน/ไม่มีกรรมสิทธิ์/ไม่เพียงพอต่อการทำกิน

1.2.3) ปัญหาที่ครัวเรือนได้รับจากการขาดการคมนาคมขนส่งที่ดี ซึ่งส่งผลต่อการประกอบอาชีพ

1.2.4) ปัญหาสมาชิกในครัวเรือนอยู่ในภาวะว่างงาน/ไม่มีงานทำ

1.2.5) ปัญหาของจำนวนผลผลิตทางการเกษตรต่อไร่ลดลง

1.2.6) ปัญหาของราคาผลผลิตทางการเกษตรต่อไร่ตกต่ำ

1.2.7) ปัญหาของครัวเรือนที่ขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ และ

1.2.8) ปัญหาของครัวเรือนที่ต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตทางการเกษตรจากภายนอก (สารเคมี/เครื่องจักรกลทางการเกษตร/เงินลงทุน)

- 1.3) ด้านพลังงาน ร้อยละ 12.16 % พบว่า ปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไขคือ
- 1.3.1) ปัญหาครัวเรือนไม่มีไฟฟ้าใช้และระบบไฟฟ้าไม่มีคุณภาพ
  - 1.3.2) ปัญหาของครัวเรือนไม่มีระบบพลังงานทดแทน (ไบโอดีเซล/พลังงานแสงอาทิตย์)
- 1.4) ด้านการศึกษา ร้อยละ 10.37 % พบว่า ปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไขคือ
- 1.4.1) ปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนขาดทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพ
  - 1.4.2) ปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนที่ขาดโอกาสในการเข้าศึกษาภาคบังคับ
  - 1.4.3) ปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น
  - 1.4.4) ปัญหาของครัวเรือนด้านการขาดแคลนทุนการศึกษาสำหรับสมาชิกในวัยเรียน
- 1.5) ด้านการทุจริต คอร์รัปชัน ร้อยละ 9.13 % พบว่า ปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไขคือปัญหาทุจริตและคอร์รัปชันของหน่วยงานภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือน
- 1.6) ด้านกระบวนการยุติธรรม ร้อยละ 8.98 % พบว่า ปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไข คือ
- 1.6.1) ปัญหาอาชญากรรมภายในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือน
  - 1.6.2) ปัญหาเสพติดภายในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือน
  - 1.6.3) ปัญหาการขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ณ ปัจจุบัน
- 1.7) ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ร้อยละ 8.48 % พบว่า ปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไข คือ
- 1.7.1) ปัญหาที่ครัวเรือนได้รับจากการมีเส้นทางคมนาคมไม่เพียงพอและไม่มีคุณภาพ
  - 1.7.2) ปัญหาครัวเรือนขาดน้ำกิน / น้ำใช้ที่เพียงพอและไม่มีคุณภาพ
  - 1.7.3) ปัญหาครัวเรือนไม่มีกรรมสิทธิ์/ไม่มีที่พำอาศัยเป็นของตัวเอง
  - 1.7.4) ครัวเรือนประสบกับปัญหาภาวะหนี้สิน
  - 1.7.5) ปัญหาของครัวเรือนที่ไม่มีสินทรัพย์ / เครดิตสำหรับใช้ค้ำประกันแหล่งเงินกู้ในระบบ

- 1.7.6) ปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนที่เกิดความเครียดจากการประกอบอาชีพ
- 1.7.7) ปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์บริการทางด้านสุขภาพ
- 1.7.8) ปัญหาของสมาชิกครัวเรือนที่ขาดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม / องค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน
- 1.7.9) ปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนขาดโอกาสการเข้าร่วมในการทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์
- 1.7.10) ปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนที่ขาดโอกาสการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสวัสดิการต่าง ๆ ของคนในชุมชน
- 1.7.11) ปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนย้ายไปทำงานนอกถิ่นฐาน
- 1.8) ด้านอื่น ๆ ร้อยละ 6.38 % พบว่า ปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไข คือ
- 1.8.1) ปัญหาของครัวเรือนที่ไม่ได้รับการดูแล/ป้องกันผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ
- 1.8.2) ปัญหาคุณภาพ ของดินในที่ดินทำกินของครัวเรือนเสื่อมสภาพ
- 1.8.3) ปัญหาครัวเรือนไม่ได้รับสิทธิการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้รอบชุมชน
- 1.8.4) ปัญหาที่ครัวเรือนได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรแร่ธาตุ (เหมืองแร่/ถ่านหิน) ในพื้นที่ชุมชน
- 1.8.5) ปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือน
- 1.8.6) ปัญหาน้ำเสียภายในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือน
- 1.8.7) ปัญหามลภาวะทางอากาศ/ฝุ่นละออง/ควันไฟจากการเผาพื้นที่ทางการเกษตร /สารเคมีทางการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือน
- 1.9) การเมือง ร้อยละ 6.15 % พบว่า ปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไข คือ
- 1.9.1) ปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนที่เกิดความเครียดด้านสุขภาพจิตจากสถานการณ์ทางการเมืองปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนขาดความสัมพันธ์ ความเข้าใจ การยอมรับซึ่งกันและกัน
- 1.9.2) ปัญหาของครัวเรือนที่ได้รับจากแรงงานต่างด้าว
- 1.9.3) ปัญหาการขาดประสิทธิภาพของระบบการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งทางการเมืองของชุมชน



1.10) การบริหารราชการแผ่นดิน ร้อยละ 3.92 % พบว่า ปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไขคือ

1.10.1) ปัญหาการเข้าถึงการรับบริการและประสิทธิภาพในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงานอำเภอ/สำนักงานจังหวัด)

1.10.2) ปัญหาการเข้าถึงการรับบริการและประสิทธิภาพในการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. / เทศบาล / อบจ.)

1.11) การสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้บริหารประเทศ ร้อยละ 3.87 % พบว่า ปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไขคือ ปัญหาของครัวเรือนได้รับจากผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น (ส่วย/หนีนอกระบบ/ค่าคุ้มครองดูแล ฯลฯ)

#### ปัญหาด้านเศรษฐกิจและการเกษตร

1) ปัญหาการขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากประชาชนร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม น้ำถือเป็นปัจจัยหลักในการเพาะปลูก ยังพบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ยังอยู่นอกเขตชลประทาน อาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติในการทำการเกษตร ซึ่งต้องประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำ การเกษตรทั้งในฤดูแล้งและหลังฤดูการปลูก รวมทั้งการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ไม่สามารถบริหารจัดการน้ำได้เต็มศักยภาพ

2) ปัญหาการเกษตร พบว่าการเกษตรกรรมมีพฤติกรรมเพาะปลูกที่เปลี่ยนแปลงมีการใช้เครื่องจักรกล สารเคมี ปุ๋ยเคมี เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีต้นทุนในการผลิตที่เพิ่มขึ้น และขาดความรู้การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อีกทั้งการใช้สารเคมี/สารพิษ ในการทำ เกษตรทำให้พื้นที่เกษตรมีสารปนเปื้อน และผลิตผลทางการเกษตรมีสารปนเปื้อนส่งผลต่อสุขภาพของ ผู้บริโภค

3) ปัญหาหนี้สินภาคการเกษตร เกษตรกรประสบปัญหาหนี้สิน ทั้งในระบบและนอกระบบ

4) ปัญหาด้านการตลาด เกษตรกรยังขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง จึงขาดการต่อรองด้านราคาผลผลิตกับพ่อค้า

5) ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำและผลผลิตการเกษตรต่อไร่ลดลง และสินค้า การเกษตรขาดการพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าและการตลาด

6) ความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่เป็นโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ซึ่งส่วนมากเกินศักยภาพของอำเภอที่จะดำเนินการได้ เช่น สถานีรับ-ส่งผู้โดยสาร สนามกีฬา กลางธนาคาร และโรงพยาบาล

### ปัญหาด้านสังคมและคุณภาพชีวิต

1) ปัญหาที่ดินทำกิน เนื่องจากพื้นที่ทำกินของประชาชนบางส่วนยังอยู่ในเขตป่าสงวน ทำให้ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ได้ ส่งผลต่อความมั่นคงในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตของประชาชน แนวทางแก้ไขควรมีการกำหนดแนวเขตป่าและที่ทำกินของประชาชนให้เกิดความชัดเจน ตลอดจนมีการกำหนดแนวทางในการทำกินในเขตป่าสงวนอย่างชัดเจน เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการที่ดิน

2) ปัญหาสังคม พบว่า ยาเสพติดยังมีการแพร่ระบาดในพื้นที่ ทั้งผู้เสพและผู้ค้า เนื่องจากมีพื้นที่ที่ติดชายแดน ซึ่งพื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดนเป็นจุดลำเลียงและพักยาเสพติดก่อนนำเข้ามาในพื้นที่ชั้นในได้ แนวทางแก้ไขต้องเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่

3) ปัญหาความยากจน ได้แก่ ทุนในการประกอบอาชีพการเกษตรสูง พืชผลเสียหาย รายได้ไม่คุ้มทุน รายได้น้อย/รายจ่ายสูง ไม่มีเงินออม มีหนี้สินมาก การช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีน้อย ไม่มีความรู้และขาดทักษะในการประกอบอาชีพ ไม่จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายครัวเรือน ดำเนินชีวิตแบบสังคมเมืองพึ่งพาทายนอก คืมสุราและเล่นการพนัน และเกียจคร้านการทำงาน

4) จำนวนครูพี่เลี้ยงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการของเด็กเล็กนอกจากนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐาน ครูยังขาดทักษะประสบการณ์ในการดูแลเด็กจึงต้องมีการสรรหาครูอัตราจ้างในการดูแลเด็กให้มีจำนวนเพียงพอและต้องพัฒนาศักยภาพของผู้ดูแลเด็กให้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

5) ปัญหาหนี้นอกระบบของประชาชน รวมทั้งความทันสมัยและกระแสวัตถุนิยมทำให้ประชาชนในท้องถิ่นให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากเกินไปจนความจำเป็น

6) ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม อันเนื่องมาจากปัญหาครอบครัว

7) การบริการจัดการและการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน เพื่อรองรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและความพร้อมและมีความล้ำชา รวมทั้งการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันมีน้อยขาดประสิทธิภาพและทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้นำทุกระดับมีการสับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งบ่อย ทำให้การพัฒนาความต่อเนื่อง

8) ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของระบบราชการ การติดตามข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างล่าช้า รวมทั้งขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน ส่งผลทำให้

เสียชีวิตในเรื่องต่าง ๆ เช่น ภาษา การสื่อสาร และวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

9) ขาดแคลนบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ ในการให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขมูลฐานแก่ประชาชน รวมทั้งการให้บริการยังไม่ทั่วถึง

10) ปัญหาด้านการศึกษา ได้แก่ เด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือฝึกอาชีพเนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจนจึงขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา

#### ปัญหาด้านสาธารณสุข

1) โรคติดต่อเรื้อรัง เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ได้แก่ โรคมะเร็ง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง (อัมพฤกษ์และอัมพาต) โรคเบาหวานซึ่งโรคกลุ่มนี้มักเกิดจากปัจจัยเสี่ยงหลายประการ เช่น การสูบบุหรี่ การบริโภคอาหารที่มีสัดส่วนที่ไม่เหมาะสม การขาดการออกกำลังกาย และความเครียด โดยมีรากฐานมาจากวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการมีสุขภาพดี

2) อัตราการติดเชื้อ HIV ในกลุ่มประชากรยังคงอยู่ในระดับสูง และแพร่กระจายไปสู่บุคคลในครอบครัว กลุ่มเยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นทั้งในด้านการดื่มสุรา การสูบบุหรี่และการมีพฤติกรรมทางเพศก่อนวัยอันควร

3) ปัญหาสุขภาพจิต พบอัตราการฆ่าตัวตายอยู่ในระดับสูง โดยมีสาเหตุมาจากความเครียดปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม

4) โรคติดต่อที่สำคัญที่พบอัตราการป่วยและอัตราการตายอยู่ในระดับสูง ประกอบด้วยโรคไข้เลือดออก โรคเลปโตสไปริซิส และวัณโรค รวมทั้งประชาชนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรังเพราะขาดความตระหนักต่อการป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่มีต่อสุขภาพ

5) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังขาดการเอาใจใส่ดูแลจากบุตรหลานและเด็กเล็ก ส่วนใหญ่พ่อแม่ต้องไปทำงานต่างจังหวัด ได้ทิ้งบุตรหลานไว้กับผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องโภชนาการ ทำให้เด็กเป็นโรคขาดสารอาหาร และบางรายอาจเกิดปัญหาขาดความอบอุ่นในครอบครัวทำให้เป็นเด็กมีปัญหาในสังคม

6) เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายการรักษาพยาบาลให้กับประชาชนของเพื่อนบ้าน การกลับมาของโรคอุบัติซ้ำ และการควบคุมโรคระบาด ความปลอดภัยด้านอาหารหรือคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์สินค้า

7) ปัญหาด้านการสาธารณสุข ได้แก่ มีโรคติดต่อประจำถิ่นที่สำคัญต้องเฝ้าระวัง เช่น โรคไข้เลือดออก โรคฉี่หนู โรคอุจจาระร่วง และโรคมือเท้าปาก ส่วนโรคอุบัติใหม่ อุตุนิบัติ เช่น ไข้หวัดใหญ่ ไข้หวัดใหญ่ 2009

#### ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ปัญหาด้านการปลูกสร้างอาคาร การปลูกสร้างอาคารล่วงล้ำเขตโบราณสถาน โดยเฉพาะคูน้ำคันดินกำแพงเมือง ถึงแม้โบราณสถานเหล่านี้ จะเสื่อมสลายและชำรุดทรุดโทรมไปบ้างแล้ว แต่ยังคงคุณค่าและเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ควรที่จะสงวนไว้รวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีการปลูกสร้างอาคารรุกล้ำและมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นบริเวณกว้าง

2) ปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน ขาดเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกิน มีการบุกรุกทำการเกษตรในพื้นที่ดินของรัฐเป็นที่สาธารณะประโยชน์ ป่าสงวนแห่งชาติ และอุทยานแห่งชาติ

3) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเสียคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็วเป็นเหตุให้ปริมาณน้ำในดินและผิวดิน ความชุ่มชื้นในอากาศลดลง หน้ดินถูกชะล้าง สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เกิดภัยธรรมชาติ และการกัดเซาะตลิ่งตามลำน้ำกก

4) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมีถูกทำลาย ได้แก่ ปัญหาหมอกควัน ไฟป่า และการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร การตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่การขยายเขตทำกิน และการใช้พื้นที่ไม่ถูกหลักวิชาการ

5) ปัญหาสภาวะโลกร้อน ส่งผลให้เกิดภัยธรรมชาติ รวมถึงมีความเสี่ยงจากแผ่นดินไหวเนื่องจากบางพื้นที่อยู่ในเขตรอยเลื่อนแผ่นดินไหว

6) ปัญหาจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง ทำให้ผลผลิตของประชาชนไม่ได้มาตรฐานประชาชนเกิดความเดือดร้อน ทางอำเภอได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือในด้านการบรรเทาสาธารณภัยแต่อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือต่าง ๆ เหล่านี้ก็ยังไม่ทั่วถึง รวมทั้งปัญหาประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงในอัตราสูง

7) ขาดแคลนบุคลากรและเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งประชาชนส่วนใหญ่เกิดความมั่งงาย มองเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ทำให้ขาดจิตสำนึกและความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

8) ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึก ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยวัดได้จากการสร้างมลพิษทางอากาศ มีการเผาทำลายขยะอย่างไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่มี

ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ รวมถึงการทิ้งขยะตามไหล่ทาง ถนน พื้นที่สาธารณะ และเผาป่าเพื่อทำไร้เลื่อนลอย โดยไม่มีการปลูกทดแทน

## 2.4 ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยและจังหวัดเชียงราย

ความต่างกัน ความไม่เสมอกัน หรือความไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างปัจเจกบุคคล ระหว่างกลุ่มหรือระหว่างประเทศ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งมีหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เกิดเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำที่สะสมมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในประเทศไทยที่การกระจายรายได้ของประชาชนมีช่องว่างเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้ว่าตัวเลขอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จะอยู่ในระดับที่สูงขึ้นก็ตาม แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังประสบกับปัญหาความยากจน ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองต่างๆทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเกิดความแตกแยกทางความคิดนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ตามมามากมายซึ่งจะนำเสนอปัญหาความเหลื่อมล้ำ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน (สำนักงานจังหวัดเชียงราย, 2559) ดังนี้

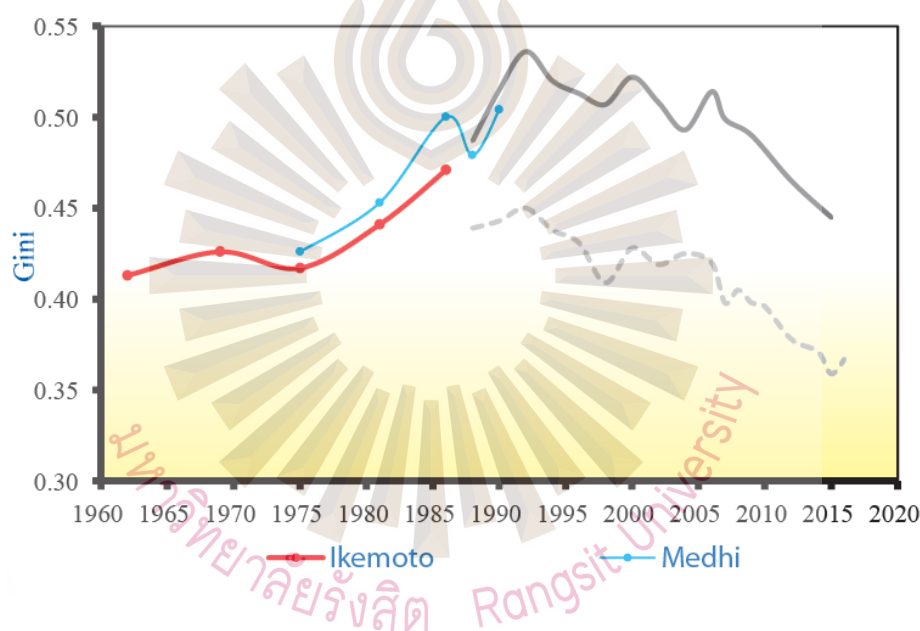
### 2.4.1 ด้านทางเศรษฐกิจ

ความเหลื่อมล้ำมีหลายมิติทั้งด้านวัฒนธรรมเชื้อชาติศาสนาการเมืองเศรษฐกิจและยังมีแบบเปิดเผยหรือแอบแฝง บทความนี้จะเน้นไปที่ด้านเศรษฐกิจซึ่งเห็นได้จากความต่างด้านรายได้ทรัพย์สินและการเข้าถึงสวัสดิการและบริการสาธารณะความเหลื่อมล้ำโยงกับความรู้สึกรู้สึกต่อสังคม เช่น ความรู้สึกไม่แฟร์ ไม่เป็นธรรม ไม่ยุติธรรม ซึ่งมีผลเชื่อมโยงไปถึงเสถียรภาพและความเชื่อมั่นของสังคมและเนื่องจากความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจมีนัยต่อความเหลื่อมล้ำในมิติอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านการเมืองและการเลื่อนชั้นทางสังคม อีกทั้งมีผลกระทบเชื่อมโยงไปถึงการเติบโตของเศรษฐกิจจึงเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและสำคัญยิ่งนักเศรษฐศาสตร์ได้คิดดัชนี เพื่อวัดความเหลื่อมล้ำของสิ่งต่าง ๆ เรียกว่าสัมประสิทธิ์จินิตามชื่อของผู้คิดในที่นี้จะเรียกง่าย ๆ ว่าค่าจินิตัมประสิทธิ์จินิตัมมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าใกล้ 0 หมายความว่าไม่มีความเหลื่อมล้ำเลยเท่าเทียมกันหมดค่าง่าย 1 ยิ่งเหลื่อมล้ำมากค่าจินิตัมเท่ากับ 1 แสดงระดับความเหลื่อมล้ำสูงสุด

สังคมที่มีความเหลื่อมล้ำต่ำจะมีค่าจินิตัมของรายได้อยู่ระหว่าง 0.2 ถึง 0.3 กว่า ๆ แต่ไม่ถึง 0.4 พบในประเทศแถบยุโรปเหนือและญี่ปุ่นที่สูงกว่า 0.4 ขึ้นไป ถือว่าเริ่มเข้าสู่จุดอันตรายประเทศที่มีค่าจินิตัมด้านรายได้ 0.4-0.9 บ่งบอกว่ามีความเหลื่อมล้ำสูง ได้แก่ ประเทศแถบแอฟริกา ลาตินอเมริกา และเอเชีย

สำหรับประเทศไทยค่าจีนิด้านรายได้ก่อนพ.ศ. 2523 ยังไม่สูงมากนักเท่ากับ 0.4 กว่า ๆ แต่หลังพ.ศ. 2523 ความเหลื่อมล้ำพุ่งขึ้นอย่างรวดเร็วจนถึงจุดสูงสุดเมื่อพ.ศ. 2535 ที่ 0.536 หลังจากนั้น มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ จนมาอยู่ที่ 0.445 ในพ.ศ. 2558 (ดูเส้นหนาในรูปที่ 1)

หลังพ.ศ. 2558 ข้อมูลล่าสุดจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติบ่งบอกว่าความเหลื่อมล้ำกำลังเพิ่มสูงขึ้นอีกโดยค่าจีนิของรายจ่ายครัวเรือนในปีพ.ศ. 2559 เพิ่มขึ้นจาก 0.357 ในปีก่อนหน้าเป็น 0.367 (ดูเส้นประในรูปที่ 1) ซึ่งบ่งบอกว่าค่าจีนิด้านรายได้ก็จะสูงขึ้นด้วย ซึ่งเป็นเรื่องน่ากังวลเนื่องจากความเหลื่อมล้ำสูงโยงกับความไม่เป็นธรรมและทำให้เศรษฐกิจโตช้าลงได้ ดังนั้นการมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำที่เหมาะสมจึงเป็นความจำเป็น



รูปที่ 2.1 ค่าจีนิของรายจ่ายครัวเรือน  
ที่มา: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561, น. 18

จากรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในระดับภาคของประเทศไทย พบว่า ในภาพรวมของประเทศไทยความยากจนมีแนวโน้มลดลง โดยสัดส่วนคนจนหรือสัดส่วนประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจนลดลงจากร้อยละ 42.3 ของประชากรทั้งประเทศ ในปี 2543 เหลือร้อยละ 8.6 ในปี 2559 หรือจำนวนคนจนลดลงจากประมาณ 25.8 ล้านคน เหลือประมาณ 5.8 ล้านคนในช่วงเวลาเดียวกัน เมื่อพิจารณาสถานการณ์ความยากจนในระดับภาคพบว่า ภาคใต้ชายแดนมีความยากจนสูงที่สุด ภาคกลางมีความยากจนต่ำที่สุด : เมื่อเปรียบเทียบความยากจนในระดับภูมิภาค พบว่า

ในปี 2559 ภาคใต้ชายแดนมีความยากจนสูงที่สุด โดยมีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ 32.8 ของประชากรทั้งหมดในภาคหรือประชากรในภาคใต้ชายแดนเกือบ 1 ใน 3 เป็นคนจน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 3.8 เท่า (สัดส่วนคนจนเฉลี่ยทั่วประเทศร้อยละ 8.6) รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 13.0 ของประชากรทั้งหมด ในภาคส่วนภาคกลางมีความยากจนต่ำที่สุด โดยมีสัดส่วนคนจนเพียงร้อยละ 3.7 ของประชากรทั้งหมดในภาคเท่านั้น

การให้ความสำคัญกับปัญหาความยากจนในระดับจังหวัดของแต่ละภูมิภาคจะสามารถสะท้อนปัญหาความยากจนได้ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงเกินกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัด ซึ่งในปี 2559 มีทั้งหมด 12 จังหวัด ประกอบด้วย ภาคกลาง 1 จังหวัดคือ ชัยนาท ภาคเหนือ 3 จังหวัด คือ แม่ฮ่องสอน ดาก น่าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด คือ กาฬสินธุ์ นครพนม บุรีรัมย์ อำนาจเจริญ มุกดาหาร ภาคใต้ชายแดน 3 จังหวัด คือ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา ทั้งนี้จาก 12 จังหวัด ที่มีความยากจนสูงดังกล่าวมีอยู่ 7 จังหวัด ที่เป็นจังหวัดที่มีมิติทั้งความยากจนเรื้อรัง (จังหวัดที่ติดลำดับ 1 ใน 10 จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดต่อเนื่องหลายปี) และความยากจนรุนแรง (จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงติดลำดับ 1 ใน 10 จังหวัดในปี 2559) ได้แก่ แม่ฮ่องสอน นราธิวาส ปัตตานี กาฬสินธุ์ นครพนม ดาก และบุรีรัมย์ ซึ่งจังหวัดเหล่านี้ภาครัฐและภาคีการพัฒนาจะต้องให้ความสำคัญลำดับสูงในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

ในส่วนของภาคเหนือความยากจนในภาพรวมของภาคเหนืออยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเล็กน้อย โดยมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 9.8 ในปี 2559 แต่ยังมีบางจังหวัดในภาคเหนือมีความยากจนสูงมากแม้ว่าในปี 2559 ภาคเหนือมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 9.8 ของประชากร ทั้งหมดในภาคเหนือ ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเล็กน้อยแต่มี 3 จังหวัด ในภาคเหนือมีความยากจนสูงมาก คือ แม่ฮ่องสอน ดาก และน่าน โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ 39.2 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคเหนือ 4.0 เท่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 4.6 เท่าและเป็นจังหวัดที่มีความยากจนสูงที่สุดในประเทศไทยส่วนจังหวัดดากมีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ 27.5 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคเหนือ 2.8 เท่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 3.2 เท่าและเป็นจังหวัดที่มีความยากจนสูงสุดเป็นลำดับ 7 ของประเทศ สำหรับจังหวัดน่านมีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ 22.7 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคเหนือ 2.3 เท่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 2.6 เท่าและเป็นจังหวัดที่มีความยากจนสูงสุดเป็นลำดับ 10 ของประเทศนอกจากนี้ จังหวัดเชียงรายก็มีสัดส่วนคนจนสูงเช่นกันคือร้อยละ 15.8 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคเหนือ 1.6 เท่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 1.8 เท่าและเป็นจังหวัดที่มีความยากจนสูงสุดเป็นลำดับ 16 ของประเทศในทาง

กลับกันมี 3 จังหวัดในภาคเหนือที่มีความยากจนอยู่ในระดับต่ำมากไม่เกินร้อยละ 4 คือพิจิตร กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ และพิษณุโลก (สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม, 2561, น. 4)

ส่วนข้อมูลด้านเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย ลักษณะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน จากข้อมูลจำเริญพื้นฐาน (จปฐ.) ในปี 2557-2560 พบว่า รายได้เฉลี่ยของประชากรจังหวัดเชียงราย มีแนวโน้มลดลงในปี 2560 รายได้เฉลี่ย (จปฐ.) โดยในปี 2560 เท่ากับ 72,062.02 บาทต่อปี ในขณะที่ 2559 อยู่ที่ 73,373.00 บาทต่อปี สำหรับสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของครัวเรือนใน จังหวัดเชียงราย พบว่า รายได้ครัวเรือนต่ำที่สุดในประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 69 ของประเทศ มีสัดส่วนของคนจนร้อยละ 11.87 และครัวเรือนเป็นหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคร้อยละ 24.79 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงราย ในขณะเดียวกันมีปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำ โดยพบว่ามีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้อยู่ที่ร้อยละ 40.55 อยู่ร้อยละ 43 ของประเทศ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย, 2561)

#### 2.4.2 ด้านการเมือง

หลังเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่มคนสี่สีต่าง ๆ ในปี 2552 และ 2553 ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยได้รับความสนใจในวงกว้างอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน แม้จะยังคงมีข้อถกเถียงกันต่อสาเหตุของความขัดแย้งดังกล่าวก็ตามเมื่อดูจากข้อมูลระดับมหภาคที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นผลการลงประชามติรับรองหรือไม่รับรองร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2550 และการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไป 2-3 ครั้งที่ผ่านมา พบว่าประชาชนในจังหวัดที่มีรายได้สูง โดยเฉพาะในเขตเมืองมีพฤติกรรมการลงคะแนนที่แตกต่างจากประชาชนในจังหวัดที่มีรายได้ต่ำอย่างชัดเจนดังที่สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ชี้ว่าในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี 2550 ประชาชนใน 25 จังหวัด ที่เลือกพรรค ก. มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าประชาชนใน 32 จังหวัด ที่เลือกพรรค ข. อย่างเห็นได้ชัดโดยจังหวัดที่เลือกพรรค ก. มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 2.2 แสนบาทต่อปีในขณะที่จังหวัดที่เลือกพรรค ข. มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 9.2 หมื่นบาทต่อปี ตามลำดับปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ปัจจัยด้านภูมิภาคนิยมความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทปัจจัยด้านตัวบุคคลที่เป็นสัญลักษณ์ของแต่ละฝ่าย และการใช้สื่อมวลชนในการโฆษณาชวนเชื่อและปลุกกระดมมวลชน อย่างไรก็ตามหากเราเชื่อผลการศึกษาต่าง ๆ ที่นำเสนอข้างต้นเราก็อาจตีความได้ว่าความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นเป็นความขัดแย้งระหว่างคนสองกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่



แตกต่างกัน แม้ประเด็นหลักของความขัดแย้งจะไม่ใช่ประเด็นด้านเศรษฐกิจ แต่เป็นประเด็นด้านการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ โดยเกี่ยวข้องกับการที่คนกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า เชื่อว่าคนกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าพยายามปิดกั้นสิทธิทางการเมืองของตนการจะเข้าใจปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น ตลอดจนเข้าใจถึงรากเหง้าของปัญหาของการที่ประชาธิปไตยของไทยประสบปัญหาความไม่มั่นคงมาโดยตลอดจึงต้องทำความเข้าใจต่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยตลอดจนที่มาของความเหลื่อมล้ำดังกล่าว

การพัฒนาเศรษฐกิจช่วยให้รายได้เฉลี่ยของประเทศสูงขึ้น แต่ก็มักทำให้ช่องว่างรายได้ของประชากรเพิ่มมากขึ้นไปด้วย ที่ผ่านมามีประเทศไทยเลือกแนวคิดในการพัฒนาที่ส่งเสริมภาคเศรษฐกิจบางสาขา เช่น ส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมแต่ละเลยการพัฒนาภาคเกษตรหรือส่งเสริมการส่งออกให้แข่งขันได้ในตลาดโลก โดยกดค่าจ้างแรงงานให้เพิ่มขึ้นช้ากว่าผลผลิตของแรงงาน ซึ่งในช่วงหลังทำโดยการเปิดให้มีแรงงานค่าแรงต่ำจากต่างประเทศเข้ามาทำงานในประเทศไทยกว่า 2 ล้านคน ปัญหาจากการพัฒนาดังกล่าวแสดงออกมาในรูปของความเหลื่อมล้ำที่รุนแรงขึ้นระหว่างเมืองกับชนบทระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคเกษตรระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างและผู้มีรายได้สูงกับผู้มีรายได้ต่ำ

ความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มขึ้นนี้เองที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทย กล่าวคือ ประเทศที่ยากจนและมีความเหลื่อมล้ำสูงมักจะมีปัญหาในการปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบประชาธิปไตย (Democratization) ขณะที่ประเทศที่มีเศรษฐกิจก้าวหน้าและมีการกระจายรายได้ที่ดีกว่า เช่น ประเทศในยุโรปตะวันตก แคนาดา และออสเตรเลีย ต่างก็ประสบความสำเร็จในการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง (Consolidated Democracy) ด้วยกันทั้งสิ้น (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2553, น. 2-9)

ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาใหญ่ที่ประเทศไทยกล่าวถึงมานานกว่า 20 ปีแล้ว แต่มิติที่ขาดหายไปหรือไม่ได้รับความสำคัญ คือ มิติทางการเมืองของความเหลื่อมล้ำ เพราะอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันหรือไม่แม้แต่จะใกล้เคียงกันของคนกลุ่มต่าง ๆ คนกลุ่มไร้อำนาจจึงถูกแย่งของทรัพย์สินโอกาส และการสนับสนุนที่พึงมีพึงได้จนไม่อาจพัฒนาตนเองให้พ้นจากความยากจนไปได้ ซ้ำสมรรถนะส่วนตัวที่อาจใช้ประโยชน์ได้ ก็มักถูกนโยบายของรัฐขัดขวางกีดกันให้ใช้ได้อย่างจำกัด ดังนั้น ถึงจะขยันขันแข็งและเก่งกล้าสามารถมากเพียงใด โอกาสที่คนไร้อำนาจจะยกฐานะของตนเองและครอบครัวให้ก้าวสูงขึ้นจึงเป็นไปได้ยากยิ่งกว่าความตึงเครียดทางสังคม การเมืองของความเหลื่อมล้ำที่ไม่เปิดให้มีการต่อรองที่เท่าเทียม มักเป็นการเมืองที่ค่อนข้างสกปรกและรุนแรง

เพราะการต่อรองที่เท่าเทียมจะเป็นไปได้ก็ต้องมีกติกา เมื่อไม่มีการต่อรองที่เท่าเทียม ก็ไม่มีกติกาไปด้วย จึงมักอาศัยความรุนแรงหรือการข่มขู่ด้วยความรุนแรง เช่น ตั้งรัฐบาลในค่ายทหาร ประท้วงด้วยการทำให้บางส่วนของเมืองหรือทั้งเมืองกลายเป็นอัมพาต ใช้อาวุธเข้าทำร้ายกัน ยึดและปิดสถานที่ราชการและที่สาธารณะ ขัดขวางการเลือกตั้งตามกฎหมาย เป็นต้น การเมืองที่สกปรกและรุนแรงเช่นนี้มักจะจบไม่สวย แทนที่การเหลื่อมล้ำทางการเมืองจะถูกแก้ไข เพื่อให้การเมืองสะอาดขึ้นและไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงอีก กลับเกิดการยึดอำนาจและทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการเมืองกลายเป็นสถาบันถาวร ด้วยประกาศคำสั่งของคณะรัฐประหารและรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐประหารร่างขึ้นเอง (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2561)

### 2.4.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน

การสูญเสียคุณค่าและวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นปัญหาที่มาพร้อมกับความไม่เป็นธรรมคือ อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ถูกกลืนหรือทำให้พร่ามัวไป ศูนย์กลางอำนาจหรือรัฐได้สร้างวาทกรรมด้านอัตลักษณ์ที่มักมองว่าชุมชนท้องถิ่นเป็นศัตรูต่อการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ ที่เห็นได้ชัดคือ การขัดแย้งอัตลักษณ์ให้กลุ่มชาติพันธุ์บนที่สูงว่าเป็น “ชาวเขา” ซึ่งมีนัยของการเป็นกลุ่มคนที่อาจไม่ใช่คนไทย อาจเป็นภัยต่อความมั่นคง มีส่วนร่วมค้ายาเสพติด ตัดไม้ทำลายป่า และขาดการพัฒนา ทั้งหมดนี้เป็นวาทกรรมที่รัฐไทยสร้างขึ้นก่อให้เกิดภาพลักษณ์ในทางลบ และสร้างความเป็นอื่นแก่ชนเผ่าพื้นเมือง

ปัญหาความไม่เป็นธรรมที่ซ่อนเร้นยังปรากฏในรูปของอำนาจต่อรองระหว่างเกษตรกรและนายทุนที่แตกต่างมากขึ้นเรื่อยๆ กล่าวคือ เกษตรกรมีอำนาจน้อยลง ขณะที่กลุ่มทุนมีอำนาจมากขึ้น ซึ่งปัญหานี้สืบเนื่องมาจากการที่ชุมชนสูญเสียสิทธิในการเข้าถึงและจัดการฐานทรัพยากร ตลอดจนถูกปิดกั้นการมีส่วนร่วมในการกำหนดการพัฒนาและอัตลักษณ์ของตนเอง ผลักดันให้เกษตรกรต้องประสบความเสี่ยงในการดำรงวิถีชีวิตตนเอง ความไม่เป็นธรรมในระบบฐานทรัพยากร การผลิต และกลไกตลาดทั้งหมดนี้ทำให้เกษตรกรจำนวนไม่น้อยไม่อาจรับภาระ และเผชิญความเสี่ยงต่อไปได้ จึงต้องเปลี่ยนจากวิถีเกษตรไปเป็นแรงงานรับจ้างในและนอกภาคการเกษตร และเผชิญกับความไม่เป็นธรรมในระบบแรงงานที่มีการขูดรีดแรงงาน ได้รับความเสี่ยง และเผชิญกับความไม่มั่นคงในการดำรงชีพซึ่งมีความเลวร้ายไม่ต่างกัน

กระบวนการลดทอนคุณค่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ความเป็นชุมชน และกระบวนการสร้างสมความไม่เป็นธรรมทางสังคม-วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมีลักษณะบางประการที่เอื้อให้

ความไม่เป็นธรรมขยายวงกว้างขึ้น และหนักหน่วงขึ้นอย่างแยกแยะและแนบเนียน นั้นหมายถึงว่าความไม่เป็นธรรมกำลังเจริญเติบโตไปได้อย่างปกติสุข เพราะผู้คนเห็นว่าความไม่เป็นธรรมเป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคม หรือเห็นว่าไม่มีหนทางแก้ไขหรือทางเลือกอื่นใด เหตุปัจจัยของความแนบเนียนมี 3 ประการกันคือ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันวิจัยสังคม, 2555, น. 5-8)

1) ความไม่เป็นธรรมทางสังคม-วัฒนธรรมมีความเป็นนามธรรมสูง เมื่อเทียบกับความเป็นธรรมเรื่องแรงงาน (เห็นเป็นรูปธรรมจากลักษณะงานและชั่วโมงการทำงาน การให้สวัสดิการและการคุ้มครองแรงงาน ฯลฯ) เรื่องเศรษฐกิจ (เห็นเป็นรูปธรรมจากรายได้) เรื่องทรัพยากรธรรมชาติ (เห็นเป็นรูปธรรมจากการจัดการดิน น้ำ ป่า ฯลฯ) แล้ว การที่ชุมชนและวัฒนธรรมถูกลดทอนและทำให้กลายเป็นชายขอบนั้นจะเป็นเรื่องที่เราเห็นและบรรยายให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมได้ยากกว่า นอกจากนั้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมนั้นเป็นไปอย่างช้า ๆ ค่อยสะสม ใช้เวลานาน แต่ก็มักจะส่งผลกระทบหรือซ้ำเติมต่อวิถีชีวิตในมิติอื่น ๆ ด้วย และกว่าจะรู้และและเข้าใจก็มักจะสายเกินแก้ หรือเมื่อหันกลับมาดูที่ต้นตอที่ปรากฏว่าต้นเหตุทางสังคม-วัฒนธรรมลึกลงไปเกือบหมดแล้ว เช่นการที่วิถีชนบทถูกลดทอนคุณค่าให้เป็น “บ้านนอก-คอกนา” แต่ขณะที่เมืองถูกยกย่องให้เป็น “แหล่งความเจริญ” ทำให้ค่อย ๆ เกิดปรากฏการณ์ “การอพยพย้ายถิ่น” “เมืองโตเดียว” “ชนบทล่มสลาย” ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมและทำให้จุดแข็งทางวัฒนธรรมและประสิทธิภาพของทั้งเมืองและชนบทถูกทำลายไป วัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนใหญ่อย่างยอมรับ เคารพ ให้เกียรติ และดูแลกัน แทนจะสูญสิ้นไปแล้ว นอกจากจะเป็นนามธรรมแล้ว “วัฒนธรรม” ยังมีความซับซ้อนและมีความเป็นพลวัตในความหมายของ “ชีวิตวัฒนธรรม” ไม่ใช่ “ศิลปวัฒนธรรม” ที่อาจจะมองให้หยุดนิ่งหรือตายตัว นำมาแยกส่วนเพื่อเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์ได้

2) ความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น มักจะถูกมองว่า เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบ ผลกระทบในลักษณะผสม (Mixed Impact) หรือการมีทั้งได้มีทั้งเสีย (Trade-Off หรือ Lost-Gain) ทำให้ฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่า มีเสียงมากกว่าจะยื่นเตือนให้เห็นถึงผลด้านบวกเป็นหลัก หรือยิ่งไปกว่านั้น ก็มักจะใช้ฐานคิดที่รองรับความเป็นบวกนั้น เช่น ใช้แนวคิด “อรรถประโยชน์นิยม” (Utilitarianism) โดยให้เหตุผลของประโยชน์สูงสุดเพื่อคนส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงมีความชอบธรรมแล้วที่คนส่วนน้อยจะต้องเสียสละ การอ้างฐานคิดเช่นนี้มีส่วนสร้างความไม่เป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม และอันที่จริงแล้วต้องยอมรับกันว่าความไม่เป็นธรรมนี้สร้างประโยชน์ให้คนบางกลุ่มและคนบางกลุ่มนี้อาจจะเป็นคนกลุ่มเล็ก ๆ ด้วยซ้ำ ซึ่งตามทัศนะของ John Rawls แล้วเป็นการมองประโยชน์โดยรวมและมองข้ามผู้คนที่ทุกขร้อนนักคิด Antonio Gramsci ได้พูดถึง “ทฤษฎีการครอบงำทางวัฒนธรรม” (Theory of cultural hegemony) หมายถึง สภาพที่สังคมมีวัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายแต่ทว่ามโนทัศน์และวัฒนธรรมกลับถูกนิยามและกำหนดโดยผู้นำที่มีอำนาจ ทำให้เกิดการ

ยอมรับร่วมกันในที่สุด (Imposed and accepted as the cultural norm) ความไม่เป็นธรรมนี้จึงเป็นเรื่องเชิงโครงสร้างหรือเชิงสถาบัน (Institutionalized Social Inequality) ซึ่งทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติเชิงที่ถ่ายทอด ตอกย้ำ ผลิตซ้ำ และฝังรากอยู่ในสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม (Institutionalized Discrimination) และการฝังรากลึกและแนบเนียนเช่นนี้ทำให้เราแทบจะรู้สึกว่าการเลือกปฏิบัติหรือเป็นความไม่เป็นธรรมชนิดหนึ่ง แต่ในทางตรงกันข้ามกลับรู้สึกว่าเป็น “เรื่องปกติธรรมดาในสังคม”

3) ความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นถูกรองรับด้วยวาทกรรมที่ตอกย้ำฝังแน่น หรือถูกรองรับด้วยกระบวนการที่ทำให้ผู้คนเหินห่างจากความเป็นจริงทางสังคม วาทกรรมบางชุดถูกตอกย้ำและผลิตซ้ำจนครอบงำไปถึงระดับใต้จิตสำนึก หากไม่มีการตั้งคำถามและเปิดพื้นที่ให้เกิดการพูดคุยก็จะกลายเป็น “ความเป็นจริงอีกชุดหนึ่ง” เช่น “คนจนเพราะความขี้เกียจ” หรือ “ไม่มีความจนในหมู่คนชั้น” นอกจากนี้ ความศรัทธาในเสรีนิยมใหม่ที่แทรกซึมเข้าไปในระบบคิดของสาธารณชนก็ทำให้คำพูดอย่างเช่น “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” เป็นเรื่องปกติธรรมดาของโลกและไม่จำเป็นต้องเข้าไปขัดขวางหรือแทรกแซง ยิ่งไปกว่านั้น การทำให้ชีวิตของผู้อื่นดูเสมือนอยู่ไกลไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันปกติของเรา (Irrelevant) ก็ตอกย้ำความ “ต่างคนต่างอยู่” และทำให้ความรับผิดชอบหรือเชื้อไขถูกตัดตอนออก

#### 2.4.4 ด้านการศึกษา

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ ตลอดช่วงที่ผ่านมาเนื่องจากสาเหตุของปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานั้นมีมากมายจนมองไม่เห็นหนทางและจำเป็นต้องไม่ถูกกว่าควรรีเริ่มแก้ไขหรือปฏิรูปกันอย่างไรท่ามกลางช่วงเวลาที่ผ่านมาหลังการปฏิรูปการศึกษาครั้งแรกจนถึงปัจจุบัน ใกล้เคียงสองทศวรรษประเทศไทยยังไม่สามารถทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศดีขึ้นและเท่าเทียมกันได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากคุณภาพทางการศึกษามีส่วนสำคัญต่อการสร้างเสริมทุนมนุษย์ (Capital Human) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทักษะความรู้ความสามารถซึ่งมีผลต่ออัตราการตอบแทนแต่ละบุคคลและเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจระยะยาวของประเทศ ทั้งนี้ความไม่เท่าเทียมกันในการศึกษาคือความไม่เท่าเทียมกันในการผลิตของทุนมนุษย์ ซึ่งไม่เพียงแต่มาตรการกระจายการศึกษาไม่เท่ากันที่เกิดขึ้นจริงในสังคมแต่ยังรวมไปถึงประสิทธิภาพของนโยบายการศึกษา การศึกษาถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวต่อไปได้ แต่การจะทำให้เด็กได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมีความเท่าเทียมกันทั่วถึงกันนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก แม้จะมีนโยบายมากมายที่จะส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนามากขึ้น หากแต่เป็นนโยบายที่ชนชั้นกลางและชนชั้นสูงเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์

องค์การยูนิเซฟและสำนักงานสถิติแห่งชาติ เผยแพร่ผลสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย หรือ MICS (Multiple Indicator Cluster Surveys) จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและสตรีในด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพพัฒนาการการศึกษาและการคุ้มครองเด็ก จากครัวเรือนกว่า 28,652 ครัวเรือนทั่วประเทศระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2558 ถึงเดือนมีนาคม 2559 ปรากฏข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าด้านเด็กและสตรีหลายด้าน เช่น อัตราการจดทะเบียนเกิด อัตราการใช้น้ำดื่มจากแหล่งน้ำที่สะอาด อัตราการเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ทั้งนี้ความเป็นอยู่ของเด็กและสตรีในประเทศไทยได้รับการพัฒนาไปมากในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา แต่ในขณะที่เดียวกันผลสำรวจครั้งนี้ได้ตอกย้ำความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงของเด็กกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่เด็กอาศัยอยู่ชาติพันธุ์ของเด็ก รายได้ของครอบครัวและระดับการศึกษา ความไม่เท่าเทียมกันถือเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและเร่งด่วน ผลการสำรวจยังชี้ให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในด้านต่าง ๆ โดยพบว่า เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปีในประเทศไทยเพียงร้อยละ 41 ที่มีหนังสือเด็กอย่างน้อยสามเล่มที่บ้าน ทั้งที่หนังสือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการส่งเสริมพัฒนาการและการศึกษาของเด็ก เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของแม่พบว่า พัฒนาการและศึกษาของลูก ร้อยละ 24 ของเด็กที่แม่ไม่มีการศึกษาไม่ได้เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษา เมื่อเทียบกับเด็กเพียงร้อยละ 0.4 ที่แม่มีการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ และองค์การยูนิเซฟประเทศไทย, 2560)

ศาสตราจารย์กิตติคุณดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ราชบัณฑิตสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสภา ได้กล่าวในการประชุมวิชาการราชบัณฑิตสัญจรประจำปี 2561 (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561, น. 10-11) ว่าความเป็นธรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐานหมายความว่าโอกาสความเท่าเทียมในการได้รับการศึกษาหรือการเข้าโรงเรียนและความเท่าเทียมในมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาที่นักเรียนพึงได้รับไม่ว่านักเรียนนั้น จะเกิดหรืออาศัยอยู่ในส่วนใดของแผ่นดินไทยผลวิจัยขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาหรือโออีซีดี (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) ยืนยันชัดเจนว่าความเป็นธรรมหรือความเท่าเทียมทางการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งระบบ โออีซีดี พบว่า ระบบการศึกษาของประเทศที่นักเรียนมีคะแนนปีซา (PISA) สูงมักเป็นประเทศที่มีความเท่าเทียมทางการศึกษาสูงหรือมีความเหลื่อมล้ำต่ำทุกระบบการศึกษามีเป้าหมายในการสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาหรือทำให้ความเหลื่อมล้ำลดลงการกระจายทรัพยากรการเรียนรู้ที่เป็นธรรมสามารถช่วยลดอิทธิพลของความเหลื่อมล้ำทางด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่อการเรียนรู้ได้นั้นคือการสนับสนุนเป็นพิเศษแก่นักเรียนและโรงเรียนที่ยากจนและที่อยู่ในพื้นที่ที่ด้อยเปรียบกว่าทั้งด้านสถานะ

ทางสังคมและเศรษฐกิจให้มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอจะสามารถลดข้อผิดพลาดของความเหลื่อมล้ำจากตัวแปรนี้ลงได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561, น. 76-77, 81) ได้รายงานสภาวะการณ์ด้านการศึกษาในด้านความเท่าเทียมทางการศึกษาดัชนีความเสมอภาคของผู้สำเร็จการศึกษาตามพื้นที่จากรายงาน Global Education Monitoring Report 2017 พบว่า ประเทศไทยมีค่าดัชนีความเสมอภาคของผู้ที่จบการศึกษาตามพื้นที่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงที่สุดในกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตะวันออกทั้งในระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมีค่าดัชนีความเสมอภาคเรียงตามระดับการศึกษาคือ 1.0 0.98 และ 0.78 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพื้นที่สูงกว่ากลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตะวันออกในด้านคุณภาพการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติพิจารณาจากการประเมินPISA และTIMSSพบว่า ผลการประเมินนักเรียนในโครงการPISA 2015 ของนักเรียนไทยมีผลการประเมินต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติทุกวิชาและมีแนวโน้มผลการประเมินต่ำลงทุกวิชาเมื่อเทียบกับการประเมินครั้งที่ผ่านมาส่วนการประเมินผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ (TIMSS 2015) พบว่าทั้ง 2 วิชาของไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ 500 คะแนนการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษานานาชาติเพื่อพิจารณาการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาปีพ.ศ. 2560 พบว่าประเทศไทยไม่ติด 100 อันดับแรกในขณะที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียที่ติด 10 อันดับแรกได้แก่มหาวิทยาลัยจากฮ่องกง (3 แห่ง) รองลงมาได้แก่มหาวิทยาลัยจากประเทศสิงคโปร์จีนและเกาหลีใต้ประเทศละ 1 แห่งและญี่ปุ่น 1 แห่งโดยสิงคโปร์ติดอันดับที่สูงสุดของมหาวิทยาลัยในเอเชียและเมื่อพิจารณาสถาบันอุดมศึกษาของไทยซึ่งเป็นรองประเทศในภูมิภาคเอเชียด้วยกันเช่นญี่ปุ่นจีน-ฮ่องกงจีน-ไทเป (ไต้หวัน) สาธารณรัฐประชาชนจีนและสิงคโปร์โดยสถาบันอุดมศึกษาของไทยติด 300 อันดับแรก 2 แห่งได้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ติดอันดับ 253 และมหาวิทยาลัยมหิดลติดอันดับ 295 ในด้านคุณภาพการศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพลดลงมีหลักฐานต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาไทยที่ลดลงทั้งที่เป็นการสำรวจโดยองค์กรระหว่างประเทศและการประเมินโดยองค์กรภายในประเทศเช่นสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) และการทดสอบของต้นสังกัดซึ่งส่วนใหญ่ยังมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐานความรู้ที่วันนี้หมายถึงความรู้ในวิชาที่สำคัญได้แก่คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์การคิดเชิงวิเคราะห์และภาษาส่วนนักเรียนที่มีความรู้จริงก็มีแต่มีจำนวนน้อยส่วนมากการศึกษาขององค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic CO-Operation and Development: OECD) หรือPISA (Programme for International Students Assessment) พบว่า นักเรียนไทยที่มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ในระดับสูงมีเพียงร้อยละ 1 ซึ่งก็อาจจะจะเป็นนักเรียนที่ไปชนะการแข่งขันโอลิมปิกทางวิชาการสาขาต่าง ๆ ก็ได้ซึ่งไม่ได้

หมายถึงคุณภาพโดยเฉลี่ยของระบบการศึกษาไทยนอกจากนี้ PISA ยังพบว่า ผลการสอบในปี 2015 ของประเทศไทยทำคะแนนวิชาวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์และการอ่านได้เท่ากับ 421, 409 และ 415 ตามลำดับซึ่งลดลงจากการสอบในปี 2012 ประมาณ 11-32 คะแนน โดยวิชาการอ่านมีการลดลงมากที่สุดทำให้ประเทศไทยมีอันดับคะแนนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อยู่ที่ลำดับที่ 54 ทั้งคู่ส่วนวิชาการอ่านได้อันดับที่ 57 จาก 72 ประเทศที่เข้าร่วมประเมินในครั้งนี้นี้ ดังนั้นคุณภาพที่ลดลงย่อมหมายถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์และองค์ความรู้ที่มีอยู่ในระบบการศึกษาไทยยังต่ำกว่ามาตรฐานระบบการถ่ายทอดความรู้ของครูผู้เด็กยังต้องพัฒนาครูต้องส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันเพราะครูเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ซึ่งผลการวิเคราะห์ของ OECD ชี้ให้เห็นว่าครูที่เด็กรักและมีเทคนิคการสอนที่ดี โดยเฉพาะเทคนิคการสอนที่มีความยืดหยุ่นทั้งต่อผู้เรียนที่มีความสามารถสูงและต่ำ นอกจากนี้ OECD ยังพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับคำแนะนำจากครูเป็นรายบุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงให้เห็นถึงทักษะการเรียนรู้ที่ดีกว่าที่สำคัญประเทศส่วนใหญ่จะมีผลคะแนนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยทางสถิติ

ในส่วนของการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดเชียงรายในภาพรวมมีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษา และหน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เชียงราย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญ สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยโรงเรียนทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) การศึกษาภาพรวมจังหวัดเชียงรายโดยหน่วยงานทางการศึกษาของจังหวัดเชียงรายทุกหน่วยงาน พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการทุกด้านครุภัณฑ์ทางการศึกษาไม่เพียงพอและไม่รองรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังยากจนไม่สามารถส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น แม้รัฐบาลจะมีนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผลให้ผู้ปกครองบางคนต้องให้บุตรหลานไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัวรวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา น้อยก่อให้เกิดปัญหาเด็กตกหล่นและออกกลางคันจำนวนมาก ผู้ปกครองของเด็กมีถิ่นที่อยู่อาศัย

ห่างไกลและมีฐานะยากจนส่งผลให้เด็กไม่ได้รับบริการตามแผนที่กำหนด และส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอที่ตัวของสถานศึกษา ส่วนหนึ่งอยู่บนพื้นที่สูงการคมนาคมไม่สะดวกมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์วัฒนธรรมภาษา ตลอดจนความไม่สงบตามแนวชายแดนเป็นอุปสรรคในการสื่อสารและการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กไร้รัฐ ไร้สัญชาติ และการเกิดปัญหาการใช้แรงงานเด็กการค้ามนุษย์และการตั้งครกในวัยเรียน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย, 2560, น. 9, 17-19)

จะเห็นได้ว่า ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจากความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ในสังคมไทย โดยจังหวัดที่มีระดับการพัฒนาสูงส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในบริเวณภาคกลางและภาคตะวันออกส่วนจังหวัดที่มีระดับการพัฒนารองลงในจะตั้งอยู่ในภูมิภาคอื่นแต่มีลักษณะเป็นเมืองขนาดใหญ่ ประจำภูมิภาคเหล่านั้นเช่นเชียงใหม่ขอนแก่นภูเก็ต เป็นต้น ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ก็จะมีการพัฒนาที่น้อยกว่ากลุ่มจังหวัดดังกล่าว ซึ่งลักษณะเช่นนี้สะท้อนการเกิดสภาวะความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ในระดับสูงเป็นอย่างยิ่ง

#### 2.4.5 ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ

โครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและความมั่นคงของประเทศ โดยเป็นโครงสร้างซึ่งรองรับชุมชนหรือความเจริญของชุมชน อาทิเช่น ที่อยู่อาศัยระบบคมนาคมการสื่อสารหรือโทรคมนาคม ระบบไฟฟ้าและประปา เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วโครงสร้างพื้นฐานก็ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการก่อสร้างในเขตชุมชนเท่านั้นตัวอย่างโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวเช่น เขื่อน ระบบขนส่ง (ถนนทางรถไฟ) ระบบป้องกันอุทกภัย ระบบชลประทาน ระบบผลิตกระแสไฟฟ้าหรือพลังงาน เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศเปรียบเสมือนเส้นเลือดที่คอยหล่อเลี้ยงโครงสร้างระบบเศรษฐกิจให้คงดำรงอยู่ได้

ในด้านความเหลื่อมล้ำด้านที่ดินทำกินการเข้าถึงแหล่งทุนและโครงสร้างพื้นฐานจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปี2560 พบว่าการกระจายการถือครองที่ดินของครัวเรือนที่ทำการเกษตรในประเทศไทยในปี2560 พบว่ามีครัวเรือนที่ถือครองที่ดินระหว่าง10 – 19ไร่ มากที่สุดประมาณร้อยละ27.6 ขณะที่ครัวเรือนเพียงร้อยละ9.0 ถือครองที่ดินมากกว่า 40 ไร่/ครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองถึงร้อยละ16.2 เมื่อจำแนกการถือครองที่ดินแยกตามภูมิภาคพบว่า ภาคเหนือมีจำนวนครัวเรือนทำการเกษตรที่ไม่มีที่ดินสูงที่สุดเป็นจำนวน207,700 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ47.02 และภาคใต้มีจำนวนครัวเรือนทำการเกษตรที่ไม่มีที่ดินน้อยที่สุดเป็นจำนวน2 9,794 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ6.76 การเข้าถึงแหล่งทุนเมื่อพิจารณาจากการกู้ยืมเงินของ



ครัวเรือนพบว่าครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำสุดมีการกู้ยืมมากที่สุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 56.25 ขณะที่ครัวเรือนสถานะทางเศรษฐกิจดีสุดมีการกู้ยืมเงินคิดเป็นร้อยละ 49.72 โดยร้อยละ 95.51 ของมูลค่าหนี้ของครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำสุดเป็นการกู้ในระบบอื่กร้อยละ 4.49 ของมูลค่าหนี้เป็นการกู้ในระบบครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำสุดส่วนใหญ่กู้ในระบบเพื่อทำการเกษตรคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 46.75 ของมูลค่าหนี้รองลงมาเป็นการกู้เพื่ออุปโภคบริโภคร้อยละ 32.06 ขณะที่ครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีที่สุดมีการกู้ยืมในระบบเพื่อใช้ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและ/หรือที่ดินคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 49.38 ของมูลค่าหนี้รองลงมาเป็นการกู้ในระบบเพื่ออุปโภคบริโภคคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.27 ของมูลค่าหนี้ทั้งนี้หนี้โดยเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำสุด คือ 106,442 บาทขณะที่ครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีสุดมีหนี้ถึง 920,176 บาท

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากภาระหนี้ของครัวเรือนคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ พบว่าครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำสุดมีการชำระหนี้คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ถึงร้อยละ 54.78 สูงกว่าครัวเรือนในกลุ่มอื่นถึง 2 เท่า สะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนแต่การกู้ยืมก่อให้เกิดเป็นภาระทางการเงินต่อครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำอย่างมากการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานของไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ยังพบความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โดยครัวเรือนยากจนมีคอมพิวเตอร์ในบ้านเพียงร้อยละ 1.64 ขณะที่ครัวเรือนไม่ยากจนมีคอมพิวเตอร์ถึงร้อยละ 23.94 ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำที่สุด โดยเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีที่สุดพบว่า ครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำสุดมีคอมพิวเตอร์ในครัวเรือนเพียงร้อยละ 2.8 ขณะที่ครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีที่สุดมีคอมพิวเตอร์ในครัวเรือนมากถึงร้อยละ 53.41 นอกจากนี้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในครัวเรือนของครัวเรือนยากจนมีอยู่อย่างจำกัดและมีความแตกต่างกันมากกับครัวเรือนที่ร่ำรวย โดยครัวเรือนยากจนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 0.72 ขณะที่ครัวเรือนไม่ยากจนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตถึงร้อยละ 19.13 นอกจากนี้หากพิจารณาครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีที่สุดมีสัดส่วนการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตถึงร้อยละ 46.75 ทั้งนี้การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานในด้านไฟฟ้าประปา โทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของครัวเรือนในเขตเมืองมีสัดส่วนสูงกว่าในเขตชนบทในทุกโครงสร้างพื้นฐานส่วนหนึ่งสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำในการขยายการให้บริการในระดับพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, น. 29-31)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560, น. 25-26) ได้กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุขคนไทยเข้าถึงหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึงคิดเป็นร้อยละ 99.95 คงที่

จากปี 2559 โดยประชาชนส่วนใหญ่ใช้บริการภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าจำนวน 48.1 ล้านคน (72.8%) ลดลงจากร้อยละ 73.44 ในปี 2559 รองลงมา คือ ระบบประกันสังคมจำนวน 11.8 ล้านคน (18%) และระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน 4.9 ล้านคน (7.5%) นอกจากนี้ยังมีบุคคลที่ใช้สิทธิอื่น ๆ อีกประมาณ 4.98 แสนคนแต่ยังมีบุคคลที่ยังไม่ลงทะเบียนสถานะสิทธิอีกจำนวน 33,110 คน อย่างไรก็ตามการลดลงของผู้เข้าถึงหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าไม่ได้สะท้อนว่าคนมีการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขที่ลดลงเนื่องจากเมื่อพิจารณาสิทธิประกันสังคมซึ่งเป็นระบบประกันสุขภาพสำหรับลูกจ้างภาคธุรกิจ/เอกชน (มาตรา 33 และ 39) พบว่ามีผู้ใช้สิทธิเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากร้อยละ 15.6 ในปี 2553 เป็นร้อยละ 17.7 ในปี 2559 จนถึงร้อยละ 18 ในปี 2560 ซึ่งทำให้ประชาชนได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้นและยังได้สวัสดิการเพิ่มเติมนอกเหนือจากระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเช่นเงินชดเชยกรณีที่ขาดรายได้เป็นต้นเมื่อพิจารณาการเข้าถึงสวัสดิการด้านสุขภาพของคนไทยจำแนกตามกลุ่มรายได้พบว่าทุกกลุ่มรายได้มีการเข้าถึงในระดับสูงกว่าร้อยละ 90 โดยคนยากจนที่สุดร้อยละ 10 มีหลักประกันด้านสุขภาพคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 98.42 อย่างไรก็ตามแม้ว่าสวัสดิการด้านสาธารณสุขจะครอบคลุมประชากรเกือบทั้งหมดแต่เมื่อพิจารณารายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของคนแต่ละกลุ่มยังพบว่าคนที่มียาได้ต่ำสุดมีสัดส่วนรายจ่ายด้านสุขภาพสูงกว่าคนที่มียาได้สูง โดยคนที่มียาได้ต่ำสุดมีรายจ่ายด้านสุขภาพ (ค่ายาและเวชภัณฑ์รวมค่ารักษาผู้ป่วยคนไข้ในและนอก) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.54 ของรายได้ขณะที่คนรายที่สุดมีรายจ่ายด้านสุขภาพคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 8.77 ต่อรายได้เท่านั้นความแตกต่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าถึงแม้คนจนจะเข้าถึงนโยบายและหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในอัตราส่วนที่สูงแต่ก็ยังเป็นกลุ่มที่มีภาระรายจ่ายสูงที่สุดการกระจายบุคลากรทางการแพทย์มีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคมาโดยตลอดส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในโอกาสการเข้าถึงและคุณภาพการให้บริการทางสาธารณสุขแม้ว่าแนวโน้มการผลิตบุคลากรทางการแพทย์จะมีเพียงพอต่อความต้องการในอนาคตแต่การกระจายของบุคลากรทางการแพทย์กลับมีข้อจำกัดโดยพบว่ามีการกระจุกตัวของแพทย์เป็นจำนวนมากในจังหวัดใหญ่ ๆ ดังจะเห็นได้จากอัตราส่วนแพทย์ต่อประชากรที่ต่ำ อาทิเช่นกรุงเทพมหานครที่มีอัตราส่วนประชากรต่อแพทย์ดีที่สุดคืออยู่ที่ประชากร 710 คนต่อแพทย์ 1 คนขณะที่บึงกาพบว่ามีอัตราส่วนประชากร 6,277 คนต่อแพทย์ 1 คนนั้นหมายความว่าแพทย์ต้องมีการเคลื่อนย้ายมากขึ้นซึ่งอาจมีผลต่อความล่าช้าในการให้บริการรวมถึงคุณภาพของการให้บริการอย่างไรก็ตามปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์เข้ามาเพื่อช่วยในการให้บริการซึ่งถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพของการให้บริการด้านการแพทย์ได้ในอีกทางหนึ่ง

ความเหลื่อมล้ำในระบบคมนาคมขนส่งคล้ายกับความเหลื่อมล้ำในด้านอื่น ๆ มันสะท้อนจากคนที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกันย่อมต้องแบกภาระการเดินทางการคมนาคมแตกต่างกันตัวอย่าง เช่น คนที่มีรายได้น้อยมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ไปกับการเดินทางสักกี่เปอร์เซ็นต์ เมื่อเทียบกับคนที่มีรายได้สูง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วใครมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการคมนาคมขนส่งมากกว่าถ้าสัดส่วนนี้ใกล้เคียงกัน อาจกล่าวได้ว่าไม่มีความเหลื่อมล้ำแต่ถ้าสัดส่วนนี้แตกต่างกันมากอาจกล่าวได้ว่ามีความเหลื่อมล้ำมากเช่น ในงานวิจัยของผมค่าใช้จ่ายด้านการคมนาคมของครัวเรือนที่สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำที่สุดร้อยละ 10 มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายทางการเดินทางถึง 17 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ครัวเรือนเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มรายได้อื่น ๆ ขณะที่กลุ่มที่มีรายได้สูงสุดมีสัดส่วนรายจ่ายด้านนี้เพียงร้อยละ 9-15 นอกจากนี้ยังมีความเหลื่อมล้ำในมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากทางด้านค่าใช้จ่ายเช่นความเหลื่อมล้ำด้านเวลาการเดินทางถึงแม้ว่าคน 2 คนมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่แตกต่างกันแต่ถ้าคนหนึ่งต้องใช้เวลาเดินทางมากกว่าอีกคนหนึ่งก็สามารถกล่าวได้ว่ามีความเหลื่อมล้ำในด้านคมนาคมขนส่งเช่นเดียวกันในอดีตหลายสิบปีงบประมาณของรัฐบาลที่ลงทุนไปกับระบบคมนาคมขนส่งส่วนใหญ่ใช้ไปกับการก่อสร้างถนนทางด่วนเพราะฉะนั้นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากงบประมาณการลงทุนในส่วนนี้คือผู้ที่สามารถใช้ถนนที่รัฐบาลสร้างได้และผู้ที่จะไม่ใช้ถนนก็คือผู้ที่มีกำลังซื้อรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคลมาใช้งานขณะที่ผู้ที่ไม่มีกำลังซื้ออาจจะเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจนหรือผู้ที่ไม่สามารถขับรถยนต์ได้เช่นคนชราหรือเด็กกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับประโยชน์จากการลงทุนค่อนข้างน้อยสิ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจนคือเมื่อมีถนนแล้วไม่มีระบบขนส่งสาธารณะเข้ามาให้บริการทิศทางที่ชัดเจนของระบบคมนาคมขนส่งของไทยที่ผ่านมาคือรัฐสร้างถนนขณะเดียวกันหน้าที่การเดินทางบนถนนเป็นหน้าที่ของประชาชนเองรัฐไม่ให้การอุดหนุนระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะยกเว้น ขสมก. (องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ : Bangkok Mass Transit Authority) และบขส. (บริษัทขนส่งจำกัด : The Transport Co.,Ltd) ในต่างจังหวัดรถประจำทางหรือรถสองแถวที่เห็นกันรัฐไม่ได้ให้การอุดหนุน ผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะต้องเก็บค่าโดยสารให้เพียงพอต้นทุนเอง แต่ประเทศที่พัฒนาแล้วมองว่าการขนส่งสาธารณะเป็นบริการขั้นพื้นฐานที่รัฐมีหน้าที่จัดสรรให้แก่ประชาชนคล้ายกับบริการสาธารณะอื่น ๆ เช่น การศึกษาการสาธารณสุขอย่างน้อยมีขั้นต่ำขั้นหนึ่งที่สังคมตกลงกัน ซึ่งเป็นระดับที่รัฐควรจัดหาให้แก่ประชาชนยิ่งประเทศที่มีการพัฒนามากระดับของการบริการขั้นต่ำก็จะยิ่งสูงขึ้นสังเกตได้จากประเทศที่มีการพัฒนาสูง ระบบขนส่งสาธารณะจะมีคุณภาพสูงมีการให้บริการที่ทั่วถึงอัตราค่าโดยสารประชาชนสามารถแบกรับได้โดยที่ไม่มีภาระมากนักแต่ประเทศไทยไม่มีแนวคิดนี้ (พรรณษา กาเหว่า, 2562)

จากสังคมที่ละเลยการกระจายโอกาสอย่างทั่วถึงมาเป็นเวลานานนำมา ซึ่งความแตกต่างทางเศรษฐกิจและทางสังคมในมิติสำคัญหลายด้านเช่นการศึกษาคุณภาพพื้นฐานของชีวิตการเข้าถึงโอกาสที่นำมาซึ่งความแตกต่างทางรายได้ที่ห่างกันมากยิ่งขึ้น ที่นำไปสู่วัฏจักรของปัญหาที่ถลำลึกแย่งลงกว่าเดิมอย่างต่อเนื่องทั้งนี้เพราะขาดการเข้าใจปัญหาที่แท้จริงจึงทำให้ในอดีตที่ผ่านมาเป็นการแก้ปัญหาแบบเฉพาะหน้าเป็นส่วนใหญ่มากกว่านั้นคือ แนวทางการแก้ปัญหากลับใช้วิธีการมาตรการในระบบเดิมที่พิสูจน์แล้วว่ากลไกแบบเดิมไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการแก้ปัญหาระบบใหม่ที่ใช้กลไกของรัฐเข้าแก้ปัญหาที่ตรงจุดคือ การกระจายโอกาสสู่ภูมิภาค โดยเฉพาะชนบทในทุกมิติ เช่น การศึกษาการพึ่งตนเองได้ จากการมีความรู้ความสามารถทำกินบนที่ดินของตนเองที่ไม่ใช่การช่วยเหลือแต่บ่มเพาะให้แข็งแกร่งในบริบทของเขา โดยไม่ต้องเทียบเคียงกับชุมชนอื่น ๆ เพราะความพึงพอใจมีแตกต่างกันได้ไม่ใช่ความเหลื่อมล้ำที่ส่วนกลางยึดยึดให้ทั้งนี้กระทำผ่านระบบภาษีที่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บและการเก็บภาษีจากผู้มีทรัพย์สินจำนวนมากที่สมควรกระจายสู่ผู้อื่นที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินของประเทศเช่นกัน โดยต้องส่งเสริมความเข้มแข็งในการดูแลชุมชนของตนเองผ่านอบต. ที่ต้องมีหลักคิดการพัฒนาบนความพอดีความพอเพียงในบริบทของท้องถิ่นบนความภาคภูมิใจของตนและท้องถิ่นตนจัดการศึกษาอบรมบนวิถีชีวิตที่พึ่งตนเองได้อย่างภาคภูมิใจมีการเติบโตทางเศรษฐกิจภายในที่นำมาซึ่งความยั่งยืน โดยมีการพัฒนาการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลที่เน้นความรู้ทันสื่อการเข้าถึงสื่อที่ดีการสร้างสื่อเพื่อการเรียนรู้พัฒนาในบริบทที่มีความเป็นสากลบนพื้นฐานของมรดกความคิดของตนเอง

## 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

เจตพัฒน์ ช่วยประสาพัฒนา (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนและวิเคราะห์อำนาจในการทำนวยของตัวแปรเหล่านั้น ศึกษาปัญหาและอุปสรรคขององค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูล

เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลจากผู้นำชุมชน จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลางทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ชุดตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว คือ ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนคนยากจนที่ขึ้นทะเบียนงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ การได้รับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนในระดับต่ำ และสามารถอธิบายความผันแปรบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนได้ร้อยละ 3.60 ตัวแปรที่สามารถทำนายบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ดีที่สุดคือ ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถทำนายบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนได้ร้อยละ 3.10 ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชน ได้แก่ การขาดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งสนับสนุนไม่เพียงพอ การขาดข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาคความยากจนของประชาชน และการขาดการประชาสัมพันธ์ ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหาคความยากจนที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้นน้อย

ศักดิ์ศรี มงคลอิทธิเวช (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ : กรณีศึกษา บ้านสบยาย อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community Action Research: CAR) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านสบยายในการเป็นชุมชนน่าอยู่โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ ศักยภาพของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน เมืองน่าอยู่ และการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีกิจกรรมหลัก 3 ประการ คือ การวิจัย การพัฒนาศักยภาพ และการปฏิบัติจริง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) การมองเป้าหมายร่วมกัน 2) การสร้างโครงสร้าง/ กลไกพื้นฐานเพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) การทำโครงการร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาริบทของชุมชนที่เอื้อให้ชุมชนเข้มแข็งและมีศักยภาพ พบว่าชุมชนบ้านสบยาย คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตลอดเวลา มีประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิปัญญาชาวบ้าน มีผู้นำที่มีความสามารถ และเมื่อมีปัญหาชุมชนมีกลไกทางสังคมที่ดีในการช่วยแก้ไขปัญหาค ชุมชนมีทุนในชุมชนครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ การดำเนินการพัฒนาศักยภาพบ้านสบยายให้เป็นชุมชนน่าอยู่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการผ่านการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) การมองเป้าหมายร่วมกัน โดยการจัดประชุมชาวบ้านเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน มีวิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่ตรงกัน คือ พัฒนาชุมชนให้เป็น

ชุมชนน่าอยู่ และจัดกิจกรรมการสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน โดยผ่านกิจกรรมการประยุกต์ใช้กระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม 2) การสร้างโครงสร้าง/ กลไกพื้นฐานเพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยการเดินสำรวจเพื่อเก็บข้อมูล และจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหา กลไกพื้นฐานในการพัฒนาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) การทำโครงการร่วมกัน โดยจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพบ้านสหายให้เป็นชุมชนน่าอยู่ และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานร่วมกันระหว่างทีมผู้วิจัยและตัวแทนภาคประชาชน พบว่า กระบวนการดังกล่าวเกิดผลดีต่อชุมชนคือ การเกิดแนวคิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดกระบวนการคิดการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน เกิดการยอมรับสภาพปัญหาในชุมชนและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เกิดการเรียนรู้ในการวางแผนพัฒนาโครงการ การเขียนโครงการเพื่อของบประมาณหรือขอความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอกต่าง ๆ และเกิดประสบการณ์ที่สามารถนำไปพัฒนาชุมชนในด้านอื่น ๆ ต่อไปได้

กันทรส แสนวนวงศ์ (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมใน กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชุมชนคลองบางซื่อ-รัชดาภิเษกมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนคลองบางซื่อ – รัชดาภิเษก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคม ใน 6 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงระบบการศึกษาและการพัฒนาเยาวชน การพัฒนาด้านกายภาพของชุมชน การแก้ไขปัญหาความยากจนและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมโดยอำนาจรัฐ การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐและความเหลื่อมล้ำในการแสดงความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม การระดมความคิด การประเมินคุณภาพชีวิตด้วยเทคนิคบันไดและจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้วยเทคนิค AIC ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานครของชุมชนริมคลองบางซื่อ-รัชดาภิเษก ในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 2) ชาวชุมชนมีความคาดหวังว่าการเข้าถึงระบบการศึกษาและการพัฒนาเยาวชนรวมทั้งการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐจะช่วยแก้ปัญหาของชุมชนให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากกว่าด้านอื่น ๆ

มัทยา บุตรงาม (2555) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ภายใต้สมมติฐานที่ว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีความสัมพันธ์ในลักษณะสองทิศทาง นั่นคือถ้าความ

เหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น และถ้าความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นก็ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาเป็นตัวแทนในการวัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และใช้สัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เป็นตัวแทนในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ โดยทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุดสองขั้น (Two Stage Least Square: 2SLS) กับข้อมูลรายจังหวัดของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2552 ทั้ง 73 จังหวัดในปี พ.ศ. 2531-2535 และ 76 จังหวัดในปี พ.ศ. 2537-2552 ผลการศึกษาพบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีความสัมพันธ์ต่อกันในทิศทางเดียวกัน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นเช่นกัน ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร และสัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเช่นกัน ผลการศึกษาจากการทดสอบสมมติฐานคущเนททางรายได้พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยเป็นไปตามสมมติฐานของคущเนท และผลการศึกษาจากการทดสอบสมมติฐานคущเนททางการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

พระเชมทตีสิตสารโ [รินสำราญ] (2560) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยอย่างยั่งยืน กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย 2) เพื่อศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์ในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 3) เพื่อวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของรัฐบาลที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีวิจัยเชิงเอกสาร และมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบปริบท (Content Analysis Techniques) ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย พบว่า การเข้าถึงการศึกษาภาคบังคับของคนไทยอยู่ในสัดส่วนที่สูง แต่ยังมีเด็กในวัยเรียนบางส่วนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา ในส่วนด้านรายได้นั้น ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ที่ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้น ในด้านที่ดิน ชาวบ้านที่ทำ

การเกษตร ไม่ได้มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง คนรวยก็มีแต่จะใช้อำนาจใช้เงินกว้านซื้อที่ดินเพิ่มมากขึ้น และด้านการบริการสาธารณสุข ผู้ที่มีรายได้น้อยมีโอกาสเสียชีวิตจากโรคภัยไข้เจ็บสูงกว่าคนที่มียาได้มาก ระบบสวัสดิการของภาครัฐ ระหว่างสวัสดิการของข้าราชการ กับบริการ 30 บาทรักษาทุกโรค หรือระบบประกันสังคมจากนายจ้าง สิ่งที่เป็นสิทธิประโยชน์ไม่เท่ากัน ผลการศึกษา นโยบายและยุทธศาสตร์ในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พบว่า 1) ด้านการศึกษานั้น ขยายการจัดการศึกษาทางไกลโดยใช้ โครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลและขาดแคลนครูผู้สอน 2) ด้านรายได้เพิ่มเบี้ยคนพิการและเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ยากจนให้เพียงพอที่จะดำรงชีพได้ สนับสนุนชุมชนให้มีการจัดบริการตามความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ 3) ด้านที่ดิน รัฐสนับสนุนการมีที่ดินทำกินอย่างยั่งยืนในรูปแบบจัดสรรที่ดินทำกินอย่างมีเงื่อนไขเพื่อป้องกันการเปลี่ยนมือ และสนับสนุนการจัดตั้งธนาคารที่ดิน ทำให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดิน 4) ด้านบริการสาธารณสุข จัดบริการด้านสุขภาพให้กับประชากรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เข้าถึงบริการจากสถานพยาบาลของรัฐในพื้นที่ได้ พัฒนาระบบส่งต่อผู้ป่วยตั้งแต่ระดับชุมชนไปสู่ระดับจังหวัด ภาค และระดับประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลการวิเคราะห์ นโยบายและยุทธศาสตร์ในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของรัฐบาลที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พบว่า การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำให้ช่องว่างของความเหลื่อมล้ำลดลงมากกว่าปัจจุบันนี้ สังคมไทยยังคงต้องการมาตรการช่วยเหลือในการป้องกันหรือลดความเหลื่อมล้ำสำหรับผู้ด้อยโอกาสมากกว่าในปัจจุบัน ซึ่งมีใช้โครงการประชานิยม แต่ควรมีการบริหารจัดการที่มุ่งสู่กลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะที่เป็นผู้ด้อยโอกาสอันเป็นผลจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างแท้จริง กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษน่าจะเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่เป็นหญิง ความเหลื่อมล้ำก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ความเหลื่อมล้ำทางสังคมอาจนำมาซึ่งผลกระทบรอบด้าน

ภรณ์ยู มายูร (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของประชาชนในระดับอำเภอ บทบาทของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอในการแก้ไขปัญหา และความคาดหวังของประชาชนในเขตอำเภอบรบือต่อบทบาทการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอบรบือ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ทั้งนี้เก็บข้อมูลจากเอกสารเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ และบทสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่และผู้มาใช้บริการศูนย์ดำรงธรรมอำเภอบรบือในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2557 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2560 ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ผู้มีรายชื่อตามโครงสร้างศูนย์ดำรงธรรมอำเภอบรบือ จำนวน 17 คน และประชาชนผู้เคยใช้บริการศูนย์ดำรงธรรม



อำเภอบรบือ จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอนั้นจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับมิติการรับเรื่องร้องเรียน - ร้องทุกข์ โดยส่วนใหญ่เรื่องที่ประชาชนมาร้องเรียน - ร้องทุกข์ที่ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอให้ช่วยแก้ไขจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57 ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ทั้งนี้บทบาทในการแก้ไขปัญหาของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอจะอยู่ในรูปแบบเจรจาไกล่เกลี่ย ซึ่งสามารถช่วยแก้ไขปัญหาของประชาชนที่มาร้องเรียน - ร้องทุกข์ ได้เป็นอย่างดี สำหรับความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอบรบือ พบว่า ขอบข่ายยังไม่เป็นไปตามความคาดหวังของประชาชนเท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นผลมาจากการมีข้อจำกัดในด้านอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอและอำนาจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

กันทรส แสนวงศ์ (2555) ได้ทำการพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชุมชนคลองบางชื่อ-รัชดาภิเษก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนริมคลองบางชื่อ-รัชดาภิเษก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมใน 6 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงระบบการศึกษาและการพัฒนาเยาวชน การพัฒนาด้านกายภาพของชุมชน การแก้ไขปัญหาความยากจนและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมโดยอำนาจรัฐ การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐและความเหลื่อมล้ำในการแสดงความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างคือผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การระดมความคิด การประเมินคุณภาพชีวิตด้วยเทคนิคบันไดและจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้วยเทคนิค AIC และนำข้อมูลทุกข้อมูมิที่ได้ประมวลผลในเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสังเคราะห์เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการจัดทำยุทธศาสตร์การสร้างความปรองดองในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า 1) ความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานครของชุมชนริมคลองบางชื่อ-รัชดาภิเษก ในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ชาวชุมชนมีความคาดหวังว่าการเข้าถึงระบบการศึกษาและการพัฒนาเยาวชนรวมทั้งการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐจะช่วยแก้ปัญหของชุมชนให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากกว่าด้านอื่น ๆ

ยงยุทธ นุราสิทธิ์ (2556) ได้ทำการศึกษาชุมชนคนอีสานกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนที่ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนอพยพมาจากภาคอีสานประมาณร้อยละ 80 ในชุมชนยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านที่อยู่อาศัย ด้านเด็กและเยาวชน และการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมโดยอำนาจ

รัฐ โดยมีข้อเสนอแนะคือ คนในชุมชนเองต้องใช้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองโดยไม่หวังรอคอยความช่วยเหลือจากภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่แต่เพียงอย่างเดียว เจ้าหน้าที่รัฐต้องให้ความเสมอภาคและโอกาสในการเข้าถึงบริการจากภาครัฐอย่างเสมอภาค เช่น การเข้ารับบริการด้านสุขภาพและการศึกษาของเยาวชน ให้โอกาสกับผู้อยู่อาศัยที่ไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านเข้ามาในชุมชน

จรรยา พุคยาภรณ์, สรพล บุรณกุล, และสุพัฒน์กุล ภัคโชค (2557) ได้ทำการศึกษาพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชุมชนโรงซ้อ 45 แขวง ลาดยาว เขต จตุจักร กรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและค้นหาความต้องการของชุมชนในความเหลื่อมล้ำทางสังคม 6 ประเด็น ประกอบด้วย 1.1) การเข้าถึงระบบการศึกษาและการพัฒนาเยาวชน 1.2) การพัฒนาด้านกายภาพของชุมชน 1.3) การแก้ไขปัญหาความยากจนและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน 1.4) การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมโดยอำนาจรัฐ 1.5) การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และ 1.6) ความเหลื่อมล้ำในการแสดงความคิดเห็น 2) เพื่อพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชนโดยผ่านโครงการเงินทุนต้นกล้า และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการแก้ปัญหาของชุมชน กลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนชุมชนโรงซ้อ 45 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบกับข้อมูลเชิงปริมาณแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นกรณีศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เทคนิคบันไดคุณภาพชีวิต ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า 1) การพัฒนาด้านกายภาพของชุมชนถือเป็นความต้องการจำเป็นของชุมชนในเรื่องอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันและระงับอัคคีภัย 2) การจัดโครงการ โรงซ้อ 45 รวมใจ ด้านอัคคีภัยโดยใช้เงินทุนต้นกล้าสามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการจำเป็นของชุมชน 3) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการแก้ปัญหาของชุมชนคือการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนโรงซ้อ 45 ในรูปแบบของ กลุ่มช่วยเหลือตนเองตัวแบบดังกล่าวสามารถเป็นแนวการปฏิบัติที่ดีเลิศในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้

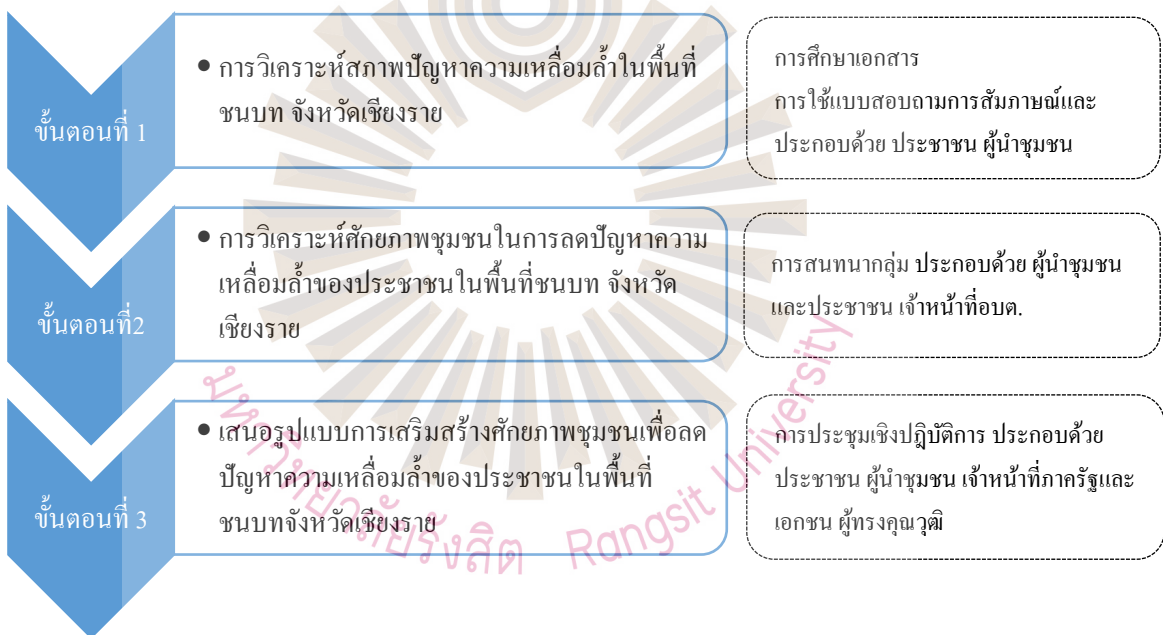
จรัส โภม ศิริรัตน์ (2559) กล่าวว่า ปัญหาการติดต่อสื่อสารของบุคลากรในองค์กร : กรณีศึกษา สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า การสื่อสารที่ไม่ทั่วถึงอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนนำไปสู่การเข้าใจที่ไม่ตรงกัน และทำให้เกิดความเสียหายต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งการสื่อสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะใช้ช่องทางที่ไม่เหมาะสมต่อการเข้าถึงประชาชน ประกอบกับตัวแปรอื่นที่มีผลต่อการรับรู้ เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาพปัญหาคือ ขนาดขององค์กรบริหารส่วนตำบล กล่าวคือสถานะขององค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดกลางพบปัญหามากกว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ในด้านการรับรู้ เพราะปัจจัยต่าง ๆ เช่น การได้รับจัดสรรงบประมาณที่ไม่เท่ากัน จำนวนบุคลากร ระบบการบริหารจัดการ

กัรวัดน์ นนทะโชติ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกลุ่มสตรีชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง โดยการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม พบว่า ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงบริการทางสังคมและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ มองว่า ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สตรีชาติพันธุ์พื้นที่มีโอกาสเข้าถึงการบริการรักษาพยาบาลมากขึ้น โดยเฉพาะการมีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เข้าไปให้บริการ ประกอบกับพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดน่าน เป็นพื้นที่เป้าหมายหลักที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นพื้นที่ทุรกันดารแต่อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านสาธารณสุขที่ทั่วถึงและเสมอภาคมากยิ่งขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำในประเด็นดังกล่าวนี้ กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ได้ให้ข้อเสนอว่าหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ควรมีการวางแผนและกำหนดกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสุขภาพแก่กลุ่มสตรีชาติพันธุ์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะควรสร้างความร่วมมือและส่งเสริมพลังเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อขับเคลื่อนการให้บริการด้านสาธารณสุขที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของสตรีชาติพันธุ์ในพื้นที่ ในขณะที่ กลุ่มผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนที่เป็นสตรีชาติพันธุ์ในพื้นที่ มองว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุขที่เกิดขึ้นกับสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่นั้น ส่วนใหญ่มีลักษณะของการให้บริการสาธารณสุขที่ยังไม่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเทียบเท่าการให้บริการสาธารณสุขในเมือง โดยเฉพาะปัญหาการขาดบุคลากรทางการแพทย์และทรัพยากรสาธารณสุขที่เพียงพอและเหมาะสมกับสภาพบริบทของท้องถิ่น ในขณะที่ กลุ่มผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนที่เป็นสตรีชาติพันธุ์ในพื้นที่ มองว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุขที่เกิดขึ้นกับสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่นั้น ส่วนใหญ่มีลักษณะของการให้บริการสาธารณสุขที่ยังไม่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเทียบเท่าการให้บริการสาธารณสุขในเมือง โดยเฉพาะปัญหาการขาดบุคลากรทางการแพทย์และทรัพยากรสาธารณสุขที่เพียงพอและเหมาะสมกับสภาพบริบทของท้องถิ่น โดยกลุ่มผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนที่เป็นสตรีชาติพันธุ์ในพื้นที่ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ต่างได้เสนอให้มีการจัดตั้งกองทุนสุขภาพผู้ป่วยฉุกเฉิน เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาการส่งต่อผู้ป่วยและผู้ป่วยฉุกเฉิน เช่น สตรีชาติพันธุ์ในพื้นที่ที่ตั้งครรภ์และครบกำหนดคลอด โดยมีการเชื่อมโยงระบบส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉิน (EMS) ของ อบต.คงพญาและเชื่อมโยงระบบวิทยุสื่อสารระหว่างเครือข่ายของหมู่บ้าน สถานีอนามัย อบต.(EMS) และอำเภอเบตง จังหวัดน่าน เป็น

### บทที่ 3

#### ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) และเชิงปริมาณ (Quantitative Data) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังรูปที่ 3.1



รูปที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

### 3.1 ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

ในขั้นตอนการศึกษาสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย นี้ โดยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

#### 3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่ครัวเรือนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยองค์กรบริหารส่วนตำบล 70 แห่งมีจำนวนทั้งหมด 236,637 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ เดือน พฤษภาคม 2562)

ตารางที่ 3.1 จำนวนองค์กรบริหารส่วนตำบลของพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

องค์กรบริหารส่วนตำบล	จำนวน	ครัวเรือน
ขนาดใหญ่	4	24,454
ขนาดกลาง	66	212,183
ขนาดเล็ก	-	-
รวม	70	236,637

ที่มา : องค์กรบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย, 2562

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ ครัวเรือนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย เมื่อเทียบตามเกณฑ์โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จำนวน 384 ครัวเรือน แต่ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บกลุ่มตัวอย่างเป็น 413 ครัวเรือน โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) แบ่งพื้นที่ครัวเรือนองค์กรบริหารส่วนตำบล จังหวัดเชียงราย 18 อำเภอ โดยแบ่งเป็น องค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และองค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง ตามเกณฑ์ รายได้ ส่วนองค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กไม่มี

- 2) ทำการสุ่มจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงราย มาเป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่จะใช้ทั้งหมด เนื่องจากจำนวนน้อย
- 3) กำหนดสัดส่วนของครัวเรือนที่จะสุ่มในแต่ละและประเภทให้สอดคล้องกับกลุ่ม ตัวอย่าง
- 4) ทำการสุ่มครัวเรือนอย่างง่ายจากองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 2 ประเภท
- 5) กำหนดให้สมาชิกหนึ่งในครัวเรือนเป็นตัวแทนครัวเรือนที่จะถูกเลือกมาเป็น กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนละหนึ่งคน
- 6) กำหนดผู้นำชุมชนในแต่ละพื้นที่ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างพื้นที่ละหนึ่งคนเป็น กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์

### 3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ 1 ฉบับ โดยมีรายละเอียดและการหาคูณภาพ ดังนี้

- 1) แบบสอบถาม แบบสอบถามงานวิจัย สำหรับประชาชน เรื่อง การเสริมสร้าง ศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย 4 ด้าน คือ ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ ด้านสิทธิและโอกาสในการ ได้รับความยุติธรรม ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส มีลักษณะเป็นแบบ Likert Scale ประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีปัญหาความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีปัญหาความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีปัญหาความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีปัญหาความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีปัญหาความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับน้อยที่สุดไม่มี

ตอนที่ 3 เป็นการเสนอแนะปัญหาอื่น ๆ

2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งใช้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับปัญหาของปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัด เชียงราย จำนวน 4 ข้อ โดยผู้วิจัยได้ออกแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้างดังนี้

- 2.1) ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ
- 2.2) ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม
- 2.3) ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 2.4) ด้านสิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และ

ผู้ด้อยโอกาส

3) การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1) แบบสอบถาม มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.1.1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์เนื้อหาเนื้อเรื่อง การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัด เชียงราย เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถาม ปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัด เชียงราย

3.1.2) ร่างแบบสอบถาม ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดทำ สร้างแบบสอบถาม

3.1.3) นำเสนอแบบสอบถาม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเพื่อให้ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การหาค่าเที่ยงตรงของ เนื้อหา (Validity) โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินคือค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) ตามเกณฑ์ดังนี้

ให้ +1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นวัดได้ตรงตามนิยาม

ให้ 0 คะแนน เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นวัดได้ตรงตามนิยาม

ให้ -1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นวัดได้ไม่ตรงตามนิยาม

ซึ่งค่าที่คำนวณได้ต้องมากกว่า 0.50 ( $IOC > 0.50$ ) จึงจะถือว่าคำถามข้อนั้น สอดคล้องกับนิยามและจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์, 2547, น. 179) ผลการ ประเมินคุณภาพของแบบสอบถาม พบว่าได้ค่า IOC 0.83

3.1.4) เมื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำไป ทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หา ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ( $\alpha$ -Coefficient)

ของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่า .83 - .97 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำแบบสอบถามไปใช้ได้

3.1.5) นำแบบสอบถามไปจัดทำให้สมบูรณ์

3.2) สัมภาษณ์ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.2.1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างและปัญหา ความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2.2) ร่างแบบสัมภาษณ์ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดทำสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากแบบสอบถาม จากนั้นใช้การสังเกต ควบคู่ไปกับการซักถามเพื่อศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสารหรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้รับมานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ทำการวิจัยจากการรวบรวม ข้อมูลแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3.2.3) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเพื่อให้ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การหาค่าเที่ยงตรงของ เนื้อหา (Validity)

3.2.4) เมื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ นำแบบสัมภาษณ์ไปจัดเก็บ ข้อมูล

### 3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บพร้อมกับผู้ช่วยนักวิจัยในภาคสนาม โดยก่อน การเก็บข้อมูลได้มีการซักซ้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในแบบสอบถามและแบบ สัมภาษณ์

### 3.1.4 การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์สถิติพรรณนาในรูปแบบของ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท โดยหา ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้



ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	ระดับปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในที่ชนบทอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง	ระดับปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในที่ชนบทอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	ระดับปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในที่ชนบทอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง	ระดับปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในที่ชนบทอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง	ระดับปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในที่ชนบทอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับข้อคำถามปลายเปิด (Unstructured Questionnaire) โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

4) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ และ องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง โดยใช้สถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย t-test Independent

หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจะทำการแปลผลและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย แล้วนำมาสรุปผลการวิจัย โดยการบรรยายต่อไป

### 3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์คำสัมภาษณ์ โดยจัดกลุ่มข้อมูลที่มีความสอดคล้องกันและแตกต่างกัน โดยนำมาแยกแยะประเด็นปัญหาในด้านต่าง ๆ โดยใช้หลักการความเหมือนกันของคำตอบ ของผู้ให้สัมภาษณ์ (Common Theme)

## 3.2 ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายจะเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารแหล่งอ้างอิงที่สำคัญ เช่น แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 แผนพัฒนา

กลุ่มจังหวัด. พ.ศ. 2561-2564 แผนการพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2561 – 2564 และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยแบ่งเป็นการวิเคราะห์ชุมชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายและการศึกษาศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ดังนี้

### 3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายใช้ในวิจัยในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 2 ขนาด ขนาดละ 10 คน รวม 20 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ทางการบริหารชุมชน ไม่น้อยกว่า 5 ปี และประชาชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 2 ขนาด ขนาดละ 10 คน รวม 20 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ปี รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 คน

### 3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีการกำหนดประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1.1) ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ

1.1.1) ด้านภาวะผู้นำ

1.1.2) ชีตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2) ศักยภาพชุมชนด้านสังคม

1.2.1) การประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล

1.2.2) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการ

ชุมชน

1.2.3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3) ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

1.3.1) การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

### 3.2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยแยกเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล 2 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

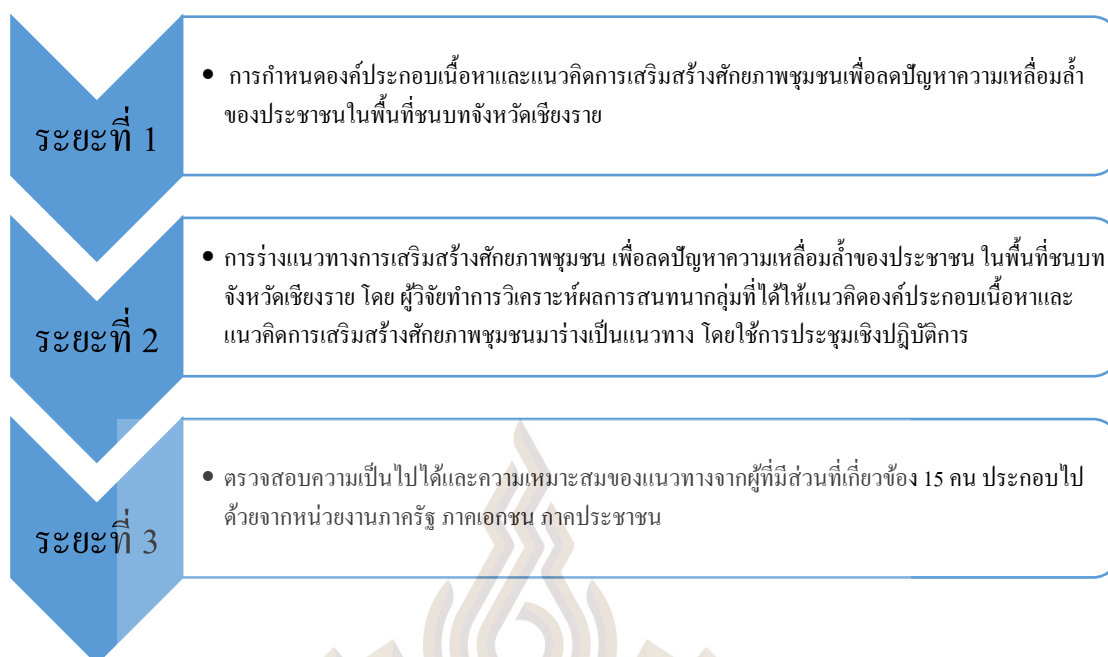
### 3.2.4 การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารุ่นนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามประเด็นคำถามที่สร้างขึ้นมา ตลอดจนการจดบันทึกทั้งเขียนและภาพถ่าย อัดเสียงการสนทนา โดยผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้อธิบายวิเคราะห์ร่วมกันจนสิ้นสุดการเก็บข้อมูลเพื่อผลการศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาและหาข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว เพื่อสรุปผลการศึกษาในภาพรวมก่อนดำเนินการเขียนการศึกษาค้นคว้า

## 3.3 ขั้นตอนที่ 3 การเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

การเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงรายดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้





รูปที่ 3.2 การดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนที่ 3 การเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การกำหนดองค์ประกอบเนื้อหาและแนวคิดการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

ระยะที่ 2 การร่างรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย โดย ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มที่ได้ให้แนวคิดองค์ประกอบเนื้อหาและแนวคิดการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนมาร่างเป็นแนวทาง

โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ประชาชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาการ จำนวน 15 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีประสบการณ์บริหารหรือปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงรายอย่างน้อย 5 ปี

### 3.3.1 สรุปเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับขั้นตอนการวิจัย สามารถสรุปได้ดังตาราง โดยตารางดังกล่าวแสดงถึงความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 สรุปเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วัตถุประสงค์	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อการวิเคราะห์สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย	1. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) 2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าสถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์ ความแปรปรวน (F – test) (T-test) Regression Analysis และการวิเคราะห์เนื้อหา
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย	1. ข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสารจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายเพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพด้านต่าง ๆ ของชุมชนในช่วงเวลาที่ผ่านมา 2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การจัดสนทนากลุ่มแยกเป็นแต่ละประเภทขององค์การบริหารส่วนตำบล	การวิเคราะห์ผลข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยจะตีความข้อสรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาจัดทำข้อประเด็นสรุปการสนทนากลุ่มในแต่ละกลุ่มย่อย ในรายละเอียดที่สำคัญ โดยเฉพาะลักษณะข้อมูลที่เกิดขึ้นซ้ำจากบทสนทนา และแนวคิดที่สอดคล้องหรือแตกต่างกันระหว่างการสนทนากลุ่ม
3. เพื่อเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย	แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ	สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ

## บทที่ 4

### ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

4.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

4.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

4.3 ตอนที่ 3 รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

รายละเอียดดังนี้

4.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

4.1.1 ข้อมูลทั่วไป ของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	186	45.0
1.2 หญิง	227	55.0
รวม	413	100

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
<b>2. อายุ</b>		
2.1 20-30 ปี	91	22.2
2.2 31-40 ปี	81	19.6
2.3 41-50 ปี	110	26.7
2.4 51-60 ปี	86	20.8
2.5 61 ปีขึ้นไป	45	10.9
รวม	413	100
<b>3. ระดับการศึกษาสูงสุด</b>		
3.1 ประถมศึกษา	156	37.8
3.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	69	16.7
3.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	67	16.2
3.4 อนุปริญญา/ปวส.	25	6.1
3.5 ปริญญาตรี/เทียบเท่า	79	19.1
3.6 สูงกว่าปริญญาตรี	17	4.1
รวม	413	100
<b>4. อาชีพ</b>		
4.1 รับราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	52	12.6
4.2 พนักงานบริษัทเอกชน/รับจ้าง/ลูกจ้าง	117	28.3
4.3 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	65	15.7
4.4 เกษตรกร	120	29.1
4.5 ไม่ประกอบอาชีพ	18	4.4
4.6 อื่น ๆ	41	9.9
รวม	413	100

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
<b>5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน</b>		
5.1 ไม่เกิน 10,000 บาท	203	49.2
5.2 10,001 - 20,000 บาท	155	37.5
5.3 20,001 - 30,000 บาท	39	9.4
5.4 30,001 - 40,000 บาท	7	1.7
5.5 40,001 - 50,000 บาท	6	1.5
5.6 มากกว่า 50,000 บาท	3	0.7
รวม	413	100
<b>6. สถานภาพในครอบครัว</b>		
6.1 หัวหน้าครัวเรือน	149	36.1
6.2 คู่สมรส	106	25.7
6.3 สมาชิกในครัวเรือน	158	38.3
รวม	413	100
<b>7. พื้นที่ที่อยู่อาศัย/สถานที่ตั้งหน่วยงาน</b>		
7.1 องค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่	60	14.5
7.2 องค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง	353	85.5
รวม	413	100
<b>8. การรับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชน</b>		
ในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท		
8.1 เคยรับรู้	110	26.6
8.2 ไม่เคยรับรู้	303	73.4
รวม	413	100



ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
9. การเข้าร่วมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท		
9.1 เคย	154	37.3
9.2 ไม่เคย	259	62.7
รวม	413	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.0 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 45.0 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 26.7 ระดับการศึกษาสูงสุด คือ ประถมศึกษา ร้อยละ 37.8 โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร ร้อยละ 29.1 รองลงมาคือ รับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 28.3 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 49.2 รองลงมาคือ 10,001 – 20,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 37.5 สถานภาพในครอบครัวส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 38.2 รองลงมาคือ หัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 36.1 ส่วนพื้นที่ที่อยู่อาศัย/สถานที่ตั้งหน่วยงานส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง ร้อยละ 85.5 และ องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ ร้อยละ 14.5 การรับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท ส่วนใหญ่เคยรับรู้ ร้อยละ 26.6 และไม่เคยรับรู้ ร้อยละ 73.4 ส่วน การเข้าร่วมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท พบว่า ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 37.3 และไม่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 62.7

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละการรับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจำแนกตามขนาดองค์กรบริหารส่วนตำบล

ขนาด อบต.	เคยรู้		ไม่เคยรู้		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดใหญ่	9	15.0	51	85.0	60	100
ขนาดกลาง	101	28.6	252	71.4	353	100
รวม	110	26.6	303	73.4	413	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ประชาชนในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ ไม่เคยรับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ร้อยละ 85.0 และ องค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง ไม่เคยรับรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ร้อยละ 71.4

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละการเข้าร่วมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจำแนกตามขนาดองค์กรบริหารส่วนตำบล

ขนาด อบต.	เคยเข้าร่วม		ไม่เคยเข้าร่วม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดใหญ่	12	20.0	48	80.0	60	100
ขนาดกลาง	142	40.2	211	59.8	353	100
รวม	154	37.3	259	62.7	413	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ประชาชนในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ ไม่เคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ร้อยละ 80.0 และองค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง ไม่เคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ร้อยละ 59.8

#### 4.1.2 สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม

รายการ	ระดับสภาพปัญหา			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	
1. ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ	3.21	0.65	ปานกลาง	1
2. ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม	3.10	0.78	ปานกลาง	3
3. ด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	3.08	0.79	ปานกลาง	4
4. ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.13	0.86	ปานกลาง	2
ภาพรวม	3.13	0.66	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.13$ , S.D.=0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ ( $\bar{X} = 3.21$ , S.D.=0.65) รองลงมาคือ สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ( $\bar{X} = 3.13$ , S.D.=0.86) สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม ( $\bar{X} = 3.10$ , S.D.=0.78) และสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ( $\bar{X} = 3.08$ , S.D.=0.79) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ

รายการ	ระดับสภาพปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ประสิทธิภาพในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทแตกต่างไปจากพื้นที่ในเขตเมือง	3.56	0.87	มาก
2. การส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบทมีโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าพื้นที่ในเมือง	3.42	0.85	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุข (ต่อ)

รายการ	ระดับสภาพปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
3. การจัดการศึกษาของสถานศึกษาพื้นที่ชนบทมีคุณภาพต่ำกว่าพื้นที่ในเขตเมือง	3.18	0.93	ปานกลาง
4. การเข้าถึงระบบสาธารณสุขและการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานของประชาชนพื้นที่ชนบทยังไม่ทั่วถึง	3.19	0.92	ปานกลาง
5. การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางการแพทย์และสาธารณสุขของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมกัน	3.11	0.95	ปานกลาง
6. บุคลากรที่ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนพื้นที่ชนบทมีไม่เพียงพอ	3.13	0.94	ปานกลาง
7. ประชาชนพื้นที่ชนบทได้รับการบริการสาธารณสุขไม่ทั่วถึงขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ไม่เท่าเทียมกับพื้นที่ในเขตเมือง	3.13	0.93	ปานกลาง
8. พื้นที่ชนบทขาดโอกาสได้รับการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน	3.50	0.95	ปานกลาง
ภาพรวม	3.21	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.21$ , S.D.=0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประสิทธิภาพในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทแตกต่างไปจากพื้นที่ในเขตเมือง ( $\bar{x}=3.56$ , S.D.=0.87) รองลงมาคือ พื้นที่ชนบทขาดโอกาสได้รับการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ( $\bar{x}=3.50$ , S.D.=0.95) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางการแพทย์และสาธารณสุขของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมกัน ( $\bar{x}=3.11$ , S.D.=0.95)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ปัญหาด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุขนั้น ประชาชนในพื้นที่ชนบทส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิที่ตนควรได้รับและมีความเชื่อว่าการไปขอใช้บริการของรัฐจะมีขั้นตอนยุ่งยาก และการทำงานของภาครัฐมีความไม่แน่นอนทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและไม่เข้าใจถึงแม้ว่าภาครัฐได้มีนโยบายการยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชน โดยวางรากฐาน ให้ระบบหลักประกันสุขภาพครอบคลุมประชากรในทุกภาคส่วนอย่างมีคุณภาพ โดยไม่มีความเหลื่อมล้ำของคุณภาพบริการในแต่ละระบบตาม

“ทุกวันนี้รู้จักแต่สิทธิบัตรทองว่าเป็นการรักษาฟรีแต่ก็ยังไม่เคยใช้ว่าได้อะไรบ้างอย่างมากสุดก็ไปหาหมอที่สถานีอนามัย” (ไม่ประสงค์ออกนาม, ประชาชนในตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

“นโยบายของรัฐบางอย่างทำให้ประชาชนที่ลำบากจริง ๆ ไม่ได้ใช้บริการจากนโยบายนั้น เช่น บัตรประชารัฐ ซิมซื่อปใช้” (ไม่ประสงค์ออกนาม, ประชาชนในตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

“เรามันคนชนบทไม่รู้ว่าจะไปขอความช่วยเหลืออะไรจากใครได้ มีแต่ไปแจ้งผู้ใหญ่บ้าน กำนันในหมู่บ้านนั้น ไม่ค่อยรู้เรื่องเกี่ยวกับข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิที่ต้องได้รับว่ามีอะไรบ้าง” (ไม่ประสงค์ออกนาม, ประชาชนในตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

แต่ปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายซึ่งเกิดจากการไม่มีความรู้ความเข้าใจในด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุข และ ขาดบุคลากรภาครัฐขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรับบริการสาธารณสุขอย่างถ่องถึงแม้ว่าจะมีกรอบหลักการสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนและของครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลสุขภาพทางการแพทย์และบริการสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิในหลักประกันยามว่างงาน เจ็บป่วย พิกัด หมาย เวชระ หรือปราศจากการดำรงชีพอื่นในสภาวะแวดล้อมนอกเหนือการควบคุมของตน”เป็นแนวทางกว้าง ๆ ก็ตาม และอีกประการหนึ่งที่สำคัญของปัญหา คือค่านิยมความแตกต่างด้านของสัญชาติหรือเชื้อชาติ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน การบริการสาธารณสุขยังมีส่วนแต่ยึดติดกับเรื่องค่านิยม

แบบเดิม ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ในจังหวัดเชียงรายที่เป็นพื้นที่สังคมพหุวัฒนธรรม การมีอคติเกี่ยวกับสัญชาติหรือเชื้อชาติของบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาและ การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางการแพทย์และสาธารณสุขยังมีค่านิยมที่จะมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิในการเข้ารับการให้บริการสำหรับบุคคลที่ปรากฏหลักฐานตามทะเบียนราษฎรเท่านั้น

“เวลาเราไปหาหมอที่โรงพยาบาลเจ้าหน้าที่ก่อนเป็นอันดับแรกเลยจะถามว่าเราใช้สิทธิอะไรในการเบิกจ่ายเป็นการจำแนกการรักษาโดยไม่คำนึงถึงอาการเจ็บป่วยเลย” (ไม่ประสงค์ออกนาม, กลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

“แถวนี้ไม่มีโรงหมอ เจ็บไข้ก็ทนเอาเถอะคนบนคอยห่างไกล ใครเขาจะมาสนใจ” (ไม่ประสงค์ออกนาม, กลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

ทั้งในด้านการศึกษาประชาชนพื้นที่ชนบทมีโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าพื้นที่ในเมืองเห็นได้อย่างชัดเจนกล่าวคือความเหลื่อมล้ำของช่องว่างคุณภาพการศึกษาของเด็กที่มีโอกาสเข้าถึงโรงเรียนเข้าถึงครูที่มีคุณภาพน้อยกว่าเด็กในเมืองอันมีสามเหตุมาความยากจน

“โรงเรียนมันอยู่ไกล อย่าไปเรียนเลย” (ไม่ประสงค์ออกนาม, กลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม

รายการ	ระดับสภาพปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ขาดการส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบทรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	3.51	0.93	มาก
2. ประชาชนพื้นที่ชนบทได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมยังไม่ทั่วถึง	3.46	0.92	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม (ต่อ)

รายการ	ระดับสภาพปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
3. การให้บริการจากหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมและเป็นธรรม	3.09	0.98	ปานกลาง
4. การปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชนพื้นที่ชนบทถูกผู้มีอิทธิพลแทรกแซง	3.02	1.03	ปานกลาง
5. การบังคับใช้กฎหมายแก่ประชาชนพื้นที่ชนบทของเจ้าหน้าที่รัฐไม่เสมอภาคและเท่าเทียมกัน	3.04	1.00	ปานกลาง
ภาพรวม	3.10	0.78	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.10$ , S.D.=0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขาดการส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบทรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ( $\bar{x}=3.51$ , S.D.=0.93) รองลงมาคือ ประชาชนพื้นที่ชนบทได้รับความช่วยเหลือ เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมยังไม่ทั่วถึง ( $\bar{x}=3.46$ , S.D.=0.92) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชนพื้นที่ชนบทถูกผู้มีอิทธิพลแทรกแซง ( $\bar{x}=3.02$ , S.D.=1.03)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ปัญหาด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงรายในประเด็นการบังคับใช้กฎหมายแก่ประชาชนพื้นที่ชนบทของเจ้าหน้าที่รัฐไม่เสมอภาคและเท่าเทียมกันสะท้อนความเหลื่อมล้ำได้อย่างชัดเจนอย่าง โดยเฉพาะประเด็นการไม่มีความยุติธรรมเมื่ออยู่ฝ่ายตรงข้ามกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับท้องถิ่น

“พวกใครพวกมันการเรียกร้องความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ หากมีญาติหรือคนรู้จักอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักจะ‘ได้เปรียบเสมอ’ (ไม่ประสงค์ออกนาม, ผู้นำชุมชน ตำบลริมโขง อำเภอเชียงของ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

“อยากให้ทางอบต.ตัดดินเวลามีปัญหาอย่างยุติธรรมไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง” (ไม่ประสงค์ออกนาม, ผู้นำชุมชน ตำบลริมโขง อำเภอเชียงของ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

รวมถึงการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมประชาชนที่ขาดประสิทธิภาพยังสะท้อนความเหลื่อมล้ำ เพราะประชาชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกันและรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ยากไร้ เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมยังมีฐานคติที่ว่า “ผู้ใช้บริการเป็นผู้จ่าย” ทำให้ประชาชนผู้ใช้บริการต้องเสียค่าใช้จ่ายก่อนจึงได้รับบริการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

รายการ	ระดับสภาพปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. หน่วยงานภาครัฐขาดความต่อเนื่องและจริงจังในการสร้างการเข้าถึงสิทธิและโอกาสที่จะได้รับของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	3.06	1.36	ปานกลาง
2. หน่วยงานภาครัฐขาดประสิทธิภาพในการพิทักษ์คุ้มครองเด็ก เยาวชนและสตรีพื้นที่ชนบท	3.01	0.98	ปานกลาง
3. ผู้หญิงพื้นที่ชนบทไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเต็มที่โดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและการกระทำความผิดทางเพศ	3.02	1.01	ปานกลาง
4. การส่งเสริมให้คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ ผู้มีแนวโน้มพิการพื้นที่ชนบทให้มีโอกาสและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการและการบริการยังมีน้อยมาก	3.53	1.72	มาก



ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส (ต่อ)

รายการ	ระดับสภาพปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
5. ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ ครอบครัว ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสพื้นที่ชนบทยังไม่รวดเร็วทันต่อความต้องการ	3.14	0.96	ปานกลาง
6. การได้รับความคุ้มครองและป้องกันการใช้ความรุนแรงของประชาชนพื้นที่ชนบทมีการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม	3.00	0.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.08$ , S.D.=0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมให้คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ ผู้มีแนวโน้มพิการพื้นที่ชนบทให้มีโอกาสและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิ สวัสดิการและการบริการยังมีน้อยมาก ( $\bar{x}=3.53$ , S.D.=1.72) รองลงมา คือ ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ ครอบครัว ผู้สูงอายุคนพิการ และผู้ด้อยโอกาสพื้นที่ชนบทยังไม่รวดเร็วทันต่อความต้องการ ( $\bar{x}=3.14$ , S.D.=0.96) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การได้รับความคุ้มครองและป้องกันการใช้ความรุนแรงของประชาชนพื้นที่ชนบทมีการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ( $\bar{x}=3.00$ , S.D.=0.94)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ปัญหาด้านสิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในภาพรวมของจังหวัดเชียงรายมีเป้าหมายพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดเชียงราย ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนาตัวเอง และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีพลัง มีศักดิ์ศรี มีความสุข สามารถพึ่งพาตนเองได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งเสริมสร้างสังคมผู้สูงอายุแต่ถึงอย่างไรก็ตามปัญหาหน่วยงานภาครัฐขาดประสิทธิภาพในการพิทักษ์ คุ้มครอง เด็ก เยาวชนและสตรีพื้นที่ชนบทก็ยังเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายเห็นตรงกันว่าเป็นความเหลื่อมล้ำ ซึ่งปัญหาหลักๆ นั้นมีพื้นฐานจากค่านิยมของกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนมั่งซึ่งมีความเชื่อตามประเพณีของมั่ง เมื่อลูกสาวแต่งงานออกไป ก็ต้องตัดขาด

กับครอบครัวเดิม เพื่อเข้าไปเป็นสมาชิกของครอบครัวสามีอย่างเต็มตัว และภายหลังหากมีการเลิกกันหรือ อาย่ร้างกับผู้หญิงในชนเผ่าม้งจะไม่สามารถกลับเข้าบ้านของตัวเองได้

“หลังจากที่หย่ากับแฟน ก็กลับมาอยู่กับแม่ที่บ้าน ก็ลำบากใจเหมือนกัน ยิ่งเรามีลูกกลับมาด้วย เวลาไปไหน มันจะเกิดอะไรขึ้นถ้าเรายกกับแฟน เวลาเราไปไหนมาไหนในชุมชน ก็พูดกันว่า เป็นผู้หญิงไม่ดี ก็เสียใจนะ” (ไม่ประสงค์ออกนาม, กลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 พฤศจิกายน 2562)

ซึ่งในพื้นที่ชนบทในจังหวัดเชียงรายปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขต สังกมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รายการ	ระดับสภาพปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ข้อเรียกร้องทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่ได้รับความสนใจและการตอบสนองจากภาครัฐอย่างรวดเร็วและมีการเลือกปฏิบัติ	3.49	1.00	ปานกลาง
2. โอกาสในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบทขาดความเป็นอิสระ	3.57	1.78	มาก
3. สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตยของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ	3.09	0.99	ปานกลาง
4. ประชาชนในพื้นที่ชนบทขาดโอกาสในการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม	3.50	1.03	มาก
5. ระบบและกลไกของทางราชการยังขาดการเปิดโอกาสให้ประชาชนพื้นที่ชนบทเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง	3.10	1.01	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.13	0.86	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.13$ , S.D.=0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนในพื้นที่ชนบท ขาดโอกาสในการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม ( $\bar{x}=3.50$ , S.D.=1.03) กับโอกาสในการแสดง ความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบทขาดความเป็นอิสระ ( $\bar{x}=3.57$ , S.D.=1.78) รองลงมาคือ ข้อเรียกร้องทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่ได้รับความสนใจและการ ตอบสนองจากภาครัฐอย่างรวดเร็วและมีการเลือกปฏิบัติ ( $\bar{x}=3.49$ , S.D.=1.00) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตยของประชาชนพื้นที่ ชนบทไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ( $\bar{x}=3.09$ , S.D.=0.99)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ปัญหาด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ด้านสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง ตามวิถีทางประชาธิปไตยของประชาชนพื้นที่ เนื่องจากการดำเนินชีวิตส่วนมากยังเป็นระบบอุปถัมภ์และเครือญาติ ที่มีสายสัมพันธ์แน่นแฟ้น จึงไม่ กล้าแสดงความคิดเห็นแตกต่างทางการเมืองที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชุมชนคนหนุ่มมากเพราะเกรงกลัวต่อ อิทธิพลและผลกระทบที่จะตามมาภายหลัง สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็เป็นเพียงการมี ส่วนร่วมตามกระแสทางสังคมชุมชน เช่น การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบ ประชาธิปไตยเช่นระดับหมู่บ้านคือการเลือกผู้ใหญ่บ้านกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มี ความคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีซึ่งยังไม่เข้าใจถึงหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบ ประชาธิปไตย คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือติดตาม ควบคุม และตรวจสอบการทำงาน ของรัฐอย่างจริงจัง และอีกประการหนึ่งคือการเรียกร้องทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบท ไม่ได้รับความสนใจและการตอบสนองจากภาครัฐ อย่างรวดเร็วและมีการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากรัฐมอง ว่าไม่ใช่ความเดือดร้อนของตัวเองและผู้ที่มาเรียกร้องเป็นชาวบ้านในชนบทจึงไม่ได้รับการสนับสนุน จากภาครัฐ

#### 4.1.3 เปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัด เชียงราย

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงรายระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง

รายการ	ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ	3.37	0.45	3.19	0.68	2.647**	.009
2. สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม	3.31	0.58	3.07	0.81	2.785**	.006
3. สิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	3.29	0.73	3.04	0.80	2.313*	.023
4. สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.14	0.59	3.13	0.90	.069	.945
ภาพรวม	3.28	0.47	3.11	0.68	1.817**	.001

\* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

\*\* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.9 พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงราย ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.28$ , S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.14 – 3.37 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ ( $\bar{x}=3.37$ , S.D.=0.45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ( $\bar{x}=3.14$ , S.D.=0.59)

องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.11$ , S.D.=0.68) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.04 – 3.19 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ ( $\bar{x}=3.19$ , S.D.=0.68) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ( $\bar{x}=3.04$ , S.D.=0.80)

การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ขนาดใหญ่และขนาดกลางแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้แก่ ด้านสิทธิและโอกาสในการรับ บริการสาธารณะ ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมส่วนด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงรายระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง ด้านสิทธิและ โอกาสในการรับบริการสาธารณะ

รายการ	ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ประสบการณ์ในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทแตกต่างไปจากพื้นที่ในเขตเมือง	3.62	0.69	3.44	0.89	1.78	.078
2. การส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบทมีโอกาสด้านการศึกษาน้อยกว่าพื้นที่ในเมือง	3.20	0.61	3.23	0.89	-.360	.719
3. การจัดการศึกษาของสถานศึกษาพื้นที่ชนบทมีคุณภาพต่ำกว่าพื้นที่ในเขตเมือง	3.13	0.85	3.20	0.95	-.475	.635
4. การเข้าถึงระบบสาธารณสุขและการรักษาพยาบาล ชั้นพื้นฐานของประชาชนพื้นที่ชนบทยังไม่ทั่วถึง	3.30	0.74	3.18	0.95	.940	.348
5. การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางการแพทย์และสาธารณสุขของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมกัน	3.62	0.80	3.03	0.95	4.50**	.000
6. บุคลากรที่ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เพียงพอ	3.27	0.70	3.11	0.97	1.19	1.188
7. ประชาชนพื้นที่ชนบทได้รับการบริการสาธารณสุขไปโรค ชั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ไม่เท่าเทียมกับพื้นที่ในเขตเมือง	3.25	0.70	3.12	0.97	1.28	.203
8. พื้นที่ชนบทขาดโอกาสได้รับการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน	3.62	0.72	3.24	0.98	3.51**	.001
ภาพรวม	3.37	0.47	3.11	0.68	2.64**	.009

\*\* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.10 พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงรายด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุข ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ พบว่าสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.37$ , S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.13- 3.62 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ ประสิทธิภาพในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทแตกต่างไปจาก พื้นที่ในเขตเมือง ( $\bar{x}=3.62$ , S.D.=0.69) การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางการแพทย์และสาธารณสุขของ ประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมกัน ( $\bar{x}=3.62$ , S.D.=0.80) และข้อพื้นที่ชนบทขาดโอกาสได้รับการ พัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ( $\bar{x}=3.62$ , S.D.=0.72) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาพื้นที่ชนบทมีคุณภาพต่ำกว่า พื้นที่ในเขตเมือง ( $\bar{x}=3.13$ , S.D.=0.85)

องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง พบว่าสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.11$ , S.D.=0.68) เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.03 – 3.44 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ ประสิทธิภาพในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทแตกต่างไปจาก พื้นที่ในเขตเมือง ( $\bar{x}=3.44$ , S.D.=0.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทาง การแพทย์และสาธารณสุขของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมกัน ( $\bar{x}=3.03$ , S.D.=0.95)

การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ขนาดใหญ่และขนาดกลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้แก่ การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทาง การแพทย์และสาธารณสุขของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมกัน และพื้นที่ชนบทขาดโอกาสได้รับการ พัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงรายระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง ด้านสิทธิและ โอกาสในการได้รับความยุติธรรม

รายการ	ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ขาดการส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบท รับรู้สิทธิ ในกระบวนการยุติธรรม	3.47	0.85	3.17	0.95	2.47**	.015
2. ประชาชนพื้นที่ชนบทได้รับความช่วยเหลือ เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมยังไม่ทั่วถึง	3.18	0.77	3.17	0.96	0.15	.885
3 การให้บริการจากหน่วยงานภาครัฐใน กระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนพื้นที่ชนบท ไม่เท่าเทียมและเป็นธรรม	3.40	0.89	3.04	0.99	2.83**	.006
4. การปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม ของ เจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชนพื้นที่ชนบทถูก ผู้มีอิทธิพลแทรกแซง	3.30	0.74	2.98	1.07	2.20*	.028
5. การบังคับใช้กฎหมายแก่ประชาชนพื้นที่ชนบท ของเจ้าหน้าที่รัฐไม่เสมอภาคและเท่าเทียมกัน	3.23	0.83	3.01	1.03	1.56	.119
ภาพรวม	3.31	0.58	3.07	0.81	2.79*	.006

\* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

\*\* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.11 พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ พบว่าสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.31$ , S.D.=0.58) เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.18–3.47 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ ขาดการส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบทรับรู้สิทธิ ในกระบวนการยุติธรรม ( $\bar{x}=3.47$ , S.D.=0.85) และข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประชาชนพื้นที่ชนบทได้รับความช่วยเหลือ เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม ยังไม่ทั่วถึง ( $\bar{x}=3.18$ , S.D.=0.77)

องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง พบว่าสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.07$ , S.D.=0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.98 – 3.17 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขาดการส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบทรับรู้สิทธิ ในกระบวนการยุติธรรม ( $\bar{x}=3.17$ , S.D.=0.95) ประชาชนพื้นที่ชนบทได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมยังไม่ทั่วถึง ( $\bar{x}=3.17$ , S.D.=0.96) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมของ เจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชนพื้นที่ชนบทถูกผู้มีอิทธิพลแทรกแซง ( $\bar{x}=2.98$ , S.D.=1.07)

การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ ขาดการส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบทรับรู้สิทธิ ในกระบวนการยุติธรรม และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมของ เจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชนพื้นที่ชนบทถูกผู้มีอิทธิพลแทรกแซง ส่วนการให้บริการจากหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมและเป็นธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง ด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

รายการ	ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. หน่วยงานภาครัฐขาดความต่อเนื่องและจริงจัง ในการสร้างการเข้าถึงสิทธิและโอกาสที่จะได้รับของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	3.25	0.84	3.03	1.02	1.57	.117
2. หน่วยงานภาครัฐขาดประสิทธิภาพในการ พิทักษ์คุ้มครอง เด็ก เยาวชนและสตรีพื้นที่ ชนบท	3.12	0.80	2.99	1.01	0.89	.375
3. ผู้หญิงพื้นที่ชนบทไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการใช้ความ	3.13	0.85	3.00	1.04	0.90	.367



ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงราย ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง ด้านสิทธิและ โอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส (ต่อ)

รายการ	ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
รุนแรงในครอบครัวและการกระทำความผิดทางเพศ						
4. การส่งเสริมให้คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ ผู้มีแนวโน้มพิการในพื้นที่ชนบทให้มีโอกาสและช่องทาง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการและ การบริการยังมีน้อยมาก	3.43	0.67	3.12	1.01	3.02*	.003
5. ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ ครอบครัว ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ชนบทยังไม่รวดเร็วทันต่อความต้องการ	3.27	0.71	3.13	1.00	1.32	.192
6. การได้รับความคุ้มครองและป้องกันการ ไร้ความรุนแรงของประชาชนในพื้นที่ชนบทมีการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม	3.18	0.60	2.97	0.99	2.30*	.023
7. การได้รับความคุ้มครองตามสิทธิของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ ชนบทไม่เท่าเทียมกับเขตเมือง	3.17	0.78	3.03	1.00	.98	.330
ภาพรวม	3.29	0.73	3.04	0.80	2.78*	.023

\* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

\*\* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.12 พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงราย ด้านสิทธิและ โอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ พบว่าสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.29$ , S.D.=0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.12- – 3.43 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ

ข้อการส่งเสริมให้คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการผู้มีแนวโน้มพิการพื้นที่ชนบทให้มีโอกาสและช่องทาง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการและการบริการยังมีน้อยมาก ( $\bar{x}=3.43$ , S.D.=0.67) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หน่วยงานภาครัฐขาดประสิทธิภาพในการพิทักษ์คุ้มครอง เด็ก เยาวชนและสตรีพื้นที่ชนบท ( $\bar{x}=3.12$ , S.D.=0.80)

องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง พบว่าสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.04$ , S.D.=0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.97 – 3.13 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ ครอบครัว ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสพื้นที่ชนบทยังไม่ รวดเร็วทันต่อความต้องการ ( $\bar{x}=3.13$ , S.D.=1.00) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การได้รับความคุ้มครองและป้องกันการไร้ความรุนแรงของประชาชนพื้นที่ชนบทที่มีการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม( $\bar{x}=2.97$ , S.D.=0.99)

การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้แก่ การส่งเสริมให้คนพิการ ผู้ดูแล คนพิการ ผู้มีแนวโน้มพิการพื้นที่ชนบทให้มีโอกาสและช่องทาง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการและการบริการยังมีน้อยมาก ส่วนการได้รับความคุ้มครองและป้องกันการไร้ความรุนแรงของประชาชนพื้นที่ชนบทที่มีการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รายการ	ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ข้อเรียกร้องทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบท ได้รับความสนใจและการตอบสนองจากภาครัฐ อย่างรวดเร็วและมีการเลือกปฏิบัติ	3.18	0.72	3.13	1.05	0.41	.683

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงราย ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง ด้านสิทธิและ โอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

รายการ	ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
2. โอกาสในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ของประชาชนพื้นที่ชนบทขาดความเป็นอิสระ	3.08	0.83	3.10	1.04	-0.178	.859
3. สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง ตามวิถีทางประชาธิปไตยของประชาชนพื้นที่ ชนบทไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ	3.20	0.86	3.08	1.02	0.89	.376
4. ประชาชนในพื้นที่ชนบทขาดโอกาสในการ ร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม	3.17	0.78	3.17	1.07	-0.05	.958
5. ระบบและกลไกของทางราชการยังขาดการเปิด โอกาสให้ประชาชนพื้นที่ชนบทเข้ามามี ส่วนร่วม ทางการเมือง	3.08	0.89	3.11	1.04	-0.19	.849
ภาพรวม	3.14	0.59	3.13	0.90	0.07	.945

จากตารางที่ 4.13 พบว่า สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงราย ด้านสิทธิและ โอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ พบว่าสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.14$ , S.D.=0.59) เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.08- 3.20 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง ตามวิถีทางประชาธิปไตยของประชาชนพื้นที่ชนบท ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ( $\bar{x}=3.20$ , S.D.=0.86) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โอกาสในการ แสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบทขาดความเป็นอิสระ ( $\bar{x}=3.08$ , S.D.=0.83) และข้อระบบและกลไกของทางราชการยังขาดการเปิด โอกาสให้ประชาชนพื้นที่ชนบทเข้ามามีส่วน ร่วม ทางการเมือง ( $\bar{x}=3.08$ , S.D.=0.89)

องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง พบว่าสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง ( $\bar{x}=3.13$ , S.D.=0.90) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.08 – 3.17 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประชาชนในพื้นที่ชนบทขาดโอกาสในการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม ( $\bar{x}=3.17$ , S.D.=1.07) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง ตามวิถีทางประชาธิปไตยของประชาชนในพื้นที่ชนบทไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ( $\bar{x}=3.08$ , S.D.=1.02)

การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลางแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ระหว่างอาชีพ

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ	ระหว่างกลุ่ม	7.57	5	1.514	3.590**	.003
	ภายในกลุ่ม	171.69	407	0.422		
2. สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	10.11	5	2.023	3.367**	.005
	ภายในกลุ่ม	244.53	407	.601		
3. สิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	ระหว่างกลุ่ม	3.08	5	.618	.969	.436
	ภายในกลุ่ม	259.36	407	.637		
4. สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	5.12	5	1.024	1.371	.234
	ภายในกลุ่ม	256.91	380	0.676		
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	5.376	5	1.075	2.480*	.031
	ภายในกลุ่ม	176.43	407	.434		

\*\* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ระหว่างอาชีพ พบว่า สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะและสิทธิ

โอกาสในการได้รับความยุติธรรม มีสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ระหว่างอาชีพของประชาชน

อาชีพ	รับราชการ/ พนักงาน ของรัฐ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน/ รับจ้าง/ลูกจ้าง	ประกอบ ธุรกิจ ส่วนตัว/ ค้าขาย	เกษตรกร	ไม่ ประกอบ อาชีพ	อื่นๆ
รับราชการ/พนักงาน ของรัฐ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	-	.0972	.1230	.2282*	.6196	-.0344
พนักงาน บริษัทเอกชน/ รับจ้าง/ลูกจ้าง	-	-	.0258	.1310	.5224*	-.1317
ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว/ค้าขาย	-	-	-	.1051	.4965*	-.1575
เกษตรกร	-	-	-	-	.3914*	-.2627*
ไม่ประกอบอาชีพ	-	-	-	-	-	-.6541*
อื่นๆ	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ปัญหาของความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย มีอาชีพต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ประชาชนมีอาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับ อาชีพเกษตรกร อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/รับจ้าง/ลูกจ้าง กับ ไม่ประกอบอาชีพ และ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย กับ ไม่ประกอบอาชีพ อาชีพเกษตรกร กับ ไม่ประกอบอาชีพ อาชีพเกษตร กับ อาชีพอื่น ๆ และ ไม่ประกอบอาชีพ กับอาชีพอื่น ๆ

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบรายกลุ่มของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ระหว่างอาชีพของประชาชน

อาชีพ	รับราชการ/ พนักงาน ของรัฐ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน/ รับจ้าง/ลูกจ้าง	ประกอบ ธุรกิจ ส่วนตัว/ ค้าขาย	เกษตรกร	ไม่ ประกอบ อาชีพ	อื่นๆ
รับราชการ/พนักงาน ของรัฐ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	-	-0.0683	-0.0984	.1267	.6384*	-0.0127
พนักงาน บริษัทเอกชน/รับจ้าง/ ลูกจ้าง	-	-	-0.0300	.1951	.7068*	.0556
ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว/ค้าขาย	-	-	-	.2252	.7369*	.0857
เกษตรกร	-	-	-	-	.51167*	-1.1395
ไม่ประกอบอาชีพ	-	-	-	-	-	-.6512*
อื่นๆ	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ปัญหาของความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส ที่มีโอกาสในการได้รับความยุติธรรมของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ที่มีอาชีพต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ กับไม่ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน/รับจ้าง/ลูกจ้าง กับ ไม่ประกอบอาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย กับ ไม่ประกอบอาชีพ และ ไม่ประกอบอาชีพ กับ อื่นๆ

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัด เชียงราย ระหว่างระดับการศึกษาสูงสุด

รายการ	แหล่ง ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. สิทธิและโอกาสในการรับ บริการสาธารณะ	ระหว่างกลุ่ม	7.38	5	1.476	3.509**	.004
	ภายในกลุ่ม	170.81	406	.421		
2. สิทธิและโอกาสในการได้รับ ความยุติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	10.29	5	2.060	3.425**	.005
	ภายในกลุ่ม	244.11	406	.601		
3. สิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และ ผู้ด้อยโอกาส	ระหว่างกลุ่ม	7.87	5	1.575	2.523*	.029
	ภายในกลุ่ม	253.45	406	.624		
4. สิทธิและโอกาสในการมี ส่วนร่วมทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	6.92	5	1.386	1.866	.099
	ภายในกลุ่ม	301.46	406	.743		

\* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

\*\* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.17 พบว่า การเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ ชนบทจังหวัดเชียงราย ระหว่างระดับการศึกษาสูงสุด พบว่าสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส มีสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการ สาธารณะของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายระหว่างระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	อนุปริญญา /ปวส.	ปริญญา ตรี/ เทียบเท่า	สูงกว่า ปริญญา ตรี
ประถมศึกษา	-	.0014	-.0222	-.2322	-.1917*	-.5376*

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการ  
สาธารณะของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายระหว่างระดับการศึกษา (ต่อ)

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญา ตรี / เทียบเท่า	สูงกว่า ปริญญา ตรี
มัธยมศึกษา ตอนต้น	-	-	-.0237	-.2337	-.1932	-.5391*
มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	-	-	-	-.2099	-.1695	-.5153*
อนุปริญญา/ ปวส.	-	-	-	-	.0404	-.3054
ปริญญาตรี / เทียบเท่า	-	-	-	-	-	-.3458*
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-

\*แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ปัญหาของความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการ  
สาธารณะของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ระหว่างระดับ  
การศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 ได้แก่ ประถมศึกษา กับปริญญาตรี / เทียบเท่า มัธยมศึกษา  
ตอนต้น กับสูงกว่าปริญญาตรี มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. กับ สูงกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี /  
เทียบเท่า กับสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความ  
ยุติธรรมของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ระหว่างระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญา ตรี / เทียบเท่า	สูงกว่า ปริญญา ตรี
ประถมศึกษา	-	.0119	-.2148	-.2460	-.1772	-.6525*



ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ระหว่างระดับการศึกษา (ต่อ)

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญา ตรี / เทียบเท่า	สูงกว่า ปริญญา ตรี
มัธยมศึกษา ตอนต้น	-	-	-.2268	-.2579	-.1891	-.6644*
มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	-	-	-	-.0311	.0376	-.4376*
อนุปริญญา/ ปวส.	-	-	-	-	.0687	-.4065
ปริญญาตรี / เทียบเท่า	-	-	-	-	-	-.4753*
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-

\*แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ปัญหาของความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ที่มีระดับการศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ ประถมศึกษา กับสูงกว่าปริญญาตรี กับ มัธยมศึกษาตอนต้น กับ มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. และ ปริญญาตรี / เทียบเท่า

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ระหว่าง ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญา ตรี / เทียบเท่า	สูงกว่า ปริญญา ตรี
ประถมศึกษา	-	.1644	-.0069	-.0674	-.1204	-.5003*

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบรายคู่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ระหว่าง ระดับการศึกษา (ต่อ)

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญา ตรี / เทียบเท่า	สูงกว่า ปริญญา ตรี
มัธยมศึกษา ตอนต้น	-	-	-.1714	-.2318	-.2848*	-.6648*
มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	-	-	-	-.0604	-.1134	-.4934*
อนุปริญญา/ ปวส.	-	-	-	-	-.0529	-.4329
ปริญญาตรี / เทียบเท่า	-	-	-	-	-	-.3799
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-

\*แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ปัญหาของความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ที่มีระดับการศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 ได้แก่ ประถมศึกษา กับ สูงกว่าปริญญาตรี กับ มัธยมศึกษาตอนต้น กับมัธยมศึกษาตอนปลาย



รูปที่ 4.1 สภาพปัญหาสูงสุดและเปรียบเทียบสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท

## ตารางที่ 4.21 ความแตกต่างของสภาพปัญหา

ความแตกต่างของสภาพปัญหา	ขนาด อบต.	อาชีพ	ระดับการศึกษา
1. ด้านสิทธิและโอกาสการรับบริการสาธารณสุข	√	√	√
2. ด้านสิทธิและโอกาสการได้รับความยุติธรรม	√	√	√
3. ด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	√	-	√
4. ด้านสิทธิและโอกาสการมีส่วนร่วมทางการเมือง	-	-	-

อย่างไรก็ตามจากการพิจารณาความแตกต่างของสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำแต่ละด้านตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล จะเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลางจะต่างกันในด้านสิทธิและโอกาสของการรับบริการสาธารณสุข สิทธิและโอกาสการได้รับความยุติธรรม และสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน และสตรีและผู้สูงอายุ ส่วนสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนที่มีอาชีพต่างกันจะมีความแตกต่างกันในด้านสิทธิและโอกาสการรับบริการสาธารณสุข และด้านสิทธิและโอกาสการได้รับความยุติธรรม สำหรับประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมสิทธิและด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สำหรับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนตามปัจจัยขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล อาชีพ และระดับการศึกษา ไม่มีความแตกต่างกัน

จากข้อสรุปของความแตกต่างตามปัจจัยขนาดของอบต. การประกอบอาชีพ ระดับการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่เน้นสร้างหรือหาแนวทางในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำให้เหมาะสมตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ประชาชนอาศัยอยู่ สำหรับอาชีพเช่นกันการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำอาจเน้นไปที่ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุขและการได้รับความยุติธรรม และประชาชนระดับการศึกษาต่างกันอาจเน้นประเด็นการหาแนวทางลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการได้รับความยุติธรรมและเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่  
ชนบท จังหวัดเชียงราย

ปัจจัย	ด้านสิทธิและ โอกาสในการรับ บริการสาธารณะ		ด้านสิทธิและ โอกาสในการ ได้รับความ ยุติธรรม		ด้านสิทธิและ โอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คน พิการ และ ผู้ด้อยโอกาส		ด้านสิทธิและ โอกาสในการมี ส่วนร่วม ทางการเมือง		ภาพรวม	
	$r_{xy}$	Sig	$r_{xy}$	Sig	$r_{xy}$	Sig	$r_{xy}$	Sig	$r_{xy}$	Sig
เพศ	-.005	.920	.049	.318	.084	.087	.020	.687	.045	.360
อายุ	-.161**	.001	-.136**	.006	-.130**	.008	-.111*	.024	-.156**	.002
การศึกษา	.174**	.000	.164**	.001	.119*	.016	.132**	.007	.170**	.001
อาชีพ	-.066	.181	-.091	.065	.004	.929	-.051	.300	-.059	.235
รายได้	.053	.284	.077	.118	-.118*	.017	.091	.066	.101*	.040

\*แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

\*\*แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และไม่ประกอบอาชีพ ส่วนขนาด อบต. สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ส่วนไม่ประกอบอาชีพสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

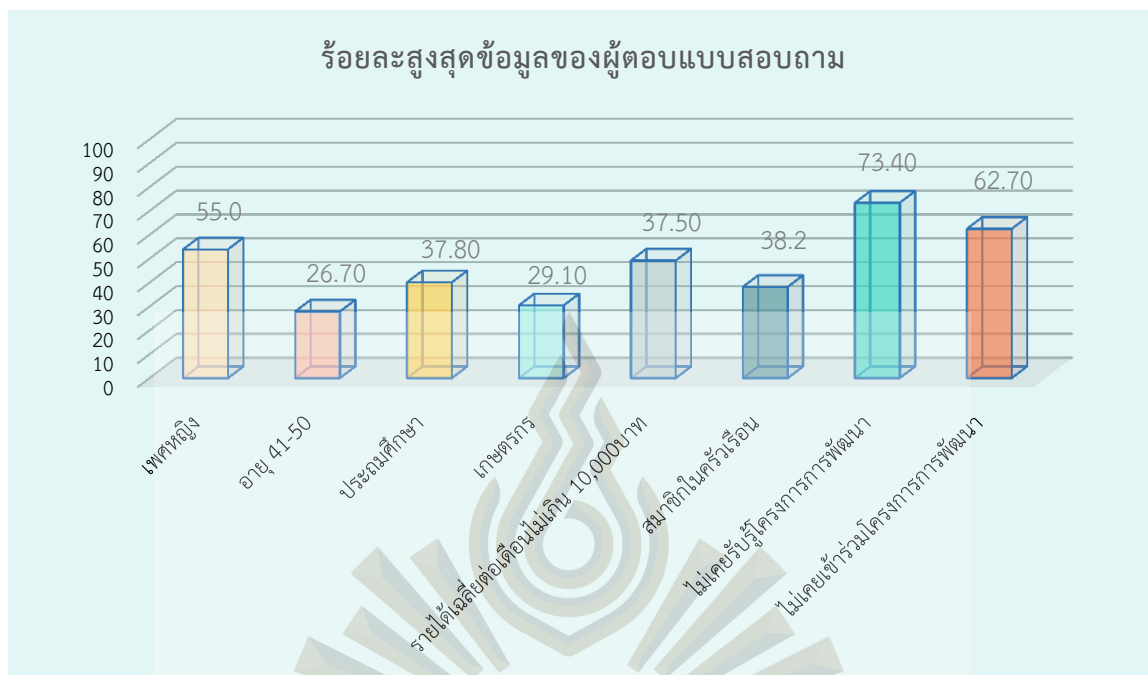
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้แก่ อายุ การรับรู้ ส่วนขนาด อบต.และไม่ประกอบอาชีพสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และไม่ประกอบอาชีพ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัญหาภาพรวมความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และไม่ประกอบอาชีพ ส่วนรายได้สัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

#### บทสรุป

จากการศึกษาสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในชนบท จังหวัดเชียงราย กล่าวได้ว่าประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งเป็นหญิง อายุเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41 ถึง 50 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท สถานภาพในครัวเรือนเป็นสมาชิกในครัวเรือน และกลุ่มตัวอย่างเกือบร้อยละ 73.40 ไม่เคยรับรู้โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาในชุมชน และไม่เคยมีการเข้าร่วมโครงการร้อยละ 62.70



รูปที่ 4.2 สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

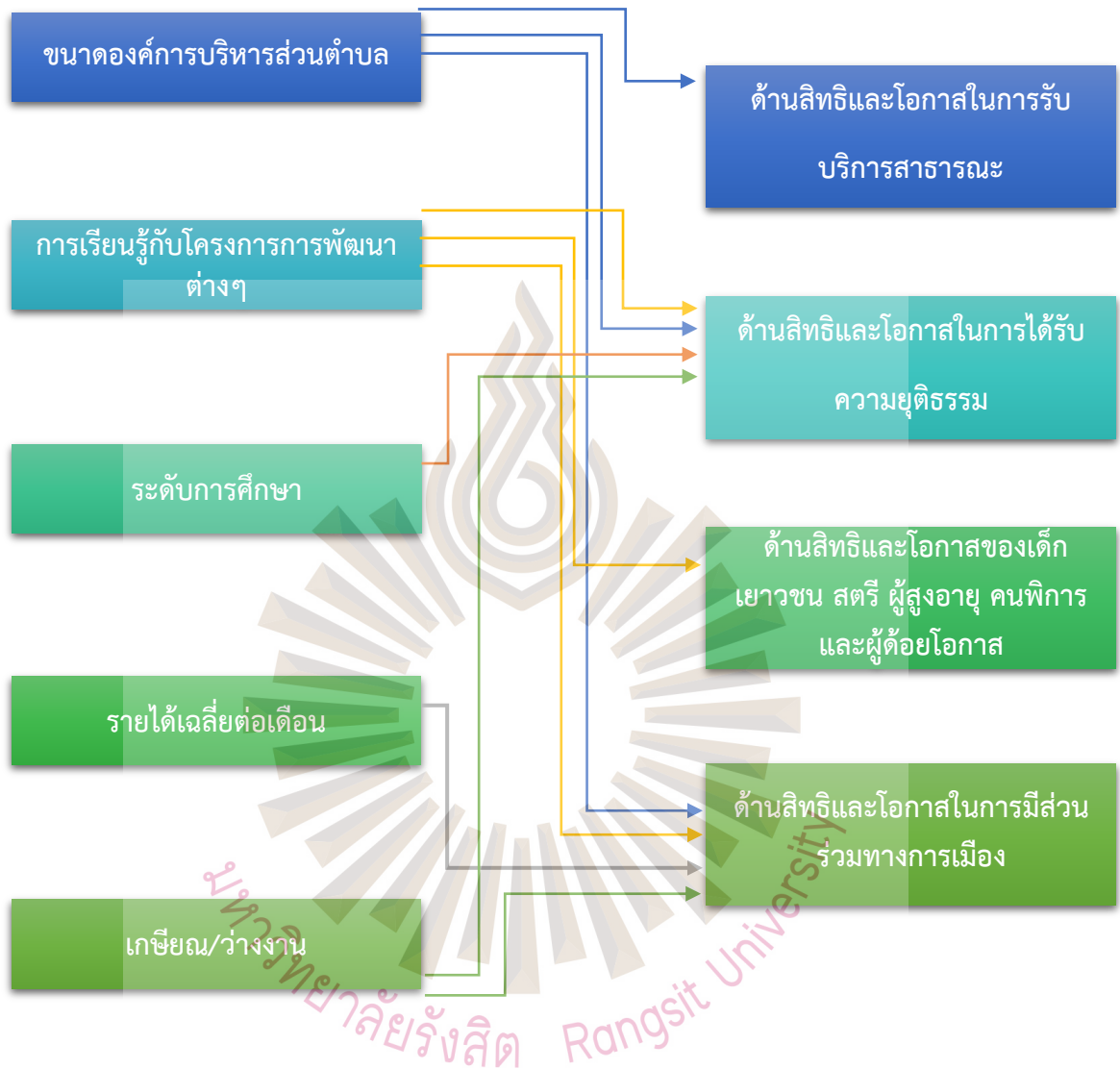
สำหรับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย กำหนดประเด็นความเหลื่อมล้ำมาจากการทบทวนเอกสารและการสนทนากับผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม ด้านสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส และด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้ว่า ภาพรวมของปัญหาความเหลื่อมล้ำทุกด้านอยู่ระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างด้านจะเห็นได้ว่า ด้านสิทธิและโอกาสของการรับบริการสาธารณะมีสภาพปัญหาสูงกว่าด้านอื่น เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำในแต่ละรายด้านจะพบว่า ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ ปัญหาความเหลื่อมล้ำสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทที่ต่างไปจากพื้นที่เขตเมือง รองลงมา พื้นที่ชนบทการโอกาสที่ได้รับการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทมี โอกาสทางการศึกษานั้นน้อยกว่าในเมือง ส่วนด้านสิทธิและโอกาสที่ได้รับความยุติธรรม ปัญหาอยู่ระดับมากได้แก่ การจัดการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ด้านของสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส

ปัญหาในระดับมาก ได้แก่ การส่งเสริมให้คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการทุกแนวโน้มพิการพื้นที่ชนบทได้มีโอกาสและช่องทางการเข้าถึงข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการและบริการอย่างมีนัยยะ และด้านสิทธิและโอกาสการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัญหาอยู่ในระดับมาก คือโอกาสในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ชนบทขาดความเป็นอิสระและประชาชนในพื้นที่ชนบทขาดโอกาสในการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้จากการเปรียบเทียบสภาพปัญหาในระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ขนาดใหญ่และขนาดกลาง จะเห็นว่า สภาพปัญหาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะในด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมและสิทธิและโอกาสของเด็กและเยาวชนสตรีผู้สูงอายุ โดยภาพรวมระดับของปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่มากกว่าขนาดกลาง

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อ สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย จะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ปัจจัยขนาดองค์การบริหารส่วนตำบลส่งผลต่อสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ ด้านของสิทธิและโอกาส การได้รับความยุติธรรม และด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้ปัจจัยการรับรู้โครงการพัฒนาส่งผลต่อสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส และด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และปัจจัยการไม่ได้ประกอบอาชีพส่งผลต่อสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะดังตาราง





รูปที่ 4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

## 4.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ และองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้นำชุมชนและประชาชนตามกรอบประเด็นความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสประกอบไปด้วย 4 ด้านได้แก่ ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม ด้านสิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส และด้าน สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยศักยภาพชุมชนพิจารณาจากองค์ประกอบดังนี้ ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ ศักยภาพชุมชนด้านสังคมและศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม



ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ			ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	
1. ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ	- ผู้นำชุมชนเป็นคนรุ่นใหม่ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลและเข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน และมีค่านิยมการทำงานตามหลักของความคุ้มค่าให้ความใส่ใจ	- การอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชนเชิงรุก ด้วยการออกให้บริการประชาชนในพื้นที่ - มีการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น	- มีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงฐานข้อมูลด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะหรือช่องทางบริการให้บริการผ่านระบบสารสนเทศที่หลากหลาย ซึ่งสะดวกและรวดเร็ว	- การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รวมกลุ่มเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวชุมชน การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจในรูปแบบการทำงานแบบบูรณาการ ระหว่างอปท. กับประชาชน	- การส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ผ่านการจัดกิจกรรมตามปฏิทินประเพณี - ชุมชนเป็นชุมชนทางด้านการค้าขายแต่โบราณมีการถ่านทอดจากรุ่นสู่รุ่น	- ให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมาย เช่น การจัดกิจกรรมปลูกป่าชุมชนเฉลิมพระเกียรติ และปลูกป่าพีชเศรษฐกิจเพื่อ	

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ต่อ)

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
ดูแลประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี - ผู้นำเป็นผู้ที่ได้รับ การยอมรับและไว้ใจของคนในชุมชนการดำเนินกิจกรรมต่างจึงได้รับการร่วมมืออย่างเต็มที่ และยังสามารถ	ตามความต้องการ	มากขึ้น เช่น มีเว็บไซต์ รับเรื่องราวร้องเรียน/ร้องทุกข์ <a href="https://www.facebook.com/องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง">https://www.facebook.com/องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง</a>	- มีการสำรวจความจำเป็นรวมคือความต้องการการบริการสาธารณะผ่านการจัดทำแผนชุมชน			ทดแทนป่าที่เสียไป -การจัดกิจกรรมให้ความรู้การคัดแยกขยะและใช้ประโยชน์จากขยะอินทรีย์ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - มีการดำเนินการให้ความรู้ด้วยการการอบรมเชิงปฏิบัติการ

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ต่อ)

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ขีดความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
ประสานงานโดยการนำเสนอความต้องการหรือปัญหาของคนในชุมชนไปสู่หน่วยงานราชการระดับบนได้เป็นอย่างดี เพื่อให้ได้มาซึ่งการได้รับงบประมาณหรือสวัสดิการต่างๆ	ประสานงานโดย การนำเสนอความ ต้องการหรือปัญหา ของคนในชุมชน ไปสู่หน่วยงาน ราชการระดับบนได้ เป็นอย่างดี เพื่อให้ ได้มาซึ่งการได้รับ งบประมาณหรือ สวัสดิการต่างๆ		เข้าถึงได้ง่าย - การใช้สื่อออนไลน์ ต่างๆ เช่น เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ ไลน์ ในการ นำเสนอเพื่อสร้างการ รับรู้ถึงสิทธิต่างๆ ของประชาชนที่พึง ได้รับจากหน่วยงาน ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น วิธีการขึ้น			ธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อ สามารถนำไปใช้ในการ จัดการทรัพยากร ในพื้นที่ของตนเอง

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ต่อ)

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
	จากรัฐ		ทะเบียนผู้สูงอายุและผู้พิการผ่านทาง <a href="http://www.abt-wiangthoeng.go.th">http://www.abt-wiangthoeng.go.th</a>			
2. ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม	- เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายเป็นอย่างดี และใช้ความรู้มาเป็นแนวทางแก้ไขข้อพิพาทหรือข้อ	- มีการแนะนำให้เรียกร้องขอความเป็นธรรมต่างๆ ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงราย -มีเจ้าหน้าที่ของ	- การสร้างช่องทางในการร้องเรียนผ่านระบบออนไลน์หรือสายตรงผู้บริหาร ซึ่งเป็นช่องทางที่มีความสะดวกรวดเร็ว	- การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านการเข้าชื่อถอดถอดผู้ดำรง	- การส่งเสริมและสนับสนุนด้านภูมิปัญญาเพื่อสร้างเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้คงอยู่สืบไป เช่น	- การให้สิทธิแก่ประชาชนในพื้นที่ดูแลอนุรักษ์ พัฒนา และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ต่อ)

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ขีดความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
ขัดแย้งซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งในชุมชน - สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับช่องทางในการร้องเรียนในประเด็นข้อพิพาทเบื้องต้นเมื่อประชาชนไม่ได้รับความธรรมได้	องค์กรครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการเรียนต่างๆ		ตำแหน่งทางการเมืองเมื่อมีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ	ประเพณีกินข้าวใหม่ชาติพันธุ์ศาสตร์ศิลป์แห่งการกิน ความมั่นคงทางอาหารชนเผ่า ต.ป่าตึง อ.แม่จัน	มีความอุดมสมบูรณ์ควบคู่กับการกำกับดูแลในด้านการใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม - มีแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลเวียง ร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการทำการเกษตรและการอนุรักษ์และจัดการ	

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ต่อ)

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
						ทรัพยากรชุมชนร่วมกัน -มีการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลการเพื่อการสนับสนุนการจัดทำวิสาหกิจชุมชน (ร่วมกันผลิต รวมกันจำหน่าย)



ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ต่อ)

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
						และการตรวจสอบรับรองรายงานต่างๆ เช่น ตรวจสอบความถูกต้องของผู้ประสบภัยสำรวจนาข้าวประจำปี นาปรัง และข้อมูลการเกษตรอื่นๆ

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ต่อ)

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
3. ด้านสิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส	- มีการส่งเสริมการพัฒนาศรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ และพิการ ผ่านกิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพ	- มีการส่งเสริมให้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประจำตำบล เพื่อให้สมาชิกมีกิจกรรมทำร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ	- มีการจัดทำฐานระบบข้อมูลจำนวนของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์สำหรับการ	- มีการเปิดโอกาสให้เด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้แสดงความคิดเห็นเพื่อสะท้อนถึงความต้องการในการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ	- สร้างโอกาสและสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส โดยอาศัยภูมิปัญญาในท้องถิ่น	- การจัดให้เด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส อยู่ในสภาพแวดล้อมที่สามารถช่วยเหลือตัวเองและเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตได้ เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกรู้สึกว่าเป็นภาระ

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ต่อ)

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ขีดความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับความช่วยเหลือเช่น อาหาร การซ่อมแซมที่อยู่อาศัย อาชีพ แก่ผู้ด้อยโอกาส	และผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อ. เทิง - การจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ขององค์การบริหารส่วนตำบล - มีการดำเนินโครงการพัฒนา	จัดสวัสดิการและการดูแลช่วยเหลือให้บุคคลดังกล่าวมีคุณภาพชีวิตที่ดี - มีการใช้ช่องทางสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์หลักของ อบต. เช่น การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและ ผู้พิการการขึ้น	ของสังคมหรือคนรอบข้าง - มีการส่งเสริมการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาในการเก็บรวบรวมรักษาเมล็ดพันธุ์ที่ดีที่สุดให้สืบทอดต่อมา ยังคนรุ่นหลัง ของ ต.ป่าตึง อ.แม่จัน - มีการดำเนินโครงการ			

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ต่อ)

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ			ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	
		คุณภาพชีวิตสตรีเป็นประจำทุกปี	การจ่ายเบี้ยผู้พิการ การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รวมทั้ง การจำหน่ายผู้มีสิทธิได้รับเบี้ย			ดิชูผูกพันคือวิถีคนกับวิถีป่าเขาธรรมชาติ	
4. ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการ	- เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับประเทศจึงสามารถช่วยเหลือ	- มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผ่านเวทีประชาคมก่อนที่จะมีการจัดทำแผนงานหรือ	- มีการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสารสนเทศต่างๆ - การประชาสัมพันธ์	- การเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของสมาชิกองค์การบริหาร	- การรวมกลุ่มกันในรูปของสมาคม ชมรม ฯลฯ เพื่อการสืบทอดและอนุรักษ์ ภูมิปัญญาของ	- ให้สิทธิแก่ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงและบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตนเองตามกฎหมายในรูปแบบ	

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ต่อ)

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
เมือง	หรือเป็นตัวแทนของประชาชนในการสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนไปยังนักการเมืองระดับประเทศได้	โครงการเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหานั้นพื้นที่ - มีงบประมาณเป็นของตนเองในการจัดทำกิจกรรมการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน - มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ใหญ่การออก	กิจกรรมทางการเมือง	ส่วนตำบลได้อย่างเต็มที่ในการประชุมประจำเดือนของชุมชน	ท้องถิ่นให้คงอยู่สืบต่อไป	ต่างๆ เช่น ป่าชุมชน โฉนดชุมชน เป็นต้น

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ต่อ)

ประเด็น	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ความเหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
		เสียงประชาติ Big day อำเภอเทิง จ.เขียงราย-มีรายงาน ผลการติดตาม แผนพัฒนาท้องถิ่น				

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง

ประเด็นความ เหลื่อมล้ำ	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้าน สิ่งแวดล้อม
	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ของการบริหารจัดการ ชุมชน	3. ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ
1. ด้านสิทธิ และโอกาส ในการรับ บริการ สาธารณะ	- ผู้นำในชุมชนมี ความสามารถในการ แนะนำ ชีแนะและ อำนวยความสะดวกให้ คนในชุมชนเข้าถึงสิทธิ และโอกาสในการรับ บริการสาธารณะทั้ง ทางด้าน“บริการ การแพทย์” และ “บริการ สังคมที่จำเป็น”	- มีระบบการบริหาร จัดการอย่างเป็น ระบบเพื่อให้ ประชาชนในพื้นที่ เข้าถึงด้านสิทธิและ โอกาสในการรับ บริการสาธารณะ เช่น ขั้นตอนการรับเบี้ย ยังชีพผู้สูงอายุ	- ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศและการ เข้าถึงข้อมูลด้านสิทธิ และโอกาสในการรับ บริการสาธารณะเป็น เพียงการสื่อสารผ่าน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และประชาชนยังคงต้อง ไปดำเนินกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับสิทธิและ	- ประชาชนในชุมชน ยังมีส่วนร่วมในด้าน สิทธิและโอกาสใน การรับบริการ สาธารณะ เช่น การเข้า ไปเป็นกรรมการ สถานศึกษา การ บริจาคเงินให้กับ สถานศึกษาในชุมชน ตามโอกาสสำคัญ	- ประชาชนใน ชุมชนมีการใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น เช่น ด้านการรักษาสุข ภาวะของตนเอง จึงไม่ได้พึ่งพา สิทธิและโอกาส ในการรับบริการ สาธารณะจนไม่ สามารถ	- มีการเปิดให้ ประชาชนได้มีกร นำเอา ทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชนมาผลิตเป็น สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ สร้างรายได้ โดยเน้น การสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนและท้องถิ่น ให้เป็นไปอย่าง มั่นคง

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง (ต่อ)

	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ประเด็นความ เหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ของการบริหารจัดการ ชุมชน	3. ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ
	เนื่องจากมีความใกล้ชิด กันและมีความสัมพันธ์ กันแบบเครือญาติ - ผู้นำมีความสามารถในการผลักดันโครงการที่ เป็นการเพิ่มสิทธิและ โอกาสแก่ประชาชนใน การเข้าถึงบริการ สาธารณะและโครงสร้าง พื้นฐาน		โอกาสในการรับบริการ สาธารณะ ณ หน่วยงาน ของรัฐฯ ด้วยตนเอง ซึ่ง ยังถือว่ายากต่อการเข้าถึง และเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อประชาชนในชุมชนที่ มีความหลากหลายทาง ปัจจัยทางสังคม - มีการจัดห้องสมุด ชุมชนขึ้นเพื่อเป็นแหล่ง	ต่างๆ	พึ่งตนเองได้	มั่งคั่ง และยั่งยืน



ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง (ต่อ)

	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ประเด็นความ เหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ของการบริหารจัดการ ชุมชน	3. ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ
			เผยแพร่ข้อมูล - มีการจัดทำคู่มือการใช้ บริการในรูปแบบสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ง่าย ต่อการรับบริการ			
2. ด้านสิทธิ และโอกาส ในการได้รับ ความยุติธรรม	- ผู้นำมีความรู้เกี่ยวกับ การกฎหมายพื้นฐานใน การให้คำแนะนำกับ ประชาชน	สิ่งเสริมการสร้าง ค่านิยมแห่งการเท่า เทียมตามสิทธิซึ่งไม่ เฉพาะแต่คนยากจน เท่านั้น	ชุมชนมีการเข้าข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ผ่านระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเข้าถึงข้อมูลด้าน สิทธิและโอกาสในการ	ประชาชนในชุมชนยัง ไม่มีส่วนร่วมในด้าน สิทธิและโอกาสใน การได้รับความ ยุติธรรม เนื่องจากการ		- มีการตั้งกฎระเบียบ การใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชนอย่าง เคร่งครัด ไม่ละเว้น

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง (ต่อ)

ประเด็นความ เหลื่อมล้ำ	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้าน สิ่งแวดล้อม
	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ของการบริหารจัดการ ชุมชน	3. ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ
-ผู้นำจะมีความฉลาด ด้านอารมณ์ที่อยู่ใน ระดับสูงเมื่อต้องทำงาน ร่วมกับชุมชน	- เป็นศูนย์กลางใน การถ่ายทอดความรู้ แก่ประชาชน เพื่อให้ รับรู้สิทธิและหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับท้องถิ่นในการ ปฏิบัติ ราชการของ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น”	รับบริการสาธารณะ เช่น สื่อสารผ่านเครือข่ายและ การสร้างกลุ่มไลน์ใน ชุมชน ชุมชนมีการเข้าข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ผ่านระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเข้าถึงข้อมูลด้าน สิทธิและโอกาสในการ รับบริการสาธารณะ เช่น	ดำเนินงานของผู้นำ ชุมชนและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการดำเนินงาน ภายใต้กรอบการ ทำงานและระเบียบ ข้อบังคับของภาครัฐ เท่านั้น		บุคคลใดบุคคลหนึ่ง และควรมีบทลงโทษ ของผู้ที่กระทำการ ฝ่าฝืนอย่างชัดเจน - มีการจัดช่วงระยะเวลา เพื่อให้แหล่ง ทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชนได้มีการฟื้นฟู ความสมบูรณ์ของ ธรรมชาติเอง	

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง (ต่อ)

	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ประเด็นความ เหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ของการบริหารจัดการ ชุมชน	3. ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ
			สื่อสารผ่านเครือข่ายและ การสร้างกลุ่มไลน์ใน ชุมชน -ชุมชนสามารถร้องเรียน ร้องทุกข์ผ่านสื่อสังคม ออนไลน์และจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ -มีการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ในการลด ขั้นตอนและระยะเวลา			

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง (ต่อ)

ประเด็นความ เหลื่อมล้ำ	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้าน สิ่งแวดล้อม
	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ของการบริหารจัดการ ชุมชน	3. ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ
3. ด้านสิทธิ และโอกาส ของเด็ก เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คน พิการ และ ผู้ด้อยโอกาส	- ผู้นำชุมชนมี ความสามารถในการ อธิบาย ให้ข้อเสนอแนะ และสอดคล้องดูแลให้ ประชาชนในชุมชน ได้รับสิทธิและโอกาส ของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และ ผู้ด้อยโอกาส	การปฏิบัติงานของ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเป็นการ ดำเนินงานภายใต้ ภาระหน้าที่ที่รัฐบาล กำหนดที่ประชาชน พึงได้รับตามสิทธิ เท่านั้น มีการทำงาน ในเชิงรุกที่จะเพิ่ม ประสิทธิภาพในการ	การปฏิบัติราชการ ทำให้ เกิดความรวดเร็วและ โปร่งใสมีการสื่อสาร ผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต และการ ประกาศเสียงตามสายใน ชุมชน ซึ่งส่วนนี้เกิด ประโยชน์และทำให้ ประชาชนเข้าถึงสิทธิได้ ง่ายในบางชุมชน	ประชาชนในชุมชนยัง ไม่มีส่วนร่วมในด้าน สิทธิและโอกาสของ เด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส เนื่องจากการ ดำเนินงานของผู้นำ ชุมชนและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	- สร้างโอกาสและ สามารถพัฒนา คุณภาพชีวิตของ เด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส โดยอาศัยภูมิ ปัญญาในท้องถิ่น - มีการส่งเสริมการ ฟื้นฟูภูมิปัญญาการ	- มีกิจกรรมให้เยาวชนมี ส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป่าชุมชนเช่นกิจกรรม การบวชป่า

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง (ต่อ)

ประเด็นความ เหลื่อมล้ำ	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้าน สิ่งแวดล้อม
เหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ของการบริหารจัดการ ชุมชน	3. ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ
	- ผู้นำ มีการส่งเสริม จัดตั้งกลุ่มและ คณะกรรมการทำงานที่มี บทบาทและหน้าที่อย่าง ชัดเจน ในการวางแผน พัฒนาการทำงานของ กลุ่มเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และ ผู้ด้อยโอกาส	เข้าถึงด้านสิทธิและ โอกาสของเด็ก เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และ ผู้ด้อยโอกาสให้กับ คนในชุมชน เช่น ส่งเสริมให้มีชมรม ด้านกีฬา ในระดับ ตำบล		เป็นการดำเนินงาน ภายใต้กรอบการ ทำงานและระเบียบ ข้อบังคับของภาครัฐ เท่านั้น	ดูแลสุขภาพด้วย สมุนไพร และการนวด แผนไทย	

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง (ต่อ)

ประเด็นความ เหลื่อมล้ำ	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้าน สิ่งแวดล้อม
	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ของการบริหารจัดการ ชุมชน	3. ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ
นอกจากนี้มีการติดตาม ผลการปฏิบัติงานทุกปี						
4. ด้านสิทธิ และโอกาส ในการมีส่วน ร่วมทางการ เมือง	ผู้นำชุมชนส่งเสริม กระบวนการให้เกิดการ มีส่วนร่วมทางการเมือง ได้เป็นอย่างดี เช่น การ ทำการลงประชามติของ ชุมชนในเรื่องสำคัญๆ ต่างๆ	องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีส่วนในการ สนับสนุนกิจกรรม ทางการเมืองที่เกิด จากภาครัฐ โดยทำ หน้าที่เป็นศูนย์กลาง ในการจัดกิจกรรม	มีการสื่อสารผ่าน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการประกาศเสียง ตามสายในชุมชน ซึ่ง ส่วนนี้เกิดประโยชน์และ ทำให้ประชาชนเข้าถึง สิทธิได้ง่าย	-เป็นการเปิดโอกาส ภายใต้กรอบและ กฎหมายของประเทศ เท่านั้น -คนในชุมชนมีความ สนใจในการติดตาม ข่าวสาร ติดตาม	- ชุมชนมีการตั้ง คณะทำงานจัดตั้ง แหล่ง เรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อจะมีการ กำหนดบทบาท	มีการตั้งคณะกรรมการ ทำงานเพื่อที่จะร่วมกัน วางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วม ประเมินผล การทำงาน ของชุมชนในด้านการ อนุรักษ์และการจัดการ

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง (ต่อ)

	ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ		ศักยภาพชุมชนด้านสังคม			ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม
ประเด็นความ เหลื่อมล้ำ	1. ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	1. การยุกต์ใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเข้าถึงข้อมูล	2. การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ของการบริหารจัดการ ชุมชน	3. ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์และ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ
		ทางการเมือง - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีการสร้าง จิตสำนึกร่วมให้กับ คนในชุมชนให้มี ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ชุมชน มีความตั้งใจที่ จะเข้าร่วมรับผิดชอบ ปัญหาต่างๆ กับสังคม ชุมชน		สถานการณ์ ต่างๆ ทาง การเมืองมากขึ้น	หน้าที่ของ คณะทำงานที่ ชัดเจนและเป็น ลายลักษณ์อักษร และควรเปิดโอกาส ให้ประชาชน ทุกภาคส่วนเข้ามา มีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็น	ทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังให้เกิด ความรู้สึกรักและ หวงแหนชุมชนเอง

#### 4.2.1 สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ

##### ด้านการบริหารจัดการ

1) ผู้นำชุมชนพยายามผลักดันให้ชุมชนมีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูลด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะแต่ก็เป็นส่วนน้อยเพราะประชาชนยังขาดทักษะและความชำนาญในการใช้การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความใกล้ชิดกับชุมชน สามารถทำงานร่วมกับคนในชุมชนเป็นอย่างดีชุมชนให้ความไว้วางใจเนื่องจากเป็นคนในพื้นที่เดียวกันแต่ในบางครั้งครูมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในโรงเรียนมากเกินไป เช่น การดูแลทำอาหารกลางวัน ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุ จึงทำให้ไม่มีเวลาพัฒนาเทคนิคการสอนใหม่ ๆ

3) มีระบบการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะเช่น ขั้นตอนการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

4) ผู้นำในชุมชนมีความสามารถในการแนะนำ ชี้แนะ และอำนวยความสะดวกให้คนในชุมชนเข้าถึงสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะทั้งทางด้าน“บริการการแพทย์” และ“บริการสังคมที่จำเป็น” เนื่องจากมีความใกล้ชิดกันและมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ

5) ผู้นำชุมชนเป็นคนรุ่นใหม่ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้าและเข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเกิดค่านิยมการทำงานตามหลักของความคุ้มค่ามากกว่าเน้นระบบพรรคพวกแต่ยังขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการเนื่องจากการดำเนินการอิงตามระเบียบจากรัฐส่วนกลางขาดความยืดหยุ่นให้เข้ากับบริบทในพื้นที่

6) ในชุมชนมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดหมู่บ้านจัดการสุขภาพแต่ประสิทธิภาพเพราะมีข้อจำกัดในการทำงาน

##### ด้านสังคม

1) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูลด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะเป็นเพียงการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งประชาชนในพื้นที่ส่วนมากยังขาดทักษะการเข้าถึงการสื่อสารดังกล่าว

2) ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม การเข้าไปเป็นกรรมการสถานศึกษาในท้องถิ่นของตนเองหรือเข้าไปสนับสนุนด้วยการบริจาคเงินให้กับสถานศึกษาในชุมชนตามโอกาสสำคัญต่าง ๆ ซึ่งมักจะถูกเลือกจากชนชั้นนำทางสังคม โดยขาดการกระจายการมีส่วนร่วมจากคนทุกกลุ่มของสังคม



### ด้านสิ่งแวดล้อม

1) มีการเปิดให้ประชาชนได้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมาผลิตเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ โดยเน้นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่นให้เป็นอย่างดี มั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน และมีการดำเนินการในลักษณะกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนแต่ยังขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมักตอบสนองความต้องการของตลาดในท้องถิ่น หรือตลาดในประเทศ ยังขาดความรู้ความสามารถด้านการตลาดในวงกว้าง โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ ขณะเดียวกันความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมขนส่ง ตลอดจนการเปิดเสรีทางการค้าทำให้วิสาหกิจขนาดใหญ่ รวมทั้งสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขันกับสินค้าในท้องถิ่นหรือในประเทศที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมมากขึ้นอีกทั้ง ขาดความรู้ในด้านการจัดการ หรือการบริหารงานที่มีระบบ

2) ประชาชนในพื้นที่ได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานของภาครัฐอย่างสม่ำเสมออีกทั้งสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายแต่มีบางส่วนที่ยังยึดกับสิทธิตามธรรมชาติ

### 4.2.2 สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม

#### ด้านการบริหารจัดการ

1) ผู้นำมีความรู้เกี่ยวกับการกฎหมายพื้นฐานในการให้คำแนะนำกับประชาชนแต่ในบางครั้งก็ไม่มีการเลือกปฏิบัติเนื่องจากมีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติซึ่งความยุติธรรมไม่ควรจะเป็นเรื่องสิทธิพิเศษของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะ แต่ความยุติธรรมควรต้องเข้าถึงประชาชนทุกคนในสังคมและต้องเป็นไปตามหลักความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความยุติธรรม

2) ผู้นำมีภาวะผู้นำรู้จักคิด วิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบ

3) มีเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบโดยตรงกับกระบวนการได้รับความยุติธรรมแต่ไม่สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ได้จึงมีการแนะนำให้เรียกร้องขอความเป็นธรรมต่าง ๆ ร้องเรียนของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด หรือส่วนงานระดับจังหวัดแทน

#### ด้านสังคม

1) ประชาชนในชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม เนื่องจากการดำเนินงานของผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการดำเนินงานภายใต้กรอบการทำงานและระเบียบข้อบังคับของภาครัฐเท่านั้นและในบางครั้งหากมีข้อพิพาทระหว่าง

ประชาชนในพื้นที่กับกลุ่มทุน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่มักจะเลือกอยู่ข้างนายทุนหรือภาคเอกชนมากกว่าประชาชน

2) มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านการเข้าชื่อถอดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเมื่อมีการทุจริตหรือประพฤตินิชอบซึ่งมีกระบวนการที่ซับซ้อนและหลายขั้นตอน

3) การส่งเสริมและสนับสนุนด้านภูมิปัญญาเพื่อสร้างเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่เพื่อให้คงอยู่สืบไป

#### ด้านสิ่งแวดล้อม

1) มีการตั้งกฎระเบียบการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างเคร่งครัด แต่ก็ยังมีการเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร มีการใช้สารเคมีต่าง ๆ เช่น ยาฆ่าแมลงและปุ๋ย จะส่งผลให้เกิดการตกค้างของสารเหล่านี้ในดินและอาจกระจายไปสู่แหล่งน้ำหรือระบบนิเวศต่าง ๆ

นอกจากนี้มีการขยายตัวของชุมชนเมืองอย่างรวดเร็วโดยที่ประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบล่วงหน้ามาก่อน มีเพียงเฉพาะกลุ่มนายทุนและข้าราชการบางกลุ่มเท่านั้นจึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรประจำท้องถิ่น ปัญหาการควบคุมดูแลทรัพยากร และปัญหาการกำจัดของเสีย เป็นต้น

2) ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดูแล อนุรักษ์ พัฒนา และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ควบคุมกับการกำกับดูแลในการใช้ประโยชน์

#### 4.2.3 สิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

##### ด้านการบริหารจัดการ

1) ผู้นำ มีการส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มและคณะกรรมการทำงานที่มีบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจน ในการวางแผนพัฒนาการทำงานของสตรี แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานและกิจกรรมซึ่งขึ้นอยู่กับที่ได้รับงบประมาณประจำปีอีกทั้งการพัฒนาสตรียังอยู่ในขั้นเริ่มต้น จึงไม่สามารถสร้างผลงานที่ชี้วัดถึงความก้าวหน้าของการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรีตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรีได้อย่างเด่นชัด

2) มีการส่งเสริมให้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประจำตำบลเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทำร่วมกัน แต่ยังคงขาดความหลากหลายของการทำงานกิจกรรม

3) มีการส่งเสริมการพัฒนาในกลุ่มสตรี เด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพ แต่ยังคงขาดการรวมกลุ่มที่เป็นทางการ

#### ด้านสังคม

1) การดำเนินการส่งเสริมสิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสยังเป็นหน้าที่ของคนเฉพาะกลุ่มเช่น ผู้นำชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการดำเนินงานภายใต้กรอบการทำงานและระเบียบข้อบังคับของภาครัฐเท่านั้น

2) มีการเปิดโอกาสให้เด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้แสดงความคิดเห็นเพื่อสะท้อนถึงความต้องการในการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ แต่ยังเป็นกลุ่มคนซ้ำเดิมที่ได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้กำหนด

#### ด้านสิ่งแวดล้อม

1) เด็กเยาวชนนับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น กิจกรรมการบวชป่า

2) มีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าใจถึงหลักการและคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นซึ่งปัจจุบันเรื่องเหล่านี้ถูกละเลยและทำให้คนรุ่นใหม่ไม่เข้าใจภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของตนเอง

#### 4.2.4 สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

##### ด้านการบริหารจัดการ

1) ผู้นำชุมชนบทผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมกระบวนการให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้เป็นอย่างดี เช่น การทำการลงประชามติของชุมชนในเรื่องสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ของชุมชน จึงเป็นรูปแบบการทำงานที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญในชุมชน

2) มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผ่านเวทีประชาคมก่อนที่จะมีการจัดทำแผนงานพัฒนาชุมชน

#### ด้านสังคม

1) เป็นการเปิดโอกาสภายใต้กรอบและกฎหมายของประเทศเท่านั้น

2) คนในชุมชนมีความสนใจในการติดตามข่าวสาร ติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทาง การเมืองมากขึ้น

3) การเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างเต็มที่ในการประชุมประจำเดือนของชุมชน ทั้งนี้ยังไม่มี ช่องทางการรับฟังความเป็นเห็นที่เป็นทางการ

#### ด้านสิ่งแวดล้อม

1) มีการตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อที่จะร่วมกันวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วม ดำเนินงาน ร่วมประเมินผล การทำงานของชุมชนในด้านการอนุรักษ์และการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนชุมชนเอง

2) ให้สิทธิแก่ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงและบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง ตามกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ป่าชุมชน โฉนดชุมชน เป็นต้นแต่ในทางปฏิบัติประชาชนยังขาด ความรู้ความเข้าใจเรื่องดังกล่าว



### 4.3 ตอนที่ 3 รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

การพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

การกำหนดองค์ประกอบเนื้อหาและแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำโดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ประชาชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชนและ ผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาการ จำนวน 15 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีประสบการณ์บริหารหรือปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย โดยการสนทนาระดมความคิดเห็นและปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทมานำเสนอเพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการกำหนดประเด็นองค์ประกอบเนื้อหาและแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและนำไปใช้ร่างรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงรายให้สอดคล้องกับสภาพและปัญหา ผลการสนทนาสรุปเป็นองค์ประกอบเนื้อหาและแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ดังนี้

ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน

ความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาส ของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำใน พื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
1. สิทธิและโอกาสใน การรับบริการ สาธารณะ	- ประสบการณ์ในการ ทำงานของครูและ บุคลากรทางการศึกษาใน พื้นที่ชนบทแตกต่างกันไป จากพื้นที่ในเขตเมือง	- ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความใกล้ชิดกับชุมชน สามารถ ทำงานร่วมกับคนในชุมชนเป็นอย่างดี ดีชุมชนให้ความไว้วางใจเนื่องจาก เป็นคนในพื้นที่เดียวกันแต่ใน บางครั้งครูมีภาระหน้าที่รับผิดชอบ ในโรงเรียนมากเกินไป เช่น การดูแล ทำอาหารกลางวัน ทำหน้าหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุ จึงทำให้ ไม่มีเวลาพัฒนาเทคนิคการสอน ใหม่ๆ	การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา - จัดอบรมและสร้างประสบการณ์ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะ จำเป็นสำหรับการสอนแนวใหม่ ซึ่งจะเป็นการนำเอาแนวคิด วิธีการ กระบวนการ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยให้ การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น - ต้องให้ครูผู้สอนเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอนมากยิ่งขึ้น - ลดภาระความรับผิดชอบงานด้านอื่นๆ ที่ไม่จำเป็นสำหรับครูผู้สอนพื้นที่ ชนบท - การสร้างชุมชนแห่งเรียนรู้ในทางวิชาชีพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ในเขตเมืองกับพื้นที่ชนบท เพื่อพัฒนาด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ให้ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีศักยภาพ ในการขับเคลื่อนยกระดับคุณภาพ การศึกษาร่วมกัน

ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
	<p>- ประชาชนพื้นที่ชนบทมีโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าพื้นที่ในเมือง</p> <p>- ระบบสาธารณสุขและการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานของประชาชนพื้นที่ชนบทยังไม่ทั่วถึง</p>	<p>- ผู้นำชุมชนพยายามผลักดันให้ชุมชนมีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูลด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุขแต่ก็เป็นส่วนน้อยเพราะประชาชนยังขาดทักษะและความชำนาญในการใช้การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต</p> <p>- ในชุมชนมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้ที่มีความบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดหมู่บ้านจัดการสุขภาพแต่ประสิทธิภาพ</p>	<p>- พัฒนาการรูปแบบโรงเรียนเครือข่าย เพื่อให้เกิดแลกเปลี่ยนครูผู้สอนระหว่างเขตเมืองและชนบท</p> <p>- การสร้างโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรทุกกลุ่มอย่างเสมอภาค</p> <p>- พัฒนาเครือข่ายระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองกับเขตชนบทเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะช่วยลดช่องว่างการเรียนรู้ที่ไม่เท่าเทียมได้</p> <p>- พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างช่องทางการเข้าถึงการศึกษาและการกระจายโอกาสทางการศึกษาการพัฒนาระบบบริการที่พึงประสงค์ที่มีในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล</p> <p>- การเพิ่มบทบาทหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เน้นการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเป็นหลักให้มาเป็นการจัดการบริการเชิงรุกเชื่อมโยง กับรพ.แม่ข่ายมากยิ่งขึ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น</p> <p>- การพัฒนาระบบสาธารณสุข ให้มีคุณภาพมาตรฐาน และมีศักยภาพมากขึ้นเพื่อให้บริการเชิงรุกรวมทั้งมีหน่วยเคลื่อนที่ ด้านสุขภาพ</p>

ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
		เพราะมีข้อจำกัดในการทำงาน	<p>แก้ประชาชนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียม</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีการสืบเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและโรงพยาบาลประจำ</li> </ul>
2. สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม		<p>- ผู้นำมีความรู้เกี่ยวกับการกฎหมายพื้นฐานในการให้คำแนะนำกับประชาชนแต่ในทางปฏิบัติบางครั้งก็เลือกปฏิบัติเพราะมีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติซึ่งความยุติธรรมไม่ควรจะเป็นเรื่องสิทธิพิเศษของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะ แต่ความยุติธรรมควรต้องเข้าถึงประชาชนทุกคนใน</p>	<p>สร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและเคารพสิทธิ</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- การสร้างความเข้าใจและโอกาสการเข้าถึงความยุติธรรมและธรรมาภิบาลได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นโดยปราชญ์ชุมชน เช่น โครงการคลินิกยุติธรรมชุมชนโดยนักวิชาการท้องถิ่น หรือนักกฎหมายในท้องถิ่นที่มีความรู้ความเข้าใจ ในการบริการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้อย่าง สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง โดยมีช่องทางการให้บริการหลากหลายซึ่งการเข้าถึงความยุติธรรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการทำให้เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมนั้นประสบความสำเร็จ</li> </ul>



ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาส ของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำใน พื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
	<p>- ขาดการส่งเสริมให้ ประชาชนพื้นที่ชนบท รับรู้สิทธิในกระบวนการ ยุติธรรม เช่น การได้รับ หลักประกันความเสมอ ภาคตามกฎหมาย และ การไม่ถูกกีดกันหรือ เลือกปฏิบัติในลักษณะ ต่างๆ รวมทั้งการขัด อุปสรรคอื่นๆ ในการ เข้าถึงความยุติธรรม ซึ่งการเข้าถึงความ ยุติธรรม ประกอบด้วย</p>	<p>สังคมและต้องเป็นไปตามหลักความ เท่าเทียม ความเสมอภาค และความ ยุติธรรม</p>	<p>อันจะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำได้</p>



ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาส ของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำใน พื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
	<p>สองส่วนที่สำคัญ คือ (1) ประชาชนต้องรับรู้และเข้าใจถึงสิทธิของตน และ (2) ประชาชนต้องสามารถเข้าถึงและเกิดความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเรื่องความยุติธรรม</p> <p>- ประชาชนพื้นที่ชนบทได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมยังไม่ทั่วถึง</p>	<p>- ผู้นำชุมชนเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม แต่เป็นการดำเนินงานภายใต้กรอบการทำงานและระเบียบข้อบังคับของภาครัฐเท่านั้นและในบางครั้งหากมีข้อพิพาทระหว่างประชาชนในพื้นที่กับกลุ่มทุนหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่มักจะเลือกอยู่ข้างนายทุนหรือภาคเอกชนมากกว่าประชาชน</p>	<p>- สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน สร้างเครือข่ายยุติธรรมชุมชน โดยอาศัยภาคการศึกษาเข้าไปเป็นกลไกเชื่อมโยงขับเคลื่อน เช่น การจัดกิจกรรมนักกฎหมายอาสาสามหาวิทยาลัย</p> <p>- การเพิ่มช่องทางการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมให้ประชาชนในเขตชนบท</p> <p>- การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติของประชาชนในชนบทที่ทุกคนมีความเท่าเทียมกันทางด้านกฎหมาย การเข้าถึงความยุติธรรมเป็นหลัก จะช่วยให้สามารถลดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ จะช่วยบรรเทาปัญหาความยากจนและสร้างความเข้มแข็ง</p> <p>- พัฒนานวัตกรรมสื่อสารที่มีความน่าเชื่อถือสำหรับการให้บริการประชาชนสำหรับประชาชนที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ แทนการใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและสร้างความรวดเร็ว</p>

ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาส ของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำใน พื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
	<p>- การให้บริการจาก หน่วยงานภาครัฐใน กระบวนการ ยุติธรรมแก่ ประชาชนพื้นที่ชนบท ไม่เท่าเทียมและเป็น ธรรม</p>	<p>- มีเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นรับผิดชอบโดยตรงกับ กระบวนการ ได้รับความยุติธรรมแต่ แต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการและ ให้บริการแก่ประชาชนเนื่องจาก ประชาชนในชนบทมีปัญหาด้านการ สื่อสารเช่น ประชาชนสามารถพูดจา สื่อสารได้แต่ไม่สามารถอ่านออก เขียนได้ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลา ค่อนข้าง มากในการสร้างความเข้าใจ ในเนื้อหาของเอกสารและต้องมี บุคคลที่สามคอยให้การสนับสนุน</p>	<p>ในการทำงาน - มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สะท้อนปัญหาและตรวจสอบการ ให้บริการ ของประชาชนอย่างง่ายไม่ซับซ้อนเพื่อภาครัฐจะได้มีฐานข้อมูลของปัญหาและ อุปสรรคการทำงาน</p>

ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาส ของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำใน พื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
3. สิทธิและโอกาส ของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	- ผู้พิการผู้ดูแลคน ผู้พิการ ในพื้นที่ชนบท ให้มีโอกาสและช่องทาง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับสิทธิ สวัสดิการและ การบริการยังมีน้อยมาก เช่น - คนพิการกับสิทธิ ทางการแพทย์ - คนพิการกับการ ประกอบอาชีพ และ สิทธิในข้อมูล	- มีการเปิดโอกาสให้เด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้แสดงความคิดเห็นเพื่อสะท้อนถึง ความต้องการในการได้รับความ ช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างเพียงพอ แต่ยังเป็นกลุ่มคนซ้ำ เดิมที่ได้รับการช่วยเหลือ ซึ่ง เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจะเป็นผู้กำหนด	- ส่งเสริมให้คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ มีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ การดำเนินงานต่างๆ ของรัฐให้มีโอกาสและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับสิทธิ สวัสดิการและการบริการผ่านทางศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด - ให้ผู้นำชุมชนอำนวยความสะดวกด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ยานพาหนะ และให้บริการความช่วยเหลือให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิตามที่ กฎหมายกำหนด - หน่วยงานราชการต้องสำรวจและจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการ เข้าถึงและใช้บริการได้อย่างง่าย เช่น โรงพยาบาลต้องจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครบทุกประเภท

ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาส ของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำใน พื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
	<p>ข่าวสารและการร้องเรียน</p> <p>- ความช่วยเหลือ</p> <p>สงเคราะห์ครอบครัว</p> <p>ผู้สูงอายุ คนพิการ และ ผู้ด้อยโอกาสพื้นที่ชนบท ยังไม่รวดเร็วทันต่อความ ต้องการ</p> <p>- หน่วยงานภาครัฐขาด ความต่อเนื่องและจริงจัง ในการสร้างการเข้าถึง สิทธิ์และโอกาสที่จะ ได้รับของ เด็ก</p>	<p>- องค์กรบริหารส่วนตำบลมีระบบ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงด้าน สิทธิและโอกาสในการรับบริการ สาธารณะเช่น ขั้นตอนการรับเบี้ยยัง ชีพผู้สูงอายุ</p> <p>- ผู้นำมีการส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มและ คณะกรรมการทำงานที่มีบทบาทและ หน้าที่อย่างชัดเจน ในการวางแผน พัฒนาการทำงานของสตรี แต่ยังคงขาด ความต่อเนื่องในการ</p>	<p>- หน่วยงานราชการสร้างช่องทางการขอความช่วยเหลือของครอบครัว ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสพื้นที่ชนบทด้วยระบบเทคโนโลยี ที่ทันสมัย รวดเร็ว</p> <p>- ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมให้ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และ ผู้ด้อยโอกาส มีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบายและแผนงาน ทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นอย่างจริงจังและ สม่ำเสมอเพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพและเปิดกว้างอย่างแท้จริง</p> <p>- ส่งเสริมสนับสนุนชุมชนและท้องถิ่นเป็นหลักในการแก้ปัญหาขาดความ</p>

ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาส ของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำใน พื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และ ผู้ด้อยโอกาส	<p>ดำเนินงานและกิจกรรมซึ่งขึ้นอยู่กับ การได้รับงบประมาณประจำปีอีกทั้ง การพัฒนาสตรียังอยู่ในขั้นเริ่มต้น จึง ไม่สามารถสร้างผลงาน ที่ชี้วัดถึงความก้าวหน้าของการ พัฒนากลุ่ม</p> <p>- มีการส่งเสริมให้จัดตั้งโรงเรียน ผู้สูงอายุประจำตำบลเพื่อให้ผู้สูงอายุ ได้มีกิจกรรมทำร่วมกัน</p> <p>แต่ยังขาดความหลากหลายของ การทำกิจกรรม</p>	<p>ต่อเนื่องและจริงจังใน การสร้างการเข้าถึงสิทธิและโอกาสที่จะได้รับของ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส โดยเชื่อมโยงภาคี ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ของตนเอง</p> <p>- หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์ เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ โดย กำหนดมาตรการกลไก ส่งเสริม สนับสนุนภาครัฐและเอกชน ในการดำเนินการตามนโยบายและ มาตรการที่กำหนด เพื่อให้ เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ มี คุณภาพชีวิต ที่ดีและมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต เช่นการจัดโครงการคลัง ปัญญาผู้สูงอายุในชุมชน</p> <p>- ควรมีการทบทวนและสรุปการทำกิจกรรมเป็นระยะ เพื่อถอดบทเรียน วิเคราะห์ข้อดีข้อด้อยของกิจกรรมที่มีการจัดขึ้น แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง</p>	

ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาส ของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำใน พื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
4. สิทธิและโอกาสใน การมีส่วนร่วม ทางการเมือง	- โอกาสในการแสดง ความคิดเห็นทางการเมือง ของประชาชนพื้นที่ ชนบทขาดความเป็น อิสระ	- ผู้นำชุมชนที่มีบทบาทสำคัญ อย่างยิ่งในการส่งเสริมกระบวนการ ให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้ เป็นอย่างดี เช่น การทำการลง ประชามติของชุมชนในเรื่องสำคัญๆ ต่างๆ ของชุมชน จึงเป็นรูปแบบการ ทำงานที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญใน ชุมชน - มีการรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชนผ่านเวทีประชาคมก่อนที่ จะมีการจัดทำแผนงานพัฒนาชุมชน เป็นการเปิดโอกาสภายใต้กรอบและ กฎหมายของประเทศ	- การสร้างช่องทางเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการทำงานของ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนา พื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง - สร้างกลไกการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งไม่มีใช้มี เพียงการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนหรือการมีส่วนร่วมในทางการเมืองรูปแบบอื่น รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้นประชาชนควรมีส่วนร่วมการจัดทำแนวทางการ ดำเนินงานประชาคมท้องถิ่นซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องให้ข้อมูลที่มี ความชัดเจนในด้านรูปแบบและองค์ประกอบและกลไกวิธีการดำเนินงานที่เป็น ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
	- ประชาชนในพื้นที่ชนบทขาดโอกาสในการร้องเรียนเรื่องต่างๆ อย่างเท่าเทียม	<p>เท่านั้น</p> <p>- คนในชุมชนมีความสนใจในการติดตามข่าวสาร ติดตามสถานการณ์ต่างๆ ทางการเมืองมากขึ้น</p> <p>- การเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างเต็มที่ในการประชุมประจำเดือนของชุมชน ทั้งนี้ยังไม่มีช่องทางารรับฟังความเป็นเห็นที่เป็นทางการ- ผู้นำชุมชน</p>	<p>- ให้มีการตรวจสอบการทำงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานร้องเรียน/ร้องทุกข์ขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าได้ดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์ เป็นระบบมีมาตรฐานในการจัดการเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์อย่างจริงจัง และมีการกำหนดบทลงโทษในกรณีมีการเลือกปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่</p> <p>- จัดตั้งคณะกรรมการติภาติระดับชุมชน ในการพิจารณา ติดตามข้อร้องเรียนต่างซึ่งหลัก บวร ประกอบด้วย ตัวแทนจากชุมชน ตัวแทนจากปราชญ์ชุมชน/สถานศึกษา เจ้าหน้าที่รัฐ- ผู้นำชุมชนประชาชนต้องสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ในประเด็นการตอบสนองขอเรียกร้อง ซึ่งมีข้อจำกัดทางกฎหมาย</p>



ตารางที่ 4.25 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำ ด้านสิทธิและโอกาส ของประชาชน	ปัญหาความเหลื่อมล้ำใน พื้นที่ชนบท	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน
	- ข้อเรียกร้องทาง การเมืองของประชาชน พื้นที่ชนบท ไม่ได้รับ ความสนใจและการ ตอบสนองจากภาครัฐ อย่างรวดเร็วและมีการ เลือกปฏิบัติ	ได้รับความไว้วางใจและประชาชนมี ความคาดหวังจากผู้นำชุมชนของ ตนเองค่อนข้างมากในการที่จะแก้ไข ปัญหาต่างๆ ร่วมถึงการสะท้อนข้อ เรียกร้องทางการเมืองรัฐบาลหรือ ส.ส. ในพื้นที่แต่บางครั้งไม่ได้รับการ ตอบสนองที่รวดเร็ว	

ตารางที่ 4.26 องค์ประกอบเนื้อหาด้านสิทธิและโอกาสและแนวทางศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท

แนวทางศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท	
1. สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ	<ul style="list-style-type: none"><li>• พัฒนาการรูปแบบ โรงเรียนเครือข่ายเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีการแลกเปลี่ยนครูผู้สอนระหว่างเขตเมืองและชนบท ซึ่งเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของ การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน บทบาทของ ความร่วมมือจะขยายออกไปจากการให้ความร่วมมือทางด้าน การศึกษา ไปสู่ความร่วมมือในการสร้าง ความเข้มแข็งในด้านอื่นๆ</li><li>• ต้องมีการพัฒนาการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะจำเป็นสำหรับการสอนแนวใหม่ ซึ่งจะเป็นการนำเอา แนวคิด วิธีการ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น</li><li>• ต้องให้ครูผู้สอนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการสำหรับครูผู้สอนมากยิ่งขึ้น</li><li>• ลดภาระความรับผิดชอบงานด้านอื่นๆ ที่ไม่จำเป็นสำหรับครูผู้สอนพื้นที่ชนบทเพื่อจะได้มีเวลาทุ่มเทในการเรียน อย่างสอนให้มากยิ่งขึ้น</li><li>• การสร้างชุมชนแห่งเรียนรู้ในทางวิชาชีพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูในเขตเมืองกับพื้นที่ชนบท เพื่อพัฒนา ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีศักยภาพ ในการขับเคลื่อนยกระดับคุณภาพ การศึกษาร่วมกัน</li><li>• ปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติสร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่</li></ul>

ตารางที่ 4.26 องค์ประกอบเนื้อหาด้านสิทธิและโอกาสและแนวทางศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท (ต่อ)

แนวทางศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท	
วิชาชีพครู	<ul style="list-style-type: none"><li>• เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในฐานะของกรรมการสถานศึกษาอย่างหลากหลาย โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถตามความเชี่ยวชาญเฉพาะตามประสบการณ์</li><li>• การสร้างโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรทุกกลุ่มอย่างเสมอภาคสนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำ จัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษาและการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา</li><li>• ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ที่ดำเนินกิจกรรมในการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นนำส่วนที่เหลือมาแบ่งปันแลกเปลี่ยน หรือจำหน่าย ในชุมชน หรือในท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้เกิดระบบเศรษฐกิจภายในชุมชน ที่สามารถพึ่งตนเองได้มีเงินหมุนเวียนกันภายในชุมชนและยกระดับจากวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า ซึ่งจะมีการผลิตสินค้าและบริการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น มีลักษณะเฉพาะตัว มีสูตรเด็ดเคล็ดลับ หรือมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น มีการผลิตได้มาตรฐาน จนสามารถนำไปจำหน่ายแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าในตลาดทั่วไป</li></ul>

ตารางที่ 4.26 องค์ประกอบเนื้อหาด้านสิทธิและโอกาสและแนวทางศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท (ต่อ)

แนวทางศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท	
2. สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม	<ul style="list-style-type: none"><li>• ควรเพิ่มจำนวนอัตราตำแหน่งเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในด้านการศึกษา แนะนำ ช่วยเหลือในด้านข้อกฎหมายแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการกระทำของรัฐหรือการใช้อำนาจของรัฐ และได้รับการคุ้มครองจากบทบัญญัติของกฎหมายและสามารถช่วยเหลือตัวเองในการเข้าสู่ช่องทางของกระบวนการยุติธรรมได้</li><li>• เน้นการเข้าถึงความยุติธรรมอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนอันจะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำได้ ดังนั้น รัฐจึงต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องในการให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทเข้าถึงความยุติธรรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ทุกคน</li><li>• ให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อที่ประชาชนทุกคนจะสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยให้มีการส่งเสริมหลักนิติธรรมในชุมชนท้องถิ่น</li><li>• การสร้างโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยปราชญ์ชุมชน เช่น โครงการคลินิกยุติธรรมชุมชน โดยนักวิชาการท้องถิ่น หรือนักกฎหมายในท้องถิ่นที่มีความรู้ความเข้าใจ ในการบริการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้อย่าง สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง โดยมีช่องทางการให้บริการหลากหลาย</li><li>• ต้องมีการจัดแบ่งกลุ่มหรือประเภทของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถดำเนินการอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพและพื้นที่การพัฒนาสู่ความเป็นเมืองของชุมชน โดยคนในพื้นที่ชุมชนนั้น ซึ่งจะต้องมีการแบ่ง</li></ul>

ตารางที่ 4.26 องค์ประกอบเนื้อหาด้านสิทธิและโอกาสและแนวทางศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท (ต่อ)

แนวทางศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท	
	<p>พื้นที่ควบคุมเพื่อให้มีสถานะที่เหมาะสมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากร</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• มีการดำเนินการกับทรัพยากรที่ลดลงหรือเสื่อมโทรมให้สามารถฟื้นคืนกลับสู่สภาพเดิมได้โดยอาศัยวิธีการทางเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นที่ทันสมัย เข้ามาช่วยดำเนินการซ่อมแซมส่วนที่เสียหาย จนทำให้สิ่งแวดล้อมสามารถกลับสู่สภาพเดิมได้อีก เช่น การใช้เทคโนโลยีในการบำบัดน้ำเสียจากการพัฒนาเมืองให้กลับเป็นน้ำสะอาดใช้อุปโภคบริโภคในชุมชนได้ เป็นต้น</li> </ul>
3. สิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ควรมีการทบทวนและสรุปการทํากิจกรรมเป็นระยะ เพื่อถอดบทเรียนวิเคราะห์ข้อดีข้อด้อยของกิจกรรมที่มีการจัดขึ้น แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง</li> <li>• ส่งเสริมรูปแบบของการรวมกลุ่มอาชีพโดยใช้วัตถุดิบ ทุน แรงงานภายในชุมชน โดยเน้นการพึ่งพาตนเอง</li> <li>• ปลุกฝังให้เด็ก และเยาวชน ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรควบคู่กับการอนุรักษ์บนฐานภูมิปัญญาในพื้นที่ของตนเอง ผ่านสถาบันทางการศึกษา และครอบครัว</li> </ul>
4 สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> <li>• การสร้างช่องทางเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการทำงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง</li> <li>• ผู้นำชุมชนบพผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมกระบวนการให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี เช่น การทำการลงประชามติของชุมชนในเรื่องสำคัญต่างๆ ของชุมชน จึงเป็นรูปแบบการทำงานที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญในชุมชน</li> </ul>

ตารางที่ 4.27 ร่างแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน Uni-equality	ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส											
	สิทธิและโอกาสในการ รับบริการสาธารณะ			สิทธิและโอกาสในการ ได้รับความยุติธรรม			สิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คน พิการ และผู้ด้อยโอกาส			สิทธิและโอกาสใน การมีส่วนร่วม ทางการเมือง		
	A	S	E	A	S	E	A	S	E	A	S	E
U = understanding การสร้างความเข้าใจ	√			√	√							√
Ni = Nicenetworking การทำงาน โดยสร้างเครือข่ายที่ดี	√	√										
E = Encouraging การส่งเสริมสนับสนุน					√				√			
Q=Quality การพัฒนาระบบคุณภาพ			√								√	
U = Ubiquity การมีอยู่อย่างแพร่หลายทั่วทุกแห่ง	√	√										
A = Accessibility การเข้าถึงง่าย	√					√						
L = Literacy การรู้หนังสือ ความสามารถอ่านออกเขียนได้						√						
I = information ฐานข้อมูล ข่าวสาร								√				
T= Technology เทคโนโลยีสารสนเทศ		√					√			√		
Y = youth (n) สร้างความตระหนักของหนุ่มสาว วัยทำงาน								√	√	√		

### 4.3.1 ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส

#### สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ

1) ประสบการณ์ในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทแตกต่างไปจากพื้นที่ในเขตเมือง

2) ประชาชนพื้นที่ชนบทมีโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าพื้นที่ในเมือง

3) ระบบสาธารณสุขและการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานของประชาชนพื้นที่ชนบทยังไม่ทั่วถึง

#### สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม

1) ขาดการส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบทรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

2) ประชาชนพื้นที่ชนบทได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมยังไม่ทั่วถึง

3) การให้บริการจากหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการ ยุติธรรมแก่ประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมและเป็นธรรม

#### สิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

1) ผู้พิการผู้ดูแลคนผู้พิการ ในพื้นที่ชนบทให้มีโอกาสและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิ สวัสดิการและการบริการยังมีน้อยมาก

2) ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ครอบครัว ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสพื้นที่ชนบทยังไม่รวดเร็วทันต่อความต้องการ

3) หน่วยงานภาครัฐขาดความต่อเนื่องและจริงจังในการสร้างการเข้าถึงสิทธิและโอกาสที่จะได้รับของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

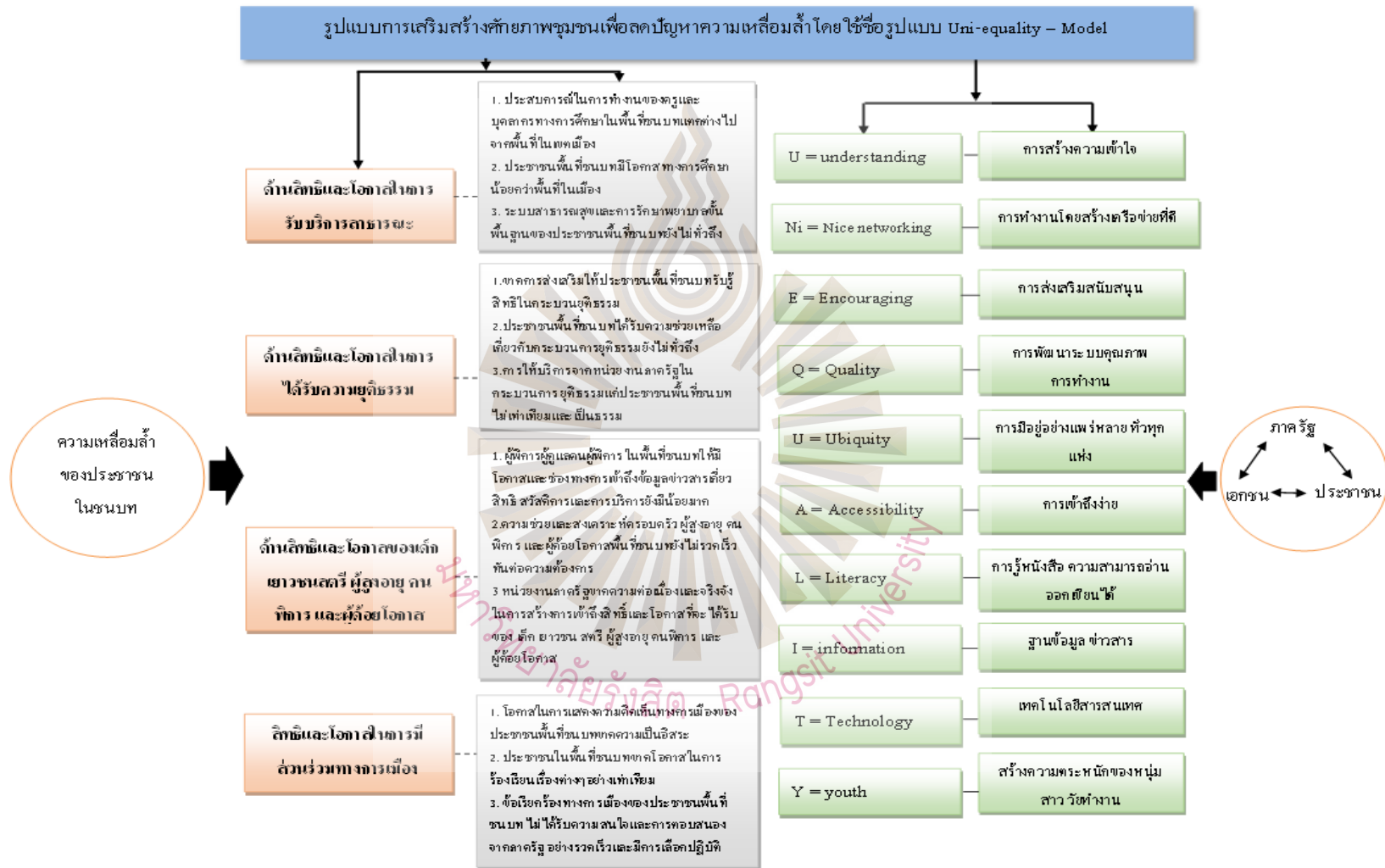
#### สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1) โอกาสในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบทขาดความเป็นอิสระ

2) ประชาชนในพื้นที่ชนบทขาดโอกาสในการร้องเรียนเรื่องต่างๆ อย่างเท่าเทียม

3) ข้อเสนอแนะทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบท ไม่ได้รับความสนใจและการตอบสนองจากภาครัฐ อย่างรวดเร็วและมีการเลือกปฏิบัติ

ร่างแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย โดยใช้สภาพปัญหาและศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเป็นรูปแบบโดยใช้ชื่อรูปแบบ Uni-equality – Model ดังนี้



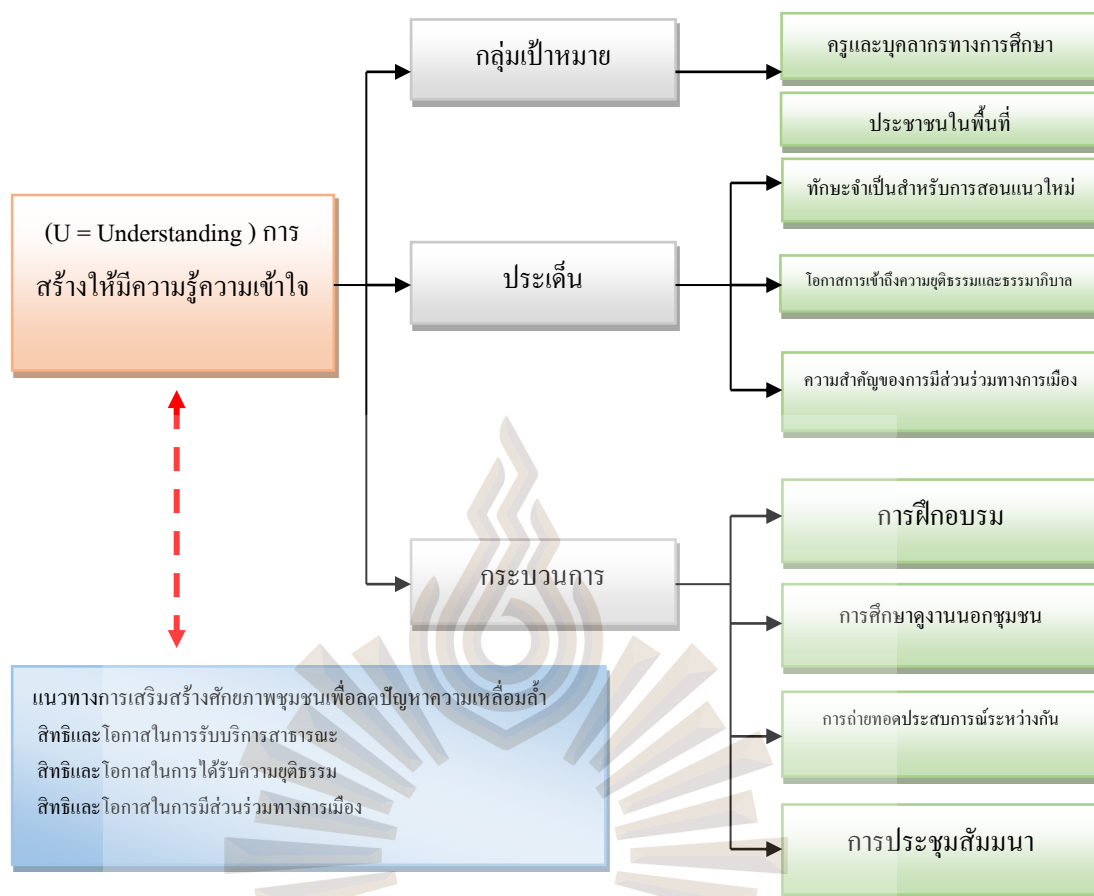
รูปที่ 4.4 รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชื่อรูปแบบ Uni-equality-Model



รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่  
ชนบทจังหวัดเชียงรายโดยใช้เนื้อหาและแนวทางแก้ไขเป็นรูปแบบโดยใช้ชื่อรูปแบบ Uni-equality –  
Model ดังนี้

U = Understanding	การสร้างความเข้าใจ
Ni = Nice networking	การทำงาน โดยสร้างเครือข่ายที่ดี
E = Encouraging	การส่งเสริมสนับสนุน
Q = Quality	การพัฒนาระบบคุณภาพการทำงาน
U = Ubiquity	การมีอยู่อย่างแพร่หลายทั่วทุกแห่ง
A = Accessibility	การเข้าถึงง่าย
L = Literacy	การรู้หนังสือ ความสามารถอ่านออกเขียนได้
I = Information	ฐานข้อมูล ข่าวสาร
T = Technology	สารสนเทศ
Y = Youth	สร้างความตระหนักของหนุ่มสาว วัยทำงาน

ประเด็นที่ 1 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (U = Understanding) การสร้างให้มีความรู้ความ  
เข้าใจ

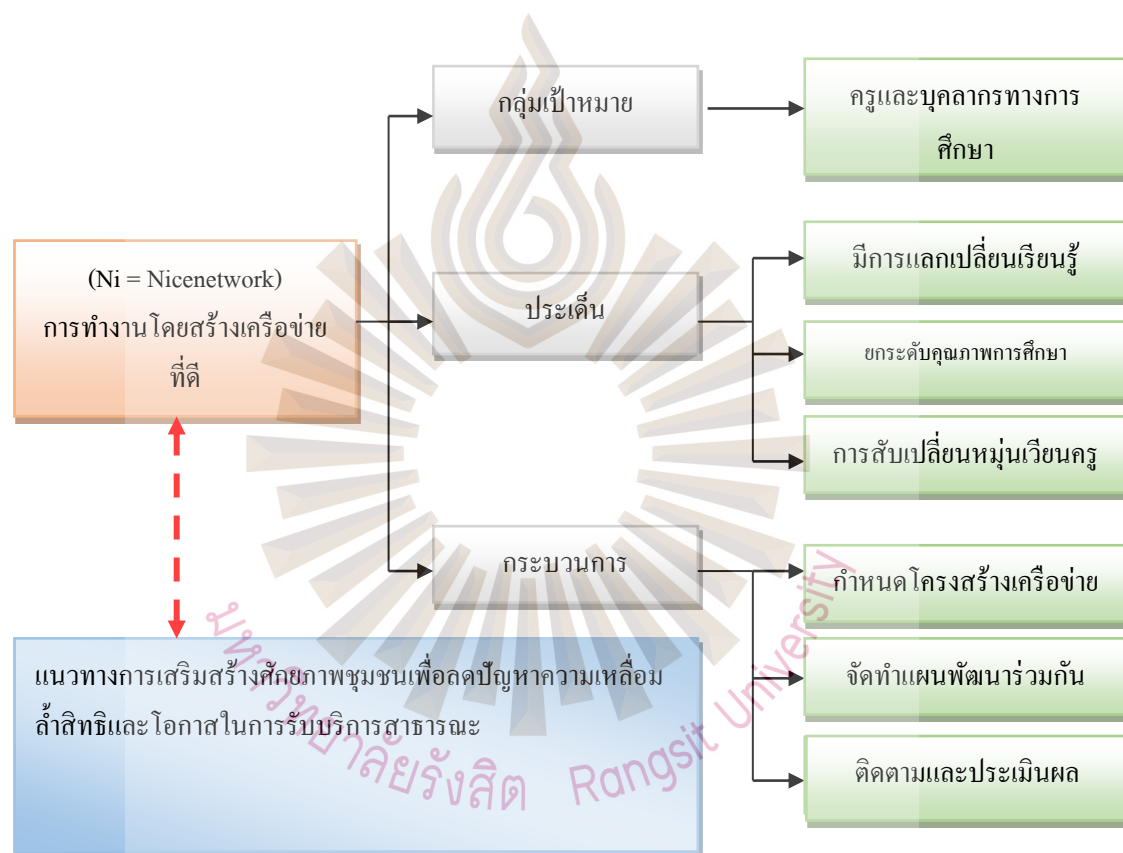


รูปที่ 4.5 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (U = Understanding) การสร้างให้มีความรู้ความเข้าใจ

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (U = Understanding) คือ การสร้างคนให้มีความรู้ความเข้าใจ เข้าใจ ซึ่งมีความสำคัญต่อพัฒนาศักยภาพชุมชน ด้านการรับบริการสาธารณะ ด้านการได้รับความยุติธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมือง กระบวนการเรียนรู้มีความหลากหลายและได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสทั้ง 3 ประเด็นที่กล่าวมาโดยมีเป้าหมายคือประชาชนและครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ประเด็นของการสร้างให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส อาทิ ทักษะจำเป็นสำหรับการสอนแนวใหม่ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งจะใช้ตามแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development : HRD) กระบวนการในการพัฒนาตลอดจนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในองค์กรมีความรู้ความสามารถไปจนถึงมีทักษะในการปฏิบัติงาน ได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษายังเกิดการพัฒนาศักยภาพด้วย โดยการพัฒนาศักยภาพของสำหรับประชาชนจะเป็นการส่งเสริมมีความรู้เข้าใจในกระบวนการยุติธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเท่าเทียม

ในสังคม และเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งอาจทำได้หลายวิธีหรือหลายกระบวนการ ตั้งแต่การฝึกอบรม การศึกษาผ่านการเรียนการสอนที่จริงจัง การออกไปดูงานนอกชุมชน ไปจนถึงการถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างกัน และการประชุมสัมมนา เป็นต้น กระบวนการดำเนินงาน ดังรูปที่ 4.4

ประเด็นที่ 2 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (N = Nicenetwork) การทำงาน โดยสร้างเครือข่ายที่ดี



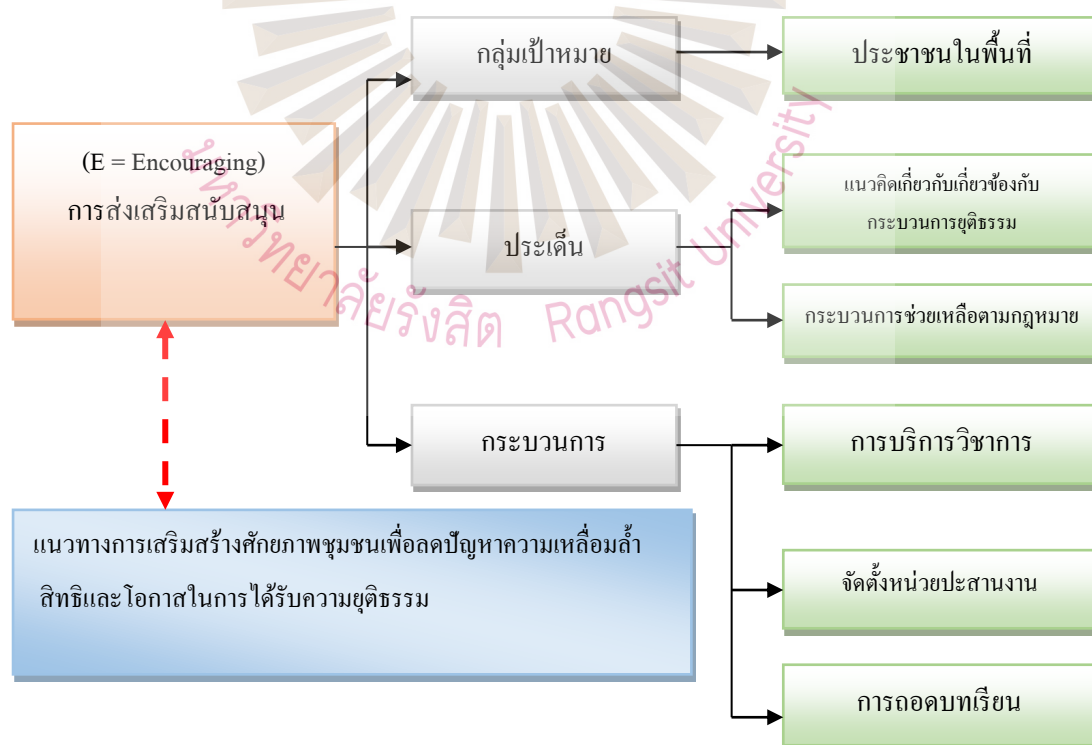
รูปที่ 4.6 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (Ni = Nicenetwork) การทำงาน โดยสร้างเครือข่ายที่ดี

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (Ni = Nicenetwork) เป็นวิธีการทำงานที่ได้รับความนิยมในภาคเชิงการพัฒนาชุมชน สังคมและภาคธุรกิจ สามารถเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน มีเป้าหมายการทำงานในรูปแบบเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ประชาชนซึ่งเครือข่ายมีองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 7 อย่างด้วยกัน คือ

- 1) มีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน (Common perception)
- 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common vision)
- 3) มีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual interests/benefits)
- 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (Stakeholders participation)
- 5) มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary relationship)
- 6) มีการเกี่ยวพันพึ่งพากัน (Interdependent)
- 7) มีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยน (Interaction)

พัฒนาการรูปแบบโรงเรียนเครือข่ายเพื่อให้เกิดแลกเปลี่ยนครูผู้สอนระหว่างเขตเมืองและชนบทเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันอันจะนำไปสู่การสร้างชุมชนแห่งเรียนรู้ในทางวิชาชีพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูในเขตเมืองกับพื้นที่ชนบท เพื่อพัฒนาด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีศักยภาพ ในการขับเคลื่อนยกระดับคุณภาพการศึกษาาร่วมกัน

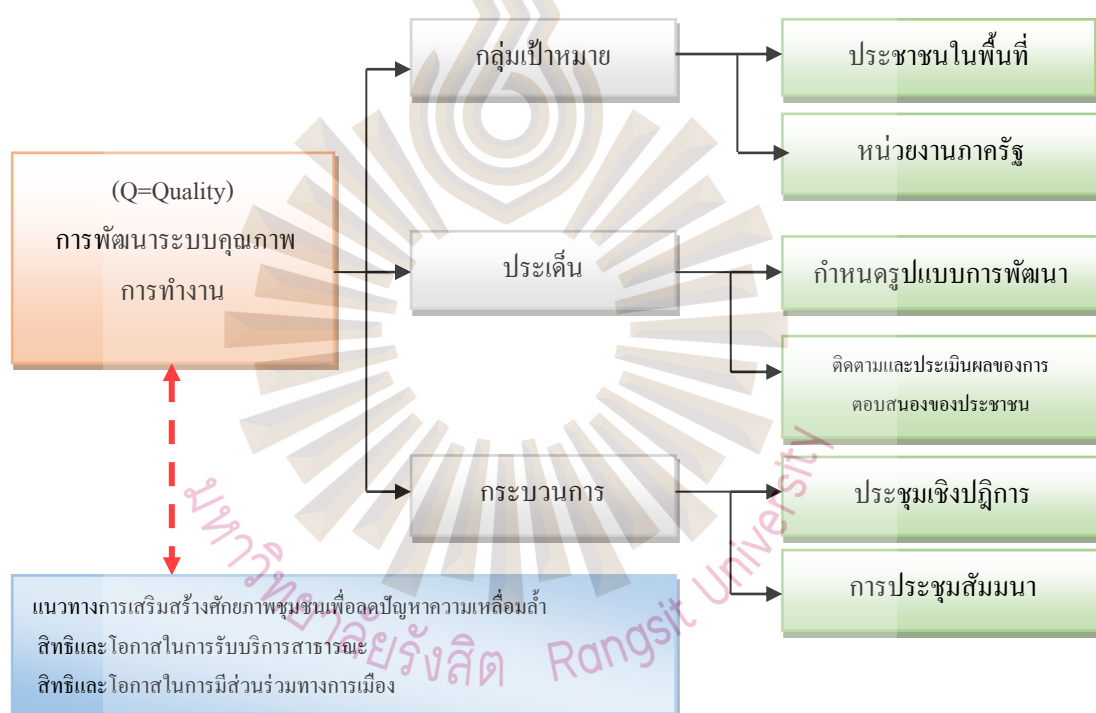
ประเด็นที่ 3 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (E = Encouraging) การส่งเสริมสนับสนุน



รูปที่ 4.7 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (E = Encouraging) การส่งเสริมสนับสนุน

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (E = Encouraging) ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่น ด้วยการจัดให้มีบริการนักกฎหมายอาสาสมัครมหาวิทยาลัยให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน เช่นบริการวิชาการชี้แนะแนวทางการได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมพื้นฐานเบื้องต้น อีกทั้งเป็นผู้ประสานงานในการให้ความช่วยเหลือระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชน เช่นกระบวนการยุติธรรมไทย การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

ประเด็นที่ 4 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (Q=Quality) การพัฒนาระบบคุณภาพการทำงาน

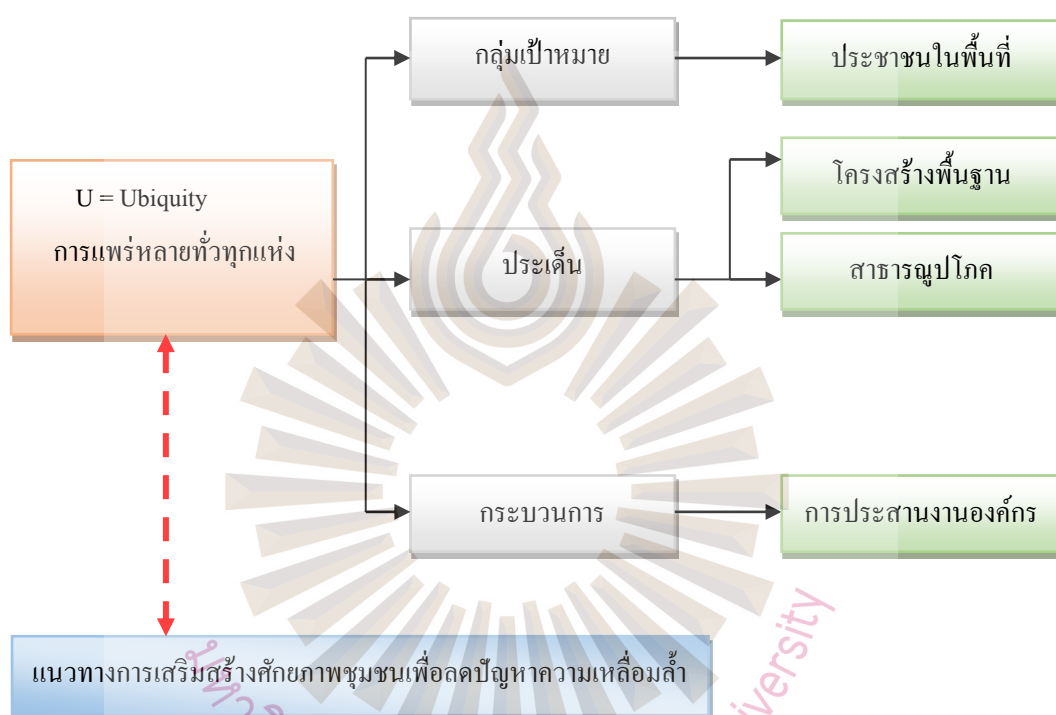


รูปที่ 4.8 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (Q=Quality) การพัฒนาระบบคุณภาพการทำงาน

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (Q=Quality) การพัฒนาระบบคุณภาพการทำงานการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและชุมชนให้ไปอย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ก่อให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาระบบสาธารณสุข ให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีศักยภาพมากขึ้นเพื่อให้บริการเชิงรุกรวมทั้งมีหน่วยเคลื่อนที่ ด้านสุขภาพแก่ประชาชนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียม และในด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มีการตรวจสอบการทำงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานร้องเรียนหรือ

ร้องทุกข์ขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าได้ดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ เป็นระบบมีมาตรฐานในการจัดการเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์อย่างจริงจัง และมีการกำหนดคบทลงโทษในกรณี มีการเลือกปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่มีการกำหนดกระบวนการเพื่อบรรลุผลที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ 5 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน U = Ubiquity การมีอยู่อย่างแพร่หลายทั่วทุกแห่ง

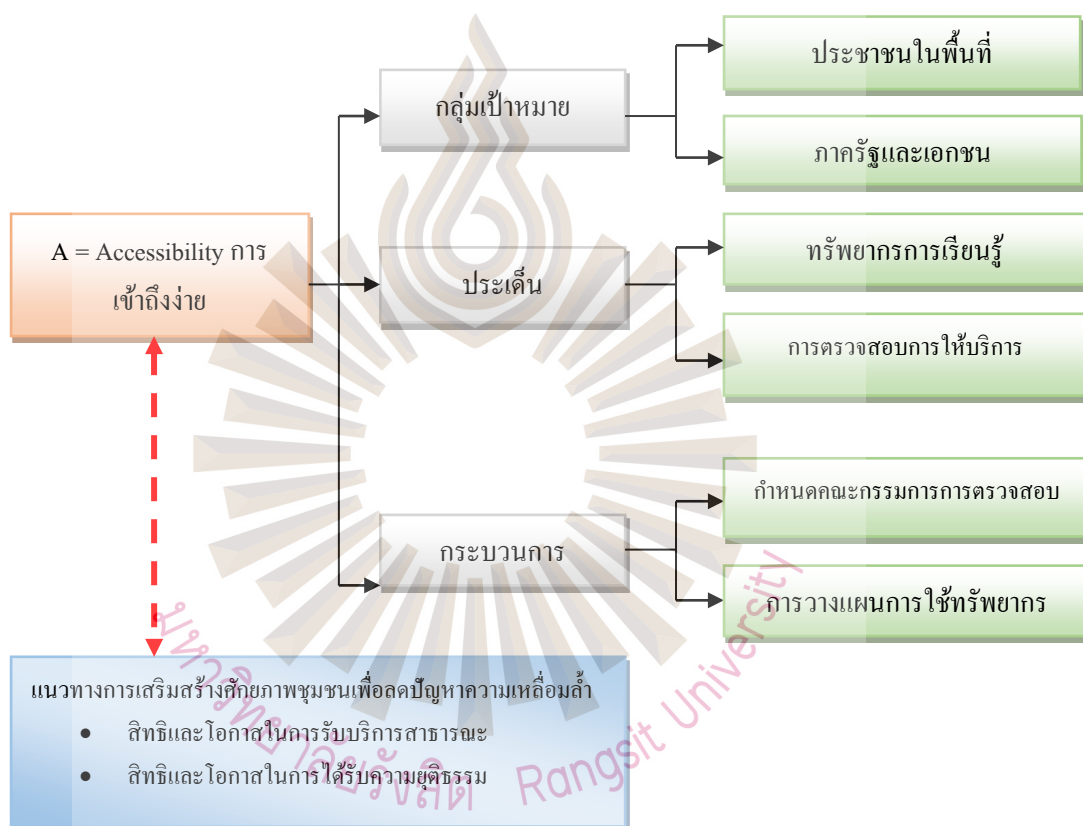


รูปที่ 4.9 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (U = Ubiquity) การแพร่หลายทั่วทุกแห่ง

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (U = Ubiquity) การแพร่หลายทั่วทุกแห่งนั้นชุมชนจะต้องมีโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ซึ่งเป็น โครงสร้างทางกายภาพและ โครงสร้างหลักสำหรับใช้งานในชุมชนทั้งนี้สามารถแยกประเด็นของโครงสร้างพื้นฐานให้มองเห็นภาพการพัฒนาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ประเด็น สาธารณูปโภค (Public Utilities) คือ การประกอบการเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา โทรคมนาคม ถนน รถไฟ และอีกประเด็นคือ สาธารณูปการ (Public Facilities) คือการบริการเพื่อสาธารณะซึ่งดำเนินการ โดยองค์กรของรัฐหรือเอกชน โดยการควบคุมของรัฐบาล ซึ่งก็ได้แก่ ความปลอดภัย การอนามัย การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และบริการอื่นๆ ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกที่ดี และประโยชน์สุขของประชาชนในสังคม เพราะ

ด้วยบริบทของพื้นที่ในแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกันออกไปจึงจำเป็นต้องดำเนินการโดยภาครัฐให้แพร่หลายครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนที่จะมีสิทธิพึงได้รับการบริการเหล่านี้ขณะเดียวกันยังจำเป็นต้องบำรุงรักษาให้ทุกพื้นที่ที่ยังคงสภาพของการใช้งานหรือขยายขีดความสามารถ โครงสร้างพื้นฐานให้ใช้งานได้ และเกิดประโยชน์สูงสุด

ประเด็นที่ 6 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน A = Accessibility การเข้าถึงง่าย



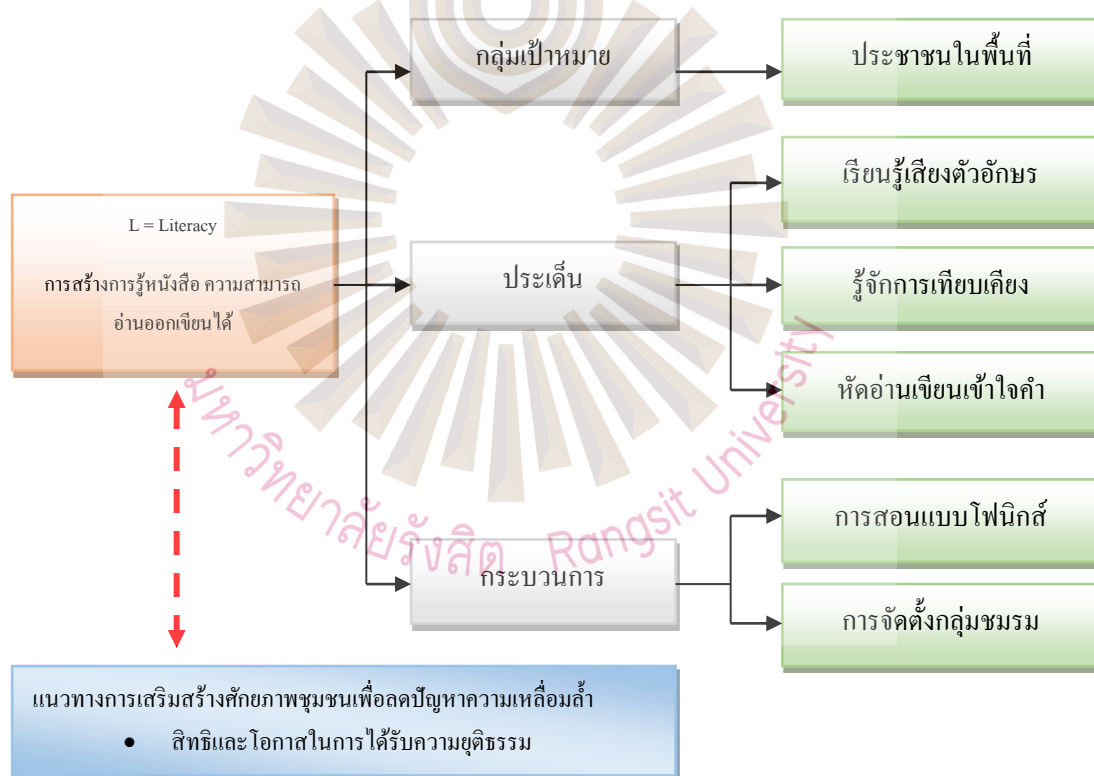
รูปที่ 4.10 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน A = Accessibility การเข้าถึงง่าย

#### การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (A = Accessibility) การเข้าถึงง่ายในการใช้ทรัพยากรสำหรับการพัฒนาและการตรวจสอบการทำงานในการแก้ไขปัญหา ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะและด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมกล่าวคือ การให้ ครูผู้สอน เข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอนคือ ข้อมูลความรู้หรือเนื้อหาวิชา โปรแกรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เครื่องมือสำหรับครูผู้สอน ได้แก่ สื่อทั้งหลายที่จะเกี่ยวพันหรืออำนวยความสะดวก

ในการใช้ การผลิต และถ่ายทอด ตลอดจนการจัดแสดง วัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน ส่วน โอกาสในการได้รับความยุติธรรมคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สะท้อนปัญหาและตรวจสอบการให้บริการของประชาชนอย่างง่ายไม่ซับซ้อนซึ่งจะต้องการมีความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐด้วยการเปิดเผยข้อมูลการตรวจสอบการดำเนินงาน การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนดที่สำคัญในการตรวจสอบความถูกต้อง และช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริต รวมทั้งนำไปสู่การสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ปฏิบัติร่วมกันในองค์กรเดียวกัน อีกทั้งระหว่างประชาชนต่อภาครัฐเพื่อภาครัฐจะได้มีฐานข้อมูลของปัญหาและอุปสรรคการทำงาน

ประเด็นที่ 7 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (L = Literacy) การสร้างการรู้หนังสือ ความสามารถอ่านออกเขียนได้



รูปที่ 4.11 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (L = Literacy) การสร้างการรู้หนังสือ  
ความสามารถอ่านออกเขียนได้

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (L = Literacy) การสร้างการรู้หนังสือ ทักษะการอ่านเขียนเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ประชาชนได้พัฒนาตนเองและป้องกัน



ไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคม ซึ่งในพื้นที่ชนบทเชียงรายยังมีประชาชนอีกจำนวนมากที่มีทักษะการพูดแต่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ จึงทำให้เป็นปัญหาในการติดต่อกับทางราชการต่างๆ เช่นในกระบวนการขอสัญชาติ การเรียกร้องสิทธิ การเรียนรู้แบบโฟนิกส์ จึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งจะช่วยให้ประชาชนฝึกฝนและได้ฝึกปฏิบัติทั้งการอ่านและการเขียนอย่างมีลำดับขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง เรียนรู้จากส่วนประกอบของคำว่าจะต้องประสมด้วยเสียงใดบ้าง ฝึกการเทียบเคียงเสียง เพื่อเชื่อมโยงว่ามีหน่วยเสียงใดที่เหมือนกันบ้าง ฝึกอ่านและเรียนรู้คำต่าง ๆ อีกทั้งได้พัฒนาทั้ง 4 ทักษะ ไปพร้อม ๆ กัน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมีกระบวนการสอน 4 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นที่ 1 เรียนรู้เสียงตัวอักษร (Analytic Phonics) โดยครูอ่านออกเสียงตัวอักษรให้นักเรียนฟังซ้ำ ๆ และให้นักเรียนอ่านออกเสียงซ้ำตามครู ยกตัวอย่างเช่น ครูสอนนักเรียนอ่านออกเสียง /ก/ โดยยกตัวอย่างคำที่มี เสียง /ก/ เช่น ไก่กา แกะ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนสามารถออกเสียง /ก/ และจดจำเสียง /ก/ ได้ ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเสียงของแต่ละตัวอักษร เรียนรู้เชื่อมโยงเสียงและวิเคราะห์เสียงของตัวอักษร

ขั้นที่ 2 ฝึกการสอนประสมเสียง (Synthetic Phonics) โดยครูอ่านออกเสียงโดยการสะกดคำและให้นักเรียนฝึกตาม เช่น คำว่า กา มีการประสมเสียงพยัญชนะ /ก/ และเสียงสระ /า/ นักเรียนออกเสียง /ก/ จากนั้นให้นักเรียนออกเสียง /า/ เมื่อประสมเสียง /ก/ กับ /า/ จะสามารถสะกดเป็นเสียง /กา/ เป็นการฝึกผสมเสียงกับตัวอักษรเพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงได้ ทำให้นักเรียนเข้าใจเสียงของตัวอักษรแต่ละตัว และผสมเสียงจนสามารถที่จะออกเสียงคำนั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 รู้จักการเทียบเคียง (Analogy-Based Phonics) โดยครูให้นักเรียนออกเสียงโดยการแจกลูกคำ เช่น /กา/, /ตา/, /ปา/, /อา/ เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักเทียบเคียงเสียง และรู้ว่ามิเสียงสระ /า/ เป็นเสียงเดียวกัน นอกจากนี้ยังสามารถใช้การเทียบเคียงเสียงในการสอนเสียงวรรณยุกต์ได้อีกด้วย โดยครูให้นักเรียนอ่านออกเสียงโดยการผันเสียงวรรณยุกต์เช่น /กา/, /ก่า/, /ก้า/, /ก๊า/, /ก๋า/ เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการเทียบเคียงเสียง ทำให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ส่วนประกอบของคำและเทียบเคียงการออกเสียงกับคำ ว่ามีหน่วยเสียงใดที่เหมือนกัน วิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนรู้จักการอ่านคำใหม่ และช่วยในการสะกดคำไปพร้อมกัน

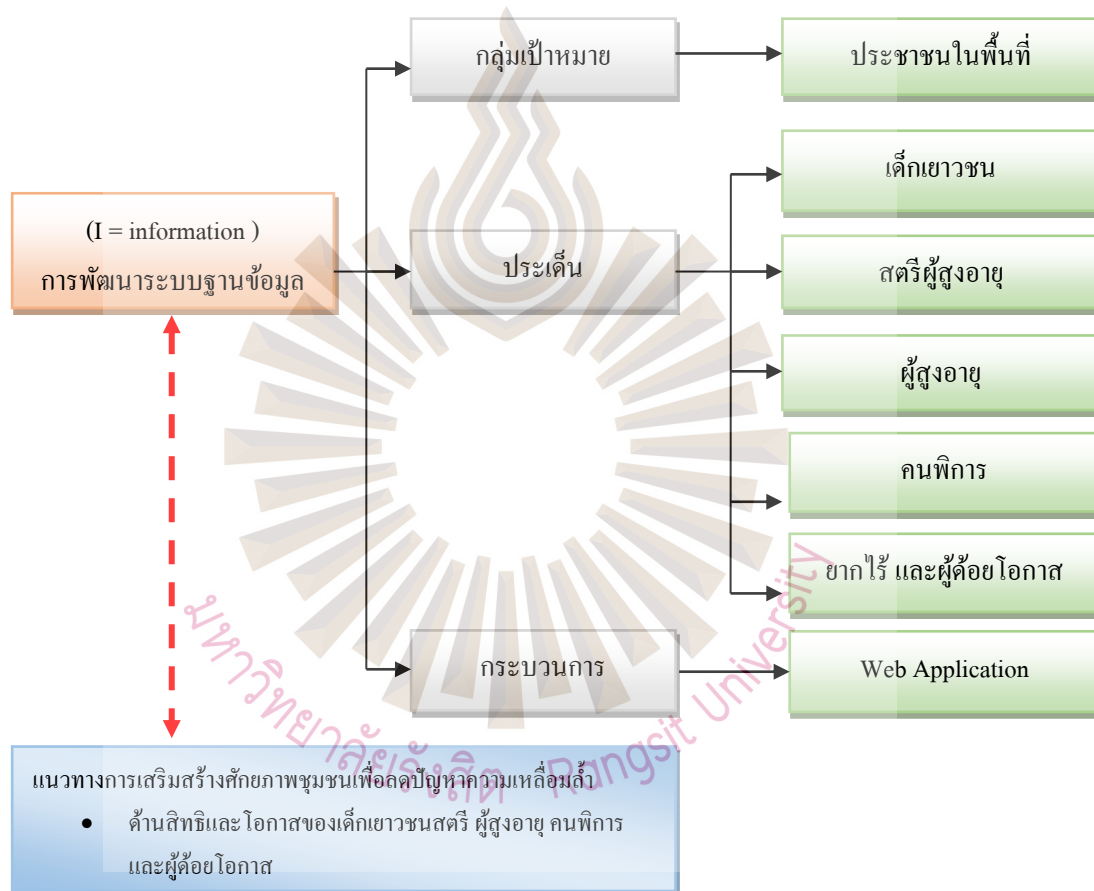
ขั้นที่ 4 หัดอ่านเขียนเข้าใจคำ (Phonics Drill) โดยครูฝึกให้นักเรียนรู้จักการอ่านออกเสียงและการเขียนไปพร้อม ๆ กัน เช่น คำว่า ไก่ นักเรียนสามารถแยกเสียงพยัญชนะต้นได้ว่าเป็นเสียง /ก/ และเขียน อักษร ก ได้หรือคำว่า ไข่ เสียงพยัญชนะต้นคือเสียง /ข/ และนักเรียนสามารถเขียนอักษร ข ได้ และฝึกฝนซ้ำไปซ้ำมาให้เข้าใจความหมายของคำที่อ่านและเขียน จนสามารถอ่านออกและเขียนได้ หรือหากพบคำใหม่ นักเรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับคำใหม่ได้อย่างมีระบบ

อ้างอิงข้อมูลจาก โครงการวิจัย “การศึกษาปัญหาการอ่านเขียนของนักเรียนไทยและนักเรียนต่าง  
 ชาติ และการแก้ปัญหาด้วยแบบเรียนที่พัฒนาตามแนววิธีการสอนแบบโฟนิกส์”

หัวหน้าโครงการ : รุ่งอรุณ โรจนรัตน์ดำรง ไชยศรี

สนับสนุนโดย : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ประเด็นที่ 8 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (I = information) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชน

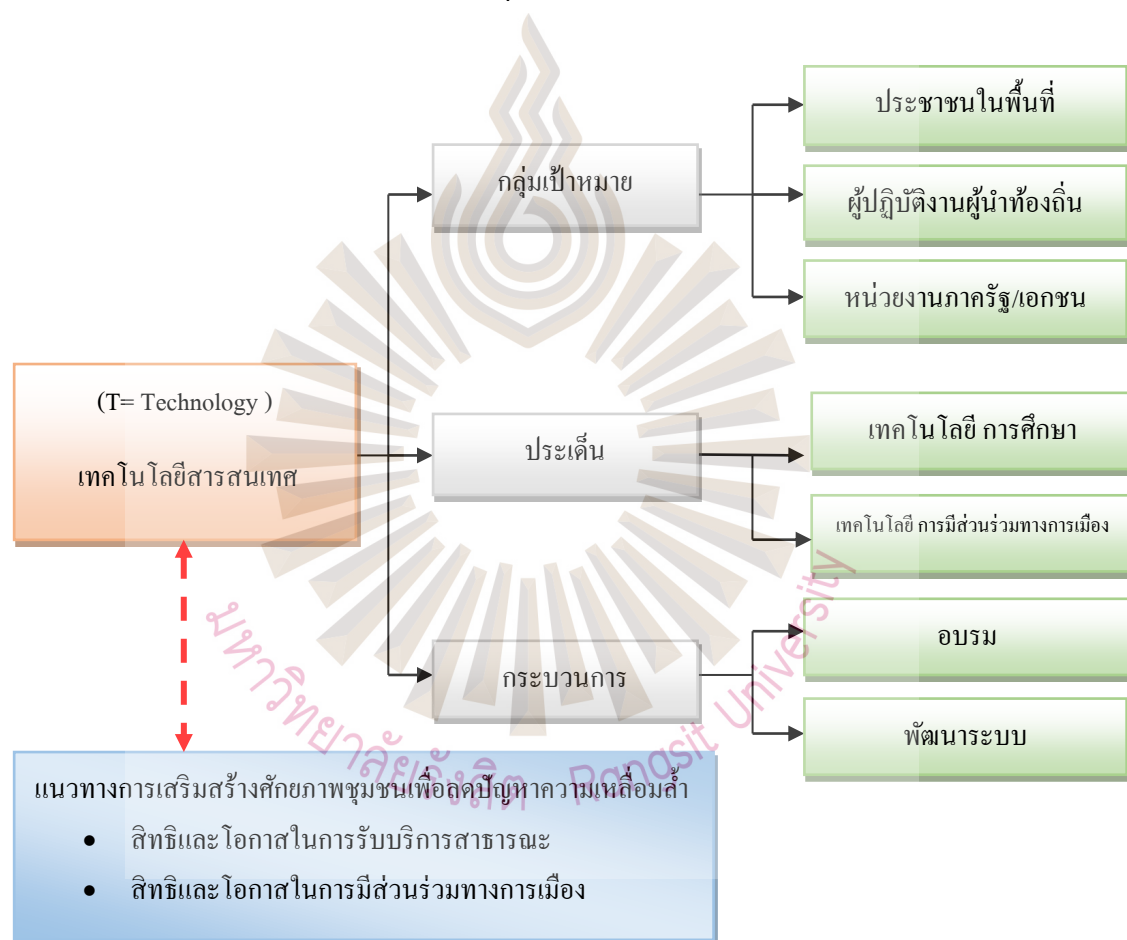


รูปที่ 4.12 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (I = Information) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชน

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (I = Information) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชนปัจจุบันข้อมูล  
 ของหมู่บ้านชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการพัฒนาระบบฐานข้อมูลในรูปแบบของ  
 Web Application จะสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านชุมชนได้อย่างมี  
 ประสิทธิภาพซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบระบบสารสนเทศหมู่บ้านและ ชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนา  
 ของหมู่บ้านและชุมชน สำหรับระบบข้อมูลดังกล่าวเป็นระบบฐานข้อมูลด้านสิทธิและ โอกาสของเด็ก

เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส เพื่อการที่รัฐตอบสนองต่อความต้องการ การให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรีผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกัน ไม่ให้ใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ตามความแตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพของบุคคลอย่างเท่าเทียมอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ โดยจัดทำในรูปแบบเว็บไซต์เทคโนโลยี

#### ประเด็นที่ 9 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (T= Technology) เทคโนโลยีสารสนเทศ

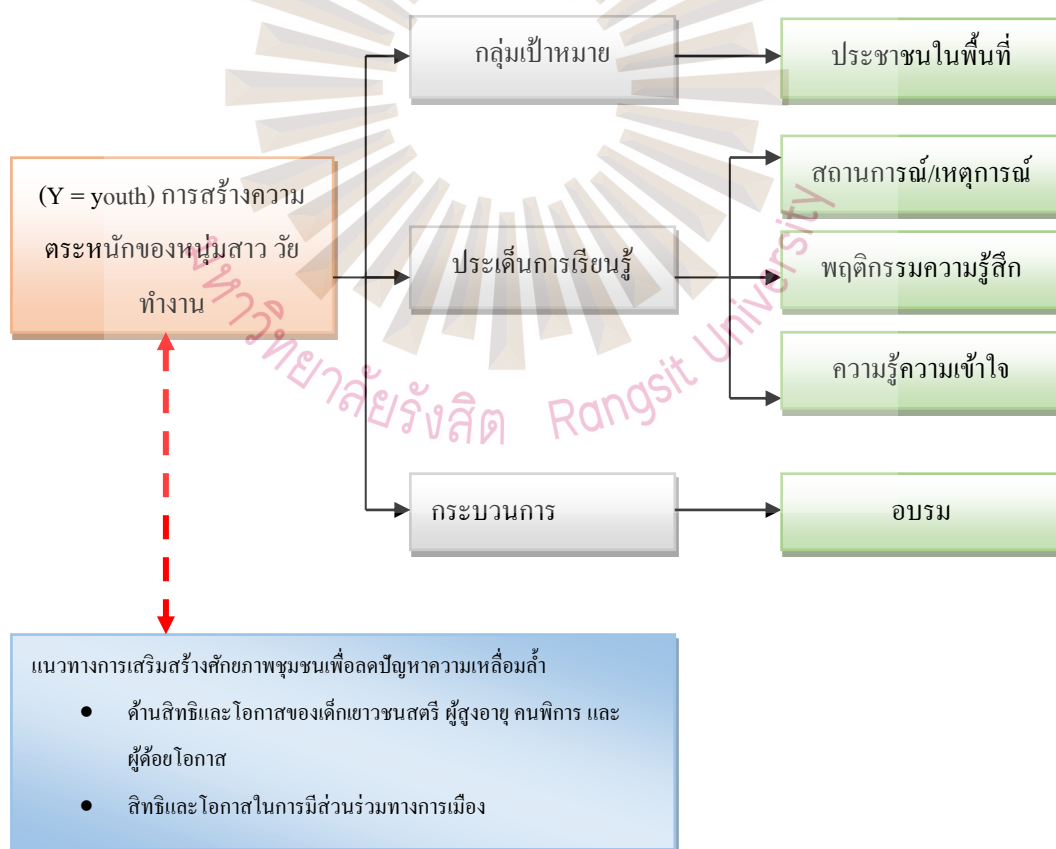


รูปที่ 4.13 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (T= Technology) เทคโนโลยีสารสนเทศ

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (T= Technology) เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะเป็นการนำเอาเทคโนโลยีการศึกษามาการประยุกต์กล่าวคือการเอาเทคนิค วิธีการ แนวความคิด วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาทั้งในด้านการขยายงานและด้านการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน และการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการศึกษามี เช่น

ดาวเทียมสื่อสาร ใยแก้วนำแสง อินเทอร์เน็ต ก่อให้เกิดระบบคอมพิวเตอร์สำหรับการบริหารงานในสถานศึกษาด้านต่างๆ เช่น ระบบบริหารจัดการห้องสมุด และระบบคอมพิวเตอร์เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การใช้เทคโนโลยี การศึกษายังช่วยให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษาการเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี อีกประการหนึ่ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้งกลไกทางตรงและทางอ้อม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลเช่นแนวทางการใช้เฟสบุ๊คของหน่วยงานภาครัฐเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะเป็นการเปิดช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน การแสดงความคิดเห็น และเป็นการลดข้อจำกัดด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและข้อจำกัดทางด้านต้นทุนในการมีส่วนร่วมซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

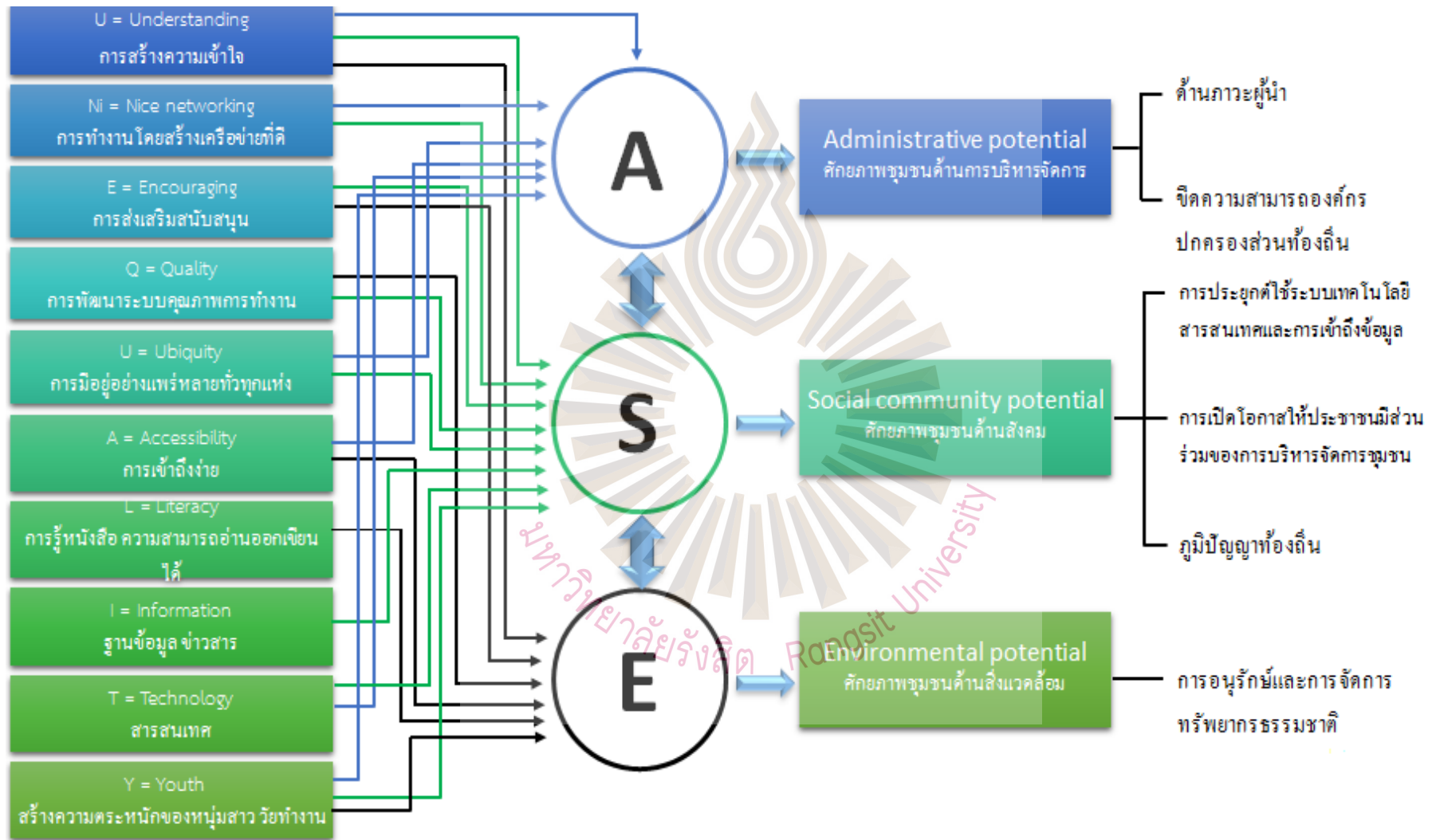
ประเด็นที่ 10 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (Y = Youth) การสร้างความตระหนักของหนุ่มสาว วัยทำงาน



รูปที่ 4.14 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (Y = Youth) การสร้างความตระหนักของหนุ่มสาว วัยทำงาน

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน (Y = Youth) การสร้างความตระหนักของหนุ่มสาว วัยทำงาน ในชุมชนให้ความสนใจการตระหนักคิดว่าควรร่วมมือในการปฏิบัติอย่างจริงจังในสิทธิและโอกาส ด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านความยุติธรรม การศึกษา การไม่เลือกปฏิบัติศาสนา เสรีภาพในการ แสดงออก และนำไปสู่การปฏิบัติของประชาชน เด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และ ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งการจะเป็นเสียงสะท้อนที่ใหญ่ขึ้นจะเป็นพลังการขับเคลื่อนของภาคประชาชน (Social Movement) มีเพิ่มมากขึ้นที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้เพื่อให้ทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพอย่างเท่าเทียมภายใต้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อีกทั้งจะเป็นพลังสำคัญการสร้างความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนอกจากนี้ยังสร้างความตระหนักของวัยหนุ่ม สาวในการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด





รูปที่ 4.15 การประยุกต์ใช้ UNI-EQUALITY Model ในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนใน 3 ด้าน (SEA) ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนจังหวัด

ในการเสริมสร้างศักยภาพ เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัด เชียงราย โดยใช้ Uni-equality Model ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งหมด 10 ประเด็นในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ซึ่งต้องมีการนำไปประยุกต์เชื่อมโยงกับศักยภาพชุมชนทั้ง 3 ด้าน(ASE) ดังนี้

S = Social Community Potential ศักยภาพชุมชนด้านสังคม

- 1) การประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล
- 2) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชน
- 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

E = Environmental Potential ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

- 1) การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

A = Administrative Potential ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ

- 1) ด้านภาวะผู้นำ
- 2) จิตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยมีรายละเอียดดังนี้

(U-A) = Understanding Administrative Potential

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้วยการสร้างความเข้าใจด้านการบริหารจัดการการพัฒนาภาวะผู้นำให้มีความรู้ความเข้าใจ ซึ่งมีความสำคัญต่อพัฒนาศักยภาพชุมชน ด้านการรับบริการสาธารณะ ด้านการได้รับความยุติธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมือง กระบวนการเรียนรู้มีความหลากหลาย และได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาการแก้ปัญหาคความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส

(U-S) = Understanding Social Community Potential

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านสังคมด้วยการสร้างความเข้าใจการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูลและการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชนอย่างแท้จริง โดยอาศัยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการหล่อหลอมศักยภาพชุมชนด้านสังคม

(U-E) = Understanding Environmental Potential

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมการสร้างความเข้าใจการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาด ถูกกาล ถูกเวลา ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด มีผลกระทบน้อยที่สุดและระยะเวลาในการใช้ยาวนานที่สุดหรือให้ผลยั่งยืน

(NI-S) = Networking Administrative Potential

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้วยการสร้างเครือข่ายด้านการบริหารจัดการการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของสมาชิกในเครือข่าย ด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิเชื่อถือเอื้ออาทรซึ่งกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานของตน ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เสมือนการเปิดประตูสู่โลกภายนอก

(NI-S) = Networking Social Community Potential

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้วยการสร้างเครือข่ายด้านสังคม ให้เป็นสังคมสารสนเทศหรือสังคมข่าวสาร (The information society) เป็นสังคมที่มีการใช้สารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจทั้งเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนซึ่ง จะทำให้ได้รับสารสนเทศที่มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการและทันเวลา

(E-S) = Encouraging Social Community Potential

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่น ด้วยการจัดให้มีบริการนักกฎหมายอาสาสมัครให้ช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน เช่นบริการวิชาการชี้แนะแนวทางการได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมพื้นฐานเบื้องต้นและการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล

(Q-A) = Quality Administrative Potential การพัฒนาระบบคุณภาพการทำงาน

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาระบบคุณภาพการทำงานการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและชุมชนให้เป็น ไปอย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้



ก่อให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาาระบบสาธารณสุข ให้มีคุณภาพมาตรฐาน และมีศักยภาพมากขึ้นเพื่อให้บริการเชิงรุกรวมทั้งมีหน่วยเคลื่อนที่และเพิ่มขีดความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาระบบคุณภาพการทำงาน

(U-S) = Ubiquity Social Community Potential การมีอยู่อย่างแพร่หลายทั่วทุกแห่ง

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ด้วยการการแพร่หลายทั่วทุกแห่งนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการชุมชนด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ซึ่งเป็นโครงสร้างทางกายภาพและโครงสร้างหลักสำหรับใช้งานในชุมชนและการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล

(A-A) = Accessibility Administrative Potential การเข้าถึงง่าย

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนการเข้าถึงง่ายในด้วยการเพิ่มขีดความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการพัฒนาและการตรวจสอบการทำงานในการแก้ไขปัญหา ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะและด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม

(L-A) = Literacy Administrative Potential การรู้หนังสือ ความสามารถอ่านออกเขียนได้

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การสร้างการรู้หนังสือ ทักษะการอ่านเขียนเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ด้านอื่นๆ เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ประชาชนได้พัฒนาตนเองและป้องกันไม่ให้เกิดเอารัดเอาเปรียบจากสังคมด้วยการเพิ่มขีดความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการศึกษา การเรียนรู้โดยผู้เรียนในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

(I-A) = Information Administrative Potential ฐานข้อมูล ข่าวสาร

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาระบบของหมู่บ้านชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาระบบฐานข้อมูลในรูปแบบของ Web Application จะสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบระบบสารสนเทศหมู่บ้านและชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาของหมู่บ้านและชุมชนโดยส่งเสริมภาวะผู้นำชุมชนให้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการใช้ข้อมูลเป็นฐานสำหรับการพัฒนาชุมชน

(T-A) = Technology Administrative Potential สารสนเทศ

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ด้วย ผู้นำชุมชนพยายามผลักดันให้ชุมชนมีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูลด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะแต่ก็เป็นส่วนน้อยเพราะประชาชนยังขาดทักษะและความชำนาญในการใช้การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(Y- E) = Youth Environmental Potential สร้างความตระหนักของหนุ่มสาว วัยทำงาน

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ด้วยการสร้างความตระหนักของหนุ่มสาว วัยทำงานในชุมชน ให้ความสนใจการตระหนักคิดว่าควรร่วมมือในการปฏิบัติอย่างจริงจังในสิทธิและโอกาสด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านความยุติธรรม การศึกษา การไม่เลือกปฏิบัติศาสนา เสรีภาพในการแสดงออก และนำไปสู่การปฏิบัติของประชาชน เด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสการอีกทั้ง ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกของกลุ่มวัยหนุ่มวัยสาวในชุมชนให้อนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

กล่าวโดยสรุปการพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ได้นำผลการศึกษาศักยภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายและ การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิมากำหนดประเด็นองค์ประกอบเนื้อหาและพัฒนาเป็นรูปแบบใช้เป็นแนวทางการการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนให้กับผู้นำชุมชนได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนและเพื่อประกอบสร้างการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ประกอบ 10 องค์ประกอบและใช้แนวคิดการแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชน 3 ด้าน SEA ประกอบด้วย ศักยภาพชุมชนด้านสังคม ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส นำมาประกอบสร้างสร้างเป็นแบบจำลอง เรียกว่า Uni-equality – Model ดังนี้

U = Understanding การสร้างความเข้าใจ

Ni = Nicenetworking การทำงานโดยสร้างเครือข่ายที่ดี

E = Encouraging การส่งเสริมสนับสนุน

Q = Quality การพัฒนาระบบคุณภาพการทำงาน

U = Ubiquity การมีอยู่อย่างแพร่หลายทั่วทุกแห่ง

A = Accessibility การเข้าถึงง่าย

L = Literacy การรู้หนังสือ ความสามารถอ่านออกเขียนได้

I = Information ฐานข้อมูล ข่าวสาร

T = Technology สารสนเทศ

Y = Youth สร้างความตระหนักของหนุ่มสาว วัยทำงาน

สำหรับแนวคิดการพัฒนาศักยภาพชุมชน 3 ด้าน ASE ประกอบด้วย

S = Social Community Potential ศักยภาพชุมชนด้านสังคม

E = Environmental Potential ศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

A = Administrative Potential ศักยภาพชุมชนด้านการบริหารจัดการ



## บทที่ 5

### สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายและการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย การดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย โดยการใช้แบบสอบถาม กลุ่มเป้าหมายได้แก่ คริวเรือนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย จำนวน 384 คริวเรือน แต่เพื่อให้ข้อมูลแม่นยำมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงเก็บกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 413 คริวเรือน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้นำชุมชน จำนวน 40 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร การใช้แบบสอบถาม แบบการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์สถิติพรรณนาในรูปแบบของค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายกลุ่มเป้าหมายใช้ในวิจัยในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 2 ขนาด ขนาดละ 10 คน รวม 20 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาคือ ผู้ที่มีประสบการณ์ทางการบริหารชุมชน ไม่นต่ำกว่า 5 ปี และประชาชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 2 ขนาด ขนาดละ 10 คน รวม 20 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ปี รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 คนเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ สทนทากลุ่มและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยมีดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 กำหนดองค์ประกอบเนื้อหาและแนวคิดการบริหารจัดการชุมชน โดยการใช้การสนทนากลุ่ม ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ประชาชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คนเลือกมาแบบเจาะจงและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การร่างแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย โดย ผู้วิจัยดำเนินการร่างเป็นรูปแบบ

## 5.1 สรุปผลการวิจัย

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1.1 สรุปสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับ โครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและเคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท มากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกลาง โดยสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย เมื่อพิจารณาทั้ง 4 ด้าน จากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่

- 1) ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ ปัญหาประสบการณ์ในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทแตกต่างกันไปในเขตเมือง
- 2) ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม การขาดการส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบทรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรม
- 3) ด้านการส่งเสริมให้คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ พื้นที่ชนบท ขาดโอกาสและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิ สวัสดิการและการบริการ
- 4) ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนในพื้นที่ชนบทขาดโอกาสในการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม เนื่องจากการดำเนินชีวิตส่วนมากยังเป็นระบบอุปถัมภ์และเครือข่าย ที่มีสายสัมพันธ์แน่นแฟ้น จึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็นแตกต่างทางการเมือง

5.1.2 สรุปการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่มีการจัดกลยุทธ์ของชุมชนเชิงรุกมากกว่าเชิงรับและมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาของอำเภอและจังหวัดเชียงราย แต่ขาดการบูรณาการกับความต้องการที่แท้จริงของคนในพื้นที่เนื่องจากไม่มีการทำประชาคม และการมีโครงสร้างการบริหารจัดการของชุมชนโดยยึดรูปแบบจากการบริหารแบบผสมผสานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในขณะที่กรรมการผู้บริหารหมู่บ้านยังปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เต็มที่และต่อเนื่อง ซึ่งมีการจัดตั้งกลุ่มโดยคนในชุมชนมีความสามัคคีและร่วมมือกันในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่อง

ในการปฏิบัติงาน ผู้นำชุมชนมีความเสียสละในการทำหน้าที่ ทั้งนี้มีการกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า งานด้านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น ร่วมกันอนุรักษ์สืบสาน ภูมิปัญญาอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ส่วนโอกาสที่เป็นปัจจัยภายนอก คือ มีนโยบายการพัฒนาสนับสนุนของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ เช่น นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งผลให้ชุมชนมีการบริหารพัฒนา ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น และมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนในการดำรงชีวิต ส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และสืบค้นข้อมูล ความรู้ ได้ด้วยตนเองอย่างหลากหลาย สำหรับที่อุปสรรคที่พบ คือ การจัดทำแผนโครงการของชุมชนไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักจะไม่ได้รับการพิจารณาหรือถูกลดจำนวนเงินในการดำเนิน โครงการซึ่งในบางครั้งเป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน และจากการวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า

ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ คือ ผู้นำชุมชนเป็นคนรุ่นใหม่ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล ได้รับการยอมรับ และเข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน และมีค่านิยมการทำงานตามหลักของความคุ้มค่า ให้ความสำคัญดูแลประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี การให้บริการแก่ประชาชนเชิงรุก ด้วยการออกให้บริการประชาชนในพื้นที่ เปิดพื้นที่และโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการ สำหรับสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม คือ ผู้นำมีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายเป็นอย่างดี สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับช่องทางในการร้องเรียนในประเด็นข้อพิพาทเบื้องต้นเมื่อประชาชนไม่ได้รับความธรรมได้ รวมถึงการสร้างช่องทางในการร้องเรียนผ่านระบบออนไลน์ เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและให้สิทธิแก่ประชาชนในพื้นที่ดูแล อนุรักษ์ พัฒนา และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ควบคู่กับการกำกับดูแลในด้านการใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม ในด้านสิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส นั้นมีการประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ ผ่านกิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพ รวมถึงมีการจัดทำฐานระบบข้อมูลจำนวนของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์สำหรับการจัดสวัสดิการและการดูแลช่วยเหลือให้บุคคลดังกล่าวมีคุณภาพชีวิตที่ดี และด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ มีผู้นำที่มีความความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับประเทศ จึงสามารถช่วยเหลือหรือเป็นตัวแทนของประชาชนในการสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนไปยังนักการเมืองระดับประเทศได้ มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผ่านเวทีประชาคมก่อนที่จะมีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในพื้นที่ รวมทั้งการติดตามแผนพัฒนาท้องถิ่น

5.1.3 สรุปรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย โดยใช้ชื่อรูปแบบ Uni-equality – Model ได้แก่

U = understanding	คือ การสร้างความเข้าใจ
Ni = Nice-networking	คือ การทำงานโดยสร้างเครือข่ายที่ดี
E = Encouraging	คือ การส่งเสริมสนับสนุน
Q = Quality	คือ การพัฒนาระบบคุณภาพการทำงาน
U = Ubiquity	คือ การมีอยู่อย่างแพร่หลายทั่วทุกแห่ง
A = Accessibility	คือ การเข้าถึงง่าย
L = Literacy	คือ การรู้หนังสือ ความสามารถอ่านออกเขียนได้
I = information	คือ ฐานข้อมูล ข่าวสาร
T= Technology	คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ
Y = youth	คือ สร้างความตระหนักของหนุ่มสาววัยทำงาน

## 5.2 อภิปรายผล

การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 สภภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำ ของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ในด้านการให้บริการสาธารณะสูงกว่าด้านอื่น ๆ เนื่องจาก การให้บริการสาธารณะนั้นมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตประจำวันของประชาชน ดังนั้น ความเหลื่อมล้ำในการให้บริการสาธารณะจึงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญในสังคมไทยที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับความเดือดร้อน อีกทั้งการให้บริการสาธารณะยังเป็นเรื่องของการให้บริการหรือกิจกรรมที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวม เช่น การศึกษา อาชีพ สาธารณสุข ฯลฯ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558, น. 4) ซึ่ง อติวิชญ์ แสงสุวรรณ (2558, น. 1) ได้ฉายภาพของปัญหาดังกล่าวผ่านความไม่เท่าเทียมด้าน โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิพื้นฐาน รวมทั้งความไม่เป็นธรรมด้านอำนาจต่อรอง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำในการให้บริการสาธารณะใน 3 ลำดับแรก คือ (1) ประสบการณ์ในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทแตกต่างไปจากพื้นที่เขตเมือง (2) พื้นที่ชนบทขาดโอกาสได้รับการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และ (3) การส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทมี โอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าพื้นที่ในเขตเมือง ซึ่งจัดอยู่ใน

ประเด็นเรื่องของการศึกษา และด้านโครงสร้างพื้นฐาน นับเป็นความเหลื่อมล้ำอย่างมากระหว่างพื้นที่ชนบทกับเมืองซึ่งจัดอยู่ในมิติด้านการกระจายโอกาส สอดคล้องกับรูปแบบของความเหลื่อมล้ำที่สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2554, น. 2-1) ที่กำหนดไว้คือ ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายโอกาส (Opportunity Inequality) ในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการศึกษา การเข้าถึงสวัสดิการสังคม และการเข้าถึงแหล่งทุนหรือปัจจัยการผลิต

สำหรับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางและขนาดใหญ่ นั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 3 ด้าน คือ (1) ด้านการบริการสาธารณะ (2) ด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม (3) ด้านสิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ยกเว้น ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ และด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม และเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ที่เกิดขึ้น เมื่อพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง พบว่า ในองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ นั้นมีความเหลื่อมล้ำมากกว่าขนาดกลาง เหตุผลสำคัญประการหนึ่งก็คือ ความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะในพื้นที่อย่างกว้าง แต่มีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรทั้งในแง่ของงบประมาณ จำนวนบุคลากรที่มีจำกัด จึงดูแลเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้ไม่ทั่วถึง สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำอย่างเด่นชัด ส่วนความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรมนั้น สาเหตุของปัญหาสำคัญที่พบ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางมีการส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมน้อยกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ เนื่องจากภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีมากแต่งบประมาณและบุคลากรมีน้อย อีกทั้งยังมีการกิจที่เพิ่มเติมจากการได้รับการถ่ายโอนภายใต้ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จากหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วยภูมิภาค ซึ่ง ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2557) มองว่าปัจจุบันภารกิจท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต เม็ดเงินต้องเพิ่มขึ้นตามด้วยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดสรรรายได้ให้ท้องถิ่นมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 35 % ของรายได้รัฐบาล จากข้อมูลดังกล่าวจึงมีส่วนทำองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางขาดโอกาสในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการได้รับความยุติธรรม ที่ผ่านมาร้องเรียนหรือเรียกร้องความเป็นธรรมมักจะเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์ดำรงธรรม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เป็นต้น แม้้องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางจะมีผู้รับเรื่องร้องเรียนติดตั้งไว้บริการสำหรับประชาชนแต่จากการสัมภาษณ์ข้อมูลกลับ



พบว่าไม่มีการร้องเรียนผ่านช่องทางดังกล่าว ดังที่ ภรณ์ยู มายูร (2560, น. 73) ชี้ให้เห็นว่า บทบาทของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับมิติการรับเรื่องร้องเรียน - ร้องทุกข์ โดยส่วนใหญ่เรื่องที่ประชาชนมาร้องเรียน - ร้องทุกข์ที่ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอให้ช่วยแก้ไขจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและ โอกาสในการได้รับความยุติธรรมมากที่สุด สำหรับด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ไม่มีความแตกต่างกันเนื่องจาก กฎเกณฑ์ ระเบียบและนโยบายต่าง ๆ ถูกกำหนดมาจากรัฐส่วนกลาง ประชาชนจึงอยู่ในฐานะผู้ที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ให้สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเดียวกันตามหลักความเสมอภาค ดังที่ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ (2548) ได้อธิบายไว้ว่า หลักความเสมอภาคถือว่าเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์ ซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ด้วยหลักการข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ด้านสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มิได้เป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดต่างกัน

5.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากที่สุด ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ เห็นได้จากการรับรู้โครงการของประชาชนซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุผลที่ว่ายังมีการรับรู้ข้อมูลของโครงการที่มากย่อมเป็นการลดขั้นตอนในการทำงาน ซึ่งปัญหาการรับรู้โครงการส่วนหนึ่งเกิดจากประชาชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการที่เกิดขึ้นหรือเข้าไปมีส่วนร่วมบางส่วนหรือบางกลุ่มเท่านั้น ขณะเดียวกันการสื่อสารที่ไม่ทั่วถึงซึ่งเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น การคมนาคมไม่สะดวก ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ภาษา ล้วนมีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับการจัดทำโครงการทั้งสิ้น ดังที่ จรัสโสม ศิริรัตน (2559, น. 63) กล่าวว่า การสื่อสารที่ไม่ทั่วถึงอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนนำไปสู่การเข้าใจที่ไม่ตรงกัน และทำให้เกิดความเสียหายต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งการสื่อสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะใช้ช่องทางที่ไม่เหมาะสมต่อการเข้าถึงประชาชน ประกอบกับตัวแปรอื่นที่มีผลต่อการรับรู้ เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาพปัญหาคือ ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ สถานะขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางพบปัญหามากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ในด้านการรับรู้ เพราะปัจจัยต่าง ๆ เช่น การได้รับจัดสรรงบประมาณที่ไม่เท่ากัน จำนวนบุคลากร ระบบการบริหารจัดการ ซึ่งในประเด็นนี้ พงศ์โพยม วาสุภุติ (2560 อ้างถึงใน โปสต์ทูเคย์, 2560) ได้ชี้ให้เห็นเพื่อตอบย้ำข้อมูลข้างต้นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งมีขนาดเล็กเกินไปจนไม่สามารถดำเนินงานบริการอะไรได้เลย ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ย่อมบริหารจัดการดีกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเล็ก และข้อมูลด้านปัจจัยที่

เกี่ยวกับด้านการศึกษาที่มีผลต่อสภาพปัญหาเนื่องจาก ระดับการศึกษาดำเนินทำให้การรับรู้หรือการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ น้อย อาจไม่เข้าใจ ทำให้การรับรู้หรือเข้าใจในสิทธิและโอกาสน้อยตามไปด้วย ซึ่งตรงกับข้อมูลที่ผู้วิจัยพบว่า พื้นที่ในจังหวัดเชียงรายที่เป็นพื้นที่สังคมพหุวัฒนธรรม การมีอคติเกี่ยวกับสัญชาติหรือเชื้อชาติของบุคคลก็ส่งผลกระทบต่อความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประโยคที่ว่า “โรงเรียนมันอยู่ไกลอย่าไปเรียนเลย” สะท้อนให้เห็นความลำบากในการเดินทางที่เกิดขึ้นพร้อมกับภาระค่าใช้จ่ายในสถานะที่ผู้ปกครองมีรายได้น้อย ดังข้อมูลการรายงานการวิเคราะห์ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย (2560, น. 9) เกี่ยวกับสถานการณ์การศึกษาภาพรวมจังหวัดเชียงราย โดยหน่วยงานทางการศึกษาของจังหวัดเชียงราย ทุกหน่วยงาน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังยากจน ไม่สามารถส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นโอกาสด้านการศึกษาของประชาชนพื้นที่ชนบทจึงมีน้อยกว่าพื้นที่ในเมืองเห็นได้อย่างชัดเจน ด้วยศักยภาพและสัดส่วนของบุคลากร และจำนวนสถาบันการศึกษาที่มีน้อยและห่างไกลประกอบกับเส้นทางคมนาคมที่ไม่สะดวก

5.2.3 รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ ได้มุ่งเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะจำเป็นสำหรับการสอนแนวใหม่มาใช้จัดการเรียนรู้ และพัฒนาเครือข่ายระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองกับเขตชนบท พร้อมกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างช่องทางการเข้าถึงการศึกษาและการกระจายโอกาสทางการศึกษานั้น เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชนบทในด้านนี้ คือ ประสิทธิภาพในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทแตกต่างไปจากพื้นที่ในเขตเมือง และคนในพื้นที่ชนบทมีโอกาสด้านการศึกษาน้อยกว่าพื้นที่ในเมืองจึงได้เสนอแนะทางดังกล่าวซึ่งเป็นแนวทางที่มีทิศทางเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการยกระดับคุณภาพโรงเรียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ภายใต้โครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาขนาดกลางสังกัด สพฐ. ในชนบทที่มีเด็กและเยาวชนซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [สพฐ.] กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) และ อมรรัตน์ เตชะนอก และคณะ (2563) มองว่าการการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องพัฒนาทักษะเพิ่มเติมและจำเป็นต้องมี ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งมีองค์ประกอบคือ 3R4C คือ 3 R ได้แก่ Reading (การอ่าน) การเขียน (Writing) และ

คณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4C ได้แก่ Critical Thinking (การคิดวิเคราะห์) Communication (การสื่อสาร) Collaboration (การร่วมมือ) และ Creativity (ความคิดสร้างสรรค์) รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่ ตลอดถึงการคำนึงถึงการ สนใจของผู้เรียนเป็นหลัก โดยการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาในปัจจุบันต้องอาศัยการ ใช้เทคโนโลยีที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึง และมีอุปกรณ์ในการเข้าถึงได้ง่าย ทาง การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการ ได้รับความยุติธรรมนั้น ควรสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายโดยสร้างความเข้าใจในการเข้าถึงความยุติธรรมและธรรมาภิบาลผ่านปราชญ์ชุมชน และเพิ่มช่องทางการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายให้เกิดความเท่าเทียมกัน ควบคู่กับการพัฒนาวัฒนธรรมการสื่อสารที่มีความน่าเชื่อถือสำหรับการให้บริการประชาชนที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ เพื่อสะท้อนปัญหาและตรวจสอบการให้บริการ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความเป็นธรรมได้อย่างเสมอภาค จึงจะเรียกว่าเป็นการเข้าถึงความยุติธรรม ดังที่ ประพิน นุชเปี่ยม (2561, น. 11) ได้สรุปแนวคิดของการเข้าถึงความยุติธรรมไว้อย่างน่าสนใจว่า การเข้าถึงความยุติธรรมต้องมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ 1) ประชาชนต้องรับรู้และเข้าใจสิทธิของตน และ 2) ประชาชนต้องสามารถเข้าถึงและเกิดความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินเรื่องความยุติธรรม ดังนั้น การเสนอแนวทางเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการ ได้รับความยุติธรรมจึงสอดคล้องกับแนวคิดการเข้าถึงความยุติธรรมข้างต้น ส่วนแนวทางในการสร้างช่องทางศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดเพื่อดูแลและเปิดโอกาสให้คนพิการ ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนิน การต่าง ๆ ของรัฐ สิทธิสวัสดิการ และการบริการ ด้านผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการควรอำนวยความสะดวกด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ยานพาหนะ และให้บริการความช่วยเหลือให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด พร้อมกับเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสิน กำหนดนโยบายและแผนงานทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และจัดกิจกรรมด้านสวัสดิภาพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เช่น นโยบายส่งเสริมยกระดับคุณภาพชีวิตผู้พิการ เป็นต้น อีกทั้งคนกลุ่มนี้ถูกมองเสมือน ไร้อัตนและถูกกีดกันออกจากนโยบายในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสทางสังคม จึงควรมีมาตรการในการดูแลเป็น พิเศษ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่เสนอให้สร้างช่องทางรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อ การทำงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง ควบคู่กับการส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย ก็ตรงกับกับข้อเสนอของ พรอัมรินทร์ พรหมเกิด และวรัญญา ศรีริน (2562) ซึ่งเสนอให้ เห็นถึงแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำโดยการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ ผ่านการยกระดับ ประชาชนให้มีส่วนร่วมทางการเมือง หรือ การสร้างพลเมือง ดังนั้น เมื่อมีช่องทางการรับฟังความคิดเห็น

ของประชาชนย่อมเป็นการเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบทที่มีความเป็นอิสระ ตลอดจนทั้งข้อเรียกร้องทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบทจะได้รับความสนใจและตอบสนองจากภาครัฐรวดเร็วขึ้นและมีการเลือกปฏิบัติ

## 5.3 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

### 5.3.1 ระดับจังหวัด

ผู้รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลสภาพ ปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือการกำหนดนโยบาย เช่น การมีส่วนร่วมและการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำให้ประชาชน การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและการทำงานที่โปร่งใส เป็นต้น

### 5.3.2 ระดับพื้นที่

#### 1) องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่

1.1) ผู้นำชุมชนควรเน้นการเสริมสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ให้กับประชาชนเพื่อใช้ในการสื่อสารในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิ สวัสดิการและการบริการ ในด้านต่าง ๆ

1.2) ควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

1.3) ส่งเสริมอาชีพฝึกทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานให้กับประชาชน กลุ่มแรงงานนอกระบบ รวมถึงกลุ่มผู้ไม่มีงานทำ เพื่อให้เกิดการสร้างงานและการมีอาชีพที่มั่นคง เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

1.4) จัดตั้งตัวแทนจากหลายภาคส่วนให้มีบทบาทในการกระตุ้นและขับเคลื่อนแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำให้ประชาชน โดยเฉพาะที่จะประสานทั้งหน่วยงานในพื้นที่และนอกพื้นที่

1.5) ส่งเสริมและพัฒนาด้านการรวมกลุ่มผู้ประกอบการในลักษณะของการรวมกลุ่มเครือข่ายอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม

## 2) องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง

2.1) ควรจัดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับในการรับบริการสาธารณะ

2.2) เปิดโอกาสและสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนมากขึ้น ในการบริหารจัดการด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในการรับบริการสาธารณะ

## 5.4 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

5.4.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จของผู้นำชุมชนในเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท

5.4.2 ควรจัดทำโครงการติดตามและประเมินผลงานดำเนินงานการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน

5.4.3 ควรศึกษากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการปรับตัวของประชาชนให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

## บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2552). พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.). (2562). สพฐ. ร่วมกับ กสศ. เดินหน้าลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ยกระดับคุณภาพครูและโรงเรียนในชนบท เริ่มต้นปีแรก 288 โรงเรียน. สืบค้นจาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG191029180720056>
- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย. (2560). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2560. สืบค้น 2 มีนาคม, 2563, จาก [http://cri.moe.go.th/manage/news/files/F1\\_1PFAM1232335TueOct2017.pdf](http://cri.moe.go.th/manage/news/files/F1_1PFAM1232335TueOct2017.pdf)
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2548). หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญและกฎหมาย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรถแสง. (2547). คู่มือมิติใหม่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมอธรรม.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2555). การปกครองท้องถิ่น ไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- กันทรส แสนวงศ์. (2555). การพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาชุมชนคลองบางซื่อ-รัชดาภิเษก. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 5(1), 46 - 53.
- จรรยา พุคยาภรณ์, สรพล บุรณกุล และสุพัฒน์กุล ภัคโชค. (2557). การพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชุมชนโรงซ้อน 45 แขวง ลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ. วารสารสมาคมนักวิจัย, 19(1), 135-145.
- จรัสโณม สิริรัตน์. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัญหาการติดต่อสื่อสารของบุคลากรในองค์กร : กรณีศึกษา สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรัสโณม สิริรัตน์. (2559). ปัญหาการติดต่อสื่อสารของบุคลากรในองค์กร: กรณีศึกษาสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารบรรณศาสตร์, 9(1), 58-66

## บรรณานุกรม (ต่อ)

- จรัสรัตน์ ทอไชยรวี. (2551). *ศิลปะของผู้นำ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- จิระเดช จีแดง. (2556). *การศึกษาศักยภาพของชุมชนเข้มแข็ง: การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีบ้านวังป๋อง ตำบลเหมืองแก้ว และบ้านท่าวังทอง ตำบลริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยสังคม. (2555). *ความเป็นธรรมทางสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจตพัฒน์ ช่วยประสาทวัฒนา. (2550). *บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2550). *ภาวะผู้นำในองค์กร*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2557) *การคลังท้องถิ่น: รวมบทความวิจัยเพื่อเพิ่มพลังให้ท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: พี.เอ. ลีฟวิ่ง.
- นิตยา โพธิ์นอก และรัชชดี แสงมหะหมัด. (2560). การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อใช้สิทธิในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. *วารสารพระปกเกล้า*, 15(2), 70 - 93.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2561). *ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง*. ตีพิมพ์ 15 พฤษภาคม, 2562, จาก [https://www.matichon.co.th/article/news\\_1177141](https://www.matichon.co.th/article/news_1177141)
- บัวพันธ์ พรหมพักพิง. (2549). *หลักการพัฒนา*. ขอนแก่น: ภาควิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2547). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญร่วม เทียมจันทร์. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: อินส์พัล.
- บุษบา หินเนา. (2556). *การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*. พิษณุโลก: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ประพิน นุชเปี่ยม (2561). การกำกับดูแลภาคที่สามในประเทศไทย: ปัญหาการตีความคำนิยามของวิสาหกิจเพื่อสังคมตามร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. .... *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 47(3), 731-757.

## บรรณานุกรม (ต่อ)

- ปริญญา ชูเลขา. (2560). *เอาแน่! ปฏิรูปท้องถิ่นยุค “อบต.”*. สืบค้น 2 มีนาคม, 2563, จาก <http://www.posttoday.com/analysis/report/482852>
- ประชัย เอี่ยมสมบูรณ์. (2550). *ผู้นำที่ดีไม่มีเสื่อม*. กรุงเทพฯ: อนิเมทกรุ๊ป.
- พรรณษา กาเหว่า. (2556). *คร.ศักดิ์สิทธิ์ เถลิงพงศ์ชี้ทางแก้ความเหลื่อมล้ำด้านคมนาคมขนส่ง และรัฐจัดขนส่งสาธารณะให้มีคุณภาพ*. สืบค้น 17 พฤษภาคม, 2562, จาก <https://www.tcijthai.com/news/2013/21/archived/2974>
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด และวรัญญา ศรีริน. (2562). *วัฒนธรรมทางการเมืองแบบพลเมืองกับการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- พระเขมทัต สีสลาโร (รื่นสำราญ). (2560). *การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยอย่างยั่งยืน* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- โพสต์ทูเดย์. (2560, 27 กุมภาพันธ์). *เอาแน่! ปฏิรูปท้องถิ่นยุค “อบต.”*. *โพสต์ทูเดย์ ออนไลน์*. สืบค้น จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/482852>
- ภรณ์ยู มายูร และอลงกรณ์ อรรถแสง. (2561). *บทบาทของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม*. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 8(1), 76-89.
- ภรณ์ยู มายูร. (2560). *บทบาทของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- กิริวัฒน์ นนทะโชติ. (2561). *งานวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกลุ่มสตรีชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง โดยการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม*. *อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*.
- มัทยา บุตรงาม. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ขงยุทธ บุราสิทธิ์. (2556). *ชุมชนคนอีสานกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร*. *วารสารและวัฒนธรรม*, 32(1), 67-90.



## บรรณานุกรม (ต่อ)

- วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. (2563). ความเหลื่อมล้ำทางรายได้. สืบค้น 1 พฤษภาคม, 2563, จาก [shorturl.at/awR25](http://shorturl.at/awR25)
- วลีรัตน์ แสงไชย. (2558). ความเหลื่อมล้ำทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ : ภาพสะท้อนจากมุมมองอื่น และจากมุมมองเดียวกัน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 9(2-4), 32-45.
- ศักดิ์ศรี มงคลอิทธิเวช. (2552). กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่: กรณีศึกษา บ้านสบยาย อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศิริภา คุณพระเนตร. (2553). ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2554). โครงการศึกษาวิจัยประเด็นนโยบายเชิงลึกด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนและสังคมไทยภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่หลังวิกฤตเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2555). บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการสร้างชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2553). ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจกับประชาธิปไตย: ปาฐกถา 14 ตุลาคม ประจำปี 2553. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สมมิตร ไตรภักตร์กุล. (2560). ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมด้านสิทธิและโอกาสในสังคมไทย. สืบค้น 25 พฤษภาคม, 2563, จาก [shorturl.at/sCOQR](http://shorturl.at/sCOQR)
- สายพิณ สันหัด ทรงชัย สวนรัตน์ชัย และปาริชาติ กฤษณะเสถียร. (2551). การศึกษาความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2555. สืบค้น 11 พฤษภาคม, 2563, จาก <http://social.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2556. กรุงเทพฯ: ผู้วิจัย.

## บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2560. กรุงเทพฯ: ผู้วิจัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ข้อเท็จจริงเรื่องสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย. สืบค้น 2 มีนาคม, 2563, จาก [https://www.nesdc.go.th/ewt\\_w3c/ewt\\_news.php?nid=8490&filename=](https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_news.php?nid=8490&filename=)
- สำนักงานจังหวัดเชียงราย. (2559). แผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2561 – 2564. สืบค้น 25 เมษายน, 2563, จาก [http://www.chiangrai.net/cpwp/?wpfb\\_dl=432](http://www.chiangrai.net/cpwp/?wpfb_dl=432)
- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี 2561. สืบค้น 8 พฤษภาคม, 2562, จาก [https://www.nesdb.go.th/ewt\\_news.php?nid=8692&filename=index](https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=8692&filename=index).
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย. (2561). สรุปผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี 2560. กรุงเทพฯ: ผู้วิจัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2561). การสร้างความเป็นธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2563). ความเหลื่อมล้ำ (Inequality). สืบค้น 2 พฤษภาคม, 2563, จาก <https://www.royin.go.th>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). สภาวะการณ์การศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2559/2560. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดเชียงราย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2564. เชียงราย: ผู้วิจัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ และองค์การยูนิเซฟประเทศไทย. (2560). โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2558-2559. กรุงเทพฯ: ผู้วิจัย.
- สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม. (2561). รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ในระดับภาคของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติ. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.

### บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุเทพ แสนมงคล. (2543). *การก่อตัวของความสัมพันธ์เชิงหนี้สินในหมู่ชาวนาผู้ผลิตพืช พานิชย์เขต อำเภอมะออย จังหวัดเชียงใหม่* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. (2553). *รายงานการสาธารณสุขไทย 2551 - 2553*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- เสรี พงศ์พิศ. (2546). *วิธีคิด วิธีทำแผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ภูมิปัญญาไทย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *ฐานคิด: จากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: พลังปัญญา.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย. (2562). *รายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา อบจ. เชียงราย ประจำปี พ.ศ.2562*. สืบค้น 10 พฤษภาคม, 2562, จาก <http://www.chiangraipao.go.th/index.php>
- อดิวิษญ์ แสงสุวรรณ. (2558). *ความเหลื่อมล้ำ*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อดิวิษญ์ แสงสุวรรณ. (2563). *ความเหลื่อมล้ำ*. สืบค้น 30 เมษายน, 2563, จาก <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-052.pdf>
- อนุชา ม่วงใหญ่. (2559). *แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและท้องถิ่น ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*, 6(3), 12 - 26.
- อมรรัตน์ เตชะนอก และคณะ. (2563). *การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(9), 1-15.
- อำไพ อุตตาธรรม. (2542). *แนวความคิดเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน*. สืบค้น 23 สิงหาคม, 2562, จาก <http://www.nice.nu.ac.th>
- อำไพ อุตตาธรรม. (2563). *ความเป็นประชาสังคมในการปฏิบัติการทางสังคมของชุมชนชนบทภาคเหนือไทย* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- Blake, R.R. and Mouton.T.S. (1964). *The Managerial Grid*. Houton, Tex: Gulf Publishing Co.
- Bortol, K. and Martin, D. (1998). *Management* (3<sup>rd</sup> ed.). McGraw – Hill: USA.
- Jenmana, T. (2018). *Democratisation and the Emergence of Class Conflicts: Income Inequality in Thailand, 2001-2016*. Retrieved from <https://hal-pse.archives-ouvertes.fr/hal-02878146/document>

### บรรณานุกรม (ต่อ)

Lerner, D. (1958). *The passing of traditional society: Modernizing the Middle East*. Glencoe, Ill: Free Press.

Rostow, W. W. (1960). *The Stages of Economic Growth: A Non-Communist Manifesto* (Cambridge): Cambridge University Press.

Santos, T. D. (1971). *The Structure of Dependence*. Boston: Porter Sargent.

Tannenbaum, R. and Schmidt, W. H. (1973). How to Choose a Leadership Pattern. *Harvard Business Review*, 3(51), 162 - 164.







## รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

1. ชื่อ-สกุล ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ ราชบัณฑิต  
ตำแหน่ง ราชบัณฑิต  
สังกัด สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
2. ชื่อ-สกุล ผศ.ดร สุชาติ ลีตระกูล  
ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญด้าน สถิติ การวัดผลและประเมินผล  
สังกัด คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
3. ชื่อ-สกุล นางเตือนใจ ดีเทศน์  
ตำแหน่ง อดีตกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ  
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. ชื่อ-สกุล นางนฤมล ล้อมทอง  
ตำแหน่ง อดีตคณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ  
คนพิการและผู้ด้อยโอกาส  
สังกัด สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
5. ชื่อ-สกุล ดร.ยุทธศิลป์ ชุมณี  
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา  
สังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย





**รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม**  
**ผู้นำชุมชนและประชาชน เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ**  
**ของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย**

**องค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารขนาดใหญ่**

**ผู้นำชุมชน**

- |                           |  |
|---------------------------|--|
| 1. นายสมหมาย จันทร์แก้ว   | ผู้ใหญ่บ้านดินคำ หมู่ 1 ตำบลท่าก้อ<br>องค์การบริหารส่วนตำบลท่าก้อ<br>อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย      |
| 2. นายธนฤต สะอาด          | ผู้ใหญ่บ้านป่าถ่อน หมู่ 2 ตำบลท่าก้อ<br>องค์การบริหารส่วนตำบลท่าก้อ<br>อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย    |
| 3. นายพุฒิพงษ์ ขาวนวล     | ผู้ใหญ่บ้านดินคำสบก้อ หมู่ 5 ตำบลท่าก้อ<br>องค์การบริหารส่วนตำบลท่าก้อ<br>อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย |
| 4. นายวิวัฒน์ โรจน์ทวิชัย | ผู้ใหญ่บ้านป่าเมียง หมู่ 9 ตำบลป่าตึง<br>องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง<br>อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย    |
| 5. นายอเนก อวดห้าว        | เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าก้อ<br>อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย                               |
| 6. นายเสรี วงศ์เรื่อน     | ผู้ใหญ่บ้านร่องหลอด หมู่ 3 ตำบลเมืองพาน<br>องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน<br>อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย   |
| 7. นายประสิทธิ์ บุญก้า    | ผู้ใหญ่บ้านห้วยผึ้ง หมู่ 11 ตำบลเวียง<br>องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง<br>อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย       |
| 8. นายกุน เจียวจำปา       | ผู้ใหญ่บ้านร่องแซ่ หมู่ 4 ตำบลเวียง<br>องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง<br>อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย         |

- |                      |  |
|----------------------|--|
| 9. นายจิรพันธ์ หลีจา | ผู้ใหญ่บ้านปางสา หมู่ 17 ตำบลป่าตึง<br>องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง<br>อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย        |
| 10. นายสุพจน์ หลีจา  | นายกสมาคมสร้างเสริมสุขภาพะชุมชน<br>ชาติพันธุ์ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง<br>อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย |

### ประชาชน

1. นายทองคำ พงษ์ดี
2. นายสันดี ศรียา
3. นายสุนทร ขวนยงดา
4. นายดำรงษ์ กำแพงคำ
5. นายสุทัศน์ ใจศิริ
6. นายบุญหลง คำปั่ว
7. นายประพันธ์ กันจินะ
8. นายชัยพจน์ ไชยราช
9. นางบุหลัน ประมูล
10. นายศุภโชค วัฒนะพรปรีชา



## องค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารขนาดกลาง

### ผู้นำชุมชน

1. นายอินสม ทอนคำ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล  
ดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
2. นายสิน สมบัติตรา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล  
ดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
3. นายพันธุ์ดี พรหมเทศ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยม  
องค์การบริหารส่วน ตำบลห้วยม  
อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
4. นายหมั่ง ท้าวทิพย์ ผู้ใหญ่บ้านแม่ตำกูรี หมู่.3 ตำบลตาดควัน  
องค์การบริหารส่วนตำบลตาดควัน  
อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
5. นายธนูเดช จินดาธรรม ผู้ใหญ่บ้านสันสลี หมู่ 7 ตำบลบ้านด้าย  
องค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านด้าย  
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
6. นายสุใจ เชื้อนแก้ว ผู้ใหญ่บ้านสันมะเค็ด หมู่ 9 ตำบลป่าสัก  
องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก  
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
7. นายสิงโตห์ สุตา ผู้ใหญ่บ้านบ้านร้อง หมู่ 2 ตำบลแม่เจดีย์ใหม่  
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจดีย์ใหม่  
อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
8. นายทองอินทร์ สมโภช ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านร้อง หมู่ 2 ตำบลแม่เจดีย์ใหม่  
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจดีย์ใหม่  
อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
9. นายปิยะเดช เชิงพิทกุล นายกองการบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง  
อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
10. นายชนพล วิเศษจรรูโรจน์ กำนันตำบลแม่ฟ้าหลวง  
อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

**ประชาชน**

1. นายอนุพันธ์ ต่างใจ
2. นางโสภา จอมแก้ว
3. นายคำใส อินเทพ
4. นายนพดล บุคดี
5. นางวัฒน์วี พรหมใจสา
6. นางประทุมทิพย์ สันติวรพิพัฒน์
7. นางสาวอารีญา ม้าทอง
8. นายคมกฤษ ยามี
9. นายกิตติคุณ ทาวาง
10. นายชัชวาลย์ คำยา



**รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ  
การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน  
ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย**

ประกอบด้วยประชาชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชนและ ผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาการ จำนวน 15 คน

**ประชาชน ได้แก่**

1. นายบุญหลง คำปั่ว
2. นายสุตนันท์ จำปาทอง
3. นายบัญชา อินชาติ

**ผู้นำชุมชน ได้แก่**

- |                         |   |
|-------------------------|---|
| 1. นายสมหมาย จันทร์แก้ว | ผู้ใหญ่บ้านดินคำ หมู่ 1 ตำบลท่าก้ออำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย                           |
| 2. นายพิทยา ปัญญาสิงห์  | รองประธานสภาองค์การองค์การบริหารส่วนตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย      |
| 3. นายพงศกร ชยาตุลชาติ  | สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย |

**เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ได้แก่**

- |                             |   |
|-----------------------------|---|
| 1. นายอานนท์ ชันคำ          | ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานปกครองอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย              |
| 2. นางสาวหนึ่งฤทัย สลับแก้ว | นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการเทศบาลตำบลเมืองราช อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย |

- |                       |  |
|-----------------------|--|
| 3. นางสาวมัทนา สิ้นนะ | หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนา<br>จังหวัดเชียงราย |
|-----------------------|--|

#### เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ได้แก่

- |                          |  |
|--------------------------|--|
| 1. นางสาวปรียากร คงมาลัย | ประธานสมาพันธ์ SME ไทย<br>ประจำจังหวัดเชียงราย   |
| 2. นายอภิชา ตระสินธุ์    | ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว<br>จังหวัดเชียงราย |
| 3. ดร.อนุรัตน์ อินทร     | ประธานหอการค้าจังหวัดเชียงราย                    |

#### ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่

- |                              |  |
|------------------------------|--|
| 1. นางเดือนใจ ดีเทศน์        | อดีตรรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ                            |
| 2. รศ. ดร.คมสัน รัตนะสิมากุล | มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย                                  |
| 3. รศ.ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง | อดีตนบคีสำนกัวิชาบริหารรัฐกิจ<br>มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย |

## รายชื่อองค์การบริหารส่วนตำบล

### องค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารขนาดใหญ่

- |                |                  |
|----------------|------------------|
| 1. อบต.ป่าดิ่ง | 3. อบต. ท่าก้อ   |
| 2. อบต.เวียง   | 4. อบต. เมืองพาน |

### องค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารขนาดกลาง

- |                    |                     |
|--------------------|---------------------|
| 1. อบต.รอบเวียง    | 16. อบต.แม่ข้าวต้ม  |
| 2. อบต.แม่จัน      | 17. อบต.สันทราย     |
| 3. อบต.โป่งผา      | 18. อบต.ห้วยไคร้    |
| 4. อบต.ศรีเมืองชุม | 19. อบต.ป่าสัก      |
| 5. อบต.ริมโขง      | 20. อบต.ดักเต่า     |
| 6. อบต.ปล่อง       | 21. อบต.ทรายขาว     |
| 7. อบต.สันกลาง     | 22. อบต.หัวงิ้ว     |
| 8. อบต.ผางาม       | 23. อบต.แม่พริก     |
| 9. อบต.วาปี        | 24. อบต.เวียง       |
| 10. อบต.แม่เจดีย์  | 25. อบต.แม่เปา      |
| 11. อบต.แม่ต้า     | 26. อบต.ตาดควัน     |
| 12. อบต.ปอ         | 27. อบต.ต้า         |
| 13. อบต.แม่สลองใน  | 28. อบต.จอมหมอกแก้ว |
| 14. อบต.ป่าก่อดำ   | 29. อบต.ทุ่งก่อ     |
| 15. อบต.ดงมหาวัน   | 30. อบต.ปงน้อย      |







มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University T. (66) 2997 2200-30  
 เมืองเอก ก.พ.ส.รังสิต Muong-Ake, Pathayothin Rd. F. (66) 2791 5757  
 จ.ปทุมธานี 12000 Pathumthani 12000, Thailand E. info@rsu.ac.th

ที่ ร.ป.น.4192/194.1

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

ธันวาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ลีตระกูล

ผู้เชี่ยวชาญด้าน สถิติ การวัดผลและประเมินผล มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ด้วย นายภูริพัฒน์ แก้วตรี นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย" ในกรณีนี้เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณค่า นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปผลการวิจัยได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ใต้อนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาจักได้ประสานต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

*เฉลิมพร เย็นเยือก*

(ดร.เฉลิมพร เย็นเยือก)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.rsu.ac.th



มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University T. (66) 2997 2200-30  
 เมืองธก.พ.เฉลิมบุรี Muang-Ake, Pathayothin Rd. F. (66) 2791 5757  
 จ.ปทุมธานี 12000 Pathumthani 12000, Thailand E. info@rsu.ac.th

ที่ รป.น.4192/194.2

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

ธันวาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ  
 ราชบัณฑิต

ด้วย นายภูริพัฒน์ แก้วศรี นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย" ในกรณีนี้เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณค่า นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความชัดเจนเพียงพอ สามารถสรุปผลการวิจัยได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ใต้อนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาจัดทำประสานต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

*16 ธันวาคม 2562*

(ดร.เฉลิมพร เย็นเยือก)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ  
 ปฏิบัติการแทนคณบดี

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.rsu.ac.th



มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University T. (66) 2997 2200-30  
เมืองเอก ก.พ.ล.โยธิน Muang-Ake, Pathayothin Rd. F. (66) 2791 5757  
จ.ปทุมธานี 12000 Pothumthani 12000, Thailand E. info@rsu.ac.th

ที่ รป.น.4192/194.3

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

ต้นวาคม 2562

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.ยุทธศิลป์ ชุมณี

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ด้วย นายภูริพัฒน์ แก้วศรี นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย" ในกรณีนี้เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณค่า นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความชัดเจนเพียงพอ สามารถสรุปผลการวิจัยได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้อนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาจักได้ประสานต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

*10 คิมพร 10/10/62*

(ดร.เฉลิมพร เย็นเยือก)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดี

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.rsu.ac.th



มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University T. (66) 2997 2200-30  
 เมืองเอก ก.พ. คลองสามวา Muang-Ake, Pathumthani Rd. F. (66) 2791 5757  
 จ.ปทุมธานี 12000 Pathumthani 12000, Thailand E. info@rsu.ac.th

ที่ รป.น.4192/194.4

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

ธันวาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางเดือนใจ ดีเทศน์

อดีตกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ด้วย นายภูริพัฒน์ แก้วศรี นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย" ในขณะนี้เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณค่า นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความชัดเจนเพียงพอ สามารถสรุปผลการวิจัยได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ใต้อนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาจักได้ประสานต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เจลิมพร เย็นเยือก)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดี

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.rsu.ac.th



มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University T. (66) 2997 2200-30  
 เมืองเอก น.พ.คลโยธิน Muang-Ake, Pathayothin Rd. F. (66) 2791 5757  
 จ.ปทุมธานี 12000 Pathumthani 12000, Thailand E. info@rsu.ac.th

ที่ รป.น.4192/194.5

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

ธันวาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางนฤมล ล้อมทอง

อดีตคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ

ด้วย นายภูริพัฒน์ แก้วศรี นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย" ในกรณีนี้เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณค่า นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความชัดเจนเพียงพอ สามารถสรุปผลการวิจัยได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ใต้อนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาจักได้ประสานต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

/อสิมพร เย็นเยือก

(ดร.เฉลิมพร เย็นเยือก)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.rsu.ac.th

The logo of Rangsit University is a circular emblem. At the top is a stylized flame or sunburst. Below it are several radiating lines of varying lengths, creating a sunburst effect. The text 'มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University' is written in a pinkish-red color around the bottom half of the emblem.

ภาคผนวก ง  
แบบสอบถามสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของประชาชน  
ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

## แบบสอบถามสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

### คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ซึ่งจะนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย ซึ่งจะกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามได้แก่ ประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2) แบบสอบถามสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงรายประกอบไปด้วย 4 ด้าน

2.2.1 สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ

2.2.2 สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม

2.2.3 สิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

2.2.4 สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

3. การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลกระทบต่อท่าน ข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับไม่เปิดเผยต่อสาธารณะไม่ว่าทางใดทั้งสิ้น

ขอขอบคุณในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์  
ในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคม

### ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบที่ท่านเลือกในแต่ละคำถามตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

#### 1. เพศ

<sub>1</sub> ชาย <sub>2</sub> หญิง

#### 2. อายุ

<sub>1</sub> 20-30 ปี <sub>2</sub> 31-40 ปี <sub>3</sub> 41-50 ปี <sub>4</sub> 51-60 ปี <sub>5</sub> 61 ปีขึ้นไป

#### 3. ระดับการศึกษาสูงสุด

<sub>1</sub> ประถมศึกษา <sub>2</sub> มัธยมศึกษาตอนต้น <sub>3</sub> มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.  
<sub>4</sub> อนุปริญญา / ปวส. <sub>5</sub> ปริญญาตรี/เทียบเท่า <sub>6</sub> สูงกว่าปริญญาตรี

#### 4. อาชีพ

<sub>1</sub> รับราชการ/พนักงานของรัฐ <sub>2</sub> พนักงานบริษัทเอกชน  
<sub>3</sub> พนักงานรัฐวิสาหกิจ <sub>4</sub> ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย  
<sub>5</sub> รับจ้าง/ลูกจ้าง <sub>6</sub> เกษตรกร  
<sub>7</sub> นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา <sub>8</sub> เกษียณ/ว่างงาน  
<sub>9</sub> อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

#### 5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

<sub>1</sub> ไม่เกิน 10,000 บาท <sub>2</sub> 10,001 - 20,000 บาท <sub>3</sub> 20,001 - 30,000 บาท  
<sub>4</sub> 30,001 - 40,000 บาท <sub>5</sub> 40,001 - 50,000 บาท <sub>6</sub> มากกว่า 50,000 บาท

#### 6. สถานภาพในครอบครัว

<sub>1</sub> หัวหน้าครัวเรือน <sub>2</sub> คู่สมรส  
<sub>3</sub> บุตรที่ยังอยู่กับครอบครัว <sub>4</sub> บุตรที่สมรสแล้ว  
<sub>5</sub> เขย/สะใภ้ <sub>6</sub> หลาน  
<sub>7</sub> ผู้สูงอายุ <sub>8</sub> ญาติ  
<sub>9</sub> อื่นๆ (โปรดระบุ.....)



7. ที่อยู่อาศัย /สถานที่ตั้งหน่วยงานของท่าน ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

[ ]<sub>1</sub> องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่

\*\* เฉพาะ 1. อบต.ป่าตึง อ. แม่จัน 2. อบต.เวียง อ. เทิง

3. อบต. ท่าก้อ อ. แม่สรวย 4. อบต. เมืองพาน อ. พาน

[ ]<sub>2</sub> องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง

8. ท่านเคยรับรู้เกี่ยวกับ โครงการพัฒนาต่างๆของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท

[ ]<sub>1</sub> เคยรับรู้ [ ]<sub>2</sub> ไม่เคยรับรู้ เนื่องจาก.....

9. ท่านเคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาต่างๆของชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท

[ ]<sub>1</sub> เคย [ ]<sub>2</sub> ไม่เคย เนื่องจาก.....



ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำ

รายการ	ระดับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<b>สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ</b>					
1. ประสบการณ์ในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทแตกต่างไปจากพื้นที่ในเขตเมือง					
2. การส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบทมีโอกาสด้านการศึกษาน้อยกว่าพื้นที่ในเมือง					
3. การจัดการศึกษาของสถานศึกษาพื้นที่ชนบทมีคุณภาพต่ำกว่าพื้นที่ในเขตเมือง					
4. การเข้าถึงระบบสาธารณสุขและการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานของประชาชนพื้นที่ชนบทยังไม่ทั่วถึง					
5. การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางการแพทย์และสาธารณสุขของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมกัน					
6. บุคลากรที่ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนพื้นที่ชนบทมีไม่เพียงพอ					
7. ประชาชนพื้นที่ชนบทได้รับการบริการสาธารณสุขูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ไม่เท่าเทียมกับพื้นที่ในเขตเมือง					
8. พื้นที่ชนบทขาดโอกาสได้รับการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน					

รายการ	ระดับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<b>สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม</b>					
1. ขาดการส่งเสริมให้ประชาชนพื้นที่ชนบทรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรม					
2. ประชาชนพื้นที่ชนบทได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมยังไม่ทั่วถึง					
3 การให้บริการจากหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมและเป็นธรรม					
4. การปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชนพื้นที่ชนบทถูกผู้มีอิทธิพลแทรกแซง					
5.การบังคับใช้กฎหมายแก่ประชาชนพื้นที่ชนบทของเจ้าหน้าที่รัฐไม่เสมอภาคและเท่าเทียมกัน					
<b>สิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส</b>					
1. หน่วยงานภาครัฐขาดความต่อเนื่องและจริงจังในการสร้างการเข้าถึงสิทธิและโอกาสที่จะได้รับของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส					
2. หน่วยงานภาครัฐขาดประสิทธิภาพในการพิทักษ์คุ้มครอง เด็ก เยาวชนและสตรีพื้นที่ชนบท					
3.ผู้หญิงพื้นที่ชนบทไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเต็มที่โดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและการกระทำความผิดทางเพศ					
4.การส่งเสริมให้คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ ผู้มีแนวโน้มพิการพื้นที่ชนบทให้มีโอกาสและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิ สวัสดิการและการบริการยังมีน้อยมาก					

รายการ	ระดับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ ครอบครัว ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสพื้นที่ชนบทยังไม่รวดเร็วทันต่อความต้องการ					
6. การได้รับความคุ้มครองและป้องกันการใช้ความรุนแรงของประชาชนพื้นที่ชนบทมีการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม					
7. การได้รับความคุ้มครองตามสิทธิของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ชนบทไม่เท่าเทียมกับเขตเมือง					
<b>สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง</b>					
1. ข้อเรียกร้องทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่ได้รับความสนใจและการตอบสนองจากภาครัฐอย่างรวดเร็วและมีการเลือกปฏิบัติ					
2. โอกาสในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ชนบทขาดความเป็นอิสระ					
3. สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตยของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ					
4. ประชาชนในพื้นที่ชนบทขาดโอกาสในการร้องเรียนเรื่องต่างๆอย่างเท่าเทียม					
5. ระบบและกลไกของทางราชการยังขาดการเปิดโอกาสให้ประชาชนพื้นที่ชนบทเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย

### 3.1 ด้านสิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ

.....

.....

.....

.....

.....

### 3.2 ด้าน สิทธิและโอกาสในการได้รับความยุติธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

### 3.3 ด้านสิทธิและโอกาสของเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

.....

.....

.....

.....

.....

### 3.4 สิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

## แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและ โอกาสของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

<b>ข้อมูลพื้นฐาน</b>
ชื่อ.....สกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี
ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์.....
หน่วยงาน/ชุมชน.....
เวลาเริ่มต้นสัมภาษณ์.....วันที่.....

ผู้สัมภาษณ์.....
วันที่.....
เวลา.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะ

สิทธิและโอกาส	ปัจจุบันท่านรับรู้ หรือใช้หรือ ได้รับการบริการอะไรบ้างทางภาครัฐที่จัดให้ตามสิทธิและโอกาสที่ประชาชนพึงได้รับตามนโยบายหรือรัฐธรรมนูญ	ในการรับรู้หรือใช้หรือรับบริการตามสิทธิและโอกาสที่ทางภาครัฐจัดให้แก่ประชาชนท่านประสบกับปัญหาใดบ้างที่เห็นว่าเป็นการสร้างความแตกต่างไม่เท่าเทียมกันหรือเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างประชาชนในพื้นที่ชนบทกับประชาชนในเมือง	ท่านคิดว่าจากปัญหาการรับรู้หรือใช้หรือรับบริการตามสิทธิและโอกาสที่ทางภาครัฐจัดให้แก่ประชาชนท่านมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสิทธิและโอกาสของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำกับประชาชนในพื้นที่เขตเมืองอย่างไร
1.ด้านการรับบริการสาธารณะ			
2.ด้านความยุติธรรม			
3.ด้านเด็กเยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และด้อยโอกาส			
4. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง			

## แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

เรื่อง ศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัด  
เชียงราย

### ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ดำเนินการสนทนาเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.
ผู้ดำเนินการสนทนา.....
ผู้จัดบันทึก.....
รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนา
1. ....ตำแหน่ง.....
2. ....ตำแหน่ง.....
3. ....ตำแหน่ง.....
4. ....ตำแหน่ง.....
5. ....ตำแหน่ง.....
6. ....ตำแหน่ง.....
7. ....ตำแหน่ง.....
8. ....ตำแหน่ง.....
9. ....ตำแหน่ง.....
10. ....ตำแหน่ง.....



## ประเด็นการสนทนากลุ่ม

1. ปัญหาของสิทธิและโอกาสที่รัฐจัดให้กับประชาชนที่สร้างความแตกต่างไม่เท่าเทียมกันหรือเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างประชาชนในพื้นที่ชนบทกับประชาชนในเมือง
2. แนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสิทธิและโอกาสของประชาชนพื้นที่ชนบทไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำกับประชาชนชนในพื้นที่เขตเมือง
3. การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ตามมิติของการพัฒนาใน 4 มิติ ดังนี้
  1. การพัฒนาภาวะผู้นำ
  2. การพัฒนาขีดความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  3. การยกระดับใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล
  4. การพัฒนาแนวที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
  5. การพัฒนาแนวทางการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
  6. การพัฒนาแนวทางการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างเสริมศักยภาพของชุมชน

ส่วนที่ 1 ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและโอกาสที่รัฐจัดให้กับประชาชนที่สร้างความแตกต่างไม่เท่าเทียมกันหรือเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่าง ประชาชนในพื้นที่ชนบทกับประชาชนในเมือง

ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและโอกาสของประชาชนพื้นที่ชนบท	แนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและโอกาสของประชาชนพื้นที่ชนบท



ส่วนที่ 2 ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายใน 6 มิติ

สิทธิและโอกาส	ศักยภาพชุมชน					
	1.ภาวะผู้นำ	2. ชีตความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.การยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงข้อมูล	4. การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม	5. การอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
1.ด้านการบริการสาธารณะ						
2. ด้านความยุติธรรม						
3. ด้านเด็กเยาวชนสตรีผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส						
4. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง						



สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย  
เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลผางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย



รูปภาพการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก  
สภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย  
เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลผางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย



การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้นำชุมชน  
ประเด็น การวิเคราะห์ชุมชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายและการศึกษาศักยภาพชุมชนใน  
การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย  
หอปรัชญารัชกาลที่ ๑ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย



การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประชาชน  
ประเด็นการวิเคราะห์ชุมชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงรายและการศึกษาศักยภาพชุมชน  
ในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในพื้นที่ชนบท จังหวัดเชียงราย  
องค์การบริหารส่วนตำบลลาวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

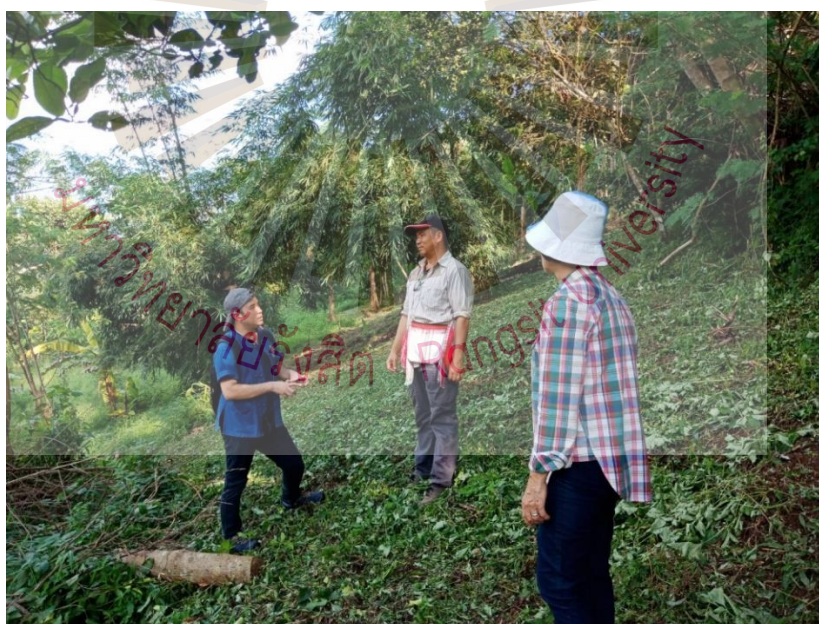






นายสุพจน์ หลี่จา

นายกสมาคมสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนชาติพันธุ์  
องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง  
อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย



## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ภูริพัฒน์ แก้วศรี
วัน เดือน ปีเกิด	14 สิงหาคม 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดน่าน ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปริญญารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, 2545 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, 2555 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, 2563
ที่อยู่ปัจจุบัน	28 หมู่ที่ 9 ตำบลคูใต้ อำเภอมือง จังหวัดน่าน 55000
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการหอประชุวรชกาลที่ 9
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University